

Riksdagens protokoll

2011/12:49

Torsdagen den 15 december

Kl. 12.00 – 22.33

Protokoll
2011/12:49

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 december.

2 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Carina Adolfsson Elgestam* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i EU-nämnden från och med den 1 januari 2012.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Börje Vestlund som ledamot i EU-nämnden.

Andre vice talmannen förklarade vald *från och med den 1 januari 2012* till

ledamot i EU-nämnden
Börje Vestlund (S)

4 § Meddelande om partiledardebatt

Andre vice talmannen meddelade att partiledardebatt skulle äga rum *onsdagen den 18 januari 2012 kl. 9.00.*

5 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit:
prot. 2011/12:10 för tisdagen den 13 december från skatteutskottet
prot. 2011/12:14 för tisdagen den 13 december från socialutskottet

6 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM47 Ändring av förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden *KOM(2011)704* till utrikesutskottet
2011/12:FPM48 Ändring direktiv om svavelhalten i marina bränslen *KOM(2011)439* till trafikutskottet
2011/12:FPM49 Rysslands WTO-anslutning *KOM(2011)715*, *KOM(2011)720*, *KOM(2011)721*, *KOM(2011)722*, *KOM(2011)723*, *KOM(2011)724*, *KOM(2011)725*, *KOM(2011)726*, *KOM(2011)727* och *KOM(2011)728* till näringsutskottet
2011/12:FPM50 Viseringsförenklingsavtal mellan EU och Armenien till socialförsäkringsutskottet
2011/12:FPM51 Viseringsförenklingsavtal mellan EU och Azerbajdzjan till socialförsäkringsutskottet
2011/12:FPM52 Världen är stor, företaget litet *KOM(2011)702* till näringsutskottet

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:161

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:161 Strukturfondernas roll i den regionala tillväxten

av Marie Nordén (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 21 december 2011.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 14 december 2011

Näringsdepartementet

Annie Lööf (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:163 Relationen mellan regeringen, Svenska kraftnät och EU

av Börje Vestlund (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 21 december 2011.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 14 december 2011

Näringsdepartementet

Anna-Karin Hatt (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2011/12:46 till civilutskottet

EU-dokument

KOM(2011)777 till utrikesutskottet

KOM(2011)814 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 7 februari 2012*.

9 § Sekretess hos Försvarsexportmyndigheten samt vissa ändringar om immunitet och privilegier

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU8

Sekretess hos Försvarsexportmyndigheten samt vissa ändringar om immunitet och privilegier (prop. 2011/12:24).

*Sekretess hos
Försvarsexport-
myndigheten samt
vissa ändringar om
immunitet och
privilegier*

Anf. 1 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Herr talman! Konstitutionsutskottets betänkande *Sekretess hos Försvarsexportmyndigheten samt vissa ändringar om immunitet och privilegier* behandlar regeringens proposition om offentlighets- och sekretesslagen vad gäller handlingar som innehåller uppgifter om villkor i slutet avtal hos Försvarsexportmyndigheten. Det är glädjande att ett enigt utskott ställer sig bakom regeringens proposition.

Försvarsexportmyndigheten startades i augusti 2010. Tidigare låg verksamheten på flera olika myndigheter. Med en enda myndighet är det lättare att överblicka och prioritera hur resurser används.

Export är en viktig del av den svenska försvarspolitik. Bildandet av myndigheten bygger på en bred politisk enighet om ett försvar som har tillgång till teknologi och försvarsmateriel till en rimlig kostnad.

Av förordningen med instruktionen för Förvarsexportmyndigheten framgår att myndigheten ska bedriva exportrelaterad verksamhet inom försvarssektorn genom att genomföra allmänt exportfrämjande åtgärder för internationella marknader och organiserade aktiviteter vid särskilda exportsatsningar. Förvarsexportmyndighetens uppdrag är att främja svensk förvarsexport när exporten är av försvarspolitiskt intresse. Myndigheten har därvid tre verksamhetsområden.

Det första är att främja export. Myndigheten vänder sig till stora och små svenska företag inom försvars- och sekretessektorn för att stödja dem i exportfrågor, förutsatt att det samtidigt är av nytta för det svenska försvaret.

Det andra är att företräda Sverige och den svenska staten i försvars-exportaffärer mellan länder.

Det tredje är att sälja övertalig materiel. Man säljer den materiel som det svenska försvaret inte längre har användning för. Detta görs på uppdrag av Förvarsmakten.

Med anledning av att Förvarsexportmyndigheten tagit över uppgifter från bland annat Försvarets materielverk behöver också kap. 19 i lagen om offentlighet och sekretess ändras så att lagen blir transparent med den nya myndigheten.

De uppgifter som Förvarsexportmyndigheten har enligt myndighetens instruktion har övertagits från bland annat Försvarets materielverk. Uppgifterna medför omfattande kontakter med företag och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Merparten av dessa kontakter är av affärsmässig karaktär, och i vissa fall resulterar kontakterna i att myndigheten ingår avtal med tredje part. För att Förvarsexportmyndigheten ska kunna fullgöra sin uppgift behöver uppgifter i ett avtal som sluts av Förvarsexportmyndigheten omfattas av samma sekretesskydd som uppgifterna i ett avtal som sluts av FMV eller av ett statligt affärsverk.

Herr talman! Betänkandet behandlar också ett upphävande av vissa paragrafer i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall. Genom att ett antal samarbetsavtal har upphört att gälla finns det inte längre skäl att ha dessa bestämmelser i lagen.

De föreslagna lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2012.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Föredrogs

försvarsutskottets betänkande 2011/12:FöU1

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2012
(prop. 2011/12:1 delvis).

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Anf. 2 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Riksdagen ska nu ta ställning till försvarsutskottets betänkande *Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2012*, som spänner över ett brett fält behandlande försvarets ekonomi, EU:s stridsgrupper, grundorganisation, försvarets logistik, materiel, forskning, en luftförsvarsutredning och frivilliga försvarsorganisationer. Totalt tar riksdagen ställning till anslagen till ett tiotal myndigheter. I betänkandet finns två blocköverskridande uppgörelser och två tillkännagivanden till regeringen. Jag återkommer till detta.

Den ekonomiska ramen för Försvarsmakten uppgår till 45,5 miljarder kronor. På denna punkt råder enighet mellan regeringen och Socialdemokraterna. Det finns dock anledning att känna oro för försvarets ekonomi långsiktigt. Dels har det nya personalförsörjningssystemet lett till ett starkt underliggande ekonomiskt tryck i organisationen, dels finns inför framtiden stora behov av förnyelse på materielsidan. Det är ingen överdrift att säga att Försvarsmakten utifrån sina uppgifter är ekonomiskt underdimensionerad. Sammanlagt anvisar Socialdemokraterna 250 miljoner kronor mer än regeringen till förband respektive materiel.

Den nya personalförsörjningen finns det all anledning att rikta särskild uppmärksamhet mot. Riksdagen tog beslutet att avskaffa värnplikten i oenighet och med några få rösters övervikt. Hela det beslutsförandet var negativt och lever kvar som en skugga när det gäller förändringen av försvaret. Det är ingen bra bakgrund eller plattform.

Riksdagens beslut innebär dock att den nya insatsorganisationen ska byggas upp till och med 2014. Då ska den vara bemannad, utrustad, utbildad och övad enligt fastställda förbandsmålsättningar. Eftersom över 10 000 befattningar ännu inte är besatta och kostnadstrycket är starkt är detta en stor utmaning.

Försvarsmaktens förmåga att långsiktigt behålla och stimulera de heltidsanställda soldaterna är avgörande. Om stora grupper av soldater bryter sina kontrakt i förtid leder det till såväl merkostnader som försämrad kvalitet. Den nya personalförsörjningen ska vara fullt genomförd 2019. En stor osäkerhetsfaktor är också det förhållande att riksdagen ännu ej tagit ställning till det lagstöd som ska reglera de tidvis anställdas, det vill säga de deltidsanställda soldaternas förhållanden.

Från ekonomisk synpunkt finns stora osäkerheter när det gäller personalförsörjningen. Det finns ingen anledning att skönmåla situationen vare sig när det gäller rekrytering eller de ekonomiska utfallen. I värsta fall leder ett sådant agerande till att man blundar för de reella problemen och att kraften för att åtgärda dem försvagas på grund av att de ytterst ansvariga politikerna inte riktigt vill konfronteras med verkligheten. Riksdagens försvarsutskott måste ta sin uppgift att följa upp och successivt utvärdera den nya personalförsörjningen på det största allvar. Det är en uppgift som försvarsutskottet måste ta till sig och genomföra.

Riksdagens försvarsutskott bör också uppmärksamma och tydliggöra de stora konsultkostnader som finns inom Försvarsmakten. I organisationer och företag som utsätts för stor kostnadspress är det normalt att ordentligt se över konsultkostnader och även dra ned på dessa i tider av besparingar. Så gör man i näringslivet, och så gör man i offentlig förvaltning. I dag finns ingen tydlig redovisning på den punkten. Det handlar om mycket stora belopp, kanske uppemot 1 miljard kronor. Det är någonting som måste följas upp. Det finns en del pengar att göra.

När det gäller materielförsörjningen finns det all anledning att konstatera de stora framtida behov som föreligger. Enligt en kartläggning som riksdagens utredningstjänst har gjort för perioden 2012–2021 finns ett behov av att börja förnyelse och omsättning av sådant som fordon, luftvärnsförmåga, taktiskt UAV, del av artillerisystem, eldhandvapen, understödsvapen, ubåtar i Västergötlandsklass, korvetter i Göteborgsklass, lätt torped, fjärrspaningsradar, signalspaningsfartyget Orion och skolflygplanet SK 60. Samtidigt har vi en uppgradering av JAS 39 Gripen framför oss som är en nödvändig åtgärd och som kommer att resultera i en ekonomisk anspänning. Materielanslaget är mycket ansträngt, och behoven är stora.

Inom ramen för materielförsörjningen ligger också det strategiska utvecklingsarbete som är kopplat till de nationella säkerhetsintressena. Från socialdemokratiskt håll vill vi särskilt peka på vikten av långsiktiga forsknings- och utvecklingsinsatser när det gäller nanoteknik, sensorer och undervattensteknik. Det är av största vikt att regeringen tar initiativ till att precisera de nationella säkerhetsintressena, detta för att värna svenskt kunnande, teknologi och utvecklingsförmåga på för landet från säkerhetssynpunkt avgörande områden. Om så inte sker kommer kompetensen och kunnandet i den svenska försvarsindustrin att successivt försvagas. Det kommer också att drabba vår förmåga till att försörja oss med viktiga vapensystem. Jag vill här särskilt markera vikten av att den svenska kompetensen och förmågan när det gäller undervattensteknik värnas och utvecklas.

Den luftförsvarsutredning som riksdagen förmodligen kommer att besluta om i dag kommer att samla en bred majoritet. Det är tillfredsställande att det är en del av en blocköverskridande överenskommelse. Kombinationen av en affär där Schweiz köper JAS och där regeringen så småningom lägger fram ett förslag om uppgradering av JAS kopplat till en luftförsvarsutredning skapar mycket goda utvecklingsförutsättningar för den svenska luftförsvarsteknologin.

Luftförsvarsutredningen kan rätt hanterad visa sig vara mycket strategisk för att bana vägen för svensk teknologi och kunnande på lång sikt. Det bidrar till att positionera Sverige i ett europeiskt flygsammanhang.

När det gäller JAS startade det programmet samtidigt som det franska Rafale och det flernationella Eurofighter. Gripen har som system mycket hög operabilitet och är i särklass mest kostnadseffektiv när det gäller såväl utveckling, styckpris som underhåll. Både Rafale och Eurofighter har fått leva med stora förseningar och kostnadsöverdrag.

Gripen delserie 3 levererades i tid och till en lägre kostnad än budgeterat. Gripen är som flygplan ett bevis för att den svenska modell som lett till ett konkurrenskraftigt och kunskapsintensivt näringsliv där regering, myndigheter och forskning samverkar fungerar tillfredsställande.

Det är denna typ av samverkan som är viktig för framtiden. Att lämna fältet fritt för den så kallade marknaden riskerar att leda till både fördyringar och sämre kvalitet. Därför bör regeringens materielstrategi revideras och en ny försvarsindustristrategi tas fram.

Betänkandet omfattas också av en blocköverskridande överenskomst när det gäller Nordic Battlegroup. Mot bakgrund av den uppgift som Försvarsmakten har när det gäller att skapa den beslutade insatsorganisationen, föra in ett nytt helikoptersystem och möta den ekonomiska utmaning som präglar verksamheten är det klokt att vänta med ledarskapsåtaganden inom Nordic Battlegroup till tidigast 2015. Sverige har tidigare lett Nordic Battlegroup vid två tillfällen och varit sjöstyrkechef vid operation Atalanta.

Sverige har medverkat i alla EU:s militära fredsinsatser. Vi har ställt upp och tagit vårt ansvar. Dessutom finns det anledning att se över Nordic Battlegroup-konceptet i syfte att bredda dess roll och se möjligheter i samband med civila behov och humanitära katastrofer. Noterbart är att Nordic Battlegroup som stridsgrupp ännu ej använts förutom att en del utnyttjades för flygstyrkan i Libyen. En översyn är därför viktig.

När det gäller vår nära omvärld i Östersjön och Arktis finns det anledning att understryka vikten av samverkan mellan länderna i Norden och Baltikum. Nordic Battlegroup kan som stridsgrupp sättas in i detta strategiska sammanhang. Men den kan också utgöra en av många komponenter för att skapa stabilitet och säkerhet. De omfattande transporter av gas och olja i kombination med den ökade ryska militära övningsverksamheten i Östersjöområdet är sådant som motiverar en höjd ambition när det gäller sjöövervakning där Ryssland bör ingå. Men det motiverar också såväl marin närvaro som flygnärvaro i anslutning till Gotland. Gotland har en viktig strategisk betydelse för Sverige.

Det ökade intresset för Arktis är också något som för svenskt vidkommande är av strategisk betydelse. De gränsförändringar i Arktis som Ryssland ställer krav på och den ökade militära övningsverksamheten i närområdet är självfallet sådant som måste noteras från svensk sida. Den samverkan som i dag sker på Nordkalotten där Norge, Sverige och Finland kontinuerligt samordnar sina tre flygbaser är av stort värde och ett exempel på ett gott och fungerande nordiskt samarbete. Jag vill här markera att detta är något som ska stimuleras och uppmuntras.

Förändringarna inom Försvarsmakten logistik är en av de bitar i betänkandet som det inte råder någon enighet om. Försvarsutskottets majoritet yrkar avslag på regeringens krav på ett bemyndigande när det gäller rätten att fatta beslut om avgörande förändringar inom Försvarsmaktens logistikverksamhet. Genom ett bemyndigande blir riksdagen i princip ett rundningsmärke, och regeringen överlåter till myndigheterna att arbeta fram en myndighetskompromiss som blir svår att ifrågasätta. Regeringen måste i stället lägga korten på bordet i denna utomordentligt viktiga fråga och stora förändring och redovisa för riksdagen vad man egentligen vill göra. Det duger inte att gömma sig bakom myndigheterna och att vi sedan ska ta ställning till en myndighetskompromiss.

Verksamheten inom Försvarsmakten logistik är Försvarsmaktens största. Den omfattar 3 600 anställda inom verkstäder, it, drift, underhåll och kommunikation. Med de anställda inom Försvarets materielverk berör de planerade förändringar som handlar om sammanslagningar,

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

tydligare förhållande mellan beställare och utförare samt privatiseringar totalt 5 000 personer. Vi vet inte i dag vad som i fortsättningen ska vara militärt eller civilt, eller graden av privatisering och bolagisering. Vet regeringen själv detta? Var går den bortre gränsen för privatiseringar för regeringens egen del?

Det svenska försvaret står under de närmaste åren inför många stora utmaningar. Vid sidan av den nya personalförsörjningen, åtagandena på materielsidan och behovet av strategi för försvarsindustrin är försvarets folkliga förankring långsiktigt en stor utmaning. De frivilliga försvarsorganisationerna har här en viktig uppgift och måste anslagsmässigt behandlas så att stabilitet kan råda i deras verksamhet. Därför måste de åter få en budgetpost i statsbudgeten. Det är en uppfattning som försvarsutskottets majoritet står bakom.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i ärende 5 EU:s stridsgrupper och luftförsvarsutredning, ärende 7 försvarslogistik, ärende 8 frivilliga försvarsorganisationerna samt bifall till S-reservationerna 1, 4 och 6.

I detta anförande instämde Clas-Göran Carlsson, Roza Güclü Hedin och Eva Sonidsson (alla S).

Anf. 3 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Alliansregeringen har på riksdagens bord lagt en ansvarsfull budget för statens finanser under de kommande åren. Sverige har en stark ekonomi jämfört med den globala oro som råder i vår omvärld.

Jobben och arbetslinjen är i fokus. Det gäller även försvarets ekonomi och de kommande förutsättningarna för Försvarsmakten. Det är en jobbreform för unga som Försvarsmakten nu håller på att genomföra. Den röda tråden går alltså även här. Om några år kommer Försvarsmakten att vara en av Sveriges största ungdomsarbetsgivare; på vissa orter, som Skövde, Enköping och Halmstad, kommer det att vara den absolut största. De kommande åren kommer 4 000 unga människor att anställas per år.

Sverige sticker ut i vår omvärld. När Sveriges försvarsminister åker på möten i EU, Nato och FN företräder han Sverige och det svenska försvaret med svensk försvarsekonomi i balans. Det sticker ut jämfört med länderna i vårt närområde och länder längre bort.

Det är inga drastiska nedskärningar som vi måste hantera här i kammaren i dag, något som andra länder tvingas till. Men ta inte detta för givet. Det är inte självklart. Det är något som vi dag kan vara glada över när vi diskuterar en ekonomi i balans med något vidare ramar än tidigare år. Det är unika förutsättningar. En stark svensk försvarsminister har under de gångna åren genomfört detta tillsammans med myndigheterna.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande, med undantag av punkterna 7 och 8, och därmed till alliansregeringens budgetproposition.

Herr talman! Alliansregeringen genomför nu en omfattande reformering av det svenska försvaret. Med solidaritetsförklaringen som grund tonar nu steg för steg ett nyare, mer användbart, mer tillgängligt och flexibelt svenskt försvar fram. Vi ska skydda vårt land och vårt närom-

råde, och vi ska fortsatt bidra till internationell solidaritet. Grunden för reformeringen är en enig försvarsberedning från 2008.

Oppositionspartiet Socialdemokraterna har under en längre tid varit sökande efter vägen i försvarspolitiken. Det är glädjande att se att ramarna för försvaret nu ligger på samma nivå som alliansregeringens. Därmed kan vi gemensamt börja diskutera innehållet. Ibland har vi gemensamma vägar, ibland olika, för hur vi ska nå de uppsatta målen.

Jag tror att det är ett bra steg för Sveriges skattebetalare när vi nu jobbar för att öka tryggheten för alla. Vi jobbar med solidaritet i praktiken, och vi är faktiskt överens om de yttre ramarna.

Försvars- och säkerhetspolitiken kräver och har krävt breda och långsiktiga överenskommelser över blockgränserna. Därför är det glädjande att flera av riksdagens partier nu är villiga till mer ansvar och mer långsiktighet för att trygga dessa så viktiga frågor.

Miljöpartiet tar viktiga steg för att synliggöra sambandet mellan civila och militära hot och medel för att samutnyttja detta framöver. Det kommer att gynna skattebetalarna. Det kommer också att gynna den försvarspolitiska debatten i Sveriges riksdag. Vi allianspartier gläds över dessa rörelser som vi kan se från två av riksdagens oppositionspartier. De är därmed våra samarbetspartier i de här frågorna. Vi ser fram mot framtida diskussioner.

Varje dag är svenska män och kvinnor – soldater, sjömän, officerare, civilanställda – beredda att riskera sina liv för att rädda andras, som i dag i insatserna i Afghanistan och Kosovo till exempel.

Herr talman! Det är glädjande att vi presenterar ett par sexpartiöverenskommelser i det här budgetbetänkandet. Betydelsen av försvarets säkerhetspolitiska samarbete i Norden med de baltiska länderna och inom EU är viktiga. Sverige har under en följd av år aktivt bidragit till EU:s fredsfrämjande krishanteringsoperationer och krishanteringsberedskap. Sverige har tillsammans med andra länder som ramnation vid ett par tillfällen och även tidigast från 2015 visat sig vara intresserade av att leda de stridsgrupper som vi har samlat inom EU:s krishantering. Sverige har till dags dato bidragit till EU:s samtliga militära krishanteringsinsatser. Jag vill särskilt notera den flyginsats som vi, med ett brett samförstånd i Sveriges riksdag, gjorde och tog ur Nordic Battlegroup 2011 för att göra en insats i Libyen.

Genom medverkan och ledarskap i EU:s stridsgrupper tar Sverige ansvar för fred och säkerhet i och utanför vårt närområde. Snabbinsatsförmågan bidrar till EU:s möjlighet att hantera kriser och stärker därmed EU som utrikes- och säkerhetspolitisk aktör.

Med det nya användbara försvaret kommer stående kontrakterade förband att vara tillgängliga för olika uppgifter, till exempel som snabbinsatsstyrka inom EU:s ram. Några särskilda förband kommer därför inte att behöva organiseras. För svensk militär handlar det om att flagga om från en svensk flagga till en EU-flagga i de fall Sveriges riksdag fattar ett sådant beslut.

Herr talman! En svensk luftförsvarsutredning kommer att tillsättas parlamentariskt med fokus på hur det svenska luftförsvaret kommer att se ut efter 2040. Som Peter Hultqvist sade fattar utskottet redan i dag beslut om en utveckling av JAS Gripen i en E/F-version om Brasilien eller annat land väljer att inleda förhandlingar om anskaffning av en E/F-vari-

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

ant. Det gör det möjligt för regeringen att beställa upp till tio uppgraderade JAS Gripen.

Personalförsörjningsreformen är det som vi i utskottet lägger mest krut på. Det är en viktig fråga för Sverige – en jobbfråga. Sveriges största ungdomsarbetsgivare kommer nu att bli en offentlig myndighet. Det förpliktar myndigheten att fokusera på att vara en modern arbetsgivare också i morgon. Det bygger också på att vi tillsammans kan finansiera det. En av de förutsättningar som fanns med i uppdraget från Försvarsberedningen 2008 var att inte bara reformera utan också fullt ut finansiera den reform som vi nu genomför. Därför anser vi att det är viktigt att frigöra medel från materiell logistikförsörjning och stödverksamheter. Myndigheterna har själva sagt sig vara beredda att ta fram de konkreta förslag som ska göra detta möjligt. Det handlar inte om att förändra hela myndigheter. Vi skulle mycket väl kunna bemyndiga regeringen att genomföra det som är en förutsättning för att vi ska kunna ha en ekonomi i balans.

Jag ser med oro på att Socialdemokraterna i stället hotar att försena den finansiering som vi i sak är överens om. Varför försena någonting som vi redan nu kan fatta beslut om? Jag tror att det skulle skada reformen, inte minst för unga människor.

I detta anförande instämde Abdirizak Waberi (M).

Anf. 4 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Varför är det så svårt att skriva en proposition? Varför är det så svårt att skapa en proposition om Försvarsmaktens logistik? Om regeringen nu vill göra förändringar och hänvisa till en utredning, varför kan man då inte lägga fram ett förslag som vi i demokratisk ordning får ta ställning till i parlamentet? Varför ska man ha ett bemyndigande och skaffa sig själv hela rätten att hantera detta och sedan skjuta över på myndigheten att ta fram ett förslag och göra en myndighetskompromiss vid sidan av det demokratiska förfarandet så att det i stort sett blir ett faktum som vi har att acceptera? Så kommer det att se ut i praktiken. Det tycker jag inte är en demokratisk ordning.

Detta innehåller så många stora viktiga principiella frågor. Vi vet inte vad som kommer att vara militärt och civilt. Vi vet inte vad som ska bolagiseras och privatiseras och hur långtgående saker och ting ska vara. Det kanske vore klokt att, i stället för att ta omvägen och göra riksdagen till ett rundningsmärke, skriva en proposition och kanske till och med prata med oppositionen innan man skriver propositionen. På det sättet skulle man få en mer demokratisk behandling av detta.

Om man lägger ihop dem som finns inom Försvarsmakten logistik och Försvarets materielverk handlar det här alltså om 5 000 personer. Det handlar om grunderna i försvarsverksamheten. Försvarsmakten logistik är dessutom den största enheten i det svenska försvaret.

Jag anser att man har all anledning att skriva en proposition här. Varför gör man inte det?

Anf. 5 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Peter Hultqvist inledde sitt anförande med att säga att han var orolig över finansieringen av den reformering av personalför-

sörjning som vi nu genomför. Det är kärnan i detta. Via en proposition som ligger på riksdagens bord väljer vi här i dag att möjliggöra detta genom att fatta ett beslut redan här i dag.

Jag menar att Peter Hultqvist på det här sättet kommer att försena den nödvändiga finansiering som han själv efterfrågar i ett läge när de myndigheter som befinner sig i de här förändringsprocesserna kunde få mandat att fungera som expertmyndigheter. Vi har förslagen på hur vi bäst löser ut den framtida logistik- och stödverksamheten. Låt oss ta fram de förslagen så genomför vi dem! Myndigheterna har själva sagt att de är beredda att göra detta och tycker att det vore väldigt bra.

Då undrar jag: Varför ska försvarsutskottets politiker ha synpunkter på experterna, som varje dag jobbar med detta, när vi redan i dag kan fatta ett beslut via en proposition? Därmed kan vi också undanröja den oro som är så stark hos Peter Hultqvist om att finansieringen inte är tillräckligt bra. Precis som jag sade i mitt inledningsanförande har försvaret i Sverige inte bekymmer med sin ekonomi. Det är i vår omvärld som försvarsekonomierna ser sämre ut. Vi riksdagsledamöter kan redan i dag se till att vi inte skjuter den finansieringen på framtiden utan tar ansvar för den i dag.

Jag tycker att Peter Hultqvist själv är svaret skyldig. Varför ska vi skjuta på den finansiering som vi i dag kan fatta beslut om via en proposition?

Anf. 6 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det är alltså experterna som ska bestämma, och så ska experter ta fram en myndighetskompromiss som vi ska konfirmera. Har regeringen ingen uppfattning om vad man vill med den här stora myndigheten och hur den ska se ut? Eller är det så att man har en uppfattning som man inte vill lägga upp på bordet och att man i stället vill gömma sig bakom experter och myndigheter och driva igenom det här på ett sådant sätt att riksdagen egentligen inte har någon praktisk roll mer än att så småningom konfirmera ett beslut?

Jag tycker faktiskt att man också ska värdera demokratin i sammanhanget. Hela den här verksamheten innehåller oerhört många olika komponenter som är principiellt viktiga att ta ställning till. Det är regeringen som fördröjer det här genom sin oförmåga att presentera en proposition som är genomarbetad. Detta är inte genomarbetat. Det är bara ett bemyndigande som innebär att man gör riksdagen till ett rundningsmärke. Jag tycker att det är att visa dålig respekt för riksdagen att hantera det på det här viset.

Regeringen hade kunnat använda tiden till att ta fram ett förslag och lägga det på riksdagens bord. Man hade kunnat använda tiden till att föra djupa resonemang om de här frågorna och hur de ska komponeras ihop, men nu kommer man lite arrogant till riksdagen och säger: Vi vill ha ett bemyndigande, och tar ni inte det här orsakar ni ekonomiska problem.

Man kan använda vilken utpressningsargumentation man vill, men demokratin måste också ha sin gång. En process måste vara genomskinlig. Vi måste ha möjlighet att påverka detta innan myndighetskompromissen presenteras för att sedan konfirmeras.

Eller är det så att regeringen inte har kraft att ta fram ett förslag, inte har kraft att skriva en enskild proposition om detta? Har man bara kraft

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

till att säga att man vill ha ett bemyndigande för att sedan skjuta in det på myndighetssidan? Är det så det fungerar?

Anf. 7 CECILIA WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Peter Hultqvist fortfarande är svaret skyldig när det gäller hur han ska finansiera den försening som han vill bidra till genom det riksdagsbeslut som han föreslår här i dag.

Jag beklagar att man inte ser expertmyndigheten som en möjlighet att ro hem en sådan här förändring. Det handlar om två myndigheter som befinner sig i förändring i dag och som vill redovisa olika förslag på hur de kan göra det här möjligt. Vi har haft en utredare som har lagt fram en utredning som grund för det arbetet. Vi har en proposition på riksdagens bord i dag som möjliggör att man fortsätter detta.

När vi pratar om samarbete mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen bemyndigar vi gärna de myndigheterna att själva fortsätta samarbetet för att bryta det utanförskap som är så tydligt här i Sverige. De myndigheterna kan få det uppdraget. De kan samverka. Det är först när vi förändrar hela myndighetsstrukturer som frågan bör hamna på riksdagens bord. Myndigheter är våra redskap och ska göra saker enligt de beslut vi fattar, men vi ska inte lägga oss i hur de genomför de uppgifter och uppnår de mål som Sveriges riksdag lägger fast.

Jag tror att det här handlar om att det finns socialdemokrater som är oroliga över att någon annan än en statlig aktör ska sköta logistiken. Jag tror att det handlar om en oro för att andra aktörer, minst lika bra som statens aktörer, kan sköta detta framöver. Om myndigheterna ser det som en möjlighet att andra aktörer, små och medelstora företag och entreprenörer, runt om i Sverige kan sköta logistik likväl som en statlig aktör tycker jag att det är välkommet. Det är ingenting som jag tycker ska få lägga en våt filt över den här debatten. Vi ska få ut det bästa möjliga för de skattepengar som vi här inne fattar beslut om. Men när det gäller hur det ska göras har vi myndigheter som redskap för att genomföra det.

Anf. 8 PETER RÅDBERG (MP):

Herr talman! Under det kalla kriget stod världens till numerären största armé bokstavligen runt hörnet i form av Sovjetunionen. Då kunde vi prata om ett reellt hot mot vårt land. I dag är vi rörande överens om att den ryska militära kapaciteten är långt ifrån den som de förfogade över i mitten av 1980-talet. Ryssland år 2011 är inte Sovjetunionen som det såg ut 1985. Det borde samtliga riksdagspartier här i kammaren vara ense om.

I dag är så gott som hela Östeuropa EU-medlemmar och integrerade i Europa. De baltiska länderna har också blivit EU-medlemmar och är dessutom medlemmar av Nato.

Vi känner alla till att Ryssland har en relativt omodern försvarsmakt, och trots att deras förändringsvilja är stor och de har ekonomiska resurser att öka investeringsgraden i nytt försvarsmateriel kommer det att dröja länge innan Ryssland kan mäta sig med västländernas stridsförmåga. Ryssland dras också med strukturella och kulturella problem inom de väpnande styrkorna.

Allt detta vet regeringen och vår underrättelsetjänst. Det vet också den europeiska underrättelsetjänsten. De famlar inte i luften, utan de har bra kontroll på vad som händer i vår omvärld.

Tittar vi sedan på hur den militära utvecklingen går i vår omvärld, förutom Ryssland, kan vi se att i stort sett alla europeiska länder har gått ifrån sin värnplikt och dessutom skär ned ganska mycket på sitt försvar.

Genom EU-medlemskapet och vår solidaritetsförklaring har Sverige tagit ett historiskt steg mot att försöka lösa eventuella kriser och konflikter tillsammans med andra. Sverige ska inte vara passivt om en konflikt utbryter, men vi ska agera utifrån ett FN-mandat.

Den arabiska våren och situationen i Libyen var ett bra exempel på detta. Vi lever inte i något vakuum, som många vill hävda. Gårdagens stater löste sina konflikter genom stora arméer som skulle sättas in om något skulle hända. I dag har den militärtekniska utvecklingen blivit så bra att vi inte längre behöver dessa massarméer. I dag handlar det mer om precisionsförmåga, teknisk utveckling, rörlighet och tillgänglighet än om att räkna antalet huvuden.

Herr talman! Vad går Ryssland åt för håll?

Jag kan inledningsvis säga att jag som så många andra är orolig över de vägval som Ryssland har gjort och som de står inför. Politiskt går Ryssland helt fel väg. Det visade det senaste valet för ett par veckor sedan där ett omfattande valfusk uppdagades. Många partier hindrades dessutom att registrera sig för att få delta i valet. Möjligheterna för den fria pressen att verka är mycket begränsade. Dessutom går demokratiseringsutvecklingen åt fel håll, och korruptionen är utbredd.

Ryssland har i dag utvecklat sig till Europas värsting i korruption och ligger på plats 154 av 178 undersökta länder på Transparency Internationals rankning över de mest korrumperade länderna i världen. Den stora frågan är hur vi ska förhålla oss till detta faktum. Den samlade borgerligheten vill upprusta för att försöka mota Olle i grind. Folkpartiet och Kristdemokraterna är två partier som hittills har använt rysskräcken som ett argument för att rusta upp. Deras svar på rysskräcken har hittills handlat om att upprusta Gotland.

Miljöpartiet anser det sänder helt fel signaler. Vi ska naturligtvis ha ett försvar som är optimalt, men att lägga så mycket pengar på till exempel materielanslagen tycker vi är oansvarligt. Det är dessutom kontraproduktivt. Jag förklarar detta närmare om en liten stund.

Riksdagen har ställt sig bakom målen för vår säkerhet, vilka ska vara utgångspunkten för vårt arbete med såväl samhällets krisberedskap som vår militära förmåga. Dessa mål är befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet och förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter. Det som hotar något av de ovanstående målen är ett säkerhetshot. Om man har dessa tre mål för vad som är vår säkerhet bör vi få en helt annan debatt i denna kammare, men tyvärr handlar säkerhetspolitiken inte särskilt mycket om dessa tre mål för säkerhet.

Det är den traditionella försvarsdebatten jag hör år ut och år in. Vi ska utveckla stridsflygplanet Gripen för minst 40 miljarder kronor för våra operativa behov, säger försvarsministern. Men de hot som står framför vår dörr är av en helt annan karaktär. En del av dessa är naturligtvis väpnade angrepp men också terrorism, organiserad brottslighet, avbrott i

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

vitala system och flöden, finanskris, massarbetslöshet, politisk extremism, hot mot demokratin och rättssystemen, socialt utanförskap, hot mot värdegrunder, klimatförändringar, naturkatastrofer, pandemier etcetera.

Tittar vi på vad EU skriver ser vi följande: Inom EU har den gemensamma säkerhetsstrategin, Ett säkert Europa i en bättre värld, som utgångspunkt att säkerhet är en förutsättning för utveckling. Där sägs bland annat att storskalig aggression mot något enskilt medlemsland i EU bedöms i dag som inte troligt. I stället betonas att de hot som Europa står inför är betydligt mer diversifierade, mindre synliga och mindre förutsägbara än tidigare.

FN:s säkerhetsråd har slagit fast behovet av att förebygga väpnade konflikter genom att angripa grundorsaker som fattigdom, brist på demokrati och mänskliga rättigheter samt överutnyttjande av naturresurser.

Internationellt samarbete som stärker demokratiska institutioner och främjar långsiktigt hållbar utveckling är fundamentalt för att stärka säkerheten. Det är just det vi i Miljöpartiet är ut och är in försökt påtala i den svenska debatten. En fråga till försvarsministern är om han håller med om denna analys från EU eller om försvarsministern har någon annan uppfattning. En kommentar från försvarsministern skulle vara vägledande.

Som nämnts tidigare har Schweiz deklarerat att de är intresserade av att köpa 22 JAS Gripen-plan från Saab och Sverige. Hur det går med den frågan får vi se när Schweiz haft sin folkomröstning och parlamentet sagt sitt. Skulle Schweiz välja att köpa JAS betyder det att regeringen får möjlighet att utveckla tio JAS Gripen-plan på grund av att riksdagen kommer att godkänna det som vi i Miljöpartiet anser vara lite av en gummiparagraf och som lyder: Om Brasilien eller något annat land köper Gripen ska även Sverige få möjlighet att anskaffa tio JAS Gripen E/F.

Miljöpartiet har länge kritiserat regeringen för deras usla underlag gällande försvaret i allmänhet och Gripen i synnerhet. Riksdagen har fattat beslut om att anskaffa JAS 39 Gripen E/F med ett näst intill obefintligt underlag som grund. Det går inte att säga annat än att anskaffningsprocessen i den här JAS-historien är mycket märklig då Försvarsmakten ännu inte har kommit in med en kravspecifikation över vilka uppgifter planet ska kunna lösa eller vilka övriga specifikationer planet ska ha. Försvarsmakten har inte ens sagt att man behöver planet. Först i mars 2012 väntas Försvarsmaktens kravspecifikationer presenteras.

Att hela den här processen är helt bakvänd verkar inte bekymra stora delar av denna kammare. För försvarsindustrin med Saab och Investor i spetsen är detta självfallet en del av affärsidén. Man prackar på skattebetalarna ett plan, inte anpassat för svenska behov utan ett plan anpassat och byggt för exportmarknaden. Hanteringen av JAS Gripen blir extra svårsmält då Saab och Investor använder sig av tvivelaktiga försäljningsmetoder med sina olika motköpsupplägg motsvarande hela värdet och i en del fall till och med mer.

Skulle Schweiz gå vidare efter folkomröstning och beslut i deras parlament bakbinds den svenska riksdagen och Sverige måste bygga tio JAS E/F enligt det bristfälliga beslut jag tidigare hänvisade till. Frågan är om det är så svensk krigsmaterielanskaffning ska gå till.

Låt säga att riksdagen fattar beslut om anskaffning av nytt stridsflygplan. Vore det då inte rimligt att Försvarsmakten själv beslutar vilka

uppgifter ett nytt stridsflygplan bör kunna utföra och vilka specifikationer planet bör ha för att kunna utföra uppgifterna? Nu har ju försvarsindustrin tagit fram ett plan helt utifrån sina egna exportbehov. Det är bara Saabs intressen som ligger till grund för det planet. Inte ens den svenska flygindustrin drar någon nytta av det. En helhetssyn saknas.

Det som jag har svårt att förstå är att vi i dag har en svensk Volvo-motor i våra Gripenplan, en så kallad RM12-motor som Volvo Aero kan utveckla och då i princip komma upp i samma kapacitet som den amerikanska motor som regeringen vill beställa för det framtida Gripen E/F. Den fråga som svenska folket måste få svar på är varför ni prioriterar amerikansk industri framför svensk. Men den frågan vänder jag mig i första hand till försvarsministern men också till socialdemokraterna Peter Hultqvist och Håkan Juholt.

Volvomotorn har endast gått i 700 timmar, av en livslängd på 4 000 timmar. Det betyder att den motor som nu finns i Gripenplanet utnyttjats i endast 17,5 procent av sin livstid. Om regeringen tillsammans med Saab bestämmer sig för att satsa på Gripen E/F, en super-JAS, innebär det ett helt nytt skrov, ny motor, ny radar, större bränsletank, kraftigare beväpning etcetera. Vi talar alltså om ett helt nytt plan. Det kommer att bli vår generations största industriprojekt om det går igenom.

Huvudfrågan är vilka operativa behov regeringen ser när man vill beställa ett sådant plan. Det ska också ses i ljuset av det jag nyss talade om, nämligen vår gemensamma säkerhet. Väljer regeringen och Socialdemokraterna en E/F-motor framför en Volvo RM12-motor kommer Volvo att lägga ned sin verksamhet vad gäller motorer till Gripen. Det är inget hot utan den verklighet som Volvo Aero kommer att stå inför om riksdagen fattar detta beslut. Om Volvo inte får några fler uppdrag kommer deras kompetens att snabbt utarmas, vilket får till följd att verksamheten inom kort kommer att läggas ned. Hur förhåller sig försvarsministern till detta faktum?

Alternativet är naturligtvis att fortsätta på den C/D-plattform vi har och bygga vidare med nya censorer, radar, uppgradering av motorn etcetera. JAS har redan på ett märkligt sätt ätit ur flygvapnets operativa förmåga. Stridsledningssystemet är i gungning, vapen saknas i stor utsträckning, det svenska basystemet är skrotat och piloterna får alltför lite tid att flyga.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservationerna 2, 4, 6 och 11.

Anf. 9 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Det är emellanåt viktigt att erinra om att försvaret av Sverige ytterst är ett ansvar som vilar på riksdagsledamöternas axlar. Det borde höja graden av allvarskänsla hos oss alla.

Det är naturligtvis också alltid viktigt att så tidigt som möjligt uppmärksamma de risker som finns i försvars- och säkerhetspolitiken. Så är det oavsett om riskerna gäller hot utifrån som drabbar eller kan drabba Sverige eller om det är projektrisker inom Sverige, risker för att vi inte når de mål vi ska och risker för att vi underpresterar.

När det gäller hot och risker utifrån måste jag instämma i det som Peter Rådberg säger. Den ryska försvarsmakten är bara en strimma av vad den var på 1980-talet. Men det är också viktigt att komma ihåg att det samma gäller även den svenska Försvarsmakten. Numerärt talar vi i dag

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

om mindre än 10 procent av den förbandsmassa som Sverige förfogade över under det kalla krigets slut.

Det är måhända också riktigt som EU påstår och som jag förstår att Peter Rådberg instämmer i, att väpnade angrepp mot enskilda medlemsländer i EU inte framstår som troliga. Men detta är bara en sak som vi måste förhålla oss till. Det andra man måste förhålla sig till är vilka konsekvenser som uppstår, särskilt för militärt alliansfria länder, om detta icke-troliga ändå inträffar.

Herr talman! År 2009 utpekades ett tydligt mål för den svenska insatsorganisationen. Det sades att vår insatsorganisation om ca 50 000 soldater skulle kunna användas inom en vecka. Jag tycker att det är bra med starka och tydliga ambitioner, men dessa ambitioner ställer också krav på att vi har uppsikt över de varningstecken som kan dyka upp.

I den nya insatsorganisationen är det tänkt att det ska ingå 2 500 reservofficerare. Vi har nu blivit varse att någon grundläggande reservofficersutbildning i Sverige inte har genomförts över huvud taget de senaste tio åren. Vi kan konstatera att de som utbildades på 90-talet och 80-talet inte svarar mot de krav som ställs på officerare i en modern insatsmiljö.

Jag har noterat att man i Försvarsmaktens personalplanering i dag är över 8 000 yrkesofficerare. Ambitionen är att dessa drygt 8 000 om två år ska vara ca 3 000. Det handlar om omgalonering, alltså att få personal av viss grad med vissa arbetsuppgifter att söka andra arbetsuppgifter inom ramen för en ny grad. Även om man lyckas med detta finns det en stor övertalighet.

För en dryg vecka sedan ställde jag frågan till överbefälhavaren hur många nya heltidsanställda soldater som kommer att rekryteras under nästa år. Jag har fortfarande inte erhållit något svar på den frågan. Vad jag däremot vet är att man i Försvarsmakten nu resonerar utifrån att Insatsorganisation 2014 ska förverkligas 2019. Bland dem, också forskare, som följer den här processen finns det tveksamheter också vad beträffar det senare året.

Jag är en av dem som läser försvarsministerns blogg. Jag noterade att försvarsministern funderade över de teoretiska bärighetskrav som nu gäller inom Försvarsmakten för antagning till den militära grundutbildningen. Jag tycker att det är väldigt bra att försvarsministern funderar över detta, inte bara i termer av hur vi ska kunna behålla dem som vi rekryterar och låter genomgå grundläggande militär utbildning utan också i termer av folkförankring: Hur ska det försvar som vi nu bygger kunna bli en spegelbild av vårt samhälle och därmed åtnjuta samhällets förtroende och engagemang? Jag vågar påstå att den här kammaren har anledning att återkomma till personalförsörjningen framöver.

Det är också viktigt att notera att det i detta sammanhang inte på något sätt är en hjälp att den församlade politiska oppositionen kräver propositioner för en rationalisering och en effektivisering av det som kallas för den bakre logistiken. Ända sedan 2004 har det rått total politisk enighet i Sverige om att vi måste prioritera kärnverksamheten, i första hand förbandsanslagen, på bekostnad av den mycket omfattande stödorganisation som den lilla insatsorganisationen i dag har.

Jag uppfattar till och med att det också bland alla berörda statliga myndigheter råder enighet om den här ambitionen. Att då kräva en formenlig proposition för att styra upp den inre organisationen i två myndig-

heter blir i en tidskritisk verksamhet som denna subversivt. Det är Sveriges försvar som kommer att få betala priset för denna fördröjning.

Affärsidén uttryckt i redovisningstermer är att ta resurser från materielanslaget och föra över dem till förbandsverksamhet. Jag tror att viss rationalisering är möjlig, men samtidigt måste vi förstå att förbandsanslag och materielanslag är kommunicerande kärl. Om man år efter år överför pengar riskerar det att påverka inte bara förbandsanslaget utan också de ambitioner som finns i materielanslaget.

Vi befinner oss just nu i en period av omfattande förnyelse. Det handlar om helikoptrar, ubåtar, robotar och fordonspark och kanske också ett förmågelift när det gäller stridsflyg. Överbefälhavaren har varnat för behov av ökade anslag efter 2014, och jag tror att han har mycket goda skäl till det.

Jag vill avslutningsvis påminna om att siffran 50 000 soldater i sig är ganska irrelevant, åtminstone i termer av försvarsförmåga. Det räcker inte med 50 000 individer. Dessa 50 000 individer måste inordnas i militära förband. Dessa förband måste vara samövade, och det är bara när detta system är byggt som vi uppnår den önskvärda krigsdugligheten för dessa militära förband.

Sedan några år tillbaka planerar vi återigen för ett försvar av Sverige. Detta är utomordentligt glädjande. Som det heter i Strategiska högkvarteret på Lidingövägen 24: Den strategiska timeouten är nu över. Det är dock min bestämda övertygelse att den försvarsplaneringsprocess som nu åter har satts i gång kommer att transformeras till stridsplaner på regional och nationell nivå. När de stridsplanerna görs upp kommer det att uppstå ett behov av att Sverige återigen kan organisera och öva sig i brigadformatet.

Brigaderna är vår lägsta taktiska nivå. Det är först på den nivån som vi får full effekt av alla de delfunktioner som finns i våra markstridskrafter. Det paradoxala är att vi i dag har det som krävs för att bygga brigaden. Vi har underhållsbataljoner och ingenjörsbataljoner. Vi har artilleribataljoner och mekaniserade bataljoner. Vi har till och med, herr talman, brigadstaber som nu organiseras. Det enda vi behöver göra är att sätta dessa samman och därefter öva dem.

Det finns många viktiga försvarspolitiska frågor för ögonblicket. Men, herr talman, jag nöjer mig med att konstatera att vid sidan av militär förmåga på vår största ö, Gotland, är just brigaderna avgörande för svensk försvarsförmåga.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag med undantag av punkterna 7 och 8.

Anf. 10 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag får först tacka Allan Widman för ett intressant reflektande anförande. Jag tycker att detta med reservofficerarna är en intressant reflexion. Folkförankringen, det underliggande ekonomiska trycket, situationen 2014, funderingarna kring personalförsörjningen, krigsdugligheten för förbanden och övningarna på brigadnivå – allt detta är värdefulla reflexioner och synpunkter.

Jag spårar också en öppenhet i fråga om att personalförsörjningssystemet som det ser ut kanske inte är optimalt och att man kanske måste

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

vara beredd på att göra förändringar under pågående process. Det är någonting som jag sätter värde på.

Det jag skulle vilja beröra särskilt är Gotland. Vi har sagt från vår sida – vi skriver det i vår motion, och jag sade det i mitt anförande – att en ökad marin närvaro, ökad flygnärvaro och breddade uppgifter för hemvärnet på Gotland markerar Gotlands position. Det är viktigt. Vi måste också se med öppna ögon på den ökade övningsverksamheten på den ryska sidan. Allan Widman säger att det är en strimma av vad det var.

Men då kanske man ska fråga sig: Var går nyanserna i en debatt? Vad är rimligt att säga och inte säga?

Vice statsministern talade i somras om 5 000 man på Gotland, att vi skulle placera en brigad där. Jag riktade en fråga till försvarsministern om det verkligen var regeringens uppfattning, det vice statsministern redogjorde för i samband med Almedalsveckan. Jag fick ett svar på den frågan som inte var ett tydligt ja eller nej, men det lutade mer åt ett nej.

Vad är då Allan Widmans uppfattning? Är den bild jag ger av marin närvaro, flygnärvaro och utvecklat hemvärn en realistisk nivå? Eller vill du också ha en brigad på Gotland?

Anf. 11 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag tror att i det som både försvarsministern och Överbefälhavaren har upprepat de senaste åren, att den nu pågående personalförsörjningsreformen är en samhällsreform av monumental mått, ligger det nästan i sakens natur att under resans gång – särskilt som denna resa ser ut att bli mycket lång – måste man kunna göra justeringar. Jag redogjorde för att jag på en punkt har märkt hur försvarsministern har kommit att reflektera över antagningskraven till grundläggande militär utbildning.

Att komma tillbaka när det gäller en nationell försvarsdimension, efter en strategisk timeout på säg tio till tolv år, är ingen lätt sak. Jag misstänker att en sådan process, som jag gärna medverkar till – det tror jag att många andra partier också gör – måste tas stegvis. Möjligen måste den också inledas i en liten, begriplig skala.

Jag tror att om en sådan återuppbyggnad påbörjas är Gotland inte bara det strategiskt naturliga valet. Det är också ett format som gör det möjligt för oss att visa på ett exempel.

I samband med förra försvarsbeslutet var Folkpartiet starkt pådrivande för att det skulle finnas stridsvagnar förhandslagrade på Gotland. Det är svårt att i trängda lägen föra tung materiel över sjön på ett säkert sätt. Det där var en början, som Folkpartiet sedan vill ska byggas på med att dessa stridsvagnar övas på Gotland och eventuellt bemannas med personal folkbokförd på Gotland.

Det här är en lång process, Peter Hultqvist. Om den en dag slutar i att det finns en brigad utgångsgrupperad på Gotland, så verkligen inte mig emot!

Anf. 12 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det var ett intressant svar, på det sättet att det Allan Widman nu presenterar är Folkpartiets vision när det gäller Gotland, lite långsiktigt, successivt. Det är så jag måste tolka det. Folkpartiets vision

när det gäller Gotland är 5 000 man, en brigad, där stridsvagnsplaceringen tydligen är början på den uppbyggnaden.

Jag tycker att marin närvaro, flygnärvaro och utvecklat hemvärn är mycket mycket viktigare än de här stridsvagnarna. Jag tror att det är av mycket större betydelse. Det är mycket modernare och mycket mer tänkande anpassat till den tid och den miljö som det här gäller. Kan det vara så att Folkpartiet tänker lite väl gammaldags när det gäller detta?

Det är ändå så att 5 000 man av hela den försvarsorganisation vi ska ha i framtiden, med de beslut som riksdagen har fattat, innebär en monumental koncentration av försvaret på Gotland. Det blir som en befäst ö. Det är på något vis Folkpartiets vision.

Man måste inse att Gotland är strategiskt. Man måste se den ökade övningsverksamheten på den ryska sidan. Man måste realistiskt ta till sig detta, men man måste lägga sig på realistiska nivåer.

Om du ser till hela Sveriges behov när det gäller Östersjön, Arktis, den nationella försvarsförmågan i hela landet, med de 40 hemvärnsbataljonerna, det behov vi har med insatsstyrkor i utlandet och annat: Kan det verkligen vara en rimlig prioritering? Du är en kunnig man – jag vet det – och du har förmåga att reflektera. Är detta verkligen rimligt? Kanske man till och med kan säga att det blev lite fel i somras?

Anf. 13 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Nej, jag tycker inte att det var fel. Nej, Folkpartiet kör inte alltid politiken genom backspegeln, om jag uttrycker det så.

I mitten av 80-talet försvarades Arlanda flygplats av sju bataljoner plus en hel infanteribrigad, med sammantaget kanske över 10 000 soldater. Det framtida insatsförsvaret, är vi alla överens om, ska bestå av 50 000 man. Nu frågar Peter Hultqvist mig: Kan en tiondel av det finnas på Gotland? Ja, det kan det. Även om Gotlands yta inte motsvarar en tiondel av Sverige vill jag påstå att Gotlands strategiska läge väl skulle motivera detta.

Sedan är det viktigt att notera att om man för ett stridsvagnsförband – nu förs det stridsvagnar till Gotland – till Gotland och har det utgångsgrupperat där kommer det att ställa krav på understöd. Det handlar om krav på understöd från mekaniserade förband, krav på understöd från markbaserat luftvärn och andra enheter. Det var naturligtvis med den tanken bakom som Folkpartiet 2009 verkade för en sådan här ordning.

Anf. 14 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tänkte komma in på en liknande fråga. Folkpartiet har ju förändrat sig rätt mycket de senaste åren när det gäller synen på försvaret. Jag sade inledningsvis att massarméernas tid är förbi och förde ett resonemang kring detta. Men 5 000 man på Gotland betyder ju någon form av massarmé. Vad tar man bort i stället? Om man förlägger så många soldater på ett ställe måste det få konsekvenser någon annanstans.

Det är lite grann den där rysskräcken, som jag var inne på, som fortfarande finns kvar. Det är väl Georgienkriget som ligger bakom detta. Jag blir mer och mer förvånad varje gång jag funderar på detta. Jag försökte beskriva verkligheten, som vi är överens om – du höll ju med om det, Allan Widman. Jag får inte ihop den delen.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Min andra fråga gäller det som jag försökte lägga större vikt vid i mitt anförande, nämligen JAS Gripen. Vad är Folkpartiets uppfattning där? Delar Allan Widman regeringens uppfattning att det är en E/F-variant som ska gälla? Eller har du någon annan uppfattning? Det handlar om svensk industri. Det känns lite märkligt att jag som miljöpartist pratar om och nästan värnar om svensk försvarsindustri. Volvo kommer att läggas ned – det är ett faktum. Det vet alla – försvarsministern måste veta detta. Man lägger ned den delen av Volvo om riksdagen kör igenom det här. Det är ungefär 5 procent av Volvos omsättning vi pratar om. Det är ett faktum. Vad är Allan Widmans uppfattning?

Anf. 15 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Som liberal har jag alltid haft svårt att förhålla mig till industrins behov som en del av allmänintresset för en politiker. Låt oss kanske lämna de industriella konsekvenserna därhän. Dem får industrier-na hantera när konsekvenserna uppstår.

Icke förty menar jag – och Folkpartiet – att ett förmågelyft för det svenska stridsflyget måste ske utifrån svenska operativa behov. Det är skattebetalarnas ingång i den här saken. Det är deras intresse att de tiotals miljarder som detta kommer att kosta motsvaras av en större förmåga, en förmåga som Sverige har ett behov av.

Här gäller det att vara mycket grannlaga, från myndigheternas sida, från regeringens sida men också från riksdagens egen sida när man bestämmer sig för vad som är det allra viktigaste.

Som det mycket lilla land som Sverige är, med sina begränsade resurser, kommer vi inte att ha möjlighet att genomföra förmågelyft i alla de delar som vi i ett annat läge skulle kunna önska oss. Vi måste välja att göra prioriteringar. Det är det ena.

Det andra är att vi förmodligen måste göra de prioriteringarna under en lång rad år då teknologin förändras mycket snabbt. Därmed, herr talman, blir också det som ibland populärt kallas tajmning i ett förmågelyft allt viktigare. Vi ska göra rätt sak som kan motiveras utifrån svenska operativa behov, och vi ska också göra det vid absolut rätt tillfälle.

Anf. 16 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Det var glädjande att höra från Allan Widman att det är de svenska operativa behoven som ligger som prioritet nummer 1. Jag delar helt din uppfattning i den delen.

Då drar i alla fall jag slutsatsen att det inte behövs någon E/F-variant. Om vi ska ha det krävs det att detta plan kan säljas på den internationella marknaden. Då vet vi hur det har sett ut sedan 1982. Det har inte gått så bra, bortsett från att vi får se hur det går med Schweiz. Det blir i vanlig ordning vi skattebetalare som får stå för detta.

Det gläder mig i alla fall att Allan Widman säger att det är de svenska operativa behoven som ska styra.

Men jag fick inget riktigt svar beträffande Gotland, de 5 000 soldater som skulle komma dit. Det får ju viss effekt någon annanstans. Vad är det som Folkpartiet eventuellt ska dra ned på och lägga ned någon annanstans?

Anf. 17 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag tyckte att jag var nog tydlig i replikskiftet med Peter Hultqvist när jag sade att den framtida insatsorganisationen ska ha 50 000 soldater all-in-one. Om en tiondel av dessa soldater så småningom hamnar på Gotland tycker jag – mot bakgrund av öns strategiska läge – att detta är en inte alls orimlig fördelning.

Det är ett problem att vi i försvarspolitiken alltför ofta uppehåller oss vid numerären – det må gälla stridsflygplan eller soldater. Det viktiga är ju vad dessa enheter, när de förs samman till förband och sedan blir samövade, förmår att uträtta. Det är oftast något helt annat.

Anf. 18 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Jag vill återigen lyfta fram Sveriges geopolitiska läge. Sverige är en del av den skandinaviska halvön som ligger längst i väster på den väldiga landmassa som utgör Europa och Asien. Längst i öster, med Ryssland emellan oss, ligger en annan halvö, den koreanska. I Sverige diskuterar vi insatsförsvar och ett nära samarbete med demokratier i Europa och Nordamerika. I Nordkorea handlar det om invasionsförsvar, isolering och absolut inga allianser.

Visst måste vi noga analysera utvecklingen i Ryssland, på den koreanska halvön, i Mellanöstern och så vidare, men låt oss ändå glädjas över att det kalla kriget är slut, att järnridån har fallit och att Sverige deltar i det stora europeiska fredsprojekt som EU utgör.

Men isolationistiska tankar finns också i Sverige. Det finns de som menar att Sveriges säkerhet främjas bäst genom en återgång till ett nationellt inriktat invasionsförsvar och en mer isolationistisk politik, bland annat genom att Sverige lämnar Europeiska unionen. Denna uppfattning finns i dag representerad i Sveriges riksdag genom de två ytterkantspartierna Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

EU är ett oerhört viktigt fredsprojekt. Utan EU skulle Europa snabbt riskera att åter bli en mycket farligare världsdel. Den inskränkta nationalismen härjade i Europa före de båda fruktansvärda världskrigen, och det vore tragiskt och farligt om den åter skulle börja frodas.

Försvars- och säkerhetspolitiken är självfallet mycket viktig för Sverige. Centerpartiet anser att det är av stort värde med en bred samsyn i dessa frågor. Det är en styrka för vårt land. Det är också avgörande för våra svenska soldaters stora insatser för fred och säkerhet i främmande land att de känner starkt stöd från en bred majoritet i Sveriges riksdag.

Jag vill uttrycka stor respekt för våra soldater och för det utmärkta sätt som de ständigt löser sina svåra uppgifter på i de internationella fredsinsatserna.

Därför är det bra med sexpartiuppgörelsen om Sveriges insats i Afghanistan. Jag hälsar också med stor tillfredsställelse att samma sex partier har enats i dagens utskottsbetänkande vad gäller Sveriges deltagande i EU:s stridsgrupper genom Nordic Battlegroup och även att genomföra en mycket framtidsinriktad luftförsvarsutredning.

Däremot var det trist för något år sedan, när en konstellation som kallade sig de rödgröna förra hösten lade fram en gemensam budgetmotion där de föreslog att försvarsbudgeten skulle skäras ned med 2 miljarder kronor. De ville också liksom Sverigedemokraterna ha kvar värnplikt i vissa former.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Försvarskommitténs ordförande hette då Håkan Juholt. I dag är Peter Hultqvist ordförande, men jag spårar den nya partiordförandens ande över den försvarspolitiska motion som Socialdemokraterna har väckt i år och som jag välkomnar i viktiga delar.

Inte ens Vänsterpartiet eller Miljöpartiet står i dag kvar på 2-miljardersbesparingen, men de ligger ändå nära den nivån, vilket jag starkt beklagar. Socialdemokraterna gör däremot en mycket stark omsvängning och markering när de tillför 2 miljarder kronor i sin budgetmotion och alltså landar på samma nivå som regeringen. Det är ett stordåd i det tysta – starkt jobbat!

Jag välkomnar likaså att Socialdemokraterna nu är beredda att vara med och stötta vår försvarsmakt i den svåra men nödvändiga omställningen till en personalförsörjning baserad på frivillighet. Även här är det betydelsefullt att goda krafter från olika partier i försvarskommittén kan påverka och följa denna komplicerade process.

Är då Sveriges försvarsbudget och Sveriges militära samarbeten helt optimala i dag? Det tål alltid att funderas kring. Låt mig rikta perspektivet ett antal år framåt.

En hel del talar faktiskt för att vår försvarsbudget på sikt behöver öka. Jag har själv länge pekat på att vi i Sverige har halkat efter våra nordiska grannländer. För några decennier sedan avsatte Sverige 2,5 procent av bnp eller bni till försvaret – mest i Norden. I dag avsätter vi under 1,2 procent – minst i Norden.

ÖB visar också på behovet av ökade försvarsanslag inför nästa försvarsbeslut, om inte vår försvarsförmåga ska reduceras. Försvaret och dess olika förmågor blir alltmer tekniskt avancerade och komplicerade, och försvarsmaterielen blir allt dyrare, liksom informations- och ledningssystem och andra nödvändiga kompletterande system.

Ryssland är efter en mycket djup nedgång av försvaret på väg att successivt bygga upp det igen. Samtidigt sker nu i många Natoländer, och även i andra länder, betydande nedskärningar av försvarsanslagen med anledning av pressade nationella ekonomier och finanskrisen. Som Cecilia Widegren sade berörs inte Sverige av detta, vilket är positivt.

Det är alldeles uppenbart att de resurser som vi satsar på vårt försvar kan utnyttjas allra effektivast ju närmare och mer långtgående som vi kan acceptera att samarbeta med andra demokratier, andra länder, till exempel om inköp och service av försvarsmateriel, om gemensamma utbildningar och övningar och om specialisering av förmågor, kanske även i riktning mot visst operativt samarbete.

Samtidigt gäller det motsatta om vi isolerar oss i Sverige, med egna tekniska lösningar och standarder och utan nära samarbeten med andra. Då blir det väldigt dyrt att på egen hand skapa säkerhet. Tänk lite på det, vänsterpartister och sverigedemokrater!

Nästa försvarsbeslut, herr talman, närmar sig raskt. Det är dags för regeringen att sätta Försvarsberedningen, med en representant för varje riksdagsparti, i arbete med att göra omvärldsanalyser och andra nödvändiga analyser i enlighet med vad Alliansen uttryckte i sitt valmanifest.

Det är också – det har Centerpartiet föreslagit – lämpligt att låta omvärldsanalysen innefatta en analys av Sveriges militära samarbeten och hur de bör utvecklas. Det gäller samarbetet med länderna i Norden, inom EU och med Nato. Hur djupt och nära kan till exempel samarbetet i Nor-

den utvecklas, givet de begränsningar som finns? Här famlar försvarsmakterna lite. Jag tycker att det skulle behövas en politisk styrning.

Centerpartiet är tryggt med Sveriges militära alliansfrihet. Men mycket vatten har runnit under broarna de senaste decennierna, och man ska inte längre överdriva dramatiken mellan att vara det mest aktiva landet i Natos partnerskap för fred eller att vara medlem.

Sverige omfattas redan av två solidaritetsklausuler inom EU, rätt närliggande Natos § 5, för övrigt. Och vi har själva ensidigt utsträckt denna solidaritet även till Norge och till Island. Argumenten för alliansfrihet är väl kända liksom det djupt rotade stödet för detta i landet. Ändå är det viktigt att analysera verkligheten och bredda debatten i dessa viktiga frågor. Alternativet, att utgå från gamla sanningar som inte bör vägas mot den oerhörda omvärldsförändring som har skett och sker, är en mycket passiv linje.

Jag vill understryka den ekonomiska aspekten, som jag tror väger allt tyngre. Man får en betydligt större utväxling på försvarsanslagen ju mer dessa kan fungera inom ramen för ett utvecklat och förtroendefullt samarbete med andra demokratier och vice versa.

Herr talman! I aktuell svensk omvärlds- och försvarsdebatt tar analysen av Ryssland naturligtvis mycken plats, liksom även de växande energiflödena i Östersjön, i Barents hav och så vidare.

Vårt stora grannland Ryssland, och dess utveckling och avsikter, har alltid varit centralt för Sveriges säkerhetsanalyser. Efter över 200 år utan krig med Ryssland, inbegripet två världskrig i Europa, reses åter frågan om hur Ryssland kan bli ett reellt hot mot Sverige och kanske främst Gotland.

Utöver redan stationerade stridsvagnar finns det förslag från Folkpartiet och vice statsminister Jan Björklund om att återupprätta pansarregemente 18 och stationera en brigad på Gotland på flera tusen man, vilket diskuterades här förut.

Det finns nu en gasledning i Östersjön mellan Ryssland och Tyskland som i betydande grad har diskuterats i den försvarspolitiska debatten. Den är nu på plats, men de helt dominerande energimängderna transporteras i ständigt växande grad genom den väldiga fartygstrafiken.

När det gäller Sveriges relation med Ryssland är jag snarare en duva än en hök, kanske något av en duvhök – vad vet jag? Det kan vara så att exempelvis energiflödenas utveckling gör att det finns behov av en ökad närvaro av det svenska försvaret i Östersjön och på Gotland. Denna analys bör ingå i den omvärldsanalys som bör göras inför nästa försvarsbeslut i dialog med riksdagens partier. Hur en sådan här eventuell förändring i så fall ska ske och vilka effekter det kan få för försvaret i övrigt har jag i dag inte tillräckligt underlag för att bedöma. De mindre anpassningar som Peter Hultqvist nämnde känns dock rätt naturliga.

Vårt svenska försvar genomgår nu en historisk och genomgripande förändring när vi styr om personalförsörjningen från tvång till frivillighet. Det innebär stora utmaningar, men färdriktningen är den rätta. Till exempel blir det nu betydligt mer rationellt att delta i fredsinsatser som NBG eller i andra liknande sammanhang. Jag ser gärna att Sverige även kan öka sitt deltagande i FN-ledda fredsinsatser, till exempel i Afrika. Det finns dock orsaker till att vårt deltagande nu är så litet, till exempel att trupp från närliggande länder prioriteras.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Det finns mycket mer att säga, men mina allianskolleger har utvecklat och kommer att utveckla betänkandet i övrigt på ett bra sätt.

Jag vill därmed, herr talman, yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande med undantag för punkterna 7 och 8.

I detta anförande instämde Abdirizak Waberi (M).

Anf. 19 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag glömde att prata om luftförsvaret, eller, rättare sagt, jag hann inte. Men jag kan i alla fall glädjas åt att den luftförsvarsutredning som nu kommer att tillsättas kommer att utreda hela vårt luftförsvar. Det tar jag tacksamt emot. Det gäller allt från JAS till helikoptrar och stridsledningssystem. Det är en överenskommelse som vi har gjort mellan regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Staffan Danielsson tar ofta upp bnp som begrepp och säger att vi har halkat efter. Men Staffan Danielsson kan titta på övriga Europa. Jag håller med om att vi när det gäller bnp ligger på den undre delen. De andra ligger på ungefär 1,2–1,3 procent av bnp. Men jag tycker att det är ett trubbigt instrument för att se om vi har en bra försvarsmakt.

Du kan titta på konsumentprisindex. Då har vi samma köpkraft i dag som vi hade på 70-talet. Då får du helt andra siffror. Jag förstår aldrig varför Staffan Danielsson inte tittar på konsumentprisindex, som jag tycker är det mest relevanta i det här sammanhanget.

När det gäller försvarsmateriel glömmer man ofta i sådana här debatter att Sverige har Europas absolut största anslag för försvarsmateriel i budgeten. Det är JAS gripen som tar det mesta. Vi ligger på ca 30 procent. Det finns inget annat europeiskt land som har så stort materielanslag i sin budget som Sverige.

Jag skulle gärna vilja att Staffan kommenterar detta. En del av detta, som jag sade i mitt anförande, gäller naturligtvis JAS. Håller Staffan med både Allan Widman och mig om att det är de svenska operativa behoven som ska gälla och att det inte ska vara Saab som företag som ska styra den här typen av verksamhet?

Anf. 20 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Peter Rådberg!

När man jämför hur mycket vi satsar på försvaret i olika länder i världen är detta det internationellt vedertagna mått som finns för att jämföra mellan länder. Hur mycket satsar vi i procent av bnp? Sedan kan man alltid i varje land jämföra med sitt eget KPI och så vidare. Men detta är, tycker jag, en relevant jämförelse – och den ifrågasatte inte Peter Rådberg. Där har vi halkat efter.

Jag tycker att Sverige, som det största landet i Norden, inte ska halka efter och ligga sämre. De nordiska länderna ligger snarare på 1,5 procent. Detta är någonting som man bör ta med inför nästa försvarsbeslut.

Sedan gäller det frågan om hur mycket försvarsmateriel Sverige köper i förhållande till andra länder och i förhållande till budgeten. Länderna placerar sina anslagsposter lite olika. När det gäller Sverige kommer det lite mer i försvarsmateriel, vidmakthållande, underhåll och så vidare. Jag tror nog att vi ligger i samma härad. Vill vi ha ett starkt flygvapen

och ett starkt försvar kostar det en del materiel, och det är det som talar för ökat internationellt samarbete med andra demokratier.

De svenska operativa behoven ska självfallet styra våra svenska beställningar. Om försvaret ska ha E/F eller inte ska styras av vilket flygplan försvaret i framtiden behöver för att svenskt försvar och svenska stridsflygplan ska kunna matcha de andra stridsflygplanen som finns i vår omvärld på 2030-talet.

Jag noterar att Miljöpartiet har kommit ut som försvarsindustriskramare här och kraftfullt argumenterar för en flygmotor från Volvo Aero i JAS. Jag måste ödmjukt erkänna att jag inte har den fulla överblicken över vad som är bäst för Sveriges nationella förmåga när det gäller detta. Här lyssnar jag noga på vad Försvarsmakten och FMV kommer att säga, eftersom det väl är de som är bäst skickade att bedöma vad Sverige behöver. Men jag noterar att Peter Rådberg redan vet bättre än de.

Anf. 21 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Det jag försökte säga i talarstolen var att vi går före. Försvarsmakten har inte satt ned foten. Det kommer de att göra i mars. Men här kommer ett riksdagsbeslut som i princip säger att vi ska gå före Försvarsmaktens beslut. Jag tycker att det är väldigt bakvänt.

När det gäller de svenska operativa behoven pratar Staffan Danielsson om att vi ska vara bäst. Men i den värld vi i dag lever i, när hela Östeuropa har blivit EU-medlemmar och de tre baltiska länderna är både Nato- och EU-medlemmar, måste man väl på något sätt utgå från den verklighet som är i dag och inte från 1953 under kalla kriget. Frågan är vad vi ska med detta E/F-plan till. Den typ av plan vi har redan nu och som vi använde i Libyen räckte mycket gott.

Vi har i det här fallet en Volvo Aero-motor som är väl anpassad och som dessutom kan uppgraderas om man så skulle önska. Varför inte utnyttja detta? Varför köpa ett helt nytt plan för dessa pengar? Detta kommer naturligtvis att gräva ganska djupa hål i den materielbudget vi har och som Staffan Danielsson är väldigt mån om att öka. Det skulle kunna vara ett sätt, för man får ju plocka pengarna någonstans ifrån.

Nästa fråga är: Behöver vi all den materiel som vi har i dag utifrån den hotbild vi ser? Vi utgår hela tiden från nuläget, och så ska man bara ha mer och mer. Men det kan också vara så att vi inte behöver en stor del av den här materielen, utan vi kan avveckla den.

Anf. 22 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att det är strategiskt väldigt viktigt att Sverige har ett bra försvar med en stark marin, en armé och inte minst ett flygvapen. Sveriges flygplan är säkert inte alltid bäst i varje enskild detalj, men de är bra.

Den schweiziska regeringen formulerade det hela ungefär lika väl som den norska regeringen tidigare formulerade sig illa. Norge sade att det är dyrt och dåligt med JAS, vilket ingetdera stämmer. JAS kostade 24 miljarder. Norrmännen påstod att de amerikanska planen kostade 20 miljarder. Det visar sig bli 72 miljarder eller något sådant. Norge borde ha köpt JAS i sitt eget intresse, tror jag.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Schweiz säger däremot att JAS är bra. Det är inte i topp i alla enskilda delar, men det är ett mycket prisvärt och effektivt stridsflygplan, så det köper man. Sverige har utvecklat detta med en enorm kompetens i landet. Det betyder mycket för vår utveckling på olika sätt att bibehålla denna kompetens, så jag tror att det är tryggt att vi håller oss till det utmärkta alternativ vi har.

Sedan får vi diskutera. Att JAS kommer att exporteras och att Sverige ska köpa en del E/F tycker jag vore ett bra beslut. Efter debatten om det här betänkandet kommer vi att besluta att regeringen ska återkomma med precisa förslag på detta område. Efter det att Försvarsmakten har lagt fram sina förslag och utrett frågan får vi sedan se om de kommer till samma slutsats som Peter Rådberg om vilken typ av motor det ska vara i planen eller om de kommer till en annan slutsats. Jag avvaktar det underlaget.

Anf. 23 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till SD:s reservation 5 och till förslaget i utskottets betänkande på punkt 4, 6, 7, 8, 9 och 10.

För närvarande är det en artskillnad och inte en gradskillnad mellan Sverigedemokraternas och regeringens försvarspolitik. Mycket av det jag kommer att nämna är alltså förslag som är inkompatibla med regeringens huvudinriktning för långsiktig försvarsplanering.

Sverigedemokraterna motsätter sig den nuvarande inriktningen av det svenska försvaret till ett renodlat insatsförsvaret. Vi motsätter oss också all överstatlig inriktning av försvaret. Sverigedemokraterna vill bygga ett svenskt försvar i form av ett modernt invasionsförsvaret, något vi kallar existensförsvaret – existensförsvaret, därför att hotbilderna i dag är bredare och ibland mer diffusa. Eftersom vi anser att det svenska försvaret är eftersatt vill vi ha en paus i de internationella insatserna för att kunna ekonomiskt och substantiellt återrusta vår förmåga att värna Sverige.

Varje land har en armé, sin egen eller någon annans. Har Sverige en egen försvarsmakt kan vi hävda politisk vilja. Har Sverige endast skydd av en EU-försvarsmakt eller Nato kan vi inte hävda vår stat eller den svenska nationen. Har vår försvarsmakt avsevärd kapacitet kan vi samverka i Nordefco för ett nordiskt skalskydd men även med Nato i Partnerskap för fred. Om Baltikum hotas ska Sverige kunna bistå och säkra Natos inskeppning sjö- och luftvägen.

Sverigedemokraterna anser inte att den dagsaktuella hotbilden är dimensionerande för det svenska försvaret. Vi ska dimensionera oss för faktiska styrkeförhållanden i vår omvärld. Att producera nationell försvarsförmåga tar decennier, medan hotbilder och politiska förskjutningar sker snabbt. Oavsett hotbilder bör Sveriges försvar ha en lägsta förmågenivå som inte får underskridas.

Det kommer att ta lång tid att åter bygga upp ett nationellt existensförsvaret, och Sverige bör under uppbyggnadsfasen ha en preliminär planering med försvar mot strategiska kupper och lågintensiva angreppsformer. Under uppbyggnadsfasen till ett existensförsvaret bör vidare prioriteras skydd av särskilt viktiga totalförsvarsobjekt, såsom riksledningen, högsta militärledningen, kärnkraftverk, känsliga infallsportar såsom flygplatser och hamnar samt vissa särskilda områden såsom Gotland och Norrbotten.

Försvaret bör efter en återuppbyggnad ha en sådan styrka och sammansättning att det skapar en så hög tröskeeffekt att presumtiva angripare i det längsta avhåller sig från ett anfall. Vid ett anfall bör vårt försvar ha en sådan styrka att det kan föra en strategisk defensiv i syfte att vinna den tid som krävs för att planerad hjälp utifrån ska kunna tas emot.

Det återuppgbyggda försvaret blir en hörnpelare i samhällets hela krisberedskap även mot icke militära hot. Försvaret bör åter listas som en myndighet med delansvar för allmän krisberedskap. Den allmänna krisberedskapen bör till del kunna vara dimensionerande för försvaret.

Konflikterna i vår omvärld visar att folklig förankring är en viktig del i försvarsförmågan. Det moderna kriget är en systemkapprustning, där den som ligger efter kan vara chanslös. Samtidigt är det nästan omöjligt att kuva ett folk som gemensamt hävdar sin rätt och som har en inre förankring för ett utdraget försvar.

Herr talman! Sverigedemokraterna hävdar folkhemstanken. Vi anser att folkhemstanken har en avsättning även i en högre försvarsförmåga. Urholkningen av anslagen till försvaret har lett till en ohållbar situation. Kostnadsökningarna inom försvaret är dessutom större än i det civila samhället. Med ord enbart kan vi inte fylla Försvarsmakten med innehåll. I vår budgetmotion för 2012 får försvaret 948 miljoner mer och från 2014 mer än 5 miljarder mer än regeringen ger. Vi hoppas på en större faktisk försvarsvilja och ambition bland fler partier så att vi kan höja försvarsanslagen.

I vår stora omställningsplan för ett existensförsvar som Stellan Bojerud initierat kallar vi huvudförbanden för fältarmén och hemvärnet i sin uppgraderade form för territorialarmén. Röstar kammaren för vårt förslag, och vi får Bojeruds plan realiserad med början år 2012, kommer 32 500 soldater och officerare att vara krigsplacerade i fältarmén år 2020, vilket är sex mekaniserade brigader och militärkommando Gotland. Territorialarmén kommer då att bestå av 43 500 soldater. Varje år efter 2020 växer personalreserven. Andelen värnpliktiga i fältarmén planeras vara 65 procent.

Upplands flygflottilj sätts upp år 2014. Marinen ges åter regional indelning i tidigare infrastruktur och Marinbas öst i Berga sätts upp 2014. Marinbas väst och Härnösands marindetachement sätts upp år 2015.

För ett utbyggt existensförsvar saknas utrustning, men mycket av materielen finns dock i förråd, som till exempel stridsvagnar och stridsfordon. Vi ska inte mer sälja av viktig förrådsställd materiel. Vi bör bevara all militär infrastruktur.

Kanske är jag väl optimistisk när jag hoppas på kammarens omedelbara stöd för SD:s förslag till ny arméstruktur, men i planeringen för kommande luftförsvar finns en majoritet där SD ingår, i alla fall så långt som till det beslut riksdagen har fattat om en luftförsvarsutredning.

Den utredningen ska inte föregripas, men två saker vet vi redan. Sverige har ett modernt stridsflyg i en volym som de flesta anser tillräcklig. Men Gripenplanen bör uppgraderas till den så kallade E/F-versionen. Sverigedemokraterna har i sin flerårsbudget, till skillnad från regeringen, budgeterat för en uppgradering av de svenska planen till E/F oavsett om andra länder köper E/F eller inte.

Nu vet vi att vår optimism om E/F-versionen var riktig. Saab har en order från Schweiz på 22 nya Gripen.

Även om vi i statens budget inte får räkna in dynamiska effekter i flerårsplanen ska man veta att Sverige är lyckligt lottat som till stor del kan materielförsörjas med inhemskt producerat försvarsmateriel. Den ekonomiska återgången i form av skatter, efterfrågan, gynnad export, men framför allt av spin off-effekter är mycket stor.

Även vårt luftvärn är till stor del producerat i Sverige och av yppersta klass. På luftvärnssidan är problemet för liten volym. Vi kan snabbt flytta vårt luftvärn för att skydda olika delar av landet, men vad händer i ett skymningsläge där vi behöver luftvärn över hela ytan? För full effekt behöver Gripen samverka med luftvärn i hela landet. Inte minst det fast förankrade hangarfartyget Gotland behöver ständigt luftvärn.

Försvarsstrukturutredningen, FSU, har resulterat i flera stora åtgärdsförslag. Så stora är åtgärderna att genomförs de kommer inte Försvarsmakten att kunna lösa sina uppgifter enligt förordningen. FSU tycks utpeka den väpnade striden som Försvarsmaktens enda egna verksamhet, resten ska lämnas till marknaden.

Värt att notera är att de svenska utvecklade försvarsmaterielsystemen internationellt sett har hållit hög kvalitet och är billiga i rådande system. I dag beställer Försvarsmakten en produkt i taget från Försvarets materielverk. Detta föregås av en noggrann långsiktig planering. I FSU föreslås att Försvarets materielverk i stället ska hyra ut materiel till Försvarsmakten. Försvarsmakten skulle då förlora flexibilitet och i stället för att fördela egna anslag för att nå operativa mål få lämna förslag till FMV som FMV inte behöver ta hänsyn till.

Statligt finansierad forskning och utveckling är väldigt viktig för industrin. Att utredaren föreslår att FoU-anslagen ska minska betydligt är alarmerande. De produkter vår försvarsindustri ska konkurrera mot på världsmarknaden är så gott som uteslutande initierade med statliga FoU-medel.

Förslaget från FSU är en enhet och kan antingen bifallas eller avslås. Sverigedemokraterna säger nej till utredningsförslagen. Sveriges försvarsindustrier och Försvarsmaktens stödresurser är och bör fortsatt förbli komponenter i säkerhets- och försvarspolitiken, liksom det är i andra länder.

När det gäller internationella materielsamarbeten instämmer vi i Riksdagens rekommendation att man bör göra en avvägning från fall till fall av vilket tillvägagångssätt som är mest effektivt för att anskaffa materiel: modifiering, upphandling eller utveckling, med eller utan internationellt samarbete.

Sverige har av tradition en stark försvarsindustri som stammar från de dagar då vi hade ett invasionsförsvar med strävan efter säker försvarsmaterielförsörjning. I dag är vår egen försvarsmakt en liten beställare och kan alltmer sällan sätta normer för produktion hos vår egen försvarsindustri.

Svenska försvarsföretag och internationella försvarsföretag med produktion i Sverige kan i längden ha mycket att vinna på att det råder öppen upphandling hos alla medlemsländer. Svåra problem kan dock drabba vår industri om svensk upphandlande myndighet oftast använder öppen upphandling och andra medlemsländer oftast riktad upphandling. Det kan ta år innan tydliga prejudikat växer fram och lika marknader kan bli verklighet.

Sverige bör skydda sig på samma sätt som alla andra länder genom att upprätta en försvarsindustristrategi där vi tydligt definierar våra säkerhetspolitiska intressen kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av eller handel med försvarsmateriel. När Sverige upphandlar försvarsmateriel bör vi använda undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget på ett liknande sätt som andra medlemsländer gör som har viktig försvarsindustri.

Sverige bör ha krav på motköp i syfte att gynna svenska små och medelstora innovationsföretag som då får del av viktiga underleverantörsmarknader.

I försvarsupphandlingsdirektivet finns en viktig ingång i artikel 21.4 där Sverige som upphandlare kan begära att en kontraktspart inom EU ska lägga ut en del av kontrakten på underentreprenad till tredje part. Även detta gynnar ekonomiskt viktiga innovationsföretag.

Försörjningstryggheten bör genomsyra försvarsmaterielförsörjningen av vår försvarsmakt.

Jag ser att min talartid har gått ut. Jag får hoppa över sista sidan i mitt manus.

Anf. 24 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Mikael Jansson hör man en lovsång till svensk försvarsindustri. Det är ingen måtta på detta.

Du inledde med att säga att hotbilden är bredare utan att egentligen beskriva hur du såg på den hotbilden. Jag var själv mycket noga i mitt anförande med att säga just att hotbilden är bredare och annorlunda. Jag beskrev då hur jag såg på hotbilden. Jag misstänker att det är någon form av Rysslandsskräck som ligger bakom Sverigedemokraternas och Mikael Janssons hotbild. Därför skulle jag vilja att du utvecklade vad du menar med att den är bredare.

När man läser Sverigedemokraternas synpunkter på materieldelen under 1:3 och 1:4 kan man se att ni lägger nästan 3 miljarder, 2,9 miljarder kronor, på detta. Det är en fruktansvärt stor satsning på materielsidan. Utifrån samma utgångspunkt som jag hade med Staffan Danielsson noterar jag att vi alltså har hela Europas största materielanslag räknat i budgeten och du vill lägga på ytterligare. Ni måste kunna förklara vad ni vill göra med det materielanslaget.

Den sista frågan gäller Gripen E/F. Varför är Sverigedemokraterna motståndare till att utveckla den motor som finns i Volvo Aero i dag? Den kan komma upp i ungefär samma kapacitet. Det har Volvo visat vid flera tillfällen. Varför vill ni slänga den motorn på sophögen och köpa en helt ny för i runda slängar 40–50 miljarder kronor?

Anf. 25 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! En bredare hotbild finns det generellt. Terrorism är en komponent. Datoriseringen av samhället innebär att vi är sårbarare. Att vi säger existensförsvar i stället för invasionsförsvar beror just på att det finns nya hotbilder som inte fanns tidigare.

Rysslandsskräck är det inte som ligger bakom det vidgade begreppet. Att Ryssland har en stark försvarsmakt räknar vi in. Det finns en kapacitet som gör att vi måste sätta en lägsta nivå på vårt försvar för att stå beredda inför att framtiden förändras.

På materielsidan är vi lyckligt lottade. Mycket av de materielpengar vi lägger när vi köper inhemska system kommer tillbaka mångfalt i vår samhällsekonomi.

Angående motorn till nya JAS vill jag gärna se att vi kan ha en Volvomotor i den, men vi får ta hänsyn till Saabs arbete med planet och vad de säger är lämpligt för att uppgradera effekten av planet, den operativa förmågan. Kan vi i riksdagen verka för att vi får en Volvomotor i planet och det är rimligt enligt Saabs specifikationer är det jättebra för min del.

Anf. 26 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Det är spännande att höra vad Mikael Jansson säger om hotbild, terrorism och sårbarhet. Då pratar han om it-hot och cyberhot och så vidare. Frågan är hur alla dessa materielanslag ska hjälpa.

Det är fråga om en helt annan hotbild som kräver helt andra former av tänkande. Det var det jag försökte säga i mitt anförande. Då vore det bra om Sverigedemokraterna kunde precisera den hotbilden och inte generellt säga att det är en ökad hotbild och sedan lägga 3 miljarder på ökade anslag för försvarsmateriel. Bilden går inte ihop.

Mikael Jansson säger att Ryssland har stor kapacitet. Jag tror att det är precis tvärtom just nu. Alla är väl rätt överens om att Ryssland ligger otroligt lågt i fråga om den militära kapaciteten, men vi vet också att de har satsat enormt mycket pengar. Deras mål tio år framåt, fram till omkring 2020, är att uppnå en viss nivå. Vi får se hur det går med det för Ryssland. Men i dag ligger de otroligt lågt.

Alla är överens om att den militära hotbilden över huvud taget inte finns från rysk sida. Frågan är hur man ska möta den hotbild vi är överens om.

Det är ändå glädjande att Mikael Jansson kan tänka sig att utnyttja den Volvo Aero-motor som finns och den uppgraderade version som eventuellt ska komma.

Anf. 27 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Frågan gällde hotbilder, ökat hot för terrorism samt minskad sammanhållning och folkförankring inom försvaret. Vi lägger en hel del pengar på materielsidan. Sverigedemokraterna lägger mer pengar än Miljöpartiet på sikt på försvaret. I vår flerårsplan lägger vi betydligt mer pengar än regeringen och ännu mycket mer än Miljöpartiet. Det finns utrymme.

Vi kan blicka tillbaka på invasionsförsvaret och landskapsregementena. De utgjorde en fantastisk beredskap för kriser som inte finns i dag. I vårt armésystem finns sex brigader med en geografisk indelning. De utgör en möjlighet att möta terrorism, och de kan lösa uppkomna kriser i det civila samhället. Försvaret bör alltmer kunna möta den typen av hotbilder.

Vi vill ha mer pengar till försvarsmaterielsidan, en bredare arméstruktur och närmare koppling till krisberedskapen. Vi vill också lista försvarsmyndigheten som en myndighet som på papperet har ansvar för krisberedskapen.

(forts. 12 §)

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

11 § Statsministerns frågestund

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 28 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi övergår nu till statsministerns frågestund. Jag vill hälsa statsministern välkommen.

Jag vill också fästa kammarens uppmärksamhet på att vi bland åhörarna under statsministerns frågestund har en delegation från Montenegros parlament under ledning av talman Ranko Krivokapić. Varmt välkommen!
(Applåder)

Antalet utbildningsplatser på högskolan

Anf. 29 HÅKAN JUHOLT (S):

Fru talman, statsministern! Jag har under denna höst haft möjlighet att extra mycket resa runt om i Sverige och har vid de tillfällena valt att besöka universitet och högskolor i Skövde, Umeå, Växjö, Trollhättan, Östersund och Sundsvall.

På de platser jag kommer till möts jag från skolledningar av beskedet att de skär ned på antalet studieplatser. På Mittuniversitetet säger rektorn Anders Söderholm att man aldrig haft ett sådant söktryck som nu. Arbetslösheten är hög bland våra ungdomar, och söktrycket är större än någonsin. Men rektorn sitter och planerar för att skära bort 1 500 platser.

Såväl Norge som Danmark har nu en större andel högskoleutbildade än Sverige. Högskolorna och universiteten är direkt avgörande för tillväxt och utveckling i hela landet och för att möjliggöra för våra ungdomar att förverkliga sina drömmar om ett liv.

Vad är det för tanke bakom detta, och vem är ansvarig för att det nu sker?

Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Mitt intryck är att vi med kvalitetsförstärkningar har gjort det mer intressant och värdefullt att ägna sig åt högskolestudier. Detta är naturligtvis intimt förknippat med konjunktursens olika växlingar.

En utbyggnad skedde här för bara ett par år sedan till följd av den lågkonjunktur som då var. Det kan finnas kopplingar till det. Till vilken högskola och vilket universitet man söker spelar också lite grann roll, vilket vi för övrigt tycker kan vara en poäng.

Vad som också skett är att vi avgiftsbelagt avseende möjligheten för vissa utländska studenter att studera här, något som tidigare inte var fallet. Vi tror att det helt enkelt blev så i ett Europa där allt fler lade på avgifter att många sökte sig till Sverige enkom av det skälet att det var gratis att studera här – knappast för att söka sig till det ställe där kvaliteten uppfattades som allra bäst.

Vi tycker att det är en bättre ordning att säkerställa att resurserna går till svenska studenter som studerar och att i stället jobba med stipendier för de studenter från länder utanför EU som söker sig hit. Det är en del av de förklaringar jag kan se till det som Håkan Juholt beskriver.

Anf. 31 HÅKAN JUHOLT (S):

Fru talman! Det är inte riktigt det som rektorer runt om i landet reagerar på, utan det är att de har ett söktryck som är större än någonsin tidigare. De får skära bort platser och säga nej till studenter som är berättigade att studera och som är arbetslösa på grund av att det inte avsätts resurser till denna form av utbildning.

Vi socialdemokrater har lagt fram ett budgetförslag om 8 700 fler högskole- och universitetsplatser och om 6 500 fler platser i yrkeshögskolan. Dessutom anslår vi – det är jag övertygad om att statsministern vet – 300 miljoner kronor mer än regeringen till åtgärder för att höja kvaliteten på universitet och högskolor.

Det handlar således inte om kvalitet, och det handlar inte om att stänga ute utländska studenter. Det handlar om att ni för en politik som stänger ute svenska arbetslösa ungdomar som är berättigade att få en högre utbildning.

Jag undrar: Vad är tanken bakom detta, och vem är ansvarig för att det sker?

Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Problemet med de papper som ni socialdemokrater skriver är att ni ensamma inte är ett regeringsalternativ. Ni måste komma överens med andra partier för att det ni föreslår ska kunna tas på allvar. Dessutom är era förslag inte fullständigt finansierade. Er budget är kraftigt underfinansierad. Vidare bygger det hela på en lång rad skatteökningar och förslag om andra saker som är skadliga för ekonomin. Alltså går det inte ihop.

Vår uppfattning är att vi visst har tillförsäkrat universitet och högskolor ökade resurser just med en kvalitetsinriktning under senare år. Men en stor förändring har varit att vi avgiftsbelagt avseende möjligheten att ta in utländska studenter. Jag försvarar det. Jag tycker att svenska skattepengar huvudsakligen ska inriktas på att gå till svenska studenter som studerar. Men det här har betytt en del för högskolornas och universitetens finansiering. Naturligtvis ska vi löpande pröva detta. Det kommer vi att göra kopplat till hur konjunkturen utvecklas och i de samtal vi ska ha inför kommande budgetar.

Anf. 33 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! I helgen avslutades FN:s klimatmöte. Världens länder enades faktiskt om att börja förhandla om ett brett klimatavtal med bindande utsläppsbegränsningar för alla länder.

Men det här är en långsam process. Alla där nere på mötet som jag talade med var övertygade om att mycket större insatser behövs, dessutom mycket snabbare, för att vi ska kunna möta klimathotet mot vårt samhälle.

Nästa vecka släpps de senaste siffrorna över utsläppen från svensk sida. Jag tror att du, Fredrik Reinfeldt, liksom jag är medveten om att det pekar mot ökade utsläpp i Sverige för år 2010. Det tycker jag är orimligt med tanke på att vi lever i en tid när alla åtgärder behövs. När så många företag och inte minst svenska kommuner visar på metoder för att kraftigt minska utsläppen är det orimligt att vi stillasittande här accepterar ökade utsläpp.

Min fråga till statsministern är helt enkelt: Vilka ytterligare åtgärder för att minska klimatutsläppen avser regeringen att komma till riksdagen med?

Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt allvarligt att det beskrivs att vi stillasittande ser på utvecklingen när Sverige kanske är det land som har de mest och bäst utvecklade klimatprogrammen i världen.

När det gäller CO₂-skatter och gröna certifikat har Miljöpartiet för övrigt varit med och påverkat för att få en hel del på plats. Vi ska inte till svenska folket sända beskrivningen baserad på att det är som att ingenting görs.

Jag tror att vi mycket väl kan se växande utsläppsemissioner för år 2010 kopplade till att vi haft en extremt kall vinter och att vi dessutom haft tillväxttal på 5–6 procent.

Det vi försöker åstadkomma i världen är att emissionsökningar frikopplas från tillväxtökningar. Om man tittar på basåret 1990 och framåt ser man att Sverige är *ett* exempel på att detta är möjligt. Däremot är vi i växande grad bekymrade över snabbväxande ekonomier runt om i världen.

Åsa Romson och jag kan väl vara överens om att åtagandena fortfarande inte är tillräckliga för att klara tvågradersmålet. Fler borde göra som Sverige som ju lovar en 40-procentig emissionsminskning fram till år 2020.

Anf. 35 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Ja, men jag har fortfarande inte fått svar på vilka ytterligare, vidare, åtgärder regeringen anser behövs även i det svenska samhället. Detta med stillasittande får väl ändå konstateras när regeringen i klimatpropositionen 2009 och inför den beredning som gjordes själv sade nej till åtta av tio förslag som där lades fram. Man sade nej till åtgärder som skulle ha begränsat klimatutsläppen med fyra miljoner ton per år.

Det handlar om satsningar på en utbyggd, modern tågtrafik, om stöd till lantbrukare när det gäller att effektivt ta hand om metanutsläpp och

Statsministerns
frågestund

att göra biogas samt om avgifter på långväga långtradartrafik – åtgärder som vi i dag ser att jämförbara länder i Europa trycker på. Genom att ta tag i de åtgärdsförslag som faktiskt ligger på bordet skulle vi minska utsläppen och ge jobb i Sverige.

Jag undrar helt enkelt hur länge det ska dröja innan också den svenska regeringen på allvar tar ett samlat grepp om klimatutmaningen och ser att man inte bara kan vila på lagrarna efter gamla beslut.

Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det gör vi inte. Jag har själv varit med och höjt CO₂-skatten över tusenkronorsnivån per utsläppt ton.

Jag tror att vi båda känner att det behövs högre ambitioner för klimatet, men jag noterar att vi gör olika vägval. Åsa Romson tycker att det huvudsakligen ska göras mer här i Sverige. Jag tycker att det globala problemet kräver ett globalt svar.

Med Åsa Romsons synsätt blir det, tror jag, lätt så att vi skjuter på en förändring till följd av att industri och annat som inte kan vara konkurrenskraftiga och överleva i Sverige flyttar till Kina eller Östeuropa. Det ser ut som att våra emissionsutsläpp då minskar. Men det enda vi gjort är att vi har gjort en förflyttning till miljöer där det släpps ut ännu mer.

Dessutom tycker jag att det är bra att vi när tåg och många andra insatser nämns också minns att det man i fattiga utvecklingsländer ofta med fem öre kan göra för att påverka klimatet oftast kostar över fem kronor i Sverige. Det spelar också roll; vi har inte hur mycket resurser som helst. Här tycker jag tyvärr att Miljöpartiet gör det väl enkelt för sig. Det är ett globalt svar som krävs.

Reglerna för arbetskraftsinvandring

Anf. 37 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman, statsministern! Jag läste i Svenska Dagbladet om omfattande fusk bland kinesiska företagare som sökt arbetstillstånd i Sverige. En myndighet under UD, Invest Sweden, ska ha satt i system att hjälpa till att fuska med uppehållstillstånd. Invest Sweden har hjälpt tomma fuskbolag med etablering i Sverige, och därmed har kineser kunnat få uppehållstillstånd på falska grunder.

Regeringen har nu tillsatt en granskning av Invest Swedens verksamhet som ska vara klar den sista december i år. Om det framkommer indikationer på omfattande och strukturerat fusk, är regeringen då beredd att skärpa lagstiftningen så att inte fler kan missbruka reglerna för arbetskraftsinvandring?

Jag vill också på förekommen anledning ha det sagt att vi alla är medvetna om att statsministern tycker att det i grunden är positivt att människor kommer till Sverige för att arbeta och att statsministern ogillar att man ställer grupper mot varandra. Jag efterfrågar heller ingen recension av Sverigedemokraternas politik. Det vore för en gångs skull bra om statsministern i stället för att komma med sina vanliga floskler valde att svara på frågan.

Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det är alltid enklare när frågeställaren också kan ge svaret själv.

Låt mig konstatera att vi har väldigt öppna och liberala regler som möjliggör arbetskraftsinvandring till Sverige. Vi har inte, likt en del andra länder, skapat poängsystem så att det bara är de allra mest välutbildade som kan komma hit och jobba. Jag försvarar att vi har den typen av regler.

Alla regler missbrukas. Utan regler blir det svartekonomi. Då finns fenomenen och det fungerar ännu sämre, men då blir det inte lika omdiskuterat. Regler som inte efterlevs ska givetvis tillrättas, men svaret blir inte att skärpa lagstiftningen om man inte följer lagstiftningen. Svaret blir i så fall att se till att lagstiftningen bättre följs.

Sedan gör vi möjligen olika tolkningar av huruvida detta är bra för Sverige eller inte. Min bestämda uppfattning är – och det kunde jag också säga för stora delar av Europa – att vi behöver bli bättre på att attrahera människor att komma hit och arbeta, för att säkra vår egen välfärdsfinansiering och försörjning i framtiden. Sverigedemokraterna får då redogöra för sitt synsätt.

Anf. 39 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Vi har tidigare hört om hur utländsk arbetskraft på olika sätt utnyttjas som ett resultat av regeringens fria arbetskraftsinvandring. Kvinnor sexualutnyttjas, och människor får jobba betydligt mer än 40 timmar i veckan till betydligt lägre löner än enligt de kollektivavtal som finns. Man köper sig arbetstillstånd. Det finns andra sätt där människor utnyttjas i ert system.

Här uppdragas nu en ny form av utnyttjande av otydliga och otillräckliga regler. Är det inte dags att återgå till de tidigare, funktionella regler som gällde för arbetskraftsinvandring, där företagens behov av kvalificerad arbetskraft faktiskt tillgodosågs och där fusket reducerades till ett minimum?

Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Sverige införde dessa regler i december 2008, och genom detta sätt att ställa frågor skulle vi alltså tro att sexförsäljning och liknande har blivit ett problem efter det. Det är ett orimligt påstående.

Vi har haft problem med illegal invandring eftersom vi före denna regelförändring i realiteten hade stängt Sverige för möjligheten att komma hit och arbeta. Människor söker sig till arbete i alla fall, men under sken av en svartekonomi med sämre villkor. Vi har förbättrat förutsättningarna för människor som kommer hit och arbetar.

Jag vill också understryka att detta handlar om människor som kommer från länder utanför EU. Vi har även fria arbetskraftsrörelser, utan övergångsregler, när det gäller Europeiska unionens medborgare. Jag är väl medveten om att Sven-Olof Sällström förmodligen har synpunkter även på det. Inte? Okej, om ni stöder det kan jag säga att det där finns väldigt mycket av de fenomen du diskuterar, också förknippat med att diskutera villkor för dessa människor.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Statsministerns
frågestund*

Till slut måste man ställa sig frågan: Är det långsiktigt bra eller dåligt för Sverige att vi får hit fler som jobbar? Mitt svar är att det är bra. Det som inte sköts ska naturligtvis rättas till.

Utvisningspolitiken

Anf. 41 LARS OHLY (V):

Fru talman! De senaste dagarna har vi sett ytterligare några exempel på svensk utvisningspolitik som har blivit aktuella i medierna.

Ganna Chyzhevskaja, som regeringen med benäget bistånd från myndigheter vill utvisa, ska enligt regeringen utvisas trots att hon är 91 år, dement och kommer att fräntas möjligheten att leva med sina nära och kära.

De senaste dagarna har även familjen Danielian i Ånge uppmärksamats. De har varit i Sverige i elva år. De har tre pojkar: Haik, 17, David, 15, och Valerik, 13. Valerik har alltså bott i Sverige sedan han var två år. Det är en svensk familj enligt alla begrepp, men de ska utvisas med regeringens politik.

Migrationsminister Billström vägrar svara på pojkarnas kamraters frågor. Till exempel Elias Pettersson säger: Varför skickar man ut en familj som har bott i Ånge i elva år?

Carl Nyberg frågar: Varför är inte barnkonventionen inskriven i lagen?

Kan kanske statsministern ge ett svar till dessa barn?

Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det är alltid svåra fall, och de beskrivs ofta medialt som enskilda fall. Människor känner i hjärtat att de förstår dessa människors situation.

Om logiken ska vara att det är mediebeskrivna fall vi ska göra utslag gentemot hamnar vi dock lätt i en situation där vi inte längre agerar rättsäkert, det vill säga att alla inte får samma behandling. Detta är nämligen grundat i lagstiftning, och även om Lars Ohly ställer frågor som om han inte skulle veta detta vet han att det inte är regeringen som avgör. Vi har fört bort detta från regeringens bord att fatta beslut om.

Vad som nu har hänt är att det ena fallet har hamnat i Europadomstolen, och Sveriges regering har därför författat ett yttrande. Det har dock helt baserats på Migrationsverkets och migrationsdomstolarnas utgångspunkter, eftersom det är dit vi har förlagt beslut om detta i Sverige. Det tycker jag för övrigt är en god ordning som jag försvarar. Vi har haft brett stöd för det i Sveriges riksdag, och det säkerställer dessutom just den rättssäkerhet jag annars tror står i fara. Då blir det mer beroende av vem som engagerar sig i vilket fall. Jag tycker att alla ska behandlas lika inför Svea rikes lag.

Anf. 43 LARS OHLY (V):

Fru talman! Om resultatet då är att barn utvisas ur Sverige tycker alltså statsministern att det är rätt. Sedan kan statsministern känna vad som helst, men det är fegt och ansvarslost att påstå att statsministern inte har någon möjlighet att ändra. Om ni som regering vill att vi ska ha en

annan migrationspolitik som ser till att människor med behov får stanna i Sverige – inklusive Ganna Chyzhevskaja, 91 år, och inklusive Valerik, David och Haik – skulle ni kunna ordna det, men ni fegar och smiter ifrån ansvar.

Du svarar inte heller på frågorna från dessa barn, lika lite som migrationsminister Billström har gjort. Det finns några barn till som har frågor, till exempel Samuel Österlund. Han frågar: Bryter inte det här mot barnkonventionen?

Vad är svaret på det, statsministern?

Emma Salthammer säger: Tänker inte du på familjen?

Frågan är ställd till migrationsminister Billström, men kanske kan statsminister Reinfeldt svara på den i stället.

Fanny Lindgren säger: Varför fick vi inte säga hej då?

Detta är frågor från barn som har sett hur deras kamrater har utvisats fast de har bott i Sverige i nästan hela sitt liv.

Den sista frågan är från Isak Hallmin. Han säger till migrationsminister Billström: Tycker du om ditt jobb?

Kanske kan statsministern svara.

Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag tycker att det är bra när ett statsråd vet under vilka lagar och regler man verkar. Vi har till exempel inte ministerstyre i Sverige. Vi har till exempel inte möjligheten för enskilda statsråd att utöva den typen av inflytande Lars Ohly efterfrågar. Efter många år i politiken tror jag också att Lars Ohly egentligen vet det.

Vi har även fört bort möjligheten från Sveriges regering till Migrationsverket och migrationsdomstolar att fatta beslut i dessa ärenden, med brett stöd i Sveriges riksdag. Det är vår uppfattning att domstolar som sista instans säkerställer en bättre rättssäkerhet och rättsordning än vad som tidigare var fallet. Detta tycker jag är försvarligt i varje läge.

Det finns dock en till viktig utgångspunkt, och det är att det ibland låter som att Sverige har helt fri, oreglerad invandring. Det har vi inte; vi har reglerad invandring. Reglerad betyder regler – vissa regler för att få komma in, vissa regler för att få stanna. Det är därför det också måste vara en rättssäker hantering som gör att alla behandlas lika när vi följer dessa regler.

I grunden är vi mer överens om reglerad invandring i Sveriges riksdag än vad det ibland låter som från olika talarstolar.

Sverige och den internationella ekonomiska krisen

Anf. 45 GUSTAV BLIX (M):

Fru talman! När statsministern tidigare denna vecka var här i kammaren för att rapportera från förra veckans EU-toppmöte diskuterade vi bland annat läget i de europeiska ekonomierna. Vi diskuterade bland annat problemet att många av de problem som finns i Europas ekonomi ägs av huvudstäderna snarare än av Bryssel och att det inte är i Bryssel vi enklast löser problemen.

Jag tror att statsministern och jag är överens om att ett problem är den bristande sjukdomsinsikten och bristen på kraftfulla åtgärder för att få i gång europeisk tillväxt.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Statsministerns
frågestund*

Vi ser nu rapporter, inte bara från länder som Grekland där det råder depression utan också från andra europeiska länder, om att ekonomin mattas av. Andra konjunkturbedömare ser nu också hur detta sker till och med i tillväxtländer som Kina. Allt detta kommer i förlängningen också att påverka ekonomin i Sverige, som är ett litet och mycket exportberoende land med stor handel med omvärlden.

Mina frågor till statsministern är helt enkelt: Hur bedömer regeringen det ekonomiska läget just nu? Och vilka åtgärder ser statsministern som viktigast för att fortsatt ta ansvar för inte bara tillväxt utan också för företagande, jobb och välfärd i Sverige?

Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! I skarp kontrast mot många andra länder har Sverige nu haft två goda år vad gäller tillväxtsiffror. Vi har också 2010 och 2011 som ensamt land i Europeiska unionen haft balans eller till och med överskott i våra offentliga finanser.

Men det är korrekt, som Gustav Blix beskriver, att den avmattning som nu sker runt om i Europa är en ekonomisk avmattning i sig. Dessutom är möjligheterna att möta den med olika efterfrågestimulanser i princip uttömda eftersom de offentliga finanserna runt om i Europa är i så dåligt skick. Det gör att i realiteten sjunker också efterfrågan på svenska produkter. Vi har våra största exportmarknader i Tyskland och Norge i vår absoluta närhet, och det är klart att när deras efterfrågan minskar, minskar också våra möjligheter att sälja våra produkter.

Därför ser vi framför oss en avmattning. Det är viktigt då att vi inte spelar bort det kanske viktigaste kort som vi har men som andra saknar, nämligen god ordning i de offentliga finanserna.

Vi har sett till att drivkrafterna för jobb är bra i Sverige. Vi har sänkt kostnader för att anställa. Och vad man verkligen skulle kunna göra runt om i Europa, om man saknar budgetmedel, är snarare att öppna sina marknader, att avreglera. Vi trycker på för att mer av det ska göras. Det är just nu rätt tillfälle.

Stödet till ekonomisk stabilitet i Europa

Anf. 47 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Låt mig fortsätta lite där Gustav Blix startade. Förra veckans toppmöte handlade väldigt mycket om ekonomi, men då på lång sikt. Dels handlade det om de frågor som Gustav Blix tog upp om den långsiktiga tillväxten, dels frågan om att förhindra ett upprepande av skuldskrisen. De åtgärder som man kom överens om vid toppmötet var ju väldigt mycket inriktade på det.

Men det var också en åtgärd som var av mer kortsiktig karaktär, nämligen att bygga på den här brandväggen så att en skuldskris i ett land inte smittar av sig på andra, att de banker som drabbas av problem inte ska smitta ned andra banker. Där har Sverige åtagit sig att vara med genom IMF, Internationella valutafonden, för att stödja stabiliseringen av Europa.

Detta möts av kritik i Sverige, och det kan statsministern möjligen bemöta. Men hur stort är detta åtagande? Vet vi det i dag? Finns det något annat att säga i frågan om vår IMF-medverkan?

Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Grundlösningen på de problem som finns i Europa är att de mest skuldtungda och problemtungda länderna gör mer själva. Brandväggen är ett sätt att säkra lån för väldigt skuldtungda länder under förutsättning att de gör det arbetet. Man kallar det för brandvägg för att det mer ska vara som en sorts försäkring. Det är inte säkert att den ska användas, men man ska veta att den typen av muskler finns att tillgå – detta för att lugna nervösa marknader. Vi tror att den behöver byggas upp och bli starkare.

Vi har sagt att vi är villiga att bidra via IMF, Internationella valutafonden, för att komplettera de många insatser som eurozonens länder själva gör. Varför gör vi det? Jo, dels därför att man får de bästa av villkor, marknadsmässiga, dels att det tar bort mycket av riskerna. Det är helt försvarbart inför svenska skattebetalare.

Jag såg att riksbankschefen har nämnt belopp på hundramiljardersnivå som det från svensk sida i så fall skulle handla om. Men jag vill understryka att vi har sagt att det måste ske med en rättvis bördefördelning, alltså förutsatt att också andra går med. Vi har inte fått entydiga signaler om detta, annat än att Sverige och Danmark har varit tydliga, men det skulle behövas att fler säger till om detta. Det tror vi är ett mycket verkningsfullt sätt att stödja de viktiga åtgärder som nu behövs i Europa.

Utsläppsminskningar

Anf. 49 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Klimatmötet i Durban blev en framgång på flera sätt. Det finns nu en väg framåt för att hantera de gemensamma klimatutmaningarna.

Sveriges miljöminister Lena Ek har fått mycket beröm, både för sin kunskap och för sitt engagemang. Avgörande för hur man kunde nå det här resultatet var att man kunde bygga allianser med EU, Afrikas länder och en del andra länder.

Samtidigt delar jag statsministern syn att det är bekymmersamt att man inte kom längre i arbetet med att besluta om utsläppsminskningar och uppföljningar av detta, eftersom vi är på väg mot en global temperaturhöjning klart över två grader.

Men det är alldeles tydligt att EU har haft en avgörande roll som en samlande kraft under mötet i Durban och att EU:s ambitioner på klimatområdet tas på största allvar av andra parter i de här samtalen. Givet utfallet i Durban, att såväl Kina som Indien och USA har gått med på ett ramverk och en färdplan för ett nytt klimatavtal, undrar jag om statsministern anser att EU nu bör driva linjen att nå 30 procents utsläppsminskningar till 2020.

Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Syftet är att tillsammans åstadkomma att vi kan begränsa temperaturökningen till två grader. Det kommer att kräva globala svar. Varför? Jo, Europeiska unionens emissioner täcker bara 13–14 procent av de samlade utsläppen, det vill säga att vi inte kan lösa detta själva.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Statsministerns
frågestund*

Europeiska unionen är den enda del i världen som har legalt bindande, gränsöverskridande emissionsminskningar, som vi alltså i lagstiftning har slagit fast ska gälla fram till 2020. Den typen av åtaganden, lika långtgående, finns faktiskt inte i andra delar av världen.

Vi har sagt 20 procents reduktion gemensamt. Det kan betyda olika i olika länder. Varför säger vi då inte 30 procent? Förutsättningarna för det är att vi då måste veta hur det fördelar sig mellan EU:s 27 medlemsländer. Det är nämligen vissa länder som har sagt: Ska vi öka åtagandena ytterligare vill vi att det ska vara frivilligt. Då säger en grupp av länder: Då vill vi inte göra mer. Då får länder som vill ta på sig ytterligare åtaganden ta på sig både egna åtaganden och andra länders åtaganden. Det kan ha påverkan på svenska jobb och svensk välfärd. Det är skälet till att jag har varit lite försiktig.

Jag gör gärna den här typen av ökning, men det ska i så fall göras på ett sådant sätt att alla är med. Och det kan jag ännu inte lova, men vi trycker på för det.

Skolavslutningar i kyrkan

Anf. 51 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman, herr statsminister! Det tycks tyvärr ha blivit en svensk tradition att någon skola varje vinter inte längre vågar fira julavslutning i kyrkan. Men uppenbarligen har Skolverket i sina instruktioner gjort en misstolkning eftersom utbildningsministern säger att det är tillåtet att hålla traditionella avslutningar i kyrkan med den lag vi har i dag. Med traditionella avslutningar menar han förstås exempelvis psalmsång och att en präst eller pastor deltar.

Nu har Skolverkets korståg gått så långt att man kan misstänka att de snart förordar att skynken hängs över Jesusbarnet om en kyrksal ändå används, för faktum är att Skolverket redan nu förordar censur anno 2011. Om en präst deltar i en julavslutning kräver Skolverket att skolledaren i förväg kontrollerar vad hon eller han ska säga. Det är vad Skolverket säger i sina riktlinjer.

Står statsministern bakom denna utveckling eller vill statsministern i likhet med mig ge Skolverket en julkapp som innehåller en lektion i grundläggande rättigheter som den om yttrandefrihet?

Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Sverige har en ny skollag som trädde i kraft den 1 juli. Det är mycket tydligt i den att man själv kan välja var man vill ha sin skolavslutning. Det är rektorn som slutligen avgör det. Det är alltså fullt möjligt att ha en sådan avslutning i en kyrka. Det är regeringens uppfattning.

Sedan får jag som sagt hänvisa till att rektorer har visst inflytande över detta. Det finns säkert också en och annan förälder som har synpunkter på detta. Men det är fullt möjligt, menar jag, med den lagstiftning vi har som gäller från den 1 juli.

Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! I dag har socialutskottet haft en hearing om äldreomsorgen. Där har tydliggjorts att upphandling sker utifrån lägsta pris. Resultatet enligt forskning är att det blir lägre bemanning och därmed sämre kvalitet, något som vi har sett i Caremaskandalen. Men upphandling sker på flera områden.

I Stockholms län har man upphandlat vård för tortyrskadade. Även här är det lägsta anbud som vunnit upphandlingen, trots företagets bristande erfarenhet på området.

Min fråga till statsministern är följande: Anser statsministern att principen lägsta pris till nackdel för kvaliteten är ett bra sätt att värna god vård för äldre, sjuka eller tortyrskadade?

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Regeringen har i dag på förmiddagen fattat beslut och också presenterat en överenskommelse med SKL om ytterligare medel till svensk äldreomsorg och bland annat om en översyn av de regler som är kopplade till upphandlingsprocesser. Det är i syfte att mer uppmuntra och tydliggöra kvalitetsaspekter i upphandlingen, det vill säga att rimligheten måste kvalitet vara det som är det vägande. Det kan ibland till och med innebära att man inte tar det som har lägsta pris. Det är för att säkerställa att både uppföljning och utvärdering ska fungera bättre framöver.

EU:s sammanhållning

Anf. 55 ISABELLA JERNBECK (M):

Fru talman! Hur ser statsministern på riskerna för en uppdelning av EU med olika inflytande över budget och ekonomisk politik? Hur skulle det drabba Sverige?

Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Av EU:s 27 medlemsländer har 17 euron som egen valuta. Det är tydligt att i den oro vi har i Europa vill man fördjupa sitt samarbete. Man vill ha egna möten, man vill ha dem med tätare intervall och man vill också fördjupa sig kring en del ekonomiska åtaganden.

Görs detta på ett sätt som inte möjliggör för de tio länder som inte har euron att ha inflytande eller närvaro finns det risk för uppdelning. Det vore mycket olyckligt.

Detta ska vi se framför oss när vi diskuterar den så kallade stabilitetsunionen som vi ska arbeta med in på nästa år.

Den svenska uppfattningen är att vi ska säkra vårt svenska inflytande. Vi ska säkerställa att det som är EU-27-gemensamt, till exempel inre marknad, budgethantering och gemensamma institutioner, respekteras. Vi är noga med att markera detta. Vi vill inte ha en delning av Europeiska unionen utifrån de linjer jag har skisserat.

Frågan är fullt berättigad. Vi är dock mycket aktiva för att säkerställa att inflytandet i de gemensamma delarna ska vara bevarat och säkrat för alla 27 medlemsländer.

Anf. 57 IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman och statsministern! År 2006 fanns det ett nationellt stöd till de hundra skolor i landet som hade de sämsta genomsnittresultaten. Stödet gick ut på att varje skola fick anställa tio extra lärare eller annan personal för att kunna vända utvecklingen och se till att fler elever fick behörighet till gymnasiet.

En av de första åtgärderna som den nuvarande regeringen vidtog var att avskaffa detta stöd. I dag ser vi att resultaten i dessa skolor sjunker och i många fall ligger långt under genomsnittet. I vissa fall är det endast 40 procent av eleverna som når behörighet till gymnasieskolan.

Detta är ett problem för den enskilda individen som går miste om möjligheter. Utan en gymnasieutbildning är livet i dag mycket svårare. Det är också ett stort problem för oss som land. Människors vilja till utbildning och kompetensutveckling är en av våra viktigaste konkurrensfördelar.

Är statsministern nöjd med utvecklingen? Om svaret är nej, vad vill statsministern göra för att vända utvecklingen?

Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag är inte alldeles säker på att kopplingen mellan denna satsning, som Ibrahim Baylan själv hade ansvar för, och dessa resultat är så linjär som frågan antyder. Min erfarenhet är att det är mer komplicerat än så.

Dessutom förändras delvis sammansättningen i skolor. Det har också tillkommit utökade möjligheter att välja skola, vilket man givetvis får diskutera vad det leder till.

Vår allmänna utgångspunkt är att vi är bekymrade över att vi har alldeles för många elever som inte får och når fullständiga betyg i grundskolan och i gymnasieskolan. Därför sätter vi in de förmodligen största reformförändringarna i svenska skolan någonsin denna höst. Detta har många elever och föräldrar märkt. Det blir nationella prov tidigare, vi har återinrättat speciallärarutbildningen och det blir större möjligheter att med betygssystemet tidigare följa upp kunskapsluckor för att kunna rätta till brister.

Om vi i grunden enas om att syftet måste vara att barn och ungdomar lär sig mer för att möta ett komplicerat arbetsliv är det viktigt att vara öppen för vilken av dessa metoder som fungerar bäst. Vi måste säkerställa på individnivå att kunskapsuppföljningen är bättre. Det är också detta som regeringen har genomfört i politiken.

Försvarsbeslutet 2014

Anf. 59 STAFFAN DANIELSSON (C):

Fru talman! Det är viktigt att Sverige har ett bra försvar. I dag diskuterar riksdagen nästa års försvarsbudget där Sverige till skillnad från andra länder inte gör betydande nedskärningar, vilket är glädjande.

I omvärlden sker ständigt förändringar. Till exempel inger Rysslands utveckling både hopp och oro, liksom även de växande energiflödena i Östersjön.

Sverige ska ta ett nytt försvarsbeslut 2014. Sedan andra världskriget har traditionen varit att riksdagens partier i försvarskommittéer och sedan 25 år tillbaka i försvarsberedningar gjort omvärldsanalyser inför kommande försvarsbeslut. Alliansen har också åtagit sig detta i sitt valmanifest 2010.

Det är snart 2012, och det börjar bli dags att göra de omfattande analyserna. Delar statsministern denna uppfattning?

Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag tror att försvarsministern bättre kan svara för hur ett sådant beslut ska förberedas. Det är riktigt att vi alltid syftar till att få en bred förankring av vår försvars- och säkerhetspolitik.

I grunden gör Sverige en stor omställning som vi för övrigt noterar att länder som tvingas till nedskärningar, precis som frågeställaren påpekar, också tittar på. Jag hör detta från både Tyskland och Finland.

Det är kärva budgettider. Finland jobbar till exempel med mycket stora besparingar på försvarsanslagen.

Sverige har kommit längre när det gäller utvecklandet av en mer insatsberedd försvarsorganisation, och syftet är att 50 000 män och kvinnor ska vara insatsberedda när allt är färdigt och genomfört.

Den exakta formen för detta får regeringen återkomma till. Möjligen kan man fånga försvarsministern under dagens debatt och höra hur han tänker i den frågan.

Fusk i välfärdssystemet

Anf. 61 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman och statsministern! I dag kom domen mot fadern som i åtta år tvingade sin dotter att spela autistisk och utvecklingsstörd. Under det senaste året har det varit flera uppseendeväckande fall av fusk med assistansersättningar. Personlig assistans är livsviktig för människor med funktionshinder för att deras vardag ska fungera. Fusk i välfärdssystemet riskerar att gå ut över just de människor som verkligen behöver samhällets stöd.

Vad gör regeringen för att bekämpa bidragsbrotten?

Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det tillkom lagstiftning på 90-talet som inrättade möjligheter till förstärkt assistans. Det har betytt mycket för många funktionshindrade och många människor i behov av stöd, och det har möjliggjort större frihet.

Omfattningen är stor. Det är en av de snabbast ökande utgifterna i de offentliga finanserna. Merparten av detta kommer till god användning, men som i alla typer av ersättningssystem finns här också fusk och fingeerade exempel.

Vi har insett att om vi långsiktigt ska kunna säkra bra finansiering till behövande måste vi vara tydliga och skarpa mot dem som fuskar. Därför

Prot. 2011/12:49
15 december

*Statsministerns
frågestund*

välkomnar jag de domar med mera vi nu ser. Det är en del av de ökade kontrollresurser vi har gett för att följa upp det bidragsfusk som finns. I den delen är detta ett kvitto på att vi har satsat rätt. Det sänder också signaler om att detta ska gå till behövande och inte till dem som fuskar.

Förhandlingarna om elprisområden

Anf. 63 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Regeringen har sagt att det är Svenska kraftnät som bär ansvaret för de hårt kritiserade elområdena som Sverige har delats in i. Har verkställande direktörer och generaldirektörer verkligen mandat att förhandla direkt med EU-kommissionen? Vem är det som företräder Sverige i förhandlingar med EU-kommissionen? Måste man inte ha ett mandat från regeringen för att kunna genomföra förhandlingar med EU-kommissionen?

Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det är korrekt att det är Svenska kraftnät och inte regeringen som bestämt dessa områden. Exakt hur förhandlingarna har skötts och av vem måste jag gå tillbaka och kontrollera. Det kan göras på olika sätt. Ibland är det statsråd, ibland andra och ibland myndighetspersoner.

Ännu så länge har vi en mild vinter, men det kan förändras. Vi har lärt oss att med kallare vintrar stiger elpriserna. Det är många som bekymrar sig för det.

I grunden är detta kopplat till hur mycket produktion vi har av elektricitet i landet. Det kommer att vara det enskilt avgörande tillsammans med att Svenska kraftnät gör stora investeringar i förmåga att förflytta el. Det enkla skälet till det är att vi har en tendens att ha större produktion i norra Sverige, och mycket av detta behöver komma ned till södra Sverige. Allt det här påverkar naturligtvis prisbilden.

Sveriges stöd till journalistisk frihet i världen

Anf. 65 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S):

Fru talman! Många länder runt om i världen stiftar eller försöker stifta lagar som hindrar journalisters arbete och som hindrar medier från att fullgöra den granskning som de borde kunna göra för att leva upp till demokratins grundregler.

Jag är övertygad om att statsministern stöter på dessa frågor runt om på de möten och i de sammanhang där statsministern är med. Jag tycker att det är en viktig fråga för Sverige och för Sveriges regering att vi håller huvudet högt och på alla sätt och vis försvarar det här.

Min fråga till statsministern är: På vilket sätt gör statsministern Sveriges röst hörd i dessa frågor och tar diskussioner med regeringarna i de länder som på olika sätt försöker förhindra journalister att göra sitt arbete?

Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! I möten med ledare världen över är detta ofta punkter som jag som svensk statsminister ser. Men det är tydligt också när man

ser på europeiska ledare att det här är kopplat till förutsättningar till fria medier, öppenhet i samhället och möjlighet att framföra sina åsikter. Ofta diskuterar vi också förutsättningar för mänskliga rättigheter. Det är många gånger baserat på att man har hårdare lagstiftning, och framför allt hårdare tillämpning. Man saknar också, tycker vi, den typ av respekt för grundläggande fri- och rättigheter som vi har fler exempel på att vi upplever i Sverige och i Europa.

Vi förstår vikten av detta, och vi framför dessa synpunkter. Men det går också att peka på en utveckling som i delar av världen går i motsatt riktning. Det finns en väldig vilja till kontroll och till att styra. Det kanske har förstärkts av sociala mediers närvaro. Å andra sidan skulle jag vilja säga att just detta att sociala medier spelar en större roll också gör att möjligheten att kontrollera förminskas. I någon mån ökar repressionen. I en annan del kan man säga att öppenheten ändå växer. Det är åtminstone vad jag stöter på när vi för dessa diskussioner i delar av världen.

Missbruk och våld i hemmen

Anf. 67 ANNA KINBERG BATRA (M):

Fru talman! Nu lackar det mot jul, och många ser fram emot att äntligen få lite ledigt och vara med sin familj och sina allra närmaste. För några – närmare bestämt för alltför många – är detta däremot en otrygg tid. Umgänget med familjen kan innebära otrygghet och till och med missbruk och våld. Detta är ett stort samhällsproblem som vi tyvärr påminns om i tider som denna vecka och nästa och de veckor som kommer.

Därför vill jag fråga statsministern hur han adresserar detta, särskilt för många kvinnor, stora samhällsproblem och vad politiken kan göra åt det?

Anf. 68 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag vill bara allmänt inskräpa att julen är en högtid som delar befolkningen i olika läger. Här finns de som alltid har att se fram emot en bra tid med släkt, familj och vänner. För andra är det den tid på året då ensamhet, depressiva tankar och olycka känns som allra mest närvarande.

Jag har under hösten rest – och jag ska återkomma till det i närtid – och tittat inte minst på samhällets olika insatser i särskilda program som vi har sedan några år när det gäller våld i nära relationer. Det gäller framför allt mäns våld mot kvinnor, men det handlar också om hedersproblematik och våld i samkönade relationer. Detta är inte specifikt kopplat till julen, men det är korrekt att säga att det ofta är ett förlopp över jul- och nyårshelger där detta förstärks.

Därför kan vi i dag bara säga att alla kvinnojourer och alla som jobbar ideellt vet att nu väntar en tid då de behövs kanske ännu mer än vad som gäller annars. Vi ska sända dem en tanke också i juletid – alla de som gör insatser och står utsatta människor bi i vad som kanske kan bli en annan känsla av jul än vad som gäller för de flesta av oss.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Statsministerns
frågestund*

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

12 § (forts. från 10 §) Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2012 (forts. FöU1)

Anf. 70 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Fru talman! Det är alltid intressant att diskutera budget – speciellt försvarsbudget. Jag tycker att det är extra intressant i år eftersom det faktiskt har hänt en del sedan förra året. Då hade vi en debatt som var mycket mer förutsägbar än vad årets kan vara.

Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 6, 7 och 10 så att jag inte glömmer det.

Vänsterpartiet har i sitt budgetförslag för 2012 en helt annan inriktning än den borgerliga regeringen. Jag antar att ingen är förvånad över det. Det den här regeringen har lyckats med är att dra isär Sverige ekonomiskt. Klyftorna ökar, och många människor far illa i dag i landet. Vi hörde till och med statsministern erkänna hur det är. Massarbetslöshet är vardag, och ojämlikheten brer ut sig alltmer. Vänsterpartiet vill i sitt budgetförslag investera i fler jobb, ökad jämlikhet och bättre välfärd. Full sysselsättning är det överordnade målet för vår budget som helhet.

Vårt förslag inom utgiftsområde 6 är som sagt en del av vårt budgetalternativ som helhet. Därför gör vi omflyttningar inom området. Vi tänker påbörja en förändrad inriktning av försvarspolitik i stort. Vänsterpartiet vill ha ett starkt försvar uppbyggt på värnplikt och samhällsplik, kompletterat med frivilliga insatser och en mindre del heltidsanställda som insatsstyrkor.

Vi tror att förbandsverksamheten går att genomföra till lägre kostnad än i dag. Ett tidigare tillbakadragande från Afghanistan och ett läge där Sverige avstår från att leda eller delta i EU:s stridsgrupper kommer att innebära lägre kostnader på denna post. Jag vill poängtera att Vänsterpartiet är angeläget om att vi ska delta i helt FN-ledda aktioner internationellt. Det är en svensk tradition, men det innebär att vara fredsbevarande och att upprätthålla skydd för civilbefolkning och skapa förutsättningar för en rättvis och demokratisk utveckling med humanitärt bistånd. Vi menar att detta inte är vad som händer i Afghanistan i dag.

Vi menar också i vårt förslag att det går att spara pengar på materiel sidan, inte minst när det gäller exportfrämjande åtgärder. Vi menar att svensk vapenexport, som under lång tid har ökat, måste trappas ned och minskas för att till slut upphöra.

Vi vill i stället lägga mer pengar på att återupprätta ett försvar där värnplikten är central. Det innebär bland annat mer pengar för att påbörja ett mönstringsförfarande igen och för att förbereda upprättandet av värnpliktsförband.

Vi anser också i vårt budgetförslag att vi behöver öka beredskapen för eventuella kriser och katastrofer i samhället och vill därför öka detta anslag också.

Fru talman! Det finns några saker som jag vill ta upp som jag tycker är problematiska när det gäller regeringens budgetförslag. Där har vi en annan syn på saken.

EU:s stridsgrupper är en sak som vi är kritiska till från Vänsterpartiets sida. Att regeringen har lagt fram förslag om deltagande och att vi ska leda en sådan grupp igen är anmärkningsvärt. De tidigare nordiska stridsgrupper som vi har deltagit i och lett har visat sig vara väldigt kostsamma. Nordic Battlegroup 2008 blev till exempel 3 miljarder dyrare än beräknat. Dessutom innebär dessa åtaganden en starkare koppling till EU:s militarisering och ett ännu mer centralstyrt EU. Sverige ska vara officiellt alliansfritt, men genom deltagande i bland annat Nordic Battlegroup har vi frångått vårt gamla krav på att internationella insatser från vår sida alltid ska ha FN-mandat och ledas på ett sådant sätt att vi kan acceptera det.

Vi bör avstå samtliga åtaganden i organisationer som EU:s stridsgrupper med mera. Det finns kanske fler exempel. Att man nu tillsammans med övriga partier utom Vänsterpartiet föreslår ett deltagande så långt fram som 2015 gör inte saken mer acceptabel. Stridsgrupperna har egentligen aldrig använts mer än i mycket begränsade delar, vilket gör att man också kan ifrågasätta behovet av dem.

Fru talman! I betänkandet föreslås tillsättandet av en luftförsvarsutredning. Det är vi i Vänsterpartiet positiva till. Hur det framtida luftförsvaret ska se ut och utformas är en angelägen fråga för hela försvaret. Vi menar också att dagens situation, med JAS Gripen som det fungerar i dag, ska vara utgångspunkt för denna utredning. Eventuella uppgraderingar av JAS, om regeringen tar initiativ till det, kommer då att behöva tillföras som en förutsättning. Men dagens situation ska tills vidare vara utgångspunkten när det gäller just JAS. Vi vill också att andra delar ses som viktiga, till exempel ett framtida luftvärn och andra delar som behövs för ett komplett luftförsvar. Man har talat om helikoptrar och så vidare. Vi anser därför att det är viktigt att alla partier i riksdagen är med och drar upp riktlinjerna och förutsättningarna för utredningen den dag som den tillsätts.

Fru talman! När nu förändringen från ett värnpliktsförsvar till ett så kallat insatsförsvar genomförs kommer det att finnas ett antal stora problem att övervinna. Ett av dem som redan har börjat synas är personalförsörjningen. När de kullar som har gjort värnplikt relativt nyligen försvinner som rekryteringsunderlag kommer det att bli betydande svårigheter att hitta nya. Att konkurrera på en öppen arbetsmarknad med de förutsättningar som ges är inte det lättaste. Det kräver att man lockar med något rejält extra. Dessutom måste man ha en kraftig satsning på reklam och marknadsföring. Vi har redan i olika medier sett hur man gör. Det kostar också pengar. Dess värre, vill jag påstå, finns det också kritik i dag mot det sätt som man bland annat har använt sig av i reklam och marknadsföring i olika gymnasieskolor. Anklagelser om att man på något sätt förhärliigar soldatlivet för att locka ungdomar att intressera sig för soldatyrket har förekommit. I gymnasieskolorna är det dessutom många som inte har fyllt 18 år än. Detta är naturligtvis en komplikation. Det finns också uppenbara risker med att det blir problem med att rekrytera rätt personal, rätt pojkar och flickor till Försvarsmaktens olika delar, inte minst till de stridande enheterna. Det går alltså att kraftigt ifrågasätta hur

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

personalförsörjningen ska fungera både när det gäller att fylla förbanden och när det gäller sammansättningen.

Omdaning av försvaret påverkar också den folkliga förankringen av försvaret. Det är en av de springande punkterna för oss i Vänsterpartiet. Det som tidigare på ett naturligt sätt påverkade de flesta medborgare med värnpliktsystemet finns inte kvar.

Fru talman! För Vänsterpartiet är den folkliga förankringen en av kärnfrågorna för det svenska försvaret. Den förändring som nu genomförs menar vi påverkar detta till det sämre. Vi anser att en satsning på de delar av försvaret som kan upprätthålla åtminstone delar av den folkliga förankringen blir ännu viktigare. Det innebär att hemvärnet och frivilligorganisationerna blir viktiga att satsa på även i budgeten. Därför vill vi i Vänsterpartiet ge dessa organisationer egna budgetposter, vilket visar hur viktiga de är och också höjer statusen när det gäller rekrytering.

Just hemvärnet blir extra viktigt. Det står för bara drygt 1 procent av budgeten men är väldigt kostnadseffektivt eftersom det bygger på en ideell och frivillig grund. Dessutom tar man vara på den ovärderliga kompetens som finns i dag hos dem som har genomgått värnpliktsutbildning och hos dem som tidigare har tjänstgjort inom Försvarmakten på andra ställen. I dag ska det finnas 40 bataljoner och 22 000 soldater. Vi menar att detta egentligen är en miniminivå och kan tänka oss att utöka hemvärnet i framtiden. Viktigast är nog att hemvärnet finns i alla delar av landet.

Fru talman! Jag vill avsluta med att lyfta fram frågan om vapenexport. Vi har i Sverige sett en stadigt ökande vapenexport de senaste tio åren. Vi i Vänsterpartiet tycker att det finns stor anledning att vara kritisk till den vapenexport som Sverige ägnar sig åt i dag. Vi vill att huvuddelen av landets vapenexport på sikt stoppas. Nyligen inrättades en statlig myndighet, Förvarsexportmyndigheten, som har till uppgift att främja export från försvarsindustrin, vilket innebär en skattefinansiering till delar av vapenexporten. Vi anser att detta bör avvisas. Vi anser att det är orimligt att skattepengar ska användas för att stödja vapenexport. Vi menar att neddragningar bör göras på myndigheten för att den så småningom ska kunna avskaffas helt. Dessa pengar kan användas till andra mycket nyttigare verksamheter.

Anf. 71 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Dagens debatt om försvaret, säkerhetspolitik och krishantering är angelägen eftersom detta rör vid de centrala frågorna om att kunna upprätthålla vår demokrati.

I början av veckan debatterade vi situationen i Afghanistan och Kosovo, vilket påminner oss om att varken fred eller demokrati kan tas för givna.

Vi strävar också efter långsiktiga överenskommelser om försvarspolitik som stäcker sig över blockgränserna. Därför är jag glad över att vi har kunnat enas i många frågor även om det givetvis finns meningsskiljaktigheter.

Precis som det sägs i propositionen ska Sveriges försvar stå starkt rustat för att kunna försvara landet men också för att kunna bidra till fred och säkerhet i omvärlden. Det kräver ett försvar som är anpassat till dagens hotbild och till snabba omvärldsförändringar.

Kristdemokraterna har en realistisk syn på såväl hot som försvar. Vi tror inte på ideologiska utopier som talar om ett politiskt fredsrike på jorden. Den kristdemokratiska människosynen talar inte bara om alla människors lika värde utan också om ofullkomlighet och även om förmåga till ondska.

Detta tror jag att det gångna året har visat oss när vi minns terrordådet i Stockholm för ett år och fyra dagar sedan. Detta har sedan följts av Breiviks död i Oslo och på Utøya i somras och att Gaddafi och Mubarak tillsammans med andra diktatorer i arabvärlden äntligen har fallit.

Kristdemokraternas principprogram slår därför fast att "Försvarsmakten ska ha en sådan styrka, sammansättning, beredskap och gruppering att den kan verka krigsavhållande vid säkerhetspolitiska kriser i närområdet".

Jag tror att vi i dag inser att Sverige också i vår tid behöver ett starkt försvar. Genom ett brutalt uppvaknande inför den statslösa terrorismen, men också inför de stora militära satsningar som exempelvis Ryssland gör, visserligen från låga nivåer, förstår vi att det finns en viss hotbild också i framtiden. Mina vänner, historien har inte stannat. Vi vet inte vad som händer i morgon, men vi behöver tänka på våra barns och våra barnbarns trygghet.

Sanningen är vidare att Sverige i dag inte klarar sig utan de andra länderna inom EU, och Nato, och Nato klarar sig inte utan USA.

Många länder inom EU har dragit ned på sitt försvar, något som vi i Sverige, tack vare våra goda finanser, inte har behövt göra i år. Tillsammans lägger EU nu bara en tredjedel av vad USA lägger på sitt försvar. 75 procent av försvarskostnaderna inom Nato bärs av USA. Nu har det gått så långt att Europaparlamentet har antagit en rapport där det krävs en samordning av EU-ländernas försvar för att trygghet och säkerhet ska kunna säkras i vår del av världen. Vi är alla medvetna om att vi i Europa är oförmögna att utföra militära operationer som den i Libyen utan stöd från USA.

Här uppe i norra Europa behöver vi också tänka på samarbete. Östersjön är, som vi alla här inne vet, ingen vallgrav som håller fiender borta utan tvärtom en viktig farled. Därför behöver vi också ha mer samarbete i Östersjön, inte minst med de baltiska staterna och Polen, och då menar jag riktiga övningar.

Jag brukar säga att försvaret är som din hemförsäkring: Du hoppas att du aldrig ska behöva använda den, men om olyckan är framme är du mycket glad om du är helförsäkrad.

Låt mig också, innan jag mer konkret berör besluten om Nordic Battlegroup, personalförsörjningen och kommande materielinvesteringar, rikta ett tack till alla befäl, soldater och sjömän som ytterst upprätthåller den säkerhet som vi åtnjuter i dag vare sig de tjänstgör i Afghanistan, i Kosovo, i Boden eller i Revingehed.

Särskilt till er som befinner er på uppdrag i andra länder riktar vi en jul- och nyårshälsning när ni befinner er så långt borta från hemmet och Sverige.

Fru talman! Jag ser det som en stor förmån att få besöka våra förband, vare sig det gäller Sigonellabasen, Libyeninsatsen, Camp Northern Lights i Afghanistan eller helikopterflottiljen i Linköping, där jag var

förra veckan. Ni gör alla ett fantastiskt jobb som ni och vi har all anledning att vara stolta över.

Apropå de internationella åtagandena: Sveriges försvarsmakt har i dag ett tydligt uttalat uppdrag att försvara Sverige. Men ett av de beslut vi fattar i dag handlar om att Sverige ska kunna leda Nordic Battlegroup, dock tidigast 2015. Nordic Battlegroup ska kunna samarbeta med EU, Nato och FN. Det är angeläget att Försvarsmaktens förmåga att ge och ta emot internationell hjälp förstärks fram till 2015.

Den svenska solidaritetsförklaringen innebär att vår förmåga att samverka med andra måste utvecklas avsevärt utöver vad som skett hittills. Norge, Danmark och de baltiska länderna är Natomedlemmar, som vi alla känner till. Vid alla typer av kriser där det kan vara aktuellt att använda militära styrkor som ett säkerhetspolitiskt instrument i vårt närområde kommer de sannolikt att ledas av Nato.

Inom ramen för den budget som nu ges måste Försvarsmakten därför fortsätta att arbeta medvetet för att Sverige bättre ska kunna samverka med de internationella organen. Det finns de som vill annorlunda i den här kammaren i dag. I en debattartikel i gårdagens Brännpunkt skriver Johan Forssell om hur Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, som säger sig vara varandras motpoler, tvärtom ofta finner varandra i olika säkerhetspolitiska frågor. Det gäller även möjligheten att leda eller över huvud taget delta i Nordic Battlegroup. De väljer båda isolering framför att se Sverige som ett konstruktivt samarbetsland, skriver Forssell.

Denna samsyn mellan Vänstern och Sverigedemokraterna får dem också att stå enade mot EU-medlemskapet, insatsen i Afghanistan och en förlängning av insatsen i Libyen. Dessa två är även ensamma om att vilja ha tillbaka pliktförsvaret.

När det gäller personalförsörjningen står vi fortfarande mitt uppe i den stora omläggning som sker från pliktförsvaret, med de utmaningar detta visar sig vara. För visst är det en utmaning! Det är den största förändringen på 100 år inom Försvarsmakten. Men vi ska inte falla till föga bara för att det visar sig vara en problematisk inkörningssträcka. Det är angeläget att Försvarsmakten styr utvecklingen väldigt medvetet för att rekrytera och genomföra den organisation vi har beslutat om i riksdagen. Nu visar det sig att den nya insatsorganisationen inte kan vara på plats 2014 utan först 2019, enligt försvarets egna bedömningar.

Jag vill tala lite om materielförsörjningen. Det är nämligen en stor och viktig fråga i dagens ärende hur materielförsörjningen ska fungera framöver. De beslut vi fattar i dag liksom beslut under kommande år måste vara grundade på hur verkligheten ser ut.

För anskaffning av materiel och anläggningar föreslås nu ett anslag på närmare 9 miljarder plus 6 ½ miljard kronor för 2012. Investeringsplanen för åren fram till 2015 föreslås godkännas.

Sedan kommer den stora frågan om utvecklingen av JAS 39 Gripen. Här handlar det om att gå från en C/D-version till C/D plus, E/F, E/F plus eller vad det nu blir, under förutsättning att någon nation väljer att gå vidare med förhandlingar om köp. Nu har Schweiz uttryckt sitt intresse, även om det inrikespolitiskt bromsas upp något. Bedömningen är att man går vidare med en beställning.

För Sveriges del krävs ett omfattande förmågelyft om flygsystemets operativa effekt ska kunna bibehållas. Nu avsätts framtida anslag på högst 46 miljarder kronor under perioden 2013–2019.

I förutsättningarna ligger nu också att regeringen ska tillsätta den parlamentariska luftförsvarsutredning som riksdagen begärde våren 2011. Fokus ska ligga på tiden efter 2040, vilket vi alla här inser får ses som en utmaning. Först ska dock regeringen återkomma till riksdagen med en proposition om en uppgradering av JAS 39 Gripen. Det är angeläget att vi vågar fatta det beslut som är bäst för helheten.

Något av det viktigaste jag har att säga här i dag har jag sparat till slutet: vikten av transparens inom Försvarsmakten.

Jag har under året beställt en utredning från riksdagens utredningstjänst där Försvarsmakten har svarat på hur situationen ser ut vad gäller bland annat personalförsörjningen och materiel. Det visar sig att Försvarsmakten ser sig tvungen att byta ut nästan all materiel under en 20-årsperiod, nästan ned till skrivbordsnivå. Det gäller högnivåradar, lågnivåradar och bandvagnar. Vi har materiel som var alldeles utmärkt på 60-talet och som fungerade på 70-talet, 80-talet, 90-talet och 00-talet men som nu faller för åldersstreck och måste pensioneras.

Vi står inför viktiga kommande beslut, och om det ska bli rätt måste vi ha en offentlig diskussion där ÖB konkretiserar sig. Nu vet vi visserligen vad han har sagt: att dagens budgetmedel inte räcker. Men hur långt från målet skjuter vi i så fall? ÖB säger att problemen infinner sig redan 2014, och det är som vi vet inte alls långt borta.

Visserligen görs vissa förbättringar i redovisningen nu i budgetpropositionen, men det är långt ifrån den öppenhet som exempelvis den amerikanska försvarsmakten har kring sina materielinvesteringar. Ett exempel är att materielplanen numera är offentlig. Men det borde också gälla den ekonomiska bilagan. I USA offentliggörs det löpande vad man kommer att satsa på de närmaste tre åren.

Det är av yttersta vikt att riksdagen och vi ledamöter i försvarsutskottet ges tillräcklig insikt om behov och investeringar, eftersom det är vi som ska bereda besluten inför omröstningarna här i kammaren. Det är nödvändigt med en framtåsyftande transparens som kan garantera kvaliteten på de beslut som vi i riksdagen ska fatta.

Det är olyckligt att Socialdemokraterna och oppositionen nu hindrar regeringens förslag om att överföra Försvarsmaktens logistikverksamhet till FMV. Detta behövs inte minst för att Försvarsmakten ska kunna fokusera sin verksamhet på att bygga förband och militär förmåga, det som är Försvarsmaktens huvuduppgift. Det är därför vi vill flytta över logistiken, samt för att lösgöra medel för att få den nya insatsorganisationen på plats. Från 2013 skulle det ha inneburit att 700 miljoner överförts till förbandsverksamheten. Nu sätter den samlade oppositionen medvetet käppar i hjulet, vilket inte är acceptabelt med tanke på de utmaningar vi redan har med att klara ekonomin.

Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande med undantag för punkterna 8 och 9.

Anf. 72 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 3, vilket jag glömt.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Mikael Oscarsson började anförandet med att säga: Vi har en realistisk syn på hotbilden. Efter det nämner Mikael Oscarsson terrordådet i Stockholm och Breivik i Oslo. Sedan slutar Mikael Oscarssons hotbild, och han fortsätter med att säga att Försvarsmakten med anledning av detta ska ha en sådan styrka att det kan verka avskräckande.

Hur tänker Mikael Oscarsson utifrån den hotbilden? När han nämner terrordådet och Breivik som hotbilder kan jag hålla med honom. Jag hade ett långt anförande där jag tog upp just dessa som den nya typ av hotbilder som vi har i Sverige vid sidan av en rad andra, som pandemier, ekonomiskt utanförskap, miljö och så vidare. Men kopplingen som Mikael Oscarsson gör blir jag inte riktigt klok på. Jag vill att han utvecklar det.

Sedan säger Mikael Oscarsson lite inom parentes att Ryssland också kan vara ett hot i framtiden.

Den realistiska hotbild som Mikael Oscarsson försöker framhäva tycker jag verkar mycket oklar. Hur ser egentligen Kristdemokraterna på morgondagens hotbild? Kan jag få ett förtydligande om det?

Anf. 73 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Först och främst ser vi väldigt positivt på framtiden. Men det är också viktigt att se historien.

Vi har nyligen varit utsatta för ett fruktansvärt terrordåd i Sverige för ett år sedan. Det finns både inre hot och yttre hot. Jag tog exempel på de insatser vi gör i Afghanistan och Libyen. Det är ingenting vi tar för självklart med demokrati.

När vi ser på försvaret måste vi ha en långsiktighet. Även om vi inte ser ett hot vare sig i dag, i morgon eller i övermorgon måste vi ha beredskapen. Det går väldigt lätt att riva ned.

Peter Rådbergs parti kräver att det ska avlösas ännu mer. Ni är inne på ett förslag som kräver nästan 2 miljarder mindre till Försvarsmakten. Det vore intressant att höra av Peter Rådberg hur du ska få det att gå ihop.

De behov vi tycks vara överens om finns med materielförsörjningen i framtiden. Frågan är hur det ska gå ihop med en sådan neddragning som ditt parti står för. Det vore en väldigt viktig sak att få reda på.

Jag fick frågan om hotbild. Som jag sade i mitt anförande gör Ryssland upprustningar. Det sker från låga nivåer, som jag sade, men det är 65 procent plus.

Vi har ändå en erfarenhet från Georgienkrisen. Vi kan också se för framtiden att det säkert kommer att bli kapplöpningar om de naturtillgångar som finns vid Nordpolen. Vi vet att det finns ändrade övningsmönster från Ryssland i Östersjön.

Kort sagt måste vi ha en beredskap för framtiden.

Anf. 74 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Fru talman! Den realistiska hotbild som Mikael Oscarsson nu målar upp från talarstolen tycker jag inte är så realistisk. Jag förstår egentligen inte vad du säger.

Du ser å andra sidan positivt på framtiden. Du håller med om detta. De hot du ser radar du upp. Det är terrordåd, it-hot och den typen. Sedan blir din slutsats att vi ska öka Försvarsmaktens resurser i form av JAS-plan och bandvagnar. Det är vad du har sagt det senaste året.

Vi i Miljöpartiet har i vår budget flyttat över en halv miljard till exakt de hotbilder som du beskriver. Vi försöker att lägga ökade resurser på till exempel Säpo. Vi lägger ökade resurser på att möta miljöhot och så vidare.

Vi flyttar över de pengarna till det vi anser vara morgondagens hotbild. Det betyder inte att vi monterar ned det svenska försvaret. Vi vill begränsa det enorma materielanslag som vi är rätt överens om finns.

Ni vill inte ta bort någonting. Ni vill lägga på. Då får man göra som Sverigedemokraterna och lägga på 3 miljarder om man ska utgå från dagens nivå.

Jag tolkar Mikael Oscarsson som att han håller med om hotbilden. Vi är rätt överens om detta. Men det vi inte är överens om är att öka Försvarsmaktens resurser för att möta den hotbild som vi är överens om. Det går inte ihop, Mikael.

Anf. 75 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Vår ekonomi är i balans, Peter Rådberg. Vi har en unik situation i svensk försvarsmakt och för vår svenska budget som gör att vi inte behöver göra neddragningar.

Som Peter Rådberg borde veta är det i försvarsfrågor särskilt viktigt att ha långsiktighet och inte bara ha stora backspeglar eller något slags periskop för att få information om: Hur ser framtiden ut?

En väldigt stor del av försvarsmaterielen faller för åldersstrecket med början om bara några år. Det krävs stora investeringar för att vi ska kunna bibehålla – det handlar inte om att utöka – den försvarsförmåga som vi har.

Vi måste få information om det och kunna tala om det. Det är inget vi kan ändra på en kafferast eller bara på något år. Vi måste ha långsiktighet.

Jag fick inget svar på min fråga om hur det ska gå till när Peter Rådberg ska minska försvarsanslagen med nära 2 miljarder. Nu är det problem med att få pengarna att räcka till för övningsverksamhet.

Med en sådan tvärbromsning skulle det bli en katastrof. Det är inte trovärdigt med den kritik som du för fram. Det är väldigt viktigt att vi ser till att bevaka hotbilden både inom Sveriges gränser och när det gäller framtida möjliga hot.

Det gäller att vi ser till att vi har en försvarsmakt som håller måttet även för våra barn och barnbarn.

Anf. 76 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Fru talman! Jag reagerar på Mikael Oscarssons formuleringar. Jag ska låta Sverigedemokraterna svara för sig själva när det gäller den biten som vad jag förstår handlar om europeiska stridsgrupperna.

Jag ser inte i detta betänkande någon reservation från Sverigedemokraterna. Det kan vara en lapsus från deras sida, men jag ser inte det. Vi står ensamma i betänkandet i vår kritik mot EU:s stridsgrupper.

Det som Mikael Oscarsson hänvisar till är Johan Forssells artikel i Svenska Dagbladet. Det finns naturligtvis all anledning att racka ned på det. Det är billigt debattknep som man tar till för att på något sätt lägga skuld på oss för det som Sverigedemokraterna gör. De får svara för sig själva.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Vi hamnar på samma standpunkt när det gäller vissa saker. Men i mer än 90 procent av fallen när vi röstar i den här kammaren så röstar Sverigedemokraterna på din regering där ditt parti ingår. Det är en sanning. Det går att titta på statistiken.

När det gäller kärnfrågan har europeiska stridsgruppen egentligen aldrig använts. Den har kostat väldigt mycket pengar. Frågan är hur Sverige, som i varje fall officiellt ska vara något så när alliansfritt, kan samarbeta på lika villkor med en allians på det sättet utan att fläckas av att det är ett samarbete som oftast är utanför FN-mandat. Det gäller om det nu blir av, eftersom det inte har blivit av. Det kostar en massa pengar, och man har ingen nytta av det, eftersom det inte används.

Jag vill först ha svar när det gäller den konstiga kopplingen mellan Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Vad grundar du den på? Det andra är själva konceptet europeiska stridsgrupper. Hur pass bra är det egentligen?

Jag har en fråga till. Jag hörde att Mikael Oscarsson yrkade bifall till utskottets förslag i betänkandet förutom under punkterna 8 och 9. Jag antar att det ska vara punkterna 7 och 8. Punkt 9 handlar om hemvärnet. Vi är gärna med på det, men det kan vara fel.

Anf. 77 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag kan ge Torbjörn Björlund rätt på den sista punkten.

I övrigt är det ett faktum, Torbjörn Björlund, att ni ofta säger att ni är Sverigedemokraternas motpol. Men ändå är det så att ni tycks finna varandra allt oftare i säkerhetspolitiska frågor.

Jag uppfattar att det är er ställning när det gäller Nordic Battlegroup. Det är bekant vad gäller EU-medlemskapet och insatsen i Afghanistan. Ni är emot en förlängning av insatsen i Libyen. Ni vill också ha tillbaka pliktförsvaret. Jag tycker att det är ganska tydligt med den uppräkningsen. Det är viktigt att den informationen når fram.

När det gäller Nordic Battlegroup står vi bakom den överenskommelse som vi sedan kommer att fatta beslut om. Det är någonting som vi tycker att vi har en skyldighet att ställa upp med. Vi ska i första hand satsa på att försvara Sveriges gränser. Men vi ska också göra internationella insatser. Det ger också viktiga internationella erfarenheter.

Det här är något som ger erfarenhet, och något som vi tycker att det är viktigt att bibehålla. Jag är glad över den överenskommelse som har fattats över blockgränserna.

Anf. 78 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Fru talman! Svaren är inte särskilt precisa. Jag förstår det eftersom det kan vara svårt att peka ut exakt hur vi och Sverigedemokraterna samarbetar. Jag vet inte var substansen finns i det. I betänkandet har vi en samsyn med regeringen på fler punkter än vad det finns olikheter. Det blir en skev diskussion när man ska försöka kleta fast oss vid Sverigedemokraterna; det vill ju ingen här i kammaren.

Vi har alltid varit EU-kritiska. Vi har varit emot EMU. Vi ser ju i dag hur illa det blir. Det är en kritik som även de borgerliga partierna borde ta till sig. I det här sammanhanget har vi också de europeiska stridsgrupperna. Det finns mer som man kan lyfta fram. Men just detta är vi kri-

tiska mot eftersom det innebär att Sverige inte väljer själv hur man ska göra.

Allan Widman säger alltid samma sak: Vi ska in i Nato. Det finns inget alternativ.

I många andra sammanhang hymlar de andra partierna med detta. Vad ska vi göra? Ska vi in i detta eller inte? Vi kör med det i stället för att försöka hitta någon koppling där vi och Sverigedemokraterna finns på samma sida. Det sänker debatten. Jag tycker att det är för lågt.

Finns det i Mikael Oscarssons värld något alternativ till EU:s stridsgrupper? Kan man göra på något annat sätt? Kan man hitta ett samarbete där man tillsammans med suveräna stater kommer överens om vad man ska göra? Det kan vara FN-insatser som är bra för världspolitiken och framför allt för världsfreden. Är EU:s stridstrupper för heliga för det?

Anf. 79 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att Torbjörn Björlund ger någon förklaring. Jag har inte blivit motsagd när det gäller den samsyn som visar sig i de här frågorna. Jag ser fram mot fortsatta inlägg där Torbjörn Björlund förklarar motsatsen. Jag tycker att det framgår ganska klart att ni har samma ståndpunkt i de frågor som jag räknade upp.

Jag förstår att det finns praktiska skäl till att Torbjörn Björlund vill säga nej till än det ena än det andra – Nordic Battlegroup till exempel – när man vet vilka neddragningar som Torbjörn Björlunds parti vill göra; man vill minska med upp mot 2 miljarder. Med sådana kraftfulla nedskärningar får man dra ned på saker och ting. Det är inte den linje som Kristdemokraterna och Alliansen driver. Vi driver en ansvarsfull linje som räcker både till att försvara vårt land och att göra internationella insatser som vi tycker är viktiga. Det kan bli andra konstellationer i framtiden, men vi ska absolut svara upp mot det vi har lovat när det gäller Nordic Battlegroup.

Jag är glad och stolt över att vi har kunnat göra en så bred överenskommelse i riksdagen över blockgränserna.

Anf. 80 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Jag tycker att det anslag Mikael Oscarsson hade när han talade om de män och kvinnor som tjänstgör i försvaret och dagligen gör nytta är väldigt sympatiskt. Jag har under debatten i dag saknat just det perspektivet att försvaret verkar varje dag till gagn för Sveriges och andras säkerhet.

Sverige bygger nu för första gången sedan murens fall ett starkare försvar. Den som vill ha det måste vara beredd att förändra. Därför genomför Alliansen den största försvarsreformen i modern tid. Försvarspolitiken ska fokusera på försvarsförmåga. Jag noterar att det ordet knappast förekommer i debatten.

Den gamla insatsorganisationen hade nått vägs ände. Utgångspunkten för reformen var ett nationellt försvar om 30 000 man med alldeles för låg användbarhet och tillgänglighet. Bara en tredjedel, var det politiska kravet, skulle kunna användas inom ett år. Det tog ett till tre år innan övriga två tredjedelar kunde användas. Därmed var försvarspolitiken inte relevant för tidens hot. Moderna konflikter uppstår hastigt. De kan av-

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

göras på dagar. Vi såg det i Georgien; det tog fem dagar och avgjordes på två.

Det var utgångsläget för Alliansens reform. Försvaret ska vara tillgängligt, användbart och rörligt. Det ska vara samövat och utrustat, som Allan Widman sade. Det ska finnas användbart här och nu. En insatsorganisation ska vara användbar för alla försvarets uppgifter. Försvarsmakten ska ensam och tillsammans med andra värna Sverige och svenska intressen genom insatser i landet, i närområdet och ute i världen. Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra. Jag är glad att Peter Rådberg lyfte fram just den aspekten i debatten. Detta gäller inte minst för våra grannländer i Norden samt för EU. Det går inte att se en situation, har ni och vi uttalat, där ett hot drabbar endast ett land i närområdet och lämnar övriga oberörda. Vi ställer inte ut försvarsgarantier, men vi förbereder oss för att kunna ge och ta emot stöd såväl civilt som militärt.

En försvarsreform hör till det svåraste som ett land kan företa sig. Det tar sex till åtta år att genomföra, som i exempelvis Tyskland. Den svenska reformen går i samma riktning som i de flesta EU- och Nato-länder. Det vi gör gör också de. Det de gör gör också vi. Bara fyra länder i Nato och EU har kvar värnpliktiga i sina insatsorganisationer.

Försvarsmakten levererar effekt varje dag i landet och insatser internationellt. Försvarsmaktens ekonomi är i balans. Rekryteringen har gått mycket bra. Man har haft 32 000 sökande på 3 200 platser i de första GMU-omgångarna. Jag gläder mig åt att Håkan Juholt så tydligt har markerat att frivillighet vid rekryteringen är här för att stanna. Rekryterna har presterat bättre i test och urval än vad de sista årens värnpliktiga gjorde. Hemvärnet har tecknat 20 000 av 22 000 nya kontrakt. Sverige kommer vid årsskiftet att ha 4 000 heltidsanställda soldater och sjömän. Försvarsmakten uppger att man redan har passerat årets mål för rekrytering av deltidssoldater med interimskontrakt, det vill säga 2 500. Man är på god väg mot målet 16 000 anställda soldater och sjömän. Det är fakta.

Jag skulle gärna vilja höra Peter Hultqvist öppet redovisa sina siffror när han hävdar att detta är skönmålning. Detta är de siffror som finns. Verkligheten beskrivs bäst av fakta.

År 2014 kommer enligt Försvarsmakten två tredjedelar av den nya insatsorganisationens bemanning att vara på plats. Den nya insatsorganisationen är intagen i tid. Samtidigt är försvarsreformen en läroprocess; så är det i alla länder. De nya specialistofficerarna kommer att bli försvarets ryggrad. Under nästa år prioriteras bemanningen av de tusentals nya befattningarna med nya specialistofficerare, men också, som Allan Widman var inne på, med stabsofficerare där individens kompetens matchas mot de nya befattningarnas behov.

Sverige är nettobidragsgivare till internationell säkerhet – fråga Nato, USA eller vem ni vill. Sverige gör mycket uppskattade insatser i Kosovo, Afghanistan, Korea, Afrikas horn och under detta år också i Libyen. Vi skapar säkerhet för människor som hotas av krig, våld och övergrepp. Omvärlden blir säkrare, då blir också Sverige säkrare. Vi bidrog för första gången på 50 år med stridsflyg, först för att upprätthålla flygförbudszonen sedan för flygspaning i den Natoleda insatsen för att skydda civila i Libyen. Vi stod för en mycket hög andel av den samlade flygspaningen och för högkvalitativ fotoanalys som i sin tur, påstås det, bidrog till att mycket få civila skadades i de insatser som gjordes.

Fru talman! Andra lägger märke till vad Sverige gör. Sverige är ett av Natos viktigaste partnerländer på grund av insatser i Afghanistan och Libyen och på grund av våra soldaters och officerares kvalitet och engagemang.

När Nato i somras presenterade sin PARP-utvärdering av vårt nya försvar var man mycket positiv både till vår förmåga till internationella insatser och till det nya försvarets förmåga till nationellt försvar. Mot tyckanden och påståenden står alltså Natos utvärdering. Sveriges nyutvecklade operativa stridskrafter besitter förmåga både att avskräcka från anfall och att försvara landet, enligt Natos utvärdering.

Den ansedda tidskriften Jane's Defense Weekly ägnade nyligen sex sidor åt svensk försvarsreform. De noterade inledningsvis det som genomsyrar reformen och som flera i Alliansen har påpekat, nämligen att försvaret ska kunna verka både nationellt och internationellt, inte antingen eller utan både och. Man konstaterar sedan att den svenska försvarsreformen skapar ett professionellt och flexibelt försvar för att försvara Sverige och för att kunna spela en tyngre roll i internationella operationer.

Fru talman! Sverige är ett av få länder som i finanskrisen har oförändrade försvarsanslag. Regeln är mycket betydande nedskärningar av försvarsanslagen både i Europa och i USA. Finland och Danmark står inför nedskärningar på 10 procent. År 2012 tillför vi förbandsanslaget 230 miljoner för att stödja genomförandet av det nya försvaret. Det är pengar Försvarsmakten inte ens själva hade räknat med. År 2013 tillför vi förbandsverksamheten de 700 miljoner som försvaret har sagt behövs för att förverkliga IO14.

Vi ger också Försvarsmakten och Försvarets materielverk i uppdrag att frigöra ungefär lika mycket resurser ytterligare för att skapa utrymme för ytterligare förstärkningar av förbandsverksamheten. Ett omfattande underlag för detta arbete finns bland annat i Försvarsstrukturutredningen. Uppdraget innebär att planera och genomföra åtgärder som rationaliserar stödverksamhet som inköp, service, förråd och verkstäder. De bad regeringen: Låt oss få verkställa detta själva! Vi tror att vi kan lösa uppgiften.

Då valde vi att gå den vägen. Jag tror inte att man kan göra stora strukturella förändringar om myndigheterna inte tror på de sätt de utförs.

Fru talman! Jag välkomnar varmt den allt bredare samsynen i försvarsfrågor. Det är för mig mycket glädjande att kunna konstatera att Socialdemokraterna endast vill omfördela medel motsvarande 0,7 procent av försvarsbudgeten. Större är inte den politiska skillnaden nu. Det finns sedan ett år en sjupartienighet om Sveriges solidaritetsförklaring. Det finns inga andra finansierade eller genomförbara förslag till insatsorganisation i riksdagen än den nya insatsorganisationen IO14. Det finns en bred uppslutning kring frivillig rekrytering av anställda soldater och sjömän. Denna breda samsyn kom också till uttryck i den uppgörelse som presenterades för någon vecka sedan. Sverige kan leda Nordic Battlegroup 2015. Regeringen avser att återkomma med en proposition.

Vi ska också genomföra en utredning om svenskt luftförsvar för perioden efter 2040. JAS Gripen ingår inte i utredningen, utan en uppgörelse om JAS Gripen framtidssäkring blir ett ingångsvärde för utredningen. Regeringen avser att återkomma med direktiv.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Jag vill tacka Socialdemokraterna och Miljöpartiet för gott samarbete. Jag vill gärna ta den här möjligheten att markera min öppenhet för och vilja till fortsatt breda diskussioner och överenskommelser med dessa partier.

Fru talman! Denna enighet till trots måste jag ändå redovisa för kammaren att jag ser svårigheter i de skuggbudgetar som oppositionen presenterar. Oppositionen säger nej till regeringens föreslagna bemyndigande för att stegvis låta myndigheterna reformera Försvarsmaktens logistik- och stödfunktioner. Det är ett arbetssätt som myndigheterna själva har efterfrågat. Genom oppositionens nej riskerar finansieringen av försvarsreformen att försenas eller alternativt kommer svarta hål att skapas. Oppositionen tillför inga nya pengar för att finansiera väntetiden.

Jag måste också för kammaren redovisa min oro över att Socialdemokraterna vill dubblera arbetsgivaravgiften för unga under 26 år. Detta är ett hårt slag, särskilt mot Försvarsmakten, landets blivande största ungdomsarbetsgivare. Kostnaden för de höjda arbetsgivaravgifterna beräknas kunna bli 330 miljoner kronor per år. Det motsvarar i så fall kostnaden för 3 000 anställda soldater som antingen aldrig kan anställas eller som måste sägas upp. Inte heller för detta kompenseras Försvarsmakten i Socialdemokraternas budgetmotion. Här finns alltså en betydande underfinansiering från oppositionens sida av förbandsverksamheten som antingen ger underskott eller färre soldater för Sverige.

Fru talman! Försvaret levererar effekt varje dag. Det skapar trygghet i Sverige, i vårt närområde och internationellt. Försvarsreformen följer mycket väl inriktningen på reformer i såväl EU som Nato, och faktiskt också i Ryssland som inte bygger den gamla sovjetiska krigsmakten åter utan bygger en ny struktur med anställda soldater och förband i mycket högre beredskap.

Enligt den utvärdering som Nato gjorde av den nya insatsorganisationen IO14 i Sveriges egenskap av partnerland är det nya försvaret väl anpassat både för att stärka landets försvarsförmåga och lämna bidrag till internationell fred och säkerhet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Abdirizak Waberi (M).

Anf. 81 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Först vill jag upplysa Sten Tolgfors om att han har fel om arbetsgivaravgifterna. RUT och Försvarsmakten har tagit fram siffran för 2012. Det handlar om 171 miljoner. Vi har anslag på förband som är 150 högre. Sten Tolgfors har konsultkostnader på nära 1 miljard att ta itu med. Vad tänker du göra åt konsultkostnaden inom Försvarsmakten i detta ansträngda läge? Där har du stora möjligheter att ta fram pengar för att kompensera både det ena och det andra inom Försvarsmakten.

Varje gång jag hör denna beskrivning av personalförsörjningen funderar jag på om jag är i Högsta sovjet i Moskva någon gång på 80-talet eller om jag befinner mig i Sveriges riksdag. Det pågår en ständig skön målning där man säger att allting är bra.

Som politiker ska man kanske fundera på om förbandsbesök betyder någonting. Betyder resonemang med enskilda soldater och befäl någonting? Jag för de resonemangen och får signaler om problem. Det handlar

om lönenivåer, hur man långsiktigt kommer att upprätthålla övningarna i tjänsten, om man kan stimulera soldaterna till att stanna kontraktstiden ut, det vill säga sex till åtta år, och avgångsvederlagsfrågor. Det finns en massa sådana frågor. Det är boendefrågor och annat som det finns frågetecken kring. Det gör att man undrar om det här systemet kommer att hålla. Sedan får vi information i försvarsutskottet, där representanter för både departement och Försvarsmakten är med, om att det kan leda till att en tredjedel så småningom hoppar av. Vad gör vi åt det?

Jag tycker att det är viktiga frågor att koncentrera sig på och att fundera på i stället för att i nästan sovjetiska ordalag tala om att allt är bra. När gapet blir tillräckligt stort mellan skönmålningen och verkligheten kanske det spricker på ett mycket pinsamt sätt en vacker dag.

Anf. 82 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Den här svartmålningen blir sådan att ingen känner igen sig. Har man 32 000 unga som har sökt 3 200 platser måste det rimligen vara ett utfall som är över all förväntan jämfört med något annat land. Sedan är det självfallet en läroprocess för oss alla. Men Peter Hultqvist ägnar sig åt en ständig svartmålning och noterar aldrig det Försvarsmakten gör bra. Sedan måste han gå in och spekulera i framtiden för att kunna försöka hävda att det ändå är lite uselt. Det tycker jag är synnerligen tråkigt.

Sedan fick vi ett besked här om att Socialdemokraternas ekonomiska politik tydligen är på skoj. Man har inte menat allvar med att dubblera arbetsgivaravgiften, utan det gällde tydligen bara 2012. Men 2013 och 2014 finns förslaget inte längre. Hultqvists problem är att det blir fler och fler anställda hela tiden. Vi rör oss mot en fullbemannad insatsorganisation, och då får hans egen politik större och större genomslag för Försvarsmakten. Då blir resultatet 300 miljoner back eller 3 000 färre soldater. S har ingen kompensation för detta över huvud taget.

En intressant fråga är vad Socialdemokraterna egentligen vill. Var är de egna förslagen? Var finns beskrivningen av Försvarsmaktens kvalitet, den nytta försvaret gör i form av insatser? Det finns ingenting om de positiva siffrorna i rekrytering, i anställning, i en ekonomi i balans, inget om försvarsförmåga, inget om samverkansförmåga, inget om de heroiska insatser, som Mikael Oscarsson nämnde, i Libyen, Afghanistan, Kosovo, inget om försvarets uppgift eller resultat. I stället är det en ständig spekulation. Som den bästa närking säger jag, som är från Örebro: Solen skiner i dag. Ja, i dag ja.

Anf. 83 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Problemet är att solen inte skiner entydigt i dag, utan det finns moln på himlen som de flesta ser. Det möter jag när jag är ute och besöker förbanden, men Sten Tolgfors kanske möter något annat.

Om Sten Tolgfors tar del av riksdagens utredningstjänsts utredning finns inte siffran 330 miljoner nämnd någonstans. År 2013 handlar det om 200 miljoner, kan jag upplysa om, och sedan fortsätter det. Vi har sagt nej till den typen av åtgärder beroende på att det inte är en effektiv metod.

Varför har vi 25 procent av ungdomarna arbetslösa i dag trots det som ni, Sten Tolgfors, håller på med i form av arbetsgivaravgiftssänkningar?

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Vi har ett annat program med en lång rad åtgärder bland annat inom kommunsektorn och utbildningssektorn för att ge ungdomarna möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Beträffande Försvarsmakten logistik vill jag säga att om man vill privatisera är det väl lika bra att lägga korten på bordet och tala om hur den privatiseringen ska gå till. Om man vill slå samman myndigheter är det väl lika bra att lägga korten på bordet och tala om hur det ska se ut. Om man vill reducera personal är det väl lika bra att lägga korten på bordet och tala om hur många tjänster som ska bort. Man ska inte smyga omkring, gå bakvägen och göra riksdagen till ett rundningsmärke som sedan ska ställas inför ett färdigt förslag, att så här ser det ut, varsågod och ta det, det går inte att ändra på.

Regeringen har hela beredningsinstrumentet. Ni kan bygga upp det här så att en proposition som belyser helheten förbereds och kan läggas inför riksdagen så att vi tydligt vet vad vi ska ta ställning till. Nu kör ni någon sorts utpressning bakvägen, att om vi inte ställer upp på er metod förlorar vi pengar. Jag tycker inte att det är sjyst. Jag gillar inte den metoden.

Det är bättre att Sten Tolgfors går hem och ser till att det blir en proposition skriven och sätter fart på departementet så att de gör jobbet. Möjligen kan ni även ta kontakt med oss för underhandsdiskussioner. Det kanske kan underlätta riksdagsbehandlingen. Det är ett gott råd.

Slutligen: Läs vår motion! Där har du svaret på alla dina spekulationer om vår politik.
(Applåder)

Anf. 84 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Nej, där finns inte alls svaren. Jag fick dem nu. Peter Hultqvist medgav att de redan 2013 är kraftigt underfinansierade vad gäller förbandsverksamheten – med 200 miljoner. Jag kan nämna för kammaren att 2014 kommer det att finnas fler unga anställda, 2015 ännu fler, 2016 ännu fler. Därmed ökar alltså Socialdemokraternas underfinansiering av förbandsverksamheten. Detta är mycket mer pengar än ni, Peter Hultqvist, tillför eftersom ni tar bort pengar från internationell solidaritet, det som sker via internationella insatser. Du har precis medgett er egen underfinansiering, ert svarta hål, och det står inte i någon motion.

Låt mig fortsätta på det temat. Hur ska Socialdemokraterna spara 140 miljoner på en månads neddragning av 100 personer i Afghanistan? Det är nästa svarta hål i er budget, men då gäller det internationella insatser. Hur ska Socialdemokraterna spara 55 miljoner på MSB och den civila krishanteringsverksamheten? Hur ska Socialdemokraterna spara 55 miljoner till på den samlade civila krisberedskapen? Det är 110 miljoner i ett svart hål. Och jag har verkligen läst inte bara Socialdemokraternas motion utan också utskottets betänkande. Där står bara att man bedömer att det finns ett utrymme för effektivisering. Det bedömer inte jag att det finns, och jag tror inte att myndigheten heller gör det. Det finns icke en antydning om hur detta ska gå till och hur Sveriges krisberedskap ska för-sämras.

Återigen: Om man inte gillar regeringens förslag när det gäller budget, när vi vill spara pengar för att överföra till förbandsverksamheten, då

finns det alternativ. Det är att man tillför andra pengar. Det gör inte Socialdemokraterna. När man säger nej till ytterligare effektivisering av stöd- och kringverksamhet skapar man ånyo ett svart hål. Resultatet av detta blir färre soldater eller ett svart hål i Försvarsmaktens ekonomi.

Anf. 85 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Fru talman! Jag har tre frågor till försvarsministern. Senast vi tillsatte en försvarsberedning var 2007. Med anledning av den hotbild som vi har talat om i dag tycker jag att det vore på tiden att vi fick en ny försvarsberedning, eller en säkerhetsberedning, som Miljöpartiet vill ha. En säkerhetsberedning skulle vara mycket bredare i sin utgångspunkt.

Fråga två handlar om JAS. Om Schweiz köper 22 Gripenplan är den stora frågan om vi ska uppgradera den C/D-plattform vi i dag har eller skrota den, vilket Volvo sagt blir fallet om man väljer det amerikanska alternativet. Jag skulle gärna vilja höra om försvarsministern kan säga någonting om vart vi är på väg, i vilken riktning.

Den tredje frågan rör något som jag blev mycket förvånad över. När det gäller Luftförsvarsutredningen säger försvarsministern nämligen att JAS Gripen inte kommer att ingå i utredningen. Cecilia Widegren, Peter Hultqvist och jag har kommit överens om följande, och jag antar att försvarsministern varit informerad, nämligen att vi skulle utreda hela luftförsvaret till att börja med och att den utbyggnad och utveckling som luftförsvaret omfattas av före 2040 måste utgöra en grund för utredningen som ska belysa helheten och behoven i framtidens luftförsvaret, efter 2040. Vi har haft ganska långa diskussioner om att JAS Gripen, helikoptrar och allt sådant ska ingå i en helhet.

Jag vill att försvarsministern än en gång kommenterar detta.

Anf. 86 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Jag måste säga att Peter Rådbergs argumentation tidigare i dag gjorde mig djupt betänksam. Först berättar han att han är emot Gripen E/F, att den är onödig, fel, kostsam, men han vet vilken motor flygplanet ska ha. Fascinerande! Ett plan han inte vill ha ska ha en motor som han vill ha. Han påstår också att han vet vilken leverantör det ska vara till det framtida flygplanets motorer. Intressant nog, och det är såklart en ren slump, kommer leverantören från hans hemort. Vad är det för sätt att bedriva industripolitik, Peter Rådberg? Det är precis det vi ska bort från. Det är inte ett trovärdigt agerande.

De andra partierna är överens om att vi hanterar frågan med en förhoppningsvis möjlig uppgörelse separat, och sedan går den in som en förutsättning i Luftförsvarsutredningen. Jag har läst mycket noga vad där står. Det har diskuterats med många partier, och vi är fullständigt överens om det.

Peter Rådberg, grip nu chansen och ta dig ur diskussionen om ett plan du inte vill ha, en motor du vill ha och var den råkar vara tillverkad och hur du ser på politikens roll i konfigurationen av stridsflygplan. Annars får du gärna utveckla dina kvalifikationer i motorteknik för stridsflygplan. Jag känner att jag i alla fall inte har dem. Jag kommer att förlita mig på experter.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Anf. 87 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Fru talman! Politik är kul, måste jag säga. Vi har inte sagt att vi vill skrota Gripen. Vi har sagt att vi kan behålla den. Du får balansera dina inlägg, Sten Tolgfors. Det blir lite lågt, tycker jag.

Det jag säger är att vi i grund och botten vill ha ett annat försvar – och det vet du mycket väl – men vi tycker att utifrån den hotbild som finns är det helt obegripligt hur man kan föreslå en E/F-variant med en helt ny motor, ett helt nytt plan och allt det. Nu finns en Volvo Aero-motor som suttit på plats i rätt många år. Den motorn har utnyttjats till 17 ½ procent, för att vara exakt, av sin livslängd. Menar ni på fullt allvar att man ska kasta bort den motorn? Sedan råkar Volvo Aero ligga i Trollhättan, och jag råkar bo där, men det har inte ett dugg med detta att göra.

Miljöpartiet är mycket noga med att säga att industripolitik inte får handla om försvarspolitik. Jag tror att jag har sagt det tusen gånger. Nu står vi inför realiteter. Politik ska hanteras här och nu. Det är den utgångspunkt jag har. Därför vill jag gärna ha ett svar.

Sedan undrar jag om Luftfartsutredningen ska bearbeta helheten, Sten Tolgfors. Där ingår ju JAS. Du svarade inte heller på frågan om det gäller en säkerhetsberedning eller en ny försvarsberedning. Jag vore tacksam för ett litet svar även på de frågorna.

Anf. 88 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Fru talman! Det är alltid roligt att debattera med Peter Rådberg. Det blir verkligen fart på bollen.

Peter Rådberg! Jag lyssnade verkligen noga på vad du sade, och jag tror att det finns i protokollet också. Ni är mot Gripen E/F. Det vet ni redan innan något underlagsarbete är färdigställt.

Det är ingen som vill rycka motorn ur Gripen C/D. Den sitter där den gör så länge vi använder Gripen C/D. Nu konfigurerar vi nästa generation. Det är en annan sak. Då tittar man inte bara på livslängd hos motorn. Man kör den inte tills den skär, för att använda ett biluttryck. Då skulle Peter Rådberg aldrig byta bil civilt heller, om kravet var att man alltid skulle använda alla motorer tills de skar ihop. Det är liksom inte detta det handlar om, utan det handlar om förmågan – dragkraft balanserat mot flygplanets övriga förmågor.

Vi börjar heller inte med att titta på var den tillverkas, utan vi ser på vad det är för förmåga som flygplanet behöver.

Ja, jag tycker absolut att vi ska ha en försvarsberedning inför nästa försvarsbeslut. Det är en bra arena som företrädare för flera partier, inte minst Håkan Juholt, har varit med och upprättat. Där kan man söka ny information, ny kunskap och breda lösningar. Det vill jag gärna pröva, förutsatt att andra partier också vill gå den vägen.

Jag uppfattar att partierna är helt överens – inte minst Peter Hultqvist har bidragit till att klara ut detta – om hur JAS Gripen ska hanteras i relation till Luftförsvarsutredningen. Det står i betänkandet, och precis som det står kommer vi därefter att ta fram direktiv och återkomma i dialog med dem som känner intresse för det.

(forts. 15 §)

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 december

AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Punkt 3 (Regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport Säsongsarbetslösa och arbetslöshetsförsäkringen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

292 för utskottet

19 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 102 M, 22 MP, 18 FP, 19 C, 17 V, 16 KD

För res. 1: 19 SD

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Kompetensförsörjning)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

Votering:

196 för utskottet

98 för res. 3

17 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 M, 22 MP, 18 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 3: 98 S

Avstod: 17 V

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Punkt 6 (Arbetsmarknadspolitiska program och insatser)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

175 för utskottet

19 för res. 5

117 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 M, 22 MP, 18 FP, 19 C, 15 KD

För res. 5: 19 SD

Avstod: 98 S, 1 M, 17 V, 1 KD

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Punkt 7 (Insatser mot ungdomsarbetslöshet)

1. utskottet

2. res. 6 (S)

3. res. 7 (SD)

Förberedande votering:

98 för res. 6

19 för res. 7

194 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

177 för utskottet

98 för res. 6

35 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 M, 22 MP, 18 FP, 19 C, 16 KD

För res. 6: 98 S

Avstod: 18 SD, 17 V

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (Åtgärder för personer som står långt från arbetsmarknaden)

1. utskottet

2. res. 9 (SD)

Votering:

178 för utskottet

19 för res. 9

114 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 102 M, 22 MP, 18 FP, 19 C, 16 KD

För res. 9: 19 SD

Avstod: 97 S, 17 V

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Prot. 2011/12:49

15 december

Punkt 9 (Funktionshindrades arbetsmarknad)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

196 för utskottet

17 för res. 11

98 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 M, 22 MP, 18 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 11: 17 V

Avstod: 98 S

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Punkt 13 (Arbetsmiljöverkets verksamhet m.m.)

1. utskottet

2. res. 16 (S, MP, V)

Votering:

175 för utskottet

136 för res. 16

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 102 M, 18 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 16: 97 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Christer Adelsbo (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik

Punkt 3 (Bostadspolitiska mål)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

175 för utskottet

136 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 M, 1 MP, 18 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 98 S, 21 MP, 17 V

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Punkt 14 (Mål för området Konsumentpolitik)

1. utskottet

2. res. 21 (S, MP, V)

Votering:

174 för utskottet

137 för res. 21

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 M, 18 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 21: 98 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 14 S, 5 M, 3 MP, 6 FP, 4 C, 2 V, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU8 Sekretess hos Försvarsexportmyndigheten samt vissa ändringar om immunitet och privilegier

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

15 § (forts. från 12 §) Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2012 (forts. FöU1)

Anf. 89 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag har ett par saker som jag vill ta upp med försvarsministern i det här replikskiftet, först och främst det Peter Hultqvist var inne på, som jag tycker är en springande punkt i förändringen av svensk försvarspolitik, nämligen personalförsörjningen.

Jag kan hålla med Peter Hultqvist när han sade att det låter väldigt bra. Man försöker hitta siffror som på något sätt ska bekräfta att detta är hur enkelt som helst, samtidigt som vi vet att det kommer många varningssignaler om att det inte är så lätt som det ser ut. Det är till exempel en aggressiv marknadsföring för att rekrytera ungdomar till försvaret.

Jag lyfte tidigare i mitt anförande upp den kritik som har kommit om att man använder reklam och marknadsföring på gymnasieskolan på ett sådant sätt att det kan vara stötande. Man ska rekrytera ungdomar till Försvarsmakten och ger inte en vederhäftig bild av vad det egentligen innebär att vara soldat eller sjöman.

Det är sådant som jag skulle vilja ha en kommentar om.

Det andra är: Om man inte rekryterar rätt personer till Försvarsmakten i den organisation som man nu ska sätta i sjön, då kan man råka ut för

avhopp. Hur ser beredskapen ut för det? Det är faktiskt en reell fara att ett antal personer kommer att säga: Detta är inte min sak – jag ska inte vara soldat eller sjöman i försvaret.

På något sätt är det en signifikativ bild. Som Peter Hultqvist sade – jag tycker det var träffande – var den lite sovjetisk. Och vi tycker ju inte om Sovjet. Det finns alltså som liknelse där som kanske också är kontroversiell, hur man förskönar saker som egentligen är felaktiga.

Nästa fråga gäller situationen i Afghanistan, hur man på något sätt kan se att Afghanistan skulle vara en framgång, när man ser hur illa det ser ut där, hur allt går åt fel håll med den insats vi har i Afghanistan och hur mycket pengar som vi skulle spara på att dra tillbaka trupperna redan nästa år.

Anf. 90 Förvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte när Torbjörn Björlund var i Afghanistan senast. Jag var där för ett par veckor sedan, och jag har absolut inte den bild som han har av att allt går åt fel håll.

Jag har en bild av att den svenska styrkan kontinuerligt gör ett utomordentligt bra arbete för att skapa säkerhet och för att utbilda de afghanska säkerhetsstrukturerna, för att kunna lämna över till afghanerna själva. Jag vet att de liksom jag anser att om man följer Torbjörn Björlunds linje skulle Afghanistan mycket snabbt falla tillbaka i förtryck och inbördeskrig.

Låt oss sedan gå till personalförsörjningen. Hur kan fakta vara att försköna? Från Alliansens sida kan vi redovisa att 32 000 har sökt 3 200 platser, att de gör bättre ifrån sig i tester och urval än de sista årens värnpliktiga, att kraven för att komma in i Förvarsmakten som soldat är högst avsevärt högre i dag än de var under värnpliktssystemet och att anställningarna så här långt går enligt plan.

Då vill de som är emot systemet – som Torbjörn Björlund är – säga att det inte kan vara så bra utan att det måste vara skönmålning.

Varför denna ständiga svartmålning? Varför inte någon gång från oppositionens sida visa ledarskap gentemot de anställda i Förvarsmakten, vara med att ta ansvar framåt, förklara hur Sveriges förvarsmakt ser ut, vilka uppgifterna är, vilka uppgifter man löser nu och i framtiden!

Torbjörn Björlund representerar dessutom ett parti som inte bara vill skära bort knappt 2 miljarder från Förvarsmaktens anslag utan också förordar återgång till värnplikt, något som vi vet – inte minst från Pliktutredningen – är 2 miljarder dyrare varje år, för att få fram 3 000 insatsklara soldater. Det är alltså åtminstone 4 miljarder – om man skulle nöja sig med 3 000 soldater per år – som Torbjörn Björlund ligger back.

Anf. 91 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att det som vanligt är svårt att få några riktiga svar av förvarsministern.

Detta med svartmålning: Antingen förskönar man eller också svartmålar man! Statistik kan användas till nästan vad som helst. Det måste på något sätt finnas andra signaler som man tar till sig.

Jag konstaterar att marknadsföringen och det som hände på gymnasieskolorna inte kommenterades över huvud taget av förvarsministern.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvaret och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Det finns ju sådana faktorer som påverkar, och det måste vara något som man tar hänsyn till.

Det är klart att vi är för ett värnpliktssystem. Om det blir dyrare vet jag inte. Det har kommit andra fakta och rapporter om att just den här insatsorganisationen med yrkesförsvar faktiskt blir dyrare. Det finns alltså motstridiga uppgifter.

Jag tror att värnplikten inte alls behöver bli dyrare utan blir billigare. Dessutom kopplar vi på annat, som hemvärnet och frivilligorganisationerna, som skapar det som i dag kommer att saknas, nämligen den folkliga förankringen av svenskt försvar.

Den frågan hänger i luften. Hur ska man på något sätt legitimera detta för svenska folket om man inte jobbar med att folkligt förankra det? Det går inte att göra – tycker i alla fall jag – om man inte har inställningen att värnplikten är något som av tradition är folkligt förankrad.

När det gäller Afghanistan: Det är självklart att man kan använda ögonblicksbilder och annat. Men om man ser på den statistik som finns i dag och har rapporterats ser man att vi inte har nått någon framgång när det gäller demokratisering och att mota sådant som till exempel krigsherarna står för.

Jag är tacksam för att försvarsministern inte gör som utrikesministern, försöker kleta på oss något slags talibanälskande här, för det är vi inte, utan det handlar verkligen om att hitta ett sätt att nå demokrati, att nå en bra situation där afghanerna själva kan forma sin framtid. Det pågår inte i dag, utan tvärtom blir det värre och värre.

Anf. 92 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Herr talman! Afghanernas möjlighet att forma sin framtid ligger i fria val. Innan ISAF kom dit förekom inte val. Nu har det förekommit flera val till parlament och även till presidentposten. Det har varit problem med våra mått mätt – verkligen – men jag kan försäkra att om vi inte hade varit där hade vi inte sett några val alls.

Statistiken visar en våldsnedgång, inte minst i norra Afghanistan. Hade vi lämnat hade det sett annorlunda ut.

Jag tycker att det är talande för Vänsterpartiets syn på internationell solidaritet att vi ska ut. Vi ska inte med. Vi ska stoppa, och vi ska avsluta. Resultatet blir fler människor som lider när västvärlden inte tar sitt ansvar.

Jag vill också passa på att korrigera en del saker Björlund sade i ett tidigare replikskifte och i inledningsanförandet. Han hävdade att EU-insatserna sker utan FN-mandat. Vad är det för ett påstående? Kan Björlund räkna upp de EU-insatser som skett utan FN-mandat, så att vi förstår lite bättre vad han menar?

Sedan tycker jag att man har en lustig föreställning. Värnplikt som bygger på tvång, icke-val, är man för. Men att människor frivilligt fattar egna beslut efter att ha inhämtat information – de vill gå till Försvarsmakten – är fel.

Hur kan tvång vara folkförankring och det egna valet icke vara det? Det är George Orwellskt i hela sin formulering att tvånget är förankring. Jag efterlyste ledarskap från oppositionen. Berätta vad försvaret gör dagligen för Sveriges säkerhet, för närområdets säkerhet och för andra

människors säkerhet i internationella insatser! Det är där folkförankringen kommer.

32 000 unga människor har fattat ett eget individuellt beslut. De vill söka sig till grundläggande militär utbildning. Det är ett utomordentligt bevis för att det visst finns intresse för försvar och folkförankring när det gäller försvar. Hade det inte gjort det skulle de aldrig ha sökt sig till Försvarsmakten.

Vi ser också att viljan och benägenheten att ta anställning som soldat på hel- eller deltid är hög, liksom rekryteringskraften i våra insatser.

Fakta kan inte vara skönmålning. Däremot kan det verkligen vara svartmålning att aldrig berätta om fakta.

Anf. 93 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag måste börja med att kommentera den oroväckande likheten mellan Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, som länge har framhållits här.

Möjligtvis finns det vissa likheter vad gäller territorialförsvaret och synen på NBG, men i huvudsak är det stor skillnad mellan Vänsterpartiet och SD. Det vet vi själva om. Det gäller inte minst anslagen. Vi lägger betydligt mer pengar än regeringen på försvaret, och Vänsterpartiet lägger mindre.

Den fråga jag tänkte ställa till försvarsministern rör försvarspolitiken i ett längre perspektiv. Den stora förändring som man kan skönja är att vi rör oss i en överstatlig riktning. Det är pooling och sharing, och det talas i korridorerna mycket om att man ska slå samman olika militära enheter inom EU.

Försvarspolitiken är mellanstatlig. När det gäller NBG har vi tio dagars veto för riksdagen inför insats. Min fråga till försvarsministern är: Om det här tiodagarsvetot försvinner, kommer Sverige fortfarande att vara kvar i NBG, enligt försvarsministerns synsätt?

Anf. 94 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Herr talman! Låt oss börja med att konstatera att Sverigedemokraternas budget havererade redan i utskottsarbetet! Man fick ta tillbaka sin budgetmotion och konstatera att den inte höll. Man har inte koll på pengarna.

De 2 ½ miljarder som man ursprungligen hävdade att man hade visade sig vara 948 miljoner.

Jag tittade på vad Mikael Jansson sade i fjol i den här debatten – jag tror att det var till Allan Widman. Det kom ett påstående om att det för att täcka det ni utlovar behövs minst 6–8 miljarder kronor årligen. Då sade Mikael Jansson så här: Herr talman! Det är ungefär dessa påslag på försvarsbudgeten som vi avser att göra i kommande budgetar.

Okej, nu är vi i kommande budgetar. Vi går fram och tittar på vad det blev. Det blev 948 miljoner, alltså en underfinansiering på 7 miljarder varje år.

Det är inte värt att ta på allvar. Icke ett av de påståenden du just nu gav till mig kan du verifiera. Berätta för mig om tiodagarsvetot? Berätta vilka enheter som ska slås samman i EU! Berätta om den överstatliga delen i försvarspolitiken och pooling och sharing och red ut er budget!

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

När det gäller budgeten säger ni dessutom nej till de effektiviseringar i stöd och logistik som både regeringen och övriga oppositionen vill göra. Det är 700 miljoner 2013. Det är 230 miljoner 2012, och det är utsikt om ytterligare någonstans runt 700 miljoner när försvaret och Försvarets materielverk är färdiga. Ni lägger alltså mycket mindre pengar på försvaret än vad något annat parti i denna riksdag gör därför att ni inte har koll på pengarna.

Svara på frågorna.

Anf. 95 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Haveriet i vårt budgetförslag rörde inte alls försvaret, utan det var fel i en RUT-utredning när det gällde ett sparbeting på arbetsmarknadsområdet på 5 miljarder. Då fick vi skära ned de 5 miljarderna i hela vår budget, och jag fick ett sparbeting på försvaret.

Vi är duktiga på att spara pengar i Sverigedemokraterna. Vi får fram medel som kan användas i försvaret. I vår flerårsbudget kan du se att de här 4–5 miljarderna finns. De är räknade.

Min fråga i andra omgången gäller Luftförsvarsutredningen. Regeringen ville inte ha en luftförsvarsutredning. Det beslutet fattades i den samlade oppositionen. Nu finns det en överenskommelse mellan Socialdemokraterna och regeringen om att vi ska ha en luftförsvarsutredning, men det är lite oklart när den kommer. Min fråga, för att komma framåt lite snabbare, är: Vill försvarsministern se att vi har luftvärn stationerat i hela Sverige till stöd för Gripen – och då är Gotland inkluderat?

Anf. 96 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik:

Herr talman! Vi konstaterar allihop att det inte fanns några svar i fråga om den överstatliga delen i försvarssamarbetet och i pooling och sharing. Det fanns inget svar på vilka EU-enheter man syftar på. Det fanns inget svar om tiodagarsveto. Och det saknas 7 miljarder i Sverigedemokraternas budget.

Vi kan utgå från att Mikael Jansson sade som det var i debatten i fjol när han bekräftade att det behövdes 6–8 miljarder varje år. Ni får inte alls fram pengarna, Mikael Jansson. Ni hävdade att ni behövde dessa pengar. Ni sade först att det var 2 ½ miljard som ni skulle förstärka med. Redan i utskottsarbetet fick ni backa till 948 miljoner.

Sedan kan jag konstatera att ni har ett antal svarta hål. Låt mig komma till några andra sådana! Ni säger nej till konkurrensupphandling av försvarsmateriel. Jag kan berätta att det sparar miljardbelopp på enskilda projekt. Det är ni också emot. Där kom nästa svarta hål. Ni är emot FSU. Det handlar alltså om de betydande överföringar vi nu gör till förbandsverksamheten.

Dessutom påstår ni att allting ryms, trots att ni nu har 948 miljoner, som ni säger, mer varje år. Här pratar vi om invasionsförsvar. Ni ska köpa Gripen E/F varje år. Då finns det en rimlig fråga att ställa till Sverigedemokraterna. Ni vet uppenbarligen vad Gripen E/F kostar. Vad kostar det?

Anf. 97 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i Peter Hultqvists anförande.

Sedan vill jag prata om försvarets folkliga förankring i framtiden. Vi har ett antal frivilligorganisationer. Vi har 18 möjliga frivilligorganisationer i dag. Nyligen, för några år sedan, hade vi 23. Det har minskat något.

De här frivilligorganisationerna har tillkommit på medborgarnas eget initiativ. I dagsläget mäter vi någonstans runt 580 000 medlemmar. De bidrar till en viktig kompetens i samhället. Självklart ska de också personalförsörja hemvärnet. De ska ställa upp på insatser vid kriser och ge människor vägar in i engagemang och möjligheter att vara delaktiga i samhällets krisberedskap.

I den proposition som kom för ett par år sedan när vi diskuterade budgeten med försvarsministern hade den budget som fanns för frivilligorganisationerna tagits bort ur statsbudgeten. Man har i stället lagt den både på Försvarsmakten och på MSB.

Det vi svarade på det var att regeringen årligen skulle återkomma i sin budgetproposition och göra en redovisning av omfattning och inriktning av det här organisationsstödet. Det är lite slarvigt att uttrycka det som organisationsstöd, men vi menar alltså hela den del av budgeten som frivilligorganisationerna får, både bidraget, den här demokratipengen, och verksamhetsbidraget. Vi ville veta om det var ändamålsenligt med den nya ordning som fanns.

Har vi fått det här? Nej, vi fick det inte i fjol och inte nu heller.

Nu har vi i utskottet fått en majoritet för att det här ska föras tillbaka till statsbudgeten.

Vi blev uppvaktade i försvarsutskottet med en skrivelse från några av frivilligorganisationerna. Någon hade spridit ryktet att det är den fördelningsmodell som frivilligorganisationerna själva har jobbat med och kommit överens om som vi vill radera, att det är den som vi i majoriteten vill ta bort. Så är det inte. Den infördes i år, den 1 januari 2011, och den ska utvärderas efter tre år. Det tycker vi är helt okej. Vi tänker inte röra den. Vi är inte intresserade av den, men vi vill se den i den stora budgeten. Hur de fördelar pengarna sinsemellan får vara en sak för dem.

Eftersom det här har spridits vill jag berätta att vi har träffat i alla fall 14 av de 18 organisationerna, och de förstår nu precis vad vi menar. Vi vill säkerställa att det finns ett visst grundläggande organisationsstöd som ska återinföras i statsbudgeten. Det är viktigt.

Folkförankringen och hemvärnet finns som ett försvar av landet, för den nationella uppgiften att försvara, skydda och bevaka våra skyddsobjekt – självklart – men också vår infrastruktur. De kan också ställa upp till stöd för samhället.

Vid årets slut sade försvarsministern att det skulle finnas 20 000 hemvärnsavtal tecknade. Man skriver alltså på ett avtal. Vi vill dock ha 22 000 hemvärnare, och ni som sitter på läktaren har därför en möjlighet att bli hemvärnare om ni skulle vilja, eftersom det fortfarande fattas några.

Det är jätteviktigt att hemvärnet finns över hela landet. De hjälper oss när vi behöver det, och då är det också viktigt att hemvärnet får stöd av sina utbildningsgrupper. När ÖB var i försvarsutskottet i mitten av hösten frågade jag om det fanns något hot mot våra utbildningsgrupper i Sverige i dag. Det trodde han inte var möjligt. Jag har också ställt en skriftlig fråga till försvarsministern om samma sak den 9 november och fått

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

samma svar, att det inte förekommer någon sådan förfrågan, så det tror vi inte.

Jag är tacksam för att vi delar åsikten att folkförankringen är så viktig i hela landet att de här ska finnas kvar. Rekryteringen till hemvärnet och till frivilligheten sker ju på lokal nivå. Det sker inte centralt, och därför är det så viktigt att det finns i hela Sverige, för det är sin hembygd man står upp för. Det är den man känner till, och det är den man ska försvara. Utbildningsgrupperna finns till stöd för hela hemvärnet, maskineriet som håller i gång allt detta som gör att de kan arbeta och får träna. De måste också finnas på nära håll.

Man måste lyssna till och se behov, och det gör utbildningsgrupperna. De håller ihop det här och de planerar de övningar som ska genomföras. Det handlar också om så lite pengar när det gäller utbildningsgrupperna. Vi har stått här och talat om stora summor, miljarder, här i talarstolen, men när det gäller utbildningsgrupperna handlar det om någon enstaka miljon. Grupperna måste finnas, eftersom de stöder den folkförankring som är så viktig.

Anf. 98 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Åsa Lindestam och jag är överens om vad frivilligorganisationerna och deras engagemang har betytt, betyder och kommer att betyda, inte minst med övergången till frivillig rekrytering och vikten av att få fram engagerade nya adepter till våra styrkor på olika sätt. Där är vi alltså helt överens.

Det är väl en liten politisk strid kring hur anslagen ska fördelas till organisationerna, och försvarsutskottets ledamöter har fått brev från dem. Den förändring som gjordes för några år sedan i samförstånd med nästan alla organisationer var ju att anslagen skulle fördelas av myndigheterna utan något grundbelopp i statsbudgeten. Socialdemokraterna vill nu återgå till den gamla linjen med ett fast belopp för varje organisation, vilket stabiliserar den struktur som har varit vad gäller administrationen.

Åsa Lindestam sade att hon vid en rundringning till organisationerna hade uppfattat att de har förståelse för och stöder Socialdemokraternas linje. Så uppfattade jag det. Men i det brev vi har fått står det att man tycker att det nuvarande upplägget som riksdagen beslutade om för några år sedan ska fortsätta. Vad är det som gäller?

Anf. 99 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag är mycket tacksam för att Staffan Danielsson frågar så att jag får möjlighet att svara en gång till.

Återigen: Det finns alltså ett belopp som ska gå till våra frivilligorganisationer. Det här beloppet tillhörde tidigare, för två år sedan, statsbudgeten. Det gör det inte längre. Beloppet har fördelats till Försvarsmakten och MSB. Vi vill nu föra tillbaka detta belopp till statsbudgeten, så att själva beloppet finns där och vi också kan följa det och se att det bara används till frivilligorganisationerna och inget annat.

I dag ligger det alltså på MSB och Försvarsmakten. Hur man fördelar det här bryr vi oss dock inte om. Det är ingenting som vi har sagt att vi ska gå in och detaljstyra på något vis, men det finns ett rykte som har startats av någon. Jag vet inte av vem, och jag bryr mig inte om det heller. Tillsammans med mina kamrater i Vänstern och Miljöpartiet har jag

träffat frivilligorganisationerna. Vi har diskuterat med dem, och de förstår i dag vad det handlar om.

Vi ska alltså inte detaljstyra det här, utan de får fortsätta att föra sina samtal. De kommer att fortsätta ha sin organisation när det gäller att fördela bidragen, och detta kommer de att sköta. De vill utvärdera det här efter tre år, och det ska de få göra. Det är inte vi som ska göra det. Vi kommer inte att lägga oss i, utan det vi vill är att den summa som alla dessa ska ha tillsammans ska finnas i statsbudgeten. Fördelningen bryr vi oss inte om.

Anf. 100 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Det här blev lite komplicerat. Det ska vara fasta anslag i statsbudgeten som det var tidigare, men det ska inte vara det, för organisationerna ska själva fördela det.

Jag hänger inte riktigt med. Vad jag förstår innebär det som Åsa Lindestam nu säger att det som 14, tror jag, organisationer skrev till oss för några veckor sedan, det menar de alltså inte. Åsa Lindestam har pratat med dem, och i dag har de en annan uppfattning. Är det så jag ska uppfatta det?

Anf. 101 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Ja, det är nog så Staffan Danielsson ska uppfatta detta, för vi har fört samtal med 14 av de 18 organisationer som finns i dag, och de förstår hur vi menar. De har sett vår text, och de har också sett att det här är bra.

Jag har talat med dessa organisationer, och de har insett att vi vill ha ett belopp som finns för alla, men hur beloppet fördelas är vi inte intresserade av. Vi vet ju att de är överens. Det har vi vetat väldigt länge, för vi har underhandskontakter hela tiden. Men själva det stora beloppet vill vi ha tillbaka i statsbudgeten som det var för två år sedan, och jag tror att Staffan Danielsson också kommer ihåg hur det såg ut på den tiden. Det var väldigt tydligt.

Vi skulle också ha fått en redogörelse från regeringen varje år av hur beloppet har använts och om det har varit ändamålsenligt med den nya ordningen. Det har vi dock inte fått, så vi har inte kunnat titta på det i dag. Därför vill vi ha den tydligheten att det finns i statsbudgeten.

Jag hoppas att jag har uttryckt mig väldigt tydligt nu.

Anf. 102 STEFAN CAPLAN (M):

Herr talman! En del av det som Åsa Lindestam nyss framförde när det gällde hemvärnet kan jag hålla med om. Just den lokala förankringen är så viktig, och en del av den lokala förankringen kommer jag också tillbaka till i mitt anförande.

I Sverige finns i dag 18 frivilliga försvarsorganisationer som bidrar till landets civila och militära resurser. Organisationerna rekryterar och utbildar frivilliga för uppgifter inom försvaret och bidrar till att höja landets beredskap i såväl kris som krig inom en rad olika områden.

De frivilliga försvarsorganisationerna är självständiga organisationer som tillkommit på medborgarnas initiativ och daterar tillbaka till början av 1900-talet. De är ideella och fristående i förhållande till varandra och

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

till Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som de samverkar med.

Totalt har organisationerna en halv miljon medlemmar. Då talar jag om de 16 av de 18 som har avtal med Försvarsmakten. Men som Åsa Lindestam sade: Om man tar alla 18 blir det nästan 600 000 medlemmar.

Försvarsutskottet har vid ett flertal tillfällen framhållit att de frivilliga försvarsorganisationerna på ett betydelsefullt sätt bidrar till den folkliga förankringen av försvaret, samtidigt som de bedriver en kostnadseffektiv verksamhet. Därtill har också de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig uppgift när det gäller personalförsörjningen till hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna. Ungdomsverksamheten i de frivilliga försvarsorganisationerna har stor betydelse för rekryteringen till Försvarsmaktens nya personalförsörjningssystem.

Herr talman! Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tillsammans med de frivilliga försvarsorganisationernas samarbetskommitté utarbetat en ny modell för hur fördelningen av medel till de frivilliga försvarsorganisationerna ska utformas. Innan denna modell infördes skickades förslaget på remiss till organisationerna. Den nya modellen infördes den 1 januari i år. Modellen innebär ökad långsiktighet och förutsägbarhet för organisationerna och främjar efterfrågad verksamhet.

Organisationsstödet är uppbyggt i två delar, den ena ger bidrag för den organisation man är utifrån medlemstal, den andra utifrån den verksamhet organisationen driver.

I den nya modellen ligger en utvärdering inlagd, som vi tidigare har hört, efter tre år, vilket jag anser vara en bra kontrollstation för hur fördelningen av stödet har fungerat när man ser i backspeglarna.

Med detta som bakgrund är det mycket förvånande att den samlade oppositionen i utskottet yrkat bifall till motioner från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om att återinföra ett särskilt anslag för de frivilliga försvarsorganisationerna. Jag är förvånad över, lyssna nu Peter Rådberg, att Miljöpartiet, som ofta lyfter upp den folkliga anknytningen i de politiska besluten, gått med på denna, som jag ser det, centralstyrning över något som i princip ingen av de 18 organisationerna, frånsett en eller två, faktiskt vill ha.

I en skrivelse till utskottet framgår att 16 av 18 organisationer ställde sig positiva till den modell som nu gäller sedan den 1 januari i år. De framhåller också den utvärdering som ska ske efter tre år och att man ska invänta resultatet av denna innan eventuella justeringar kommer i fråga. Denna stora majoritet av de frivilliga försvarsorganisationerna, vilka har avtal med Försvarsmakten och tillsammans har drygt 460 000 medlemmar, önskar inte den förändring vad gäller organisationsstöd som utskottsmajoriteten föreslår.

I detta anförande instämde Annicka Engblom och Abdirizak Waberi (båda M) och Allan Widman (FP).

Anf. 103 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag var tillräckligt tydlig när jag stod i talarstolen. Jag tycker också att jag var ännu tydligare när jag stod här nedanför. För tredje gången får jag väl upprepa att när det gäller organi-

sationsstödet vill vi föra det till statsbudgeten. Någon centralstyrning, eller hur jag nu fick det riktat till mig, är det inte alls fråga om. Om organisationerna själva fördelar stödet är vi nöjda med det. Men vi vill få en tydlighet genom att det ligger i statsbudgeten.

Jag skulle vilja att Stefan Caplan funderar över om han förstår vad jag säger i den här delen eller om det är så att man ändå måste låta organisationerna träffas på något sätt och återigen upprepa för borgerligheten vad man vill. Eftersom jag nu har träffat alla 14 kanske det vore bra om borgerligheten också träffade samma gäng och fick höra hur det är.

Vi har alltså flera gånger i den här kammaren förklarat just hur organisationsstödet ska hanteras. Ändå uppfattar jag att borgerligheten lägger på oss en förklaringsmodell som vi inte står för.

När vi inte kan se tydligheten i det här måste vi föra tillbaka stödet till statsbudgeten för att vi återigen ska kunna få upp frågan i kammaren och se att pengarna går dit de ska, att de används av frivilligheten. Hur man fördelar är jag inte intresserad av, men jag skulle vilja höra om jag på något vis kan vara tydligare i vad jag säger och att Stefan Caplan kan uppfatta mitt budskap på något annat sätt än nyligen i talarstolen.

Anf. 104 STEFAN CAPLAN (M) replik:

Herr talman! Det fanns ju en anledning till att Staffan Danielsson begärde replik. Han hängde inte riktigt med. Jag har talat med ett par organisationer efter det mötet, och de hänger fortfarande inte med på vad oppositionen egentligen vill.

Då blir mina motfrågor: Varför gå in och ändra? Vad var anledningen till att gå in och ändra organisationsstödet utdelning?

Anf. 105 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det som var beslutat för två år sedan, när vi flyttade stödet från statsbudgeten till Försvarsmakten och MSB, var att regeringen årligen skulle återkomma till försvarsutskottet och berätta hur de här pengarna användes. Det handlar om ändamålsenligheten i den nya ordningen. Det har inte skett. Vi har inte sett att pengarna används till det de ska användas till. Vi kan inte utläsa det på något vis. Vi väntade i fjol och nu har vi väntat i år också, men det har fortfarande inte kommit någon rapport till oss. Av den anledningen tycker vi att det måste bli en tydlighet i detta. Vi vill se till att de här pengarna verkligen finns.

När vi satt inne på mötet där jag träffade frivilligorganisationerna uppgav de i alla fall att de förstod vad jag sade. Sedan kanske det är precis som i Centerns fall att man ändå inte hör vad jag säger. Men jag kan nog inte uttrycka mig på ett mer tydligt sätt.

Vi kommer att återkomma till det här varje år, men i fortsättningen kommer det att finnas i statsbudgeten. Då hoppas jag att vi kommer att se att hundra procent har gått till frivilligorganisationerna och inte någon annanstans. Det är jag intresserad av. Hur man sedan fördelar sinsemellan bryr vi oss inte om alls. Det får man göra så länge man är överens i de 18 organisationer som finns, vilket man är i dag såvitt jag har förstått.

Jag vill bara att det här förs till statsbudgeten. Kan Stefan Caplan då förstå hur jag menar? Det vore önskvärt att få ett ja härifrån.

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Anf. 106 STEFAN CAPLAN (M) replik:

Herr talman! Jag hör vad du säger, Åsa Lindestam, och försöker ta till mig det. Men jag ser ändå inte varför, och det är inte bara jag, det är ju hela Alliansen i utskottet som ställer sig frågande. Vi tycker att detta är fullständigt onödigt, eftersom det baseras mycket på en eller två av dessa 18 organisationer som på något sätt har gått in i det nya systemet med ändrade åsikter. Det är den tolkningen man kan göra.

Vi kommer inte längre här. Vi har olika syn på detta. Den här frågan kanske får en ny vända nästkommande år. Vad vet jag.

Anf. 107 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S):

Herr talman! Låt mig först yrka bifall till reservationerna 1, 4 och 6 och i övrigt bifall till utskottets förslag.

Herr talman! Landets försvar är en alldeles för viktig fråga för att riksdagen ska splittras i den. Om försvars- och säkerhetspolitik ska det råda blocköverskridande enighet. Vi socialdemokrater har historiskt ansträngt oss för breda överenskommelser inom försvars- och säkerhetspolitiken och noterar med tillfredsställelse att utskottet har kunnat enas om de synpunkter som handlar om riksdagens roll samt om styrning och uppföljning som vi fört fram under arbetets gång.

Det här är en inledning som jag hämtade från förra årets inlägg i debatten om utgiftsområde 6. Den är i allra högsta grad användbar även i dag. Jag noterar nämligen återigen med tillfredsställelse att utskottet har kunnat enas om stora delar av årets skrivningar kring den nära framtiden för det svenska försvaret.

Det handlar om den nordiska stridsgruppen och ledaransvaret. Det handlar om tidpunkten. Det handlar om nödvändigheten av en luftförsvarsutredning. Det är två frågor där vi tidigare inte nådde ända fram till en gemensam syn men där det nu har varit möjligt att enas.

Herr talman! Sveriges försvar är och ska vara allas ansvar. Genom en fortsatt folklig förankring säkras försvarets tillgång till kompetens och flexibilitet inför en eventuellt framtida försämrad omvärldssituation. Den folkliga förankringen utgör därmed en viktig komponent för det militära försvaret, och den folkliga förankringen börjar just här i denna kammare. Om inte vi folkvalda lyckas nå breda överenskommelser här när vi debatterar och diskuterar, hur ska då samhället i övrigt på bred front sluta upp kring och förverkliga den försvarspolitik som beslutas i denna riksdag?

Återstår gör då frågan om effektiviseringar och neddragningar som har föreslagits av Försvarsstrukturutredningen. Låt mig stämma in i beskrivningen av bakgrunden. Det är en enig försvarsberedning som har ställt detta i utsikt. Det är inte det vi vänder oss emot. Vi vänder oss emot hur frågan ska hanteras och att riksdagen inte ska ges den rimliga möjligheten att hantera en oerhört viktig och central fråga i Försvarsmaktens verksamhet.

Här väljer de borgerliga partierna att hitta den konfliktyta som behövs för att utmåla inte minst oss socialdemokrater som ansvarslösa med finansieringsfrågorna. Om vi skalar bort alla ord och det ibland höga tonfallet handlar det egentligen bara om en sak, nämligen var erforderliga och nödvändiga beslut ska fattas. Här av oss folkvalda i denna kammare eller hos regeringen och departementet?

Herr talman! För oss socialdemokrater blir det naturligt med utgångspunkten breda överenskommelser att vi vill att besluten fattas här och av oss i riksdagen. Det är i allra högsta grad rimligt att en så stor utredning med förslag till omstötning av verksamhet möts med den respekt den förtjänar och presenteras för riksdagen i form av en proposition från regeringen. Invändningar av typen förseningar som riskerar Försvarsmaktens ekonomi faller självfallet tillbaka på regeringen. Det är regeringen som har ansvaret för att tempot hålls uppe i beslutsprocesserna. Det är regeringen som har att förankra sin minoritetsposition i riksdagen, och det är regeringen som har att hantera de stora förändringarna med den respekt de förtjänar.

Det skulle vara spännande att höra företrädare för den borgerliga minoriteten förklara hur analysen ser ut på området. Vilka styrkor och svagheter finns i en långtgående privatisering av försvarets stödverksamheter? Vilka hot och vilka möjligheter innebär de förslag som utredningen pekar på men som regeringen i sitt förslag låter myndigheterna hantera själva? Hur långt är de borgerliga partierna beredda att gå i sin privatiseringsiver?

Vi är beredda att diskutera vidare, men vi vill att regeringen tydliggör sina avsikter i form av förslag till riksdagen. Gör om, gör rätt, arbeta fram en proposition och återkom till riksdagen med den. Då kan vi fortsätta den breda samförståndsvägen som jag inledningsvis nämnde att vi anträtt tillsammans.

Anf. 108 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Clas-Göran Carlsson efterlyste röster från Alliansen, och jag kan möjligen volontera på den punkten.

Under närmast ett decennium har mycket av affärsidén med den svenska försvarspolitik varit att försöka minska på administration och stöd för förbandsverksamheten och i stället satsa på det som borde vara kärnan i varje försvarsmakt, nämligen att åstadkomma krigsdugliga förband.

Den 31 december 2009 fanns en insatsorganisation om ungefär 11 000 soldater som var tillgänglig inom ett år. Vid samma tidpunkt var stödet mätt bland den del av försvarsindustrin som arbetade mot den svenska Försvarsmakten och bland stödmyndigheterna totalt 32 000 anställda. 32 000 personer stödde en insatsorganisation bestående av 11 000 soldater tillgängliga inom ett år.

De två senaste försvarsbesluten har försökt att hitta politiska lösningar för att åstadkomma en framgång med problemet. Det har inte fungerat. I första hand tror jag att detta beror på att stödmyndigheterna, självständiga som de är i regeringsformens bemärkelse, är oerhört starka. Det har inte gått.

Nu uppfattar jag att Socialdemokraterna, trots den enighet som har funnits över blockgränsen på den punkten, mer för formens skull vill se en proposition. Jag förstår det inte när detta viktiga mål finns i sikte. Regeringen har redogjort i grova drag för vad man avser att göra. Det här avser inte sammanslagning av myndigheter utan det är fråga om förändringar inne i myndigheterna, gränssnitt som ändras, ingenting annat.

Jag konstaterar att när regeringen inte får bemyndigandet att låta myndigheterna själva agera utifrån det mål som finns riskerar vi att urholka materielanslaget utan motsvarande rationalisering.

Anf. 109 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag konstaterar genom att läsa i regeringens proposition och genom att ha lyssnat på Allan Widmans inlägg under eftermiddagen att det råder oklarhet i beskrivningen av vad som faktiskt ska göras.

I propositionen står det att stödverksamheten inom försvaret på flera sätt måste effektiviseras och rationaliseras genom olika former av utkontraktering av verksamhet. Verksamhet när det finns en fungerande marknad bör utföras av privata aktörer och konkurrensutsättas.

Samtidigt sade Allan Widman under sitt inlägg tidigare i eftermiddags att det handlar om att styra den inre organisationen i myndigheterna. Är det enbart den inre organisationen i myndigheterna det handlar om, Allan Widman, eller handlar det också om privatiseringar för de områden där det händelsevis finns en fungerande marknad?

Anf. 110 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag lyssnar noga till den kritik som oppositionen riktar mot konkurrensutsättningar som till exempel har skett inom äldreomsorgen och andra samhällssektorer. Jag kan förstå att det finns kvalitetsaspekter, inte minst i sådana verksamheter som är mycket människonära som är viktiga att vårda.

Jag har lite svårare att se när vi talar om logistik och logistiska tjänster, förrådsverksamhet, förnödenhetsförsörjning med mera, vilka politiska risker som skulle vara involverade i detta. Där har det historiskt funnits en stor samsyn över blockgränserna om att här finns möjligheter att pröva den privata vägen och inte minst Socialdemokraterna har genom åren pushat på för outsourcing. Till exempel har man accepterat detta när det gäller våra skolflygplan SK 60, som numera inte längre ägs av staten utan ägs av industrin som i sin tur levererar flygtimmar till flygvapnet.

Jag tycker inte att det är rätt när det handlar om det svenska försvarets bestånd och förmåga att det viktigaste förslaget nu blir föremål för förseringar, i ett redan trängt läge som äventyrar insatsorganisationen 2014. Det är inte hedervärt eller ansvarsfullt.

Anf. 111 CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det trängda läget är i så fall en konsekvens av att regeringen inte ser till att bereda frågan på ett lämpligt sätt och lägga fram den för riksdagen i den tid som hade krävts för att undvika det trängda läget.

Jag hörde generaldirektör Ulf Bengtsson kommentera Försvarsstrukturutredningen i våras: Försvarsmakten har höga krav när det gäller styrning och kontroll över försvarslogistiken. Vi sätter våra soldaters och sjömäns liv på spel när vi skickar ut dem i insatser. Det gör att Försvarsmakten har väsentligt högre krav på styrning och kontroll över materiel- och logistikfunktionen än vad en normal myndighet har. Vi vill ha den fullständiga kontrollen och styrningen över försvarslogistiken.

Jag är absolut ingen motståndare till att konkurrensutsätta verksamheter där det finns fungerande marknader och där myndigheterna mycket väl kan lämna ansvaret ifrån sig, men här handlar det om svenska soldaters och sjömäns väl och ve i sin dagliga insats. Jag kan understryka detta eftersom det efterfrågades under debatten tidigare. De genomför dagligen och stundligen fantastiska insatser, men de är också beroende av fullt ut fungerande stödfunktioner.

Anf. 112 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Samtidigt som vi här i kammaren har denna diskussion om framtidens försvar pågår Försvarmaktens verksamhet dygnet runt och året runt.

Just i detta nu finns svenska killar och tjejer på plats i Afghanistan för att skydda det afghanska folket. Samtidigt avslutar killar och tjejer sin GMU i morgon på I19 i Boden – förvisso två helt olika verkligheter men samtidigt två sidor av precis samma mynt – ett försvar som kan verka såväl i ett snötäckt Norrland som i ett Afghanistan där temperaturen ibland kan gå upp till 40 plusgrader.

Hoten mot Sverige har på många sätt minskat jämfört med hur det var under kalla krigets dagar men också blivit fler än tidigare och ökat i komplexitet. Världen förändras och vi med den.

Sverige är ett litet land. Trots detta faktum har vi under många år på den internationella scenen kunnat spela en viktigare roll än vårt lands storlek kunnat motivera. Skälet till det är att vi har varit öppna mot omvärlden och valt att samarbeta med andra länder.

Vi har all anledning att vara stolta över den här traditionen. Det är bra att vi har bestämt oss för att fortsätta på den vägen. Beslutet i går i denna kammare, att Sverige ska fortsätta att finnas på plats i Afghanistan, är ett gott exempel. Till grund för det låg en överenskommelse mellan Alliansen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

I betänkandet återfinns vår framtida medverkan i den nordiska stridsgruppen. Det är tack vare den som Sverige så snabbt kunde finnas på plats till stöd för människorna i Libyen.

Lika noterbart är att riksdagens två övriga partier, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, på område efter område förenats i en alltmer isolationistisk syn på Sverige och på världen: nej till insats i Afghanistan, nej till förlängning i Libyen, nej till Nordic Battlegroup, nej till insatsförsvaret och till och med nej till svenskt medlemskap i EU. I synen på Sveriges säkerhetspolitiska roll har de mer gemensamt med varandra än med något annat parti i denna riksdag.

Herr talman! Jag vill också nämna några ord om objektsramarna som tillhör betänkandet. Som bekant finns det två olika reservationer.

Jag kan sympatisera med idén att det är viktigt att riksdagen har stor inblick i de materiellprojekt som ingår i investeringsplanerna och har en samlad bild av investeringarna. I det avseendet håller vi helt med varandra. Här upplever inte jag att det finns någon skillnad i sak.

I betänkandet står det att regeringen ska fortsätta att arbeta med att fördjupa den ekonomiska redovisningen till riksdagen, till exempel avseende större materiellinvesteringar. Den fråga vi i dag ska ställa oss är huruvida dessa objektsramar verkligen är rätt väg att uppnå det.

Jag noterar att det i en av reservationerna refereras till inköpet av helikopter 14 – i samband med budgetpropositionen 2005. Det är kanske en smula märkligt att framhålla just det som ett gott exempel, mot bakgrund av vad vi vet om helikopter 14 – i och för sig ett på många sätt bra helikoptersystem men också, som alla vet, ett system kantat av stora förseningar och kostnader. Att använda det som ett argument för objektsramarna tycker i alla fall jag entydigt talar för att det gäller att försöka hitta andra sätt att utveckla rapporteringen till kammaren.

Herr talman! Försvarsmakten genomgår stora förändringar. Arbetet med att förverkliga den nya insatsorganisationen pågår för fullt. Övergången från plikt till frivillighet är en bärande del. Fortfarande befinner vi oss i början av en lång resa.

Det finns gott om bedömare som redan i dag vill låta påskina att arbetet är misslyckat, att det inte går att genomföra detta. Det tycker jag är en märklig inställning givet att vi befinner oss i början och att det måste få ta tid innan reformen kan utvärderas och granskas i alla sina delar.

Vi vet, som nämnts här i kammaren i dag, att det bland unga finns ett stort intresse för att vara en del av försvarets framtid. Med uppemot tio sökande per plats råder det inget tvivel om den saken. Det i sig är en stor kontrast till alla dem som redan från början sade att soldatyrket skulle bli en sista utväg för människor som inte skulle vilja göra någonting annat.

Oppositionen refererar till Sovjetunionen. Vi har väl en lite rimligare bild av både det som fungerar bra och det som fungerar mindre bra. Det sistnämnda finns också. Det har vi varit helt öppna med.

Just nu diskuterar vi hur Försvarsmakten ska kunna rekrytera soldater och sjömän. Men jag tror att den stora utmaningen framöver blir hur vi ska lyckas *behålla* våra soldater och sjömän. Unga människor är alltmer rörliga på arbetsmarknaden och ser hela världen som sitt arbetsfält. De vill testa olika saker och ge sig ut för att resa, studera och arbeta.

Förmågan att behålla soldaterna påverkar naturligtvis också förutsättningarna för att redan från första början kunna rekrytera dem. Det bästa sättet att attrahera nya soldater tror jag är att se till att soldater och sjömän trivs med det arbete som de utför.

Det här ställer helt nya krav på Försvarsmakten men också på oss förtroendevalda. Försvarsreformen är en samhällsreform – en reform som är viktig för hela samhället. Men hela samhället behövs för att kunna förverkliga den.

Jag kan ta tillfället i akt och peka på flera saker där vi måste göra mer – politiskt genom att till exempel åtgärda den bostadsbrist som i dag tvingar anställda och soldater att leva lumparliv och bo på luckan. Så är det inte tänkt att systemet ska fungera.

Som soldat ska man vara uppskattad av samhället för det man gjort och det man lärt sig och för det man kan utföra både på egen hand och tillsammans med andra. Det ställer krav på oss i denna sal, på näringslivet och också på Försvarsmakten när det gäller att bli en mer attraktiv arbetsgivare.

Jag vill att man ska kunna göra karriär genom att vara soldat, oavsett om man efter sina år i Försvarsmakten väljer att fortsätta inom det militära eller om man väljer att gå vidare till det civila arbetslivet. Precis som man ska kunna bli överbefälhavare ska man kunna bli verkställande direktör, eller varför inte styrelseordförande?

Vilka färdigheter ska då en kille eller tjej under en anställningsintervju med en civil arbetsgivare kunna peka på att vederbörande lärt sig i försvaret?

Vilket stöd i form av diplom, karriärcoachning och intyg från försvaret kan man räkna med för att kunna gå vidare i karriären?

Jag tror att en förutsättning för att killar och tjejer framöver ska kunna söka sig till försvaret är att de känner sig säkra på att deras kompetenser är efterfrågade på arbetsmarknaden efter att de fullgjort sina kontrakt.

Nu verkar Försvarsmakten i en helt annan miljö än tidigare. I takt med att värnpliktskullarna minskar blir det färre människor ute i samhället som har en direkt koppling till Försvarsmakten. Då ökar kraven på att enkelt och begripligt kunna förklara vad man lärt sig i det militära som är relevant också för världen utanför liksom på att fylla varumärket Försvarsmakten med ett positivt innehåll.

Detta kommer inte att gå av sig självt, utan det förutsätter ett långsiktigt och målmedvetet arbete från Försvarsmaktens sida. Att det lyckas är centralt för hela reformen. Här saknas fortfarande många svar, och här måste Försvarsmakten lägga in en högre växel.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet med undantag av punkterna 7 och 8.

I anförandet instämde Stefan Caplan, Annicka Engblom och Abdirizak Waberi (alla M) samt Allan Widman (FP).

Anf. 113 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Johan Forssell är på något sätt mångordig men ändå fåordig när det gäller den koppling vi förut varit inne på, nämligen att vi i Vänsterpartiet tillsammans med Sverigedemokraterna är isolationistiska – vad det nu egentligen innebär om internationell solidaritet betecknas bara som detta med Afghanistanaktioner och sådana saker medan man helt och hållet negligerar det som egentligen är internationell solidaritet innebärande att man skapar förutsättningar för människor att själva se till att kunna forma sin framtid.

Johan Forssell tycker att vi är emot allt, till och med emot EU. Men jag ska säga att vi är oerhört tacksamma för att vi med tanke på den eurokris vi i dag upplever visat på hur EU som projekt är feltänkt. Det finns en anledning till att vi säger nej till vissa saker – så är det – men inte därför att Sverigedemokraterna gör det utan därför att det finns en substans i anledningen till att vi säger nej. Det är lite för låg nivå att bara ta upp det här. Man måste också titta på det som finns *inuti*.

Jag har förut varit inne på att i de allra flesta fall – över 90 procent av gångerna – när vi röstar i kammaren håller Sverigedemokraterna med regeringen. Jag vet inte hur många gånger vi gör det. Det är i alla fall långt mer sällan vi gör det jämfört med hur det är med Sverigedemokraterna. Man lyfter inte ens fram frågan om vad det innebär för de borgerliga partierna i denna kammare och för regeringen att Sverigedemokraterna är så ivriga, att de nio av tio gånger röstar med regeringen. Är det så att ni har samma politik? Kanske sitter ni mycket tätare ihop jämfört med hur det är med oss.

Beträffande de frågor som man här lyfter fram är det självklart så att det händer att vi hamnar på samma position som vissa andra partier,

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

ibland till och med som regeringen. Det händer, men det innebär inte att vi är likadana.

Inte heller är vi isolationistiska. Vi i Vänsterpartiet har tvärtom en historia av att vara väldigt internationella och av att på ett helt annat sätt jobba med internationell solidaritet och samverkan än den borgerliga regeringen genom historien gjort. Det kan man titta på. Kanske skulle Johan Forssell kunna titta på historien i det avseendet.

Anf. 114 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Detta är uppenbarligen känsliga frågor. Vad jag har gjort är att peka på ett par exempel där Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna har precis samma uppfattning på just säkerhetspolitiska områden, vilket flera har gett uttryck för från talarstolen i dag. Det gäller Nordic Battlegroup, Afghanistan, Libyen, insatsförsvaret etcetera.

Det som tål att diskuteras här är kanske egentligen inte att SD och V har landat i samma uppfattning. Det är förvisso en smula märkligt givet det tonläge man har mot varandra, men det primära att diskutera är snarare *vad* man är överens om. Jag menar att det är en strängt isolationistisk politik på område efter område. Det är en politik som står i bjärt kontrast till hur Sverige har hävdat sig genom historien. Vi har varit ett öppet land. Vi har samarbetat med andra, och vi har gjort det med bravur. Det har heller inte varit direkt blockskiljande, utan vi har gjort det under decennier.

Det har också gynnat oss, för det har gjort att vi har kunnat spela en större roll ute i världen än vad som annars hade varit fallet. Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet delar inte detta, utan på område efter område vill ni backa det. Jag är orolig kanske inte främst för vad det skulle innebära för Sveriges möjlighet att påverka ute i världen utan snarare för de människor som våra aktioner faktiskt syftar till att hjälpa – på plats i Afghanistan, på plats i Libyen och på plats i andra oroshärdar runt om i världen, om de skulle komma. Det är en utveckling som vore väldigt dålig både för Sverige och för många människor runt om i världen.

Där kan jag bara konstatera att Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna står förenade i denna kammare kring detta, i kontrast till övriga partier.

Anf. 115 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag vill komma tillbaka till den tidningsartikel Johan Forssell fick in i Svenska Dagbladet. Där står det faktiskt ”ohelig allians”. Jag vill påstå att 90 procent av det som beslutas i denna kammare i så fall är en ohelig allians mellan regeringen och Sverigedemokraterna. Vi kan dock lämna det.

Den andra frågan jag skulle vilja få svar på handlar om personalförsörjningen. Även Johan Forssell var inne på det sovjetiska i att stå och skönmåla saker. Jag tycker att det är en bra beskrivning. Jag har alltid varit emot Sovjet, även innan det föll, och jag tycker alltså att man måste ha något slags ödmjuk inställning till att detta är ett problem. Det är stora problem att få detta att fungera. Jag tror att det kommer att bli ännu mer problem.

En sak försvarsministern inte svarade på var detta med hur man rekryterar. Jag lyfte fram exemplet om kritik som har kommit mot hur man

hanterar saker på gymnasieskolan, till exempel – ungdomar som på något sätt ska lockas in i att bli soldater utan att ha klart för sig vad det egentligen innebär. Det är en sådan sak jag tycker skulle kommenteras. Är det så att man använder reklam och marknadsföring på ett sådant sätt att man inte är tydlig med vad det innebär att vara soldat och sjöman?

Det är nämligen inte ett vanligt yrke i den bemärkelsen, utan det är yrken som har väldigt stora krav på sig. Det är också därför vi alltid lyfter fram värnplikten, för där har ungdomar en möjlighet att faktiskt forma kunskap om hur det ser ut innan man över huvud taget pressar dem att göra något annat. Det utgår från att de på något sätt ska lära sig vad det innebär att vara soldat och sjöman och försvara sitt eget land.

När det gäller internationella insatser finns det naturligtvis väldigt mycket mer att säga om dessa bitar. Vi kommer säkert att komma tillbaka till just Afghanistan, där jag menar att allting som hittills har lyfts upp och där man från den borgerliga regeringens sida också berömmar sina insatser har kommit på skam. Vi har inte på de tio tolv år vi har varit där nere lyckats genomföra en demokratisering, demokratiska val utan fusk och sådana saker och en bättre situation. Det är i stället om inte status quo så nästan sämre än det har varit förut.

Anf. 116 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Torbjörn Björlund nämnde att Sverigedemokraterna stöder regeringen i nio voteringar av tio. Det är en siffra som inte riktigt stämmer om man börjar granska den lite mer.

Under det första riksdagsåret fattade vi 2 100 beslut i denna kammar. Jag kan konstatera att Socialdemokraterna var överens med Alliansen vid 81 procent av dessa tillfällen. MP var också överens med Alliansen 81 procent av gångerna. Det kanske kan sätta det hela lite mer i relation. Sedan är det också så här att den enda gången Sverigedemokraterna kan spela en aktiv roll och påverka utgången av voteringar är de gånger man går ihop med just S, V och MP. Det skedde vid 11 procent av voteringarna. Man kan således säga att Sverigedemokraternas agerande i nio fall av tio inte spelade någon roll för Alliansen. Det tycker jag är viktigt att ha med sig.

När det gäller frågan om information i skolorna tror jag faktiskt att Torbjörn Björlund måhända underskattar eleverna och deras förmåga att tänka kritiskt och fatta egna beslut. Det är inte så att man rycker elever från bänken, utan jag tror att de är fullt kapabla att diskutera dessa frågor, stöta olika argument mot varandra och bilda sig en egen uppfattning. Vilka beslut de sedan fattar efter att de har gått klart gymnasiet tycker jag att vi ska respektera, oavsett om de vill vara en del av verksamheten eller inte vill vara det.

Att stänga ute Försvarsmakten från skolorna tror jag dock skulle sända helt fel signaler, precis som jag tycker att det är fel att man stänger ute politiska partier eller vad det nu kan vara. Jag tror att vi tvärtom behöver mer dialog och mer information. Elever är duktiga. De kan ta ansvar för sig själva och sina liv och bilda sig en egen uppfattning.

Anf. 117 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag reagerade på något Johan Forssell sade. Jag vet inte om du menade det, men du var lite glad över att vi har bifallit ytterligare

Prot. 2011/12:49

15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

ett år i Afghanistan. Jag hoppas dock att Johan Forssell är med på noterna att vi har börjat uttåget ur Afghanistan. I slutet av nästa år minskar vi från 500 till 400, och 2013 har vi 300. Sommaren 2014 har vi inte en enda stridande person där utan bara i utbildningssyfte.

Dessa tio år i Afghanistan kan vi inte se tillbaka på med någon glädje, precis. Det har ju inte gått speciellt bra. Syftet var att man skulle jaga ut al-Qaida och fånga bin Ladin. Problemet var att al-Qaida försvann från Afghanistan redan 2003, tror jag, eller 2004. De försvann upp till Pakistan. Då bytte man fot från att jaga al-Qaida till att jaga talibaner. Det var det målet man hade. Detta är historia, men jag hoppas bara att Johan Forssell är med på det uttåg som nu är på väg och hoppas att han ser på det med glädje.

Anf. 118 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Peter Rådberg ställer en direkt fråga till mig, och jag kan ge ett direkt svar: Jag är med på det. Jag har till och med röstat ja till det i denna kammare. Det råder alltså inga tvivel om det.

Sedan är Afghanistansituationen en mycket komplex fråga. Jag kan till vissa delar dela den uppfattning du här beskriver, att detta har varit långt ifrån problemfritt – naturligtvis. Situationen i dag i Afghanistan är givetvis både komplex och till stora delar svår.

Samtidigt tycker jag att det finns anledning att nämna de förbättringar som har skett i Afghanistan. Det är så oerhört vanligt förekommande, inte minst i denna kammare, att man fokuserar på det som har gått fel eller sådant där vi inte är ända framme. Det finns dock oerhörda framsteg, inte minst det faktum att barn i Afghanistan i dag – framför allt flickor – kan gå i skolan. Det är en verklighet som inte hade rått om vi inte hade varit på plats där. Jag befarar att det är någonting som skulle kunna förändras till det negativa om man gör ett för snart uttåg.

Sedan är det också så som det står i överenskommelsen, att detta egentligen är ett sätt att växla insats från det militära in i andra bitar – in i civilt arbete. Jag ser framför mig att vi ska finnas till stöd för människor i Afghanistan under lång tid framöver, på olika sätt, och bygga upp landet från grunden så att det en dag kan bli precis så fritt och demokratiskt som jag tror att vi alla i denna kammare vill att det ska bli.

Anf. 119 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag kan delvis hålla med om att det har funnits framsteg, men man får också titta på det pris som har betalats. Denna massiva amerikanska militära insats har inte varit speciellt lyckad – problemen har flyttat från område till område. Det är klart att det om man sätter in 30 000 man i Kandahar blir ett visst lugn under en tid, men problemet är att gerillan eller talibanerna flyttar någon annanstans. Alla vet ju om att det inte har blivit mindre våld, utan våldet har bara förflyttats till andra delar i Afghanistan.

Jag ville bara få det förtydligandet, eftersom du inte nämnde i din inledning att uttåget var det primära. Du sade att vi ska vara där ett år till, och då tycker jag att man skickar lite fel signal. Det är inte det som är själva huvudbudskapet när det gäller Afghanistan. Huvudbudskapet är att vi ska dra oss ur, att det civila arbetet ska börja och att det börjar nu. Vi

minskar det militära till förmån för det civila; det är det som är det centrala i uppgörelsen mellan de sex partierna.

Prot. 2011/12:49
15 december

Anf. 120 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Peter Rådberg och jag kanske lägger fokus på olika delar i överenskommelsen, även om vi båda står bakom den.

För mig har det varit centralt att uttåget inte sker för snart utan att man ska vara på plats ett tag till, av den mycket enkla anledningen att jag är rädd för att de framsteg som har gjorts annars skulle kunna riskeras. Det tror jag vore väldigt olyckligt av många skäl, inte minst därför att det skulle riskera allt det arbete som vi har lagt ned i Afghanistan under många år.

Sedan kommer insatserna att ändra form och övergå från det militära till det stödjande på ett helt annat sätt. Det tror jag är väldigt bra.

Anf. 121 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag noterar först den intressanta skillnaden mellan försvarsministern och hans mer högsta Sovjetmässiga framträdande och skönmålning av personalförsörjningen, som jag tyckte ägde rum, och Johan Forsell som här pekade på en hel del utmaningar och problem.

Natorapporten, som ofta diskuteras när det gäller personalförsörjning och andra förmågor, pekade på det nya personalförsörjningssystemet som en oerhört stor utmaning. Där hade man ett mer prövande förhållningssätt till hur vi skulle lyckas med det. Så fortsatt lite på linjen att inte vara så tvärsäker!

Vi kommer förmodligen, hoppas jag, att få möjlighet att i försvarsutskottet göra en mer organiserad uppföljning av personalförsörjningssystemet. Då kanske vi också får möjlighet att mer sakligt värdera varje komponent i personalförsörjningssystemet. Då finns det utrymme för den typ av reflexioner som jag uppfattade att Forssell gjorde inledningsvis.

När det gäller objektsramar för materielhanteringen i försvaret vill jag bara peka på förhållandet att det var något som avskaffades en gång. Men det som har blivit har inte samma tydlighet som det vi hade.

I Norge har man ett sådant här system. Jag har ett utdrag ur deras statsbudget där det tydligt framgår kostnader för projekt, hur mycket man har betalat ut, hur mycket man planerar att betala ut, leveranstidpunkter, beslutstidpunkter. Det ger en väldigt fullödig bild som är betydligt tydligare och mer transparent än vår.

Man har också i USA ett system som är tydligt. Man går igenom vartenda materielprojekt med ekonomi och alltihop.

Det finns andra som har gjort det här, och det kan vi också göra. Det var ett misstag att ta bort objektsramarna.

Anf. 122 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i Peter Hultqvists formulering att det är viktigt att inte vara för tvärsäker när det gäller personalförsörjningen. Det är fler härinne som borde ta till sig av det. Jag tycker att det finns en betydande tvärsäkerhet här från olika personer, inte minst när det gäller just att beskriva det här som misslyckat bara något år efter det att det har införts.

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Är det någon som egentligen är förvånad över att alla bitar inte är på plats så kort tid efter att det har införts? Jag är det i alla fall inte. Jag tycker att vi har varit konsekventa under resans gång. Det här är den största förändringen av svenskt försvar på kanske hundra år. Det kommer att ta tid. Och det handlar inte bara om att stifta lagar i denna kammare. Att förändra hela den planering som har gällt för försvaret under många år, som just har byggt på plikten, är ett arbete som måste ske lokalt, politiskt med näringslivet och med civila organisationer. Vi kommer säkert att få anledning att återkomma till detta, och jag lyfte ett par saker här som jag tror att vi måste jobba mer med framöver.

När det gäller objektsramarna var det en S-regering som valde att avskaffa dem för inte så länge sedan, och det fanns ju skäl till det. Som jag nämnde i mitt inlägg tidigare blir det en smula märkligt när man använder sig av helikopter 14 för att säga att objektsramarna är ett bra exempel. Det är väl snarare ett bra exempel på att vi inte ska ha objektsramar, att de inte ger den styrning som jag tror att vi alla i grund och botten kan vara överens om att vi vill se mer av.

Redovisningen i budgetpropositionen har förändrats. Nu kan vi se vad som är beslutat respektive vad som är beställt och vad som är planerat. Det görs också vad gäller stridskraft. Här har det skett ett arbete. Som det också står i betänkandet ska regeringen fortsätta detta arbete framöver, men jag tror inte att objektsramar är svaret på det.

Anf. 123 PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att inga av de förseningar som har varit med vare sig helikopter 14 eller några andra vapensystem är det som är problemet i förhållande till objektsramarna. Det är fel ingång i det här. Det är en kontinuerlig rapportering till parlamentet, till försvarsutskottet, som är det viktiga. Då kan man följa upp ordentligt hur olika projekt utvecklas och har möjlighet att göra analyser, ställa frågor och så vidare.

Att hänvisa till enskilda objekt blir fel. Det viktiga är att vi får upp alla papper på bordet, att göra det här konkret och tydligt. Går det i andra länder borde det också gå här.

Jag tycker att det var ett misstag att avskaffa objektsramarna. Det är väl bara att konstatera. Om det har blivit fel vid något tillfälle behöver man väl inte vara sämre än att man kan säga att då får vi väl återinföra objektsramarna igen för att få en ökad tydlighet. Har man ett prövande förhållningssätt till verkligheten känns det inte så svårt. Då behöver man inte känna det som någon stor prestigeförlust.

Jag tror att det är ett problem med lönenivån i den nya personalförsörjningen och att det är ett problem med hur man klarar övningsinsatserna långsiktigt. Jag ser ekonomiska problem i personalförsörjningen. Ska vi behålla personalen i sex till åtta år? Det är alltså en utmaning. Det är inte detsamma som att döma ut och säga att allt är dåligt och att ingenting fungerar, men det är ändå ett sätt att fokusera på problem som existerar så att man kan lösa dem.

Nu förstår jag att du närmar dig möjligheten att föra den typen av resonemang, och det tycker jag är bra. Men det spårar jag inte i detta ärende i regeringens mer övergripande propaganda som nästan blir sovjetisk, för där är allting bra. Hur det blir långsiktigt och hur många som har

ansökt sägs det inte så mycket om. Det viktiga är hur många som blir anställda och hur många som blir kvar kontraktstiden ut.

Prot. 2011/12:49
15 december

Anf. 124 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Herr talman! Det är helt korrekt att vi ska ha ett prövande förhållningssätt till verkligheten, men vi ska också se upp så att vi inte gör onödiga misstag. Och vi ska dra lärdomar av den historia vi har och de beslut vi har fattat.

Jag är återigen helt med dig på att det ska vara en tydlig återrapportering till riksdagen och att riksdagen ska kunna följa hur arbetet går med de olika materielprojekten. Men det är inte samma sak som att objektsramar är svaret. Jag tror inte att det är lösningen här.

Jag vill återigen ta helikopter 14 som ett exempel. Där hade man en redovisning av projektet just på det sättet. I dag kan vi konstatera att det ändå inte har blivit den styrning av projektet som vi ville att det skulle vara. Det är faktiskt ett av de mer omdiskuterade materielprojekten i vår tid. Jag tror alltså inte att det är svaret.

När det gäller personalförsörjningen säger Peter Hultqvist först att man inte ska vara för tvärsäker, och menar att vi är tvärsäkra, och är sedan själv något alldeles otroligt tvärsäker, inte minst när det gäller bristerna. Jag har läst en del artiklar av Peter Hultqvist där han talar om personalförsörjningen i termer av kris och till och med katastrof. Jag tycker inte att det är en verklighet som känns igen.

Siffrorna talar sitt tydliga språk här. Det finns ett stort söktryck, det finns ett stort intresse. På många håll i landet är det snarare en besvikelse som människor känner över att de inte får bli en del av det nya försvaret eftersom platserna är för få och inte räcker till.

Sedan finns det viktiga utmaningar – ingen hymlar om det. Jag har gett uttryck för några här och kan lista fler. Men det är saker som är för stora för att vi ska kunna besluta om dem här i kammaren. Det är involverat i ett helt annat samspel med näringslivet och med civila organisationer. Jag tror också att Försvarsmakten har en del att fundera på, till exempel när det gäller hur man arbetar med att utveckla det civila meritvärdet, att ta till vara saker som man kan lära sig i termer av ledarskap och andra kunskaper i det militära. Kan vi jobba tillsammans med detta i vårt fortsatta arbete är det väl alldeles utmärkt.

Anf. 125 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 4 och 6 och i övrigt till utskottets förslag.

Herr talman! Jag ser med tillfredsställelse på att vi nu har nått en bredare överenskommelse om att tillsätta den luftfartsutredning som vi från oppositionen tidigare har argumenterat för och som vi också har fått riksdagens majoritet för.

Riksdagen har som bekant tidigare beslutat att JAS 39 Gripen ska utgöra ryggraden i det svenska luftförsvaret fram till omkring 2030 då dess livstid beräknas vara slut. Därtill kommer den vidareutveckling av systemet som är nödvändig för att upprätthålla operativ förmåga.

Vad en luftförsvarsutredning handlar om är att studera tiden efter det att JAS 39 Gripen har tjänat ut.

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

Herr talman! Det är 44 år sedan en utredning av vårt luftförsvar senast gjordes. Det är nu hög tid att studera, analysera och bedöma hur vårt försvar av lufterummet kan utformas i framtiden. Luftförsvar är och kommer med stor sannolikhet att förbli mycket väsentligt för att ett land ska kunna hävda sin suveränitet.

Flygsystem är komplexa, har långa utvecklingstider – man kan räkna med 10–15 år – och långa livscykler om 50–60 år. Därför är det viktigt med framsynthet och att vi har en nationell långsiktig strategi för vilka luftförsvarsförmågor Sverige kan komma att behöva i framtiden och hur anskaffningen av kostnadseffektiva system ska gå till.

Herr talman! Med tanke på frågans komplexitet och långsiktighet och inte minst med tanke på de stora kostnader och åtaganden som det blir fråga om för svenska statens räkning är det glädjande att vi kan se fram emot att regeringen tar initiativ till att formulera direktiv och tillsätta en utredning om vårt framtida försvar.

Många här i dag, inte minst försvarsministern själv, har talat om vikten av samsyn och hur eftersträvänsvärt det är med breda överenskommelser när det gäller försvarspolitik. Försvarsmakten, skattebetalarna, det svenska försvaret och säkerheten gynnas av att vi har samsyn och breda överenskommelser. Det vill vi ha så mycket som möjligt.

Därför är det lite oroande att vi ser en tendens till polarisering när det gäller vår syn på materielförsörjningssystemet. Det har enligt min mening att göra med ett visst tunnelseende från regeringens sida och att man har en orimlig förtröstan på marknadskrafterna.

Vi socialdemokrater brukar säga att marknaden är en utmärkt tjänare men en usel herre. Jag tror fullt och fast att marknaden kan tjäna oss väl när det gäller att behålla vår alliansfrihet och fred och säkerhet i landet och inte minst när det gäller kostnader och industrikompetens.

Svensk försvarsindustri står sig väl i internationell konkurrens. Det finns dock anledning att tro att andra vapentillverkande länder inte är lika duktiga som vi när det gäller att hålla överenskommelser om konkurrensutsättning. Hittills har det inte skett någon större exportaffär utan att ett lands försvarsindustri först har kunnat sälja till det egna försvaret.

Ett bra exempel på var det håller på att gå snett är affären runt torped 45, som jag tidigare har tagit upp och diskuterat i kammaren. Där har regeringen låtit prestige och ideologi gå så långt att vi riskerar att stå inför ett förmågeglapp i vårt ubåtsförsvar på kanske 10–15 år.

Det är ett försvar som jag tror att vi annars är ganska överens om är något av en hörnsten i vårt försvar, vid sidan av luftstridskrafterna.

Regeringens brist på agerande i detta fall hotar att minska vår försvarsförmåga här och nu – något som försvarsministern talade om tidigare i dag. Vi står alltså inför en förmågebrist.

Herr talman! Jag tror att samtliga som är initierade i frågan om torped 45 är överens om att det inte finns några torpeder att köpa från hyllan – alltså det som regeringen har bestämt att vi ska göra. Man har dock låtit prestige och ideologi bestämma i denna fråga på ett sådant sätt att vi inte kommer loss och kan ta förnuftiga beslut och göra breda överenskommelser.

Det skulle vara bra om vi även när det gäller denna fråga kunde se till Sveriges bästa, lägga prestige åt sidan och se till att upphandlingen kommer till stånd och att den blir av det slaget att vi får så lite system-

påverkan som möjligt. Då kan vi undvika stora fördyringar i miljardklassen och ett förmågeglapp på många år.

En bred överenskommelse och ett sunt förnuft behövs för att lösa denna fråga också.

Anf. 126 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik när Anna-Lena Sörenson så tydligt markerade att det är efter 2040 som gäller för Luftförsvarsutredningen. Det är sant, men vi ska också titta på det som är före 2040. Jag tog upp detta med försvarsministern tidigare. Vi har en överenskommelse mellan regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet om att vi ska titta på helheten först.

Jag är medveten om att regeringen när den så önskar kan komma med en proposition i detta ärende som förändrar förutsättningarna. Det kan regeringen alltid göra när den så vill.

Jag blev lite orolig när Anna-Lena Sörenson så tydligt markerade detta och inte berättade om helheten. Är vi överens eller är vi inte överens?

Anf. 127 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att vi är överens om exakt det som står i betänkandet. Jag tror att det står att de beslut som tas nu är en förutsättning för det som ska ligga till grund för en luftförsvarsutredning och att det ska integreras i de framtida besluten.

Jag tror att Peter Rådberg och jag är överens om att riksdagen har tagit beslut om att JAS 39 Gripen ska vara ryggraden i det svenska luftförsvaret. Jag tror att vi är överens om att vi ska ha ett stridsflygplan som ryggrad och att vi då måste ha de resurser som krävs för att vi ska ha den operativa förmågan. Jag tror att det är det vi har kommit överens om, så vi är nog överens.

Anf. 128 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Det vore märkligt att starta en luftförsvarsutredning utan att ha med JAS. Det blir ingen riktig utredning. JAS-planen är ju grunden för hela luftförsvaret. Vi har haft ganska tuffa politiska förhandlingar om att det är en förutsättning för att Miljöpartiet över huvud taget ska vara med.

Jag kan förutsättningarna. Det hänger dock helt och hållet på om Schweiz köper detta, om det schweiziska folket säger ja i folkomröstningen och om det schweiziska parlamentet säger ja. Men det är nästa fråga, och det kan dröja lång tid.

Under nästa år ska utredningen komma i gång. Jag är glad över att Anna-Lena Sörenson säger att det som står i papperen gäller. Det var dock inte det hon sade i sitt anförande. Hon hoppade över en viktig del, och därför tog jag replik.

Anf. 129 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att vi hela tiden har varit överens om att det som står i betänkandet gäller. Jag tror att vi är överens om att vi ska ta sikte på tiden efter 2040. Då har JAS 39 Gripen-systemet tjänat ut enligt alla

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

bedömare. Fokus ska därför ligga på hur svenskt luftförsvar ska se ut när Jas 39 Gripen inte längre fungerar som ryggraden i vårt luftförsvar. Det är så jag har uppfattat vår överenskommelse.

Jag har också uppfattat att det ligger på regeringen att komma tillbaka till riksdagen när det gäller en eventuell ombyggnad av JAS 39 Gripens C/D-version till en E/F-version om Brasilien eller något annat land köper planet, så att vi får en delad kostnad när det gäller utvecklingen. Det är det ena. Det andra står också i det beslut vi fattade förra året och i det likalydande förslaget i år. Det handlar om att regeringen har att komma tillbaka till riksdagen när det gäller den ytterligare uppgraderingen av försvarsförmågorna utifrån de krav som Försvarsmakten ställer på förmåga och vårt luftförsvarssystem. Så har jag uppfattat det hela.

Anf. 130 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Av Anna-Lena Sörensons anförande fick jag nästan intrycket att det är upp till medlemsländerna själva i EU att bestämma när man ska fördela order till den egna industrin eller gå ut i upphandling i konkurrens. I någon mening kan detta sägas vara en korrekt historiebeteckning; det har funnits möjlighet att som enskilt medlemsland hänvisa till artikel 296 och därmed undgå upphandlingar i konkurrens.

Men vi måste förhålla oss till att detta undantag från den inre marknaden hela tiden har förutsatt att man kan återropa nationella säkerhetsskäl. Detta window of opportunity som har funnits kommer nu att bli mycket mindre framöver. EU-kommissionen har uttalat en stark vilja att försöka normalisera försvarsmaterielmarknaden och göra den mer lik den övriga inre marknaden. Möjligheten att återropa dessa undantag kommer därför att bli mycket mindre framöver.

Detta förhållande är något som jag tror att just Sverige har all anledning att bejaka, för vi präglas av två karaktärsdrag i sammanhangen. För det första är Sverige en mycket liten beställare, och små beställare gynnas av att det är så stor konkurrens som möjligt på en öppen marknad. För det andra är Sverige en stor producent och också därmed intresserat av att marknaden öppnas.

Det finns en viss paradox i det Anna-Lena Sörenson säger när hon hävdar att det egna landet alltid först måste köpa det första exemplaret från den egna industrin för att det ska vara möjligt att exportera. Är inte just Schweizaffären och Schweiz roll som första köpare av Jas 39 Gripen E/F ett bevis på motsatsen?

Anf. 131 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Allan Widman och jag är överens om att det är viktigt hur vi förhåller oss till detta. Jag tror att vi är överens om att Sverige gynnas av att vi har regler och att inte dessa undantag återropas alltför ofta. Det är precis så det är, tror jag. Jag tror också att svensk försvarsindustri står sig väl i konkurrensen med övriga vapentillverkande länder.

Men vi ska inte heller vara naiva när det gäller möjligheten att återropa undantag även i fortsättningen. Både Allan Widman och jag lyssnade till samma föredragning i försvarsutskottet när FMV:s generaldirektör var där och sade att det är viktigt att Sverige, precis som övriga vapentillverkande länder, har en strategi för vilka områden och vilka va-

pensystem som är särskilt viktiga för att bevara eller upprätthålla rikets säkerhet. Jag kommer inte ihåg den exakta ordalydelsen, men ungefär så var det.

Allan Widman har varit med och fattat beslutet om att skicka ett sådant yttrande till finansutskottet i samband med att lagen skulle antas i Sveriges riksdag. Jag tror alltså att vi är ganska överens om detta.

Men frågan är hur Allan Widman och hans kamrater i Alliansen ser på torped 45. Det är ändå det som jag tog upp som ett bra exempel. Det kan låta som en liten detalj i sammanhanget, men det är det inte. Jag tror att Allan Widman, som är duktig på de här sakerna, håller med mig om att detta är en viktig del i det svenska ubåtsförsvarssystemet. Hur ska vi se på det hela? Vi skulle kunna se det som ett vidmakthållande och en uppgradering av systemet och att vi skulle kunna lösa upp knuten genom att vara lite mindre prestigefyllda och lite mer pragmatiska.

Anf. 132 ALLAN WIDMAN (FP) replik:

Herr talman! Upphandlingen av torped 45 har betydelse både såvitt avser beväpning av ubåtar och möjligen också sjöoperativa helikoptrar för luftburen ubåtsjakt.

Jag är inte beredd att ställa mig bakom beskrivningen att det bara finns en enda leverantör av sådana vapen och att denna leverantör är svensk. Det finns naturligtvis många leverantörer av torpeder för användning i både helikoptrar och ubåtar världen över. Om det finns möjligheter att genom konkurrensutsättning minska skattebetalarnas kostnad tycker jag att vi är skyldiga att följa den vägen.

Det är korrekt att det kommer att finnas vissa möjligheter att göra avsteg från upphandling i fri konkurrens i åtminstone några år till. Men det kräver, som Anna-Lena Sörenson påpekar, att man har argumentationen fullständigt klar i de delar där man avser att skydda sig från upphandlingar på marknaden.

Jag kan konstatera att i och med att det blir EU-domstolen som kommer att pröva detta framöver är det en garanti för att alla, även små länder, ska behandlas lika.

Jag gick upp, herr talman, för att reagera på det som jag uppfattade att Anna-Lena Sörenson också sade, nämligen att man själv kan välja om man vill gynna inhemsk industri eller handla upp internationellt. Det är en beskrivning av en passerad tid.

Anf. 133 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Allan Widman är alldeles för blygsam här. Om jag känner honom rätt är han initierad när det gäller dessa frågor och vet exakt vilka torpeder som ligger på vilka hyllor i vilka länder. Han har sett samma bilder som jag, och han vet att det inte finns någon torped på någon hylla i dag som passar för de svenska systemen för det första och för de svenska farvattnen för det andra.

Jag tror att det är FMV som har låtit göra en marknadsanalys av var detta skulle kunna finnas. Vad jag har förstått har ett land visat sig intresserat, och det är Italien eller rättare sagt ett italienskt företag. Sist vi använde oss av italienska torpeder gick det inte särskilt bra; det tror jag att Allan Widman känner till. Det slutade med att de jagade de svenska

Prot. 2011/12:49
15 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap –
budgetåret 2012*

torpedbåtarna i den svenska skärgården, och så ska vi väl inte ha det igen.

Men det kan ju hända att det finns någon annan hylla någon annanstans – kanske österut, i Ryssland. Men jag undrar om det är till fyllest att vi ska köpa torpeder från Ryssland. Jag tycker att jag har hört argumentation tidigare här i dag som bygger på att det är just från öster som det hot som vi ska rusta oss för i framtiden ska komma.

Anf. 134 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Herr talman! Jag börjar med att instämma i Peter Hultqvists yrkanden.

Vårt betänkande FöU1 har debatterats flitigt här i dag. Mycket klokt har sagts, och i det stora hela har man samsyn på frågorna inom försvarspolitiken.

Jag tänkte att jag skulle göra en liten avstickare och inte tala så mycket om de hårda frågorna. Jag tänkte i stället ägna min tid åt att prata om veteraner. Jag tycker att det är en högst aktuell fråga, särskilt nu när Försvarsmakten arbetar med att jobba fram en effektiv organisation i enlighet med försvarsbeslut. Insatsorganisationen 14 handlar inte bara om vår militära förmåga – hur vi snabbt och effektivt kan sätta in våra förband i insats. Det är också viktigt att arbeta med vår förmåga att samordna hjälp och att se helheten och hur olika insatser påverkar våra soldater. Personalvård är en viktig faktor i alla instanser.

Det gläder mig att Försvarsmakten jobbar intensivt med att bygga upp en organisation på Högkvarteret som jobbar nära och för dem som deltar i insatser. Frågan om veteraner är inte helt okomplicerad. Många har svårt att egentligen definiera vad en veteran är. Jag väljer att definiera dem som krigsveteraner eller som av försvaret utsänd personal som tjänstgjort utomlands. Man har egentligen inte någon exakt siffra på antalet veteraner, men man tror att det handlar om ungefär 100 000 personer.

Det är viktigt att poängtera att den problematik som uppstår bland veteraner inte på något sätt är ett ”gruppstillstånd”. Det är mer på individnivå. Samtidigt är det viktigt att inte måla fram en association – en skev bild av hur det är att tjänstgöra utomlands.

Dessa frågor är inte svarta eller vita, och det är inte alla som påverkas negativt av en utlandstjänstgöring, snarare tvärtom. Det finns mycket som tyder på att erfarenheten är mycket positiv och användbar i det vanliga livet.

Det är viktigt att påminna om att vi alla måste verka för att förändra synen på veteraner. Det är också allas vår uppgift i alla delar av samhället att bemöta dessa människor med respekt och visa hänsyn till deras upplevelser.

Men vi måste ändå jobba utifrån tanken att vi är olika men också att vi faktiskt kan påverkas på olika sätt. Det är inte heller alltid soldater som blir drabbade. I många fall finns det familjer och anhöriga – fruar, män och barn – som påverkas. I dessa fall är det viktigt att de får stöd innan, under och efter en insats. Uppföljningsarbetet är nödvändigt. Därför är det viktigt att man jobbar fram verktyg som kan samla in data om personerna innan, under och efter en insats.

Herr talman! Allt detta som jag talar om görs på ett eller annat sätt. Det är dock inte helt tillfredsställande ännu. Det är många instanser som är i behov av samordning och samsyn i frågan, alltifrån de frivilliga organisationerna, som arbetar ideellt med att ge stöd till anhöriga och till soldaterna, till dem som faktiskt jobbar dagligen med denna fråga.

En problematik som jag tror kommer att växa fram är okunskapen bland aktörer som kommer i kontakt med veteranerna. Det är inte nödvändigtvis så att veteranerna kan identifiera sina egna problem och själva vända sig till Försvarsmakten för att få hjälp. Ofta är det anhöriga och människor på arbetsplatsen som upptäcker en förändring och ett behov. Ofta dyker inte heller problemen upp samma år, året efter eller efter fem år. Det kan ta upp till 10, 15 eller 20 år innan problemen ger sig till känna. Då vänder sig ofta veteranen likt övriga till företagshälsovården, socialtjänsten eller direkt till landstingen för att få hjälp att identifiera sina problem.

Okunskapen jag talade om kan då bli tydlig när man inte har särskilt mycket studier och forskning på området. Man vet helt enkelt inte vem som har ansvaret, specialistkunskapen saknas, vilka åtgärder som man ska vidta och till vem man ska hänvisa dessa personer.

Det finns goda exempel att lära sig av när det gäller frågan om veteraner. USA är ett land som är framstående i dessa frågor. Men då är det också viktigt att säga att de faktiskt deltar i fler missioner än vi gör och av andra dimensioner och har gjort det i många år. De har ett särskilt departement som arbetar enbart med veteranfrågor. De har militära sjukhus och så vidare. De jobbar mycket med forskning och studier. Tack vare tidigare noggrann uppföljning och analys har de minskat självmordsfrekvensen bland sina veteraner. De har medicinskt kunniga personer vid varje mission som kan identifiera och upptäcka problemen redan på plats. De använder sig också av en speciell teknik för att identifiera problemen på avstånd. De använder telemedicin och telepsykiatri med läkarbedömningar på avstånd med hjälp av videoupptagning. Jag kan tycka att det är fantastiskt.

Men det finns andra länder i vår närhet som jobbar med denna fråga på ett eller annat sätt, länder som man kan jämföra med Sverige. Jag behöver inte gå in på dem särskilt mycket.

Jag vill ändå säga att de frivilliga organisationernas insatser är ovärderliga i detta arbete, men jag tycker inte att det är realistiskt att svenska veteraner ska behöva vända sig till de frivilliga organisationerna och före detta soldater för att få råd om var och hur de ska få tillgång till adekvat professionell hjälp. De ska dock vara ett komplement, och de är otroligt duktiga på att ge stöd till sina kolleger. I dag har Försvarsmakten endast en psykiatriker som utbildar militär sjukvårdspersonal inför missioner. Det finns dock en hel del psykologer på Högkvarteret, och fler kommer att rekryteras inom kort, vilket är positivt.

Herr talman! Jag hoppas att jag genom mitt mjuka anförande har lyckats förmedla mitt engagemang i denna fråga. Jag är ganska ny inom området, men jag tycker att det är särskilt viktigt att följa upp denna fråga. Det leder faktiskt till mycket frustration när man tänker på framtiden om vi inte ökar takten i detta arbete.

Jag välkomnar det senaste kommittédirektivet. Allan Widman har utsetts till att utreda denna fråga om frivillighetens roll i detta, och han kommer att komma med ett förslag senast den 1 november 2012.

Avslutningsvis vill jag delge en tanke kring detta. Sverige är det enda land inom Partners for Peace där hantering av mental hälsa saknar struktur och inte leds av psykiatriker, vilket jag tror kommer att vara en viktig faktor i sammanhanget. Till skillnad från många andra nationer saknar vi statistik beträffande veteranernas självmordsfrekvens och posttraumatiska skador då uppföljningen sker inom den civila sjukvården, som i sin tur ofta saknar kunskap om specifika militära diagnoser och behandlingar. Jag hoppas därför att Försvarsmakten lyckas i sitt arbete att jobba fram en bra organisation, och jag vet att de är på god väg.

I detta anförande instämde Clas-Göran Carlsson, Peter Hultqvist, Åsa Lindestam och Anna-Lena Sörenson (alla S).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

16 § Utlåtande om EU:s långtidsbudget 2014–2020

Föredrogs
finansutskottets utlåtande 2011/12:FiU14
Utlåtande om EU:s långtidsbudget 2014–2020 (KOM(2011)500).

Anf. 135 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Det finns en bred enighet mellan partierna om de grundläggande principerna som rör EU:s långtidsbudget, även om åsikterna naturligtvis går isär på andra områden som rör det europeiska samarbetet och hur det ska utvecklas.

Vi socialdemokrater menar, liksom andra partier, för det första att EU:s flerårsbudget måste utarbetas efter en restriktiv grundsyn. Vi vill med andra ord se en real frysning av budgeten, det vill säga att den ska räknas upp med bara inflationen.

Vi vill för det andra, vilket är viktigt, se en modernisering av budgeten. Det handlar om att satsa på det som stärker konkurrenskraften, som skapar arbetstillfällen och som utvecklar ekonomierna och att satsa på forskning och innovationer och på insatser som har ett, som vi brukar kalla det, europeiskt mervärde.

Vi vill för det tredje att EU:s utgifter också i framtiden väsentligen ska finansieras genom bni-avgifter. Därför avvisar vi de idéer som har förts fram om att införa nya egna medel som också är tänkta att bidra till att expandera budgeten.

Vi tror inte att det är politiskt klokt, mot bakgrund av det som nu sker i Europa, att bygga ut EU:s budgetramar. Vi tror inte att det är klokt att göra det samtidigt som, hur trist det än är, förtroendet för det europeiska projektet och politikernas förmåga att lösa den ekonomiska krisen sviktar och samtidigt som många länder tvingas till hård budgetdisciplin och ett antal länder faktiskt drabbas av synnerligen kännbara åtstramningsprogram.

En annan sak, som vi inte kommer att gå in på i dag eftersom det inte finns utrymme för det, är att det skulle krävas en betydligt radikalare och offensivare ekonomisk politik över huvud taget för att skapa jobb och ta Europa ur krisen än det som vi nu ser runt om i olika länder.

Europeiska unionen måste kraftsamla för att modernisera budgeten. Nya nödvändiga satsningar på ekonomisk utveckling och jobbskapande åtgärder måste i första hand komma till stånd genom omprioriteringar, besparingar och reformer på de stora utgiftsområdena.

Att vi ställer oss skeptiska eller avvisande till idén om att införa nya egna medel i form av moms eller en transaktionsskatt bygger också på att vi ser detta som ett steg som kan innebära att vi överför skattepolitisk kompetens till EU, och den utvecklingen vill vi inte se. Vi menar, om jag ska uttrycka det lite mer allmänt, att man i så fall skulle rubba balansen mellan EU:s institutioner på ett sätt som inte svarar mot de tankar och diskussioner som så småningom ledde fram till Lissabonfördraget och som vann gehör och stöd i medlemsländerna. Vi vill värna nationernas skattepolitiska kompetens.

Vi socialdemokrater vill alltså inte ha en finansiell transaktionsskatt för att bygga ut EU:s egna medel och expandera budgeten. Men vi avvisar därmed inte tanken på en beskattning av finanssektorn. Vi vill bara inte se det i just det här sammanhanget.

Det är högst rimligt att finanssektorn bidrar till att betala – mycket mer än vad som har gjorts hittills – för vad den har ställt till med. Finanssektorn är i dag underbeskattad. En finansiell transaktionsskatt är i sammanhanget en möjlig väg att gå, men det finns också andra spår att välja som vi är beredda att diskutera och pröva.

När det gäller den här typen av beskattning kommer det i vilket fall som helst att krävas breda internationella överenskommelser, men skatteintäkterna ska gå till nationerna om en sådan beskattning kommer till stånd.

När det gäller sammanhållningspolitiken vill vi stryka under att den måste få bli just en sammanhållningspolitik. En självklar grundtanke är solidaritet, det vill säga att det sker en utjämnande omfördelning inom unionen. Men samtidigt måste regioner i alla länder kunna få del av resurserna, inte minst för att systemet ska kunna bibehålla sin folkliga förankring och sin legitimitet.

Jag yrkar bifall till förslaget i utlåtandet.
(Applåder)

Anf. 136 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets utlåtande.

Jag vill säga att jag är väldigt glad över att vi har lyckats nå en bred enighet i mångt och mycket i utskottet när det gäller den här frågan. Det är viktigt att Sverige talar med en enad och stark röst när det handlar om så här viktiga frågor.

Det handlar ytterst om vad Europeiska unionen ska ägna sig åt de kommande åren, vilka åtaganden EU ska prioritera och hur mycket vi ska investera. EU-kommissionens förslag är dessutom i en rad avseenden en ganska stor besvikelse, och därför är det viktigt att Sveriges riksdag markerar tydligt och enigt.

Kommissionen föreslår som bekant att budgeten ska öka med hela 7 procent. Det är anmärkningsvärt. Det är anmärkningsvärt därför att EU redan i många avseenden ägnar sig åt fel saker och har svällt på tok för mycket i sin budget. Egentligen borde EU bli bättre på att prioritera kärnan i samarbetet.

Men ännu mer anmärkningsvärda är de stora utgiftsökningarna i ljuuset av det som händer runt omkring oss och den oroliga tid vi lever i. Många länder präglas av låg tillväxt, svag konkurrenskraft och offentliga finanser i oordning. På många håll är behoven akuta och ropen på hjälp starkare än någonsin. Europa befinner sig i en kris, och de flesta länder tvingas skära i sina nationella budgetar. Medborgare protesterar på gator och torg.

I dessa tider menar jag att det är olämpligt att kommissionen föreslår att EU:s budget ska växa på detta sätt, när man egentligen borde spara. Utskottet hade velat se en real frysning av EU:s utgifter.

Utskottet är dessutom kritiskt till vad EU lägger sina gemensamma medel på. Kommissionen föreslår förvisso en minskning av jordbrukspolitik och sammanhållningspolitik, men vi menar att besparingarna är för små. Större omprioriteringar måste göras från områden som jordbruk och sammanhållning till områden som forskning och infrastruktur som ger långsiktig tillväxt.

I den globala utvecklingen kan vi se att många delar av världen kraftigt flyttar fram sina positioner. Kina, Indien med flera är länder där ekonomin växer så det knakar och utvecklingen går i ljusets hastighet. Den ekonomiska tillväxten i vår omvärld är förstås positiv när den lyfter upp så otroligt många människor ur fattigdom. Men vår utmaning i Europa är samtidigt att inte bli omsprungna på vägen.

Vill vi behålla vårt välstånd, vår välfärd och vår goda levnadsstandard är det dags att sätta fokus på fortsatt europeisk utveckling och tillväxt. Här spelar EU en avgörande roll. I stället för att fokusera på jordbrukspolitik är det dags att vi använder EU:s budgetmedel för att främja forskning, tillväxt, konkurrens och infrastruktur. Vi måste helt enkelt sätta fokus på EU:s konkurrenskraft.

Ytterligare en invändning som utskottet har mot kommissionens förslag är avskaffandet av de så kallade rabatterna på den svenska medlemsavgiften i utbyte mot ett nytt system av klumpsummerabatter. Det skulle innebära att den svenska medlemsavgiften ökar kraftigt. Eftersom vi värnar skattebetalarnas pengar motsätter vi oss en sådan ökning. Dessutom är det en ökning i en budget som prioriterar fel saker.

Vi vänder oss vidare mot kommissionens förslag om nya egna medel. Jag tänkte särskilt säga några ord om den så kallade Tobinskatten, skatten på finansiella transaktioner, och förklara varför vi i Alliansen är emot en sådan skatt.

En skatt på finansiella transaktioner är i grund och botten ett desperat försök från vissa europeiska ledare att i oroliga tider visa handlingskraft. Förslaget är tyvärr ett slag i luften, och det är olyckligt att frågan bromsar upp många andra, mer konstruktiva förslag.

Frågan om Tobinskatten är nämligen redan på förhand dödfödd, eftersom skatten måste vara global för att få någon verklig effekt. Om vi ensidigt skulle införa den i Europa skulle det bara innebära att transaktionerna flyttar någon annanstans. Det var precis vad vi såg hända i Sve-

rige under 80-talet när vi införde den så kallade valpskatten. Transaktionerna flydde utomlands. En sådan transaktionsskatt skulle inte tillföra Europa något av värde, utan de enda som skulle bli glada är USA, Kina och kanske några andra länder som skulle få lite mer transaktioner.

Det mest anmärkningsvärda i detta sammanhang är att Tobinskatten egentligen är ett illa dolt försök att se till att EU får mer egna medel, och den utvecklingen är vi emot. Vi vill inte ge EU mer pengar eller flytta beskattningsrätt dit.

Sist men inte minst vill jag, trots vissa åsiktsskillnader här och var, upprepa att jag är glad över att utskottet har varit enigt, att vi kan tala med en enad och tydlig röst i detta sammanhang och att vi stolt kan säga att Sveriges riksdag kommer att fortsätta att driva på för en reformerad och moderniserad budget i EU. I dessa oroliga tider är det nämligen så att inte bara Sverige måste driva en ansvarsfull ekonomisk politik, utan också EU måste ta sitt ansvar.

Anf. 137 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Som ni har hört av tidigare talare har vi en stor enighet i finansutskottet. I likhet med övriga i utskottet är jag oroad över EU:s långtidsbudget. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Kostnaderna inom EU skenar ganska dramatiskt. EU:s utgifter ökar med 7 procent, eller 70 miljarder euro, i det förslag som ligger, vilket inte är rimligt i en tid av ekonomisk instabilitet och kris. Dessutom finns det många områden som EU kan skära i, inte minst jordbrukspolitiken. Att behöva göra en sådan här expansion av EU-budgeten känns därför inte motiverat.

Det tas i förslaget steg mot ökad överstatlighet inom EU genom att principen om enhällighet vid beslut som rör skatter i vissa fall byts ut mot att beslut fattas med kvalificerad majoritet. Även det vänder vi oss emot. Det innebär att risken ökar för att Sverige körs över av andra EU-länder och tvingas införa skatter vi inte valt själva. Det är också problematiskt att den nedsättning av EU-avgiften som Sverige har skulle minska rejält med det föreliggande förslaget. Sänkningen skulle vara från 5,5 miljarder per år till 3 miljarder, vilket innebär att Sverige om förslaget går igenom blir en ännu större nettobidragsgivare till EU. Vi ser det som djupt problematiskt om Sverige ska stå för ännu mer av EU:s budget utan att få mer valuta för pengarna.

I långtidsbudgeten lyfts också fram frågan om en skatt på finansiella transaktioner, eller Tobinskatt. Jag ska fördjupa mig lite i den biten. Det här är en skatt som Miljöpartiet har slagits för under lång tid, för vi anser att den skulle få stor nytta på de finansiella marknaderna. Det handlar om en väldigt låg skatt, 0,1 procent av värdet på aktier, fondandelar och andra instrument på de finansiella marknaderna. Det är en så låg summa att vanliga aktiesparare inte skulle märka den över huvud taget. Däremot skulle en sådan här skatt kunna påverka finansmarknaderna positivt genom att minska de mest vilda svängningarna på börserna och minska spekulationen till exempel genom högfrekvenshandel på våra börser.

Som många av oss kanske såg på tv i går kväll ökar robohandeln på världens börser, och så även på Stockholmsbörsen. Detta gör, enligt många tunga bedömare, att börserna fungerar dåligt.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Utlåtande om EU:s
långtidsbudget
2014–2020*

I en studie där man frågade kapitalförvaltare på Stockholmsbörsen som intervjuades ansåg sex av tio att robohandeln eller högfrekvenshandeln gör att aktiemarknaden fungerar sämre än tidigare.

Det är ganska uppenbart att högfrekvenshandeln leder till orimliga konsekvenser. Det finns många oroande tecken. Ungefär 60 procent av alla ordrar på Stockholmsbörsen förra året drogs tillbaka inom en sekund. Bara ungefär 1,5 procent av alla ordrar leder till att det blir en affär.

På de amerikanska börserna sker ungefär 75 procent av all börshandel genom robotar. Det förändrar hur hela börsen fungerar och skapar stor oro på marknaden. Enligt uppgifter i TV4 ägs en aktie på den amerikanska marknaden i genomsnitt i 22 sekunder. Det beror självklart på att högfrekvenshandeln har ökat till orimliga nivåer.

Finansinspektionen tar i sin rapport *Risker i det finansiella systemet* upp en händelse på den amerikanska börsen förra året. Då sjönk börsen i New York med 9 procentenheter inom loppet av fem minuter, för att sedan nästa minut återvända till samma nivå som tidigare. Sådana orimliga svängningar kommer genom den högfrekvenshandel, den robohandel, som finns på dagens börser.

Det finns mycket som tyder på att en låg skatt på finansiella transaktioner skulle minska högfrekvenshandeln kraftigt och stabilisera börserna.

Dagens Industri rapporterar i en artikel: "Högfrekvenshandeln kommer att få en betydande sänkning av omsättningen eftersom mycket av den inte längre blir meningsfull" om man inför en skatt på finansiella transaktioner.

Man gör väldigt små vinster och handlar med mycket stora summor pengar. Finns det då en liten skatt på de finansiella transaktionerna försvinner lönsamheten.

Det kan också tyckas vara ganska rimligt att finansbranschen får stå för åtminstone en del av kostnaderna för att sanera den europeiska ekonomin, när det åtminstone delvis är vidlyftiga lån från finansinstitut och banker som har skapat krisen.

Vi anser att en väl utformad skatt på finansiella transaktioner med bred internationell uppslutning skulle kunna minska finansiell spekulativitet och därmed bidra till att förbättra stabiliteten på finansmarknaderna. Förhoppningen är självklart att även andra delar av världen ska se värdet av en skatt på finansiella transaktioner, så att det blir ett globalt system. Men då krävs att någon vågar gå före och föreslå ett sådant system.

EU-kommissionen räknar nu med att intäkterna från transaktionsskatten kan bli ungefär 57 miljarder euro per år. Från Miljöpartiets sida anser vi inte att de pengarna ska gå till egna medel för EU-kommissionen, utan vi anser att de ska användas av medlemsländerna.

Vi ser också att sådana intäkter skulle kunna utgöra en stabil och bra källa till finansiering av klimatåtgärder i utvecklingsländer. Det är något som har varit en av de stora stötestenarna i de internationella klimatförhandlingarna och som skulle kunna göra att vi närmade oss ett avtal på klimatområdet.

Fru talman! Att som regeringen gör sitta med armarna i kors och säga nej till de initiativ som tas på EU-nivå för en skatt på finansiella transaktioner är djupt beklagligt. När nu EU-kommissionen kommer med förslag på en skatt på finansiella transaktioner, när många tunga ekonomer anser att det behövs en ökad beskattning av finanssektorn för att minska osund

spekulation och när konservativa ledare som Angela Merkel i Tyskland och Nicolas Sarkozy i Frankrike har ställt sig bakom ett sådant förslag, varför vägrar då den svenska regeringen delta i processen och står vid sidan av och surar? Det är djupt beklagligt och svårförklarligt.

Därför har vi lagt ett särskilt yttrande om att vi anser att en skatt på finansiella transaktioner ska införas men att pengarna ska gå till medlemsländerna och inte till EU-kommissionen. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 138 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt ta replik, men jag blev lite uppgjagad, kände jag, så jag tvungen i alla fall.

Jag måste kommentera detta med Tobinskatt, även om det är bara en del av hela betänkandet. Enligt min mening måste vi självklart ta till en rad olika åtgärder för att hantera den kris som vi befinner oss i. Jag kan däremot inte förstå hur Per Bolund kan prata om den här skatten som om den skulle vara verkningsfull.

Vad vi diskuterar är en skatt som kommissionen själv anger skulle ge ett bnp-bortfall som är betydligt större än alla de eventuella intäkter som man kan tänka sig att skatten ger. Alltså är det totalt sett en negativ effekt på både vår tillväxt och våra möjligheter att tillsammans investera i välfärd och i vår framtid.

Dessutom kommer transaktionerna helt enkelt att flytta på grund av en sådan skatt. Det går inte riktigt att komma undan. Visst kan man prata om vilka intäkter det eventuellt skulle ge i ett slags drömvärld där det inte blir några effekter. Men de här transaktionerna kommer ju att lämna Europa och bege sig någon annanstans. Jag förstår inte riktigt hur Per Bolund kan se att detta är ett konstruktivt förslag. Det känns mer som ett drömscenario, om jag ska vara ärlig.

Anf. 139 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Om det är ett drömscenario kan jag konstatera att vi är många som drömmer. EU-kommissionen lägger fram ett sådant förslag och säger inte att det inte kommer att ge några intäkter, vilket Jessica Rosencrantz utmålar här lite grann, utan man säger tvärtom att det kommer att ge 57 miljarder euro i intäkter.

Jag kan också konstatera att det tydligen finns många drömmare även på Jessica Rosencrantz politiska sida i form av till exempel Angela Merkel och Nicolas Sarkozy, som inte brukar bedömas vara några gröna drömmare utan snarare är ganska traditionella, konservativa politiker i Europa. De har ändå ställt sig bakom det här förslaget och anser att det skulle göra nytta och att det bör genomföras.

Den svenska regeringen är kanske den som i så fall har drömmar, möjligtvis mardrömmar, kring den skatten. Om det är några så är det den svenska regeringen som ställer sig utanför och har en särställning i det europeiska samarbetet. Det är i princip den svenska regeringen och den brittiska regeringen som har varit skeptiska till den här skatten, medan övriga ledningar i Europa har varit positiva till att införa en sådan skatt.

Det beror på att man ser behovet av att reglera de finansiella marknaderna. När vi ser hur börskurser på oerhört kort tid skyfflas upp och ned och när vi ser hur säkerheten i de finansiella systemen minskar för

varje år som går, till exempel på grund av det jag var inne på, högfrevenshandel, då ser man att det också behöver införas någon form av regleringar.

Vi kan alla hoppas på att även andra regeringar som inte finns inom EU ser behovet av detta. Jag vet att den här diskussionen pågår runt om i världen på många andra marknader. Jag nämnde exempel från den amerikanska börsen som visar hur stor instabilitet och oro som skapas genom osund spekulation.

Jag är övertygad om att detta kommer att sprida sig även till andra. Men det krävs att någon vågar gå före och införa en sådan skatt för att det ska vara möjligt att få en bred uppslutning globalt sett. Där tycker jag att det är bra att EU har gått före, och jag beklagar verkligen att den svenska regeringen intar en ställning där man ställer sig vid sidan av och surar.

Anf. 140 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Anledningen, Per Bolund, till att EU i dag skriker efter en transaktionsskatt är att EU vill ha mer egna medel, vill ha mer resurser. I en tid då man redan föreslår att budgeten ska svälla med 7 procent vill man ha mer intäkter för att kunna finansiera budgeten. Det är därför Merkel och Sarkozy ropar på en transaktionsskatt.

Det måste man våga se igenom. Annars är det bara naivt att tro att inte det är skälet. Det är klart att EU på alla möjliga tänkbara sätt försöker få fram mer av intäkter.

Det är mycket möjligt att det skulle ge intäkter, som du säger. Men det ger samtidigt ett massivt bnp-bortfall, så man måste våga se till båda ändarna av diskussionen.

Jag menar att vi som företrädar en mer restriktiv linje och vill att EU ska prioritera och måste våga se vilka åtgärder vi vill genomföra, vi måste våga se igenom att detta faktiskt är ett försök från ledare i Europa att ge mer makt och mer pengar och till och med egen beskattningsrätt till EU. Det menar jag att vi måste våga genomskåda.

Vi har faktiskt, Per Bolund, genomfört en liknande skatt i Sverige och måste lära oss av våra exempel. Jag tror generellt att man kan göra misstag en gång, och sedan ska man försöka lära sig av dem. Jag tror inte på att genomföra exakt samma misstag en gång till. Jag menar att om vi, efter att i Sverige ha infört valpskatten under 80-talet och har sett hur transaktionerna flydde, skulle göra det igen vore det inte så klokt.

En sådan här skatt kan vara verkningsfull bara om den införs på global nivå. Men det kommer inte att ske.

Det hade väl varit möjligt att man kunde landa i Per Bolunds slutsats – fast jag skulle inte göra det ändå – om man trodde att Kina, USA och andra länder skulle följa efter. Men det kommer ju inte att hända. Därför kommer vi i stället att stå i Europa utan transaktioner och med bnp-bortfall och se oss själva göra om samma misstag igen och samtidigt ge EU mer egna intäkter, mer egna medel och beskattningsrätt.

Det tror jag vore helt fel väg att gå.

Anf. 141 PER BOLUND (MP) replik:

Fru talman! Det är beklagligt att höra den uppgivenhet som man hör från Jessica Rosencrantz i den här frågan. Det är som om vi inte kan

påverka någonting utan helt och hållet är offer för de finansiella marknaderna som flyttar som de vill.

Jag kan bara konstatera att det inte är en syn som delas av många ledande politiker i Europa. Om de gjorde de bedömningen att alla transaktioner skulle flytta till andra delar av världen tror jag inte att man skulle föreslå en sådan skatt, vilket man faktiskt gör nu.

Man kan tycka att skatten kan göra nytta även om den inte används på det sätt som EU-kommissionen föreslår. I vårt ställningstagande har vi mycket tydligt sagt att vi vill att skatten ska gå till de nationella parlamenten och nationerna och inte användas på EU-nivå. Men vi tror ändå att skatten skulle göra stor nytta genom att lugna ned och stabilisera de finansiella marknaderna.

Jag tror kanske att skillnaden mellan mig och Jessica Rosencrantz ligger i synen på styrande skatter. Moderaterna har generellt varit ganska skeptiska till att använda sådana skatter medan Miljöpartiet har sett att de gör stor nytta och verkligen kan påverka systemet.

Vi har haft samma diskussioner när det gäller miljö- och klimatskatter, till exempel. Vi ser att de gör stor nytta och att intäkterna kan användas till värdefulla saker.

Det är lite märkligt att höra det här från politiker som i vanliga fall säger: Vi måste vara med och delta i diskussioner i EU och påverka hur till exempel pengarna och intäkterna används. Men i det här fallet väljer man att helt ställa sig vid sidan av och säga blankt nej utan att föra en diskussion till exempel om hur de här intäkterna skulle kunna användas.

Sedan tycker jag att det är lite felaktigt att jämföra den här transaktionsskatten med en valpskatt, som Jessica Rosencrantz pratar om. Det är lätt att konstatera att Sverige är ett mycket mindre område än vad EU är, och även när man tittar på de finansiella marknaderna är de mycket starkare och stabilare på europeisk nivå än på svensk nivå. Jag tror att risken för att alla transaktioner skulle flytta från euroområdet bara för att man inför en sådan här väldigt låg skatt är klart överdriven.

Men vi lär få se det, för det ser ut som att den här skatten kommer att införas. Vi kommer väl att få stå här om några år och bedöma vad resultaten har blivit.

Anf. 142 PER ÅSLING (C):

Fru talman! Stram budget, frysta reala utgifter och budgetdisciplin har varit våra ingångar inför kommande budgetperiod.

I juni presenterade EU-kommissionen sitt förslag till långtidsbudget för åren 2014–2020. Från svensk utgångspunkt är det ett dåligt förslag som gör att vi riskerar en fördyrad årlig EU-avgift på upp till 10 miljarder, vilket är helt oacceptabelt. Det är dessutom ett förslag som rimmar illa med tidens anda, och det av flera skäl.

För det första föreslår kommissionen att utgifterna ska öka med 5 procent jämfört med innevarande budgetperiod – detta i ett läge när flera av EU:s medlemsländer, ja till och med de flesta, kämpar med stora underskott och statsskulder och har genomfört eller planerar att genomföra utgiftsminskningar och skattehöjningar för sina befolkningar.

För det andra är budgetens innehåll i alltför hög grad förankrat i gårdagens EU. Det gör att utrymmet för en mer framtids- och reforminriktad budget, med utgifter som fokuserar på åtgärder som tydligt kan stärka

Prot. 2011/12:49
15 december

*Utlåtande om EU:s
långtidsbudget
2014–2020*

unionens tillväxtförutsättningar och konkurrenskraft och därmed kopplas till tillväxtagendan Europa 2020, blir ytterst begränsat.

För det tredje föreslår kommissionen två nya egna finansiella transaktionsinstrument, en transaktionsskatt och en ny EU-moms. Vi motsätter oss nya egna medel och överföring av mer kompetens på skatteområdet till EU-nivå.

Fru talman! Centerpartiet anser att det är viktigt att Sverige är pådrivande i förhandlingarna om långtidsbudgeten när det gäller att påpeka behovet av strukturella riktiga reformer och utgifter som bidrar till att EU kan nå politiskt prioriterade mål, som exempelvis ökad hållbar tillväxt och sysselsättning i hela unionen. Det är angeläget att göra prioriteringar och vidta åtgärder som skapar tydliga europeiska mervärden. Det kan vara satsningar på forskning och innovation, infrastruktur, klimat, miljö och hållbar energiomställning.

På föregående veckas toppmöte i Bryssel beslutades det om en inriktning för den inre marknaden – det gäller energiområdet – som ska vara genomförd 2014, detta för att skynda på bland annat energieffektivisering och satsningar på infrastruktur. Vi ser mycket positivt på dessa framsteg och anser att det är angeläget att hålla uppe reformtakten på energiområdet.

En annan viktig europeisk prioritering är en reformering av jordbrukspolitiken med produktionsinriktning utifrån nytta och behov och långsiktighet som utgångspunkt. Samtidigt är det viktigt att den gemensamma jordbrukspolitiken bidrar till fungerande marknader och därmed sund konkurrens.

Centerpartiet menar att EU:s gemensamma jordbrukspolitik kan bidra till ett bättre klimat genom att reformeras i en grönare riktning men också stärka landsbygdens förutsättningar genom att värna och bygga ut landsbygdsprogrammet. Sådana satsningar är angelägna och har, som vi ser det, ett tydligt europeiskt mervärde.

Fru talman! För att hålla samman EU, inte minst i dessa tider av ekonomisk och politisk osäkerhet, spelar sammanhållningspolitiken en viktig roll. Sammanhållningspolitiken är för oss i Centerpartiet en viktig del av EU:s agenda för att skapa hållbar tillväxt i hela unionen. Regioner med störst behov ska prioriteras när det gäller inriktningen för den nya sammanhållningspolitiken.

Under senare år har sammanhållningspolitiken alltmer kommit att fokusera på forskning och innovation, infrastruktur och tillgänglighet men också gränsöverskridande samarbete – åtgärder som tydligt bidrar till ökad tillväxt och konkurrenskraft i hela unionen.

Kommissionens förslag innebär att en större andel av budgeten kommer att gå just till territoriellt samarbete, något som Centerpartiet varmt välkomnar. På så sätt motverkas de negativa effekterna av nationella gränser, och vi får en mer balanserad utveckling i hela Europa.

Gleshet måste även framöver vara ett av kriterierna för fördelningen av medel mellan medlemsländerna. I de fortsatta förhandlingarna är det angeläget att bevaka att gleshetskriteriet ges tillräcklig tyngd men också att optimera Sveriges återflöden. Med erfarenhet från förhandlingarna inför nuvarande budgetperiod kan det konstateras att återföring av medel, till exempel via landsbygdsprogrammet, har varit framgångsrikt. Den svenska nettoavgiften har blivit lägre.

Fru talman! Avslutningsvis konstaterar jag att ett EU som prioriterar klart avgränsade politikområden, där vinsten av gemensam europeisk politik är hög, har potential att bidra till långsiktighet och hållbar tillväxt i hela Europa. Men då måste EU-politiken först ses som en helhet, inte som ett nollsummespel där vissa vinner och andra förlorar.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 143 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna som parti ser positivt på ett samarbete och ett utbyte med Europa och delar särskilt tanken och idén om en öppen europeisk marknad. Däremot delar vi inte EU:s ambitioner att bilda en federal europeisk superstat. Det är ambitioner som inte bara uttrycks av kommissionen utan som även framförs av Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Frankrikes president Nicolas Sarkozy. Det sker både inlindat och genom att de föreslår en fiskal union med egen beskattningsrätt.

Dessa tongångar går dess värre varma också här hemma i Sverige och i denna kammare. Från den rödgröna sidan deklarerar man att man är för en europeisk skatt på transaktioner. Och från regeringens sida har man, med stöd från Socialdemokraterna och Miljöpartiet, gett sig själv rätten att via IMF finansiera EMU:s misslyckande med, i slutändan, skattebetalarnas pengar.

Båda alternativen utgör två snarlika versioner av en socialiserad och gemensam skuldhantering i Europa, där skötsamma och välfungerande länder finansierar de länder som antingen inte skött sina finanser eller som har råkat ut för EMU:s inbyggda baksidor med en penningpolitik för 17 olika, i flera fall fundamentalt olika, länder.

Därför säger Sverigedemokraterna också nej till båda formerna av skuldhantering för ett valuta- och penningpolitiskt system som redan från början, genom att endast tre deltagarländer klarade konvergenskraven, var dömt att misslyckas och som nu står i full brand.

Fram till dess att den politiska opinionen i denna kammare omvänts eller byts ut så att ett förhandlande om ett utträde ur EU kan inledas står det emellertid även under vårt ansvar att framföra åsikter om hur EU:s gemensamma medel bör hanteras. Eftersom svenska skattebetalare dessutom betalar ca 30 miljarder kronor per år till EU:s budget och idéer på EU-nivå framförs att denna avgift kraftigt ska öka, samtidigt som återflödet från EU endast ligger i storleksordningen 10–15 miljarder, har vi ännu större anledning att lägga oss i hur EU-avgiften hanteras.

Det handlar kort sagt om mycket stora svenska anslag för att stötta en överstatlig union som det svenska folket aldrig röstat om att tillhöra. Amsterdamfördraget, Nicefördraget och Lissabonfördraget medförde alla, efter Sveriges anslutning till EU, förstärkningar av EU:s makt på bekostnad av det svenska folket. I detta perspektiv menar jag att det är viktigt att slå vakt om svensk självständighet och svensk rätt att själva i så hög utsträckning som möjligt få bestämma över våra egna skattemedel.

Därför är det primära inte bara att vi från Sveriges sida inför EU försöker hålla kvar nuvarande kostnadsnivåer, vilket ju är regeringens ståndpunkt, utan att vi även i förhandlingarna driver på hårt för att utöka vår så kallade rabatt på EU-avgiften.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Utlåtande om EU:s
långtidsbudget
2014–2020*

Det kan under inga omständigheter anses rimligt att Sverige, som för övrigt tillsammans med Norge tillhör världens främsta land vad gäller att via biståndet ta ut skattepengar som sedan fördelas ut till flertalet länder, däribland till och med Ryssland och Kina, och ovanpå detta dessutom står för västvärldens mest oansvarliga och kostsamma invandringspolitik, ska stå som finansiär för att också understödja Europas länder. Detta gäller särskilt som denna omfördelning syftar till att underlätta för bildandet av en enhetsstat, eftersom en sådan förutsätter just denna form av utjämningsprincip för att fungera.

Fru talman! Det svenska målet bör därför vara självklart: Sveriges EU-avgift ska så länge vi kvarstår som medlemsland minst hållas på en neutral nettonivå.

Anf. 144 JACOB JOHNSON (V):

Fru talman! Det är en stor fråga som behandlas i dagens utlåtande, nämligen EU-kommissionens förslag till långtidsbudget för EU för nästa planperiod 2014–2020.

EU-kommissionen föreslår olika ändringar som sammantaget innebär att den totala budgetramen höjs med 70 miljarder euro eller ca 630 miljarder kronor eller uttryckt som andel av bni, från 1,05 procent till 1,11 procent. Det kan tyckas som en begränsad ökning, men det handlar alltså om mycket pengar sammanlagt.

Nu är vi i Sverige eniga över partigränserna om att säga nej till denna utökning. Ett enigt utskott anser alltså att den totala budgetramen bör frysas på nuvarande nivå, det vill säga 1,05 procent av EU-ländernas samlade bni. Inte minst är det viktigt att EU visar återhållsamhet i dagens ekonomiska läge när många medlemsstater brottas med stora underskott. När man lyssnar på debatten om europakten och ökad övervakning och kontroll av euroländernas statsbudgetar framstår EU-kommissionens förslag som mindre väl tajmat.

Även om förslaget måste avvisas när det gäller volymen finns det delar i förslaget som jag tycker är intressanta. Jag tänker till exempel på att kommissionen vill förenkla budgetbestämmelserna och sätta fokus på resultaten, särskilt vad gäller sammanhållningspolitiken och jordbrukspolitiken. Det senare ligger i linje med vad utskottet förespråkade redan 2008, nämligen att EU:s budget i högre grad borde vara resultatorienterad och sätta effekterna i fokus.

Utskottet påpekar också i dagens utlåtande att EU:s revisionsrätt bör ges ökade möjligheter att genomföra effektivitetsrevisioner för att kontrollera att medlen används effektivt för att nå uppsatta mål och inte bara, som nu, mest fokusera på att medlen används korrekt i lagens mening. Här har EU en del att lära av den svenska effektivitetsrevisionen som Riksrevisionen utför.

Inom ramen för en alltså reellt sett oförändrad budget vill vi se förändringar genom ökat stöd bland annat till forskning och utveckling men å andra sidan ökade besparingar inom den så kallade sammanhållningspolitiken, det vill säga EU:s regionalpolitik och jordbrukspolitiken. Här har kommissionen inte gått tillräckligt långt i sitt förslag.

Förslaget innehåller ändringar av de rabatter som olika länder, också Sverige, har på sin medlemsavgift. Sverige är ju nettobetalare till EU, det vill säga vi betalar mer i avgift än vi får tillbaka till exempel inom sammanhållningspolitiken och jordbrukspolitiken. Enligt kommissionen ska vår rabatt minskas avsevärt, vilket i sin tur alltså innebär en ökning av Sveriges nettobetalning till EU. Detta är inte rimligt utan måste avvisas.

Fru talman! Det som kanske fått mest uppmärksamhet i förslaget och där vi i utskottet har lite olika synsätt gäller förslaget från kommissionen om egna medel. Vi är i och för sig över partigränserna eniga om att det inte finns anledning att tillmötesgå de förslag på nya egna medel som föreslås, eftersom det riskerar att bli medel att expandera EU:s budget. Kommissionen föreslår dels en ny form av momsavgift, dels en skatt på finansiella transaktioner. Vi avvisar alltså enligt detta som förslag på nya egna medel.

Däremot anser Vänsterpartiet, liksom Socialdemokraterna och Miljöpartiet som vi har hört tidigare, att en väl utformad skatt på finansiella transaktioner kan nå andra syften, nämligen att minska finansiell spekulation och därmed bidra till att förbättra stabiliteten på finansmarknaderna.

Enligt mig är det också rimligt att en sådan transaktionsskatt samordnas på EU-nivå, annars är risken stor att skatten blir meningslös. Helst bör naturligtvis en sådan skatt vara global, men EU är trots allt en tillräckligt stor aktör för att göra det meningsfullt. Det har också den effekten att frågan kan lyftas upp med större kraft till exempel inom G20-kretsen.

EU-kommissionen har gjort beräkningar på möjliga intäkter från en transaktionsskatt och landat på en uppskattning på 57 miljarder euro eller motsvarande drygt 500 miljarder kronor för hela EU. Beräkningen utgår från en mycket låg minimiskattesats på transaktioner, 0,1 procent på handel med obligationer och aktier och 0,01 procent på handeln med derivat. Medlemsländerna kan enligt förslaget i och för sig besluta om högre skattesatser.

Vänsterpartiet ser alltså positivt på en sådan skatt. Det är ju en annan, nyare variant av den så kallade Tobinskattn. Tobin föreslog redan på 1970-talet en skatt på internationella valutatransaktioner som då främst var avsedd att motverka valutaspekulation. Den här skatten är i samma härad som Tobinskattn.

EU-kommissionen föreslår att en stor del av de beräknade intäkterna från transaktionsskatten ska tillfalla EU som egna medel. Ett enligt utskottet avvisar som sagt detta, men från den rödgröna sidan ser vi ändå positivt på en sådan skatt av andra anledningar. Finansmarknaden är lågt beskattad, och en transaktionsskatt kan motverka finansiell spekulation. Detta är i stort innehållet i det gemensamma särskilda yttrandet från S, V och MP i ärendet.

Med detta, fru talman, ställer jag mig bakom såväl förslaget i utskottets utlåtande om EU:s långtidsbudget 2014–2020 som vårt särskilda yttrande.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Utlåtande om EU:s
långtidsbudget
2014–2020*

Anf. 145 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! I den här debatten, som alltså handlar om finansutskottets utlåtande om EU:s långtidsbudget, vill jag också göra ett förhoppningsvis kort inlägg.

Även i näringsutskottet har vi haft anledning att diskutera kommissionens förslag, framför allt med avseende på sammanhållningspolitiken för den kommande budgetperioden 2014–2020.

I den diskussion som vi i näringsutskottet har haft har vi socialdemokrater väldigt tydligt markerat vår principiella inställning just när det gäller sammanhållningspolitiken.

Vi delar uppfattningen att en övergripande målsättning i förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram är en oförändrad EU-avgift, men vi är kritiska till att regeringen med det som utgångspunkt efterlyst ytterligare besparingar inom just sammanhållningspolitiken.

Vi menar att det finns andra utgiftsområden inom EU-budgeten som det finns större skäl att genomföra besparingar inom. En svensk inställning under hela vårt medlemskap har ju varit att jordbrukspolitiken måste i grunden reformeras.

Däremot vill vi, med större eftertryck än regeringen, peka på behovet när det gäller stödsystemen inom sammanhållningspolitiken. De får inte bli mer komplicerade och skapa en ökad administrativ börda, ett problem som många har vittnat om genom åren när det gäller sammanhållningspolitiken.

Vi anser att det är angeläget – också av legitimitetsskäl – att alla regioner inom EU även i fortsättningen omfattas av sammanhållningspolitiken. Den ska gälla alla medlemsländer med utgångspunkt från deras respektive förutsättningar. Uppgiften för det här området är nämligen att minska skillnaderna mellan Europas regioner, men också att utjämna skillnaderna inom länderna.

Det övergripande målet för sammanhållningspolitiken, som enligt kommissionens förslag är att bidra till att nå EU:s 2020-mål, handlar för Sveriges del bland annat om satsningar på energieffektivisering, förnybara energikällor, innovation och förbättrad konkurrenskraft hos små och medelstora företag.

När det gäller Socialfonden handlar det om att möta de utmaningar som finns inom sysselsättningsområdet, utbildningsområdet och fattigdomsbekämpningen.

Fru talman! I Sverige i dag är det så att den svenska regionalpolitiken är lika med EU:s sammanhållningspolitik. Alldenstund regeringen inte är beredd att satsa nya och egna nationella resurser på den regionala utvecklingen inom Sverige, för att hålla ihop och utveckla hela landet, behöver vi en sammanhållningspolitik på den nivå som den nu är, minst.

Ett oroande tecken i tiden, som det är svårt att tro inte ingår i regeringens signalsystem inför de kommande förhandlingarna om EU:s långtidsbudget och sammanhållningspolitik, är hanteringen av den sista ansökningsomgången till Socialfonden inför 2012.

Att ingen ansökning ska ske och att Sverige därmed i praktiken ska returnera i runda slängar 1 miljard kronor av beviljade medel är uppseendeväckande, inte minst mot bakgrund av hur situationen på svensk arbetsmarknad ser ut. Det här beslutet minskar eller undandrar möjlighet-

erna till kompetensutveckling och insatser för en mängd människor som står väldigt långt från svensk arbetsmarknad.

För att klara de utmaningar som både Sverige och Europa står inför tror jag att det behövs en fungerande sammanhållningspolitik. Det är en del av det solidariska kittet inom EU. Både Sverige och EU behöver en sammanhållningspolitik värd namnet om vi ska kunna klara såväl EU:s 2020-mål som att utveckla hela Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

Prot. 2011/12:49
15 december

*Utlåtande om EU:s
långtidsbudget
2014–2020*

17 § Rättsväsendet

Rättsväsendet

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU1
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2011/12:1 delvis).

Anf. 146 MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig börja den här debatten med att berätta om den överenskommelse som i dag har träffats mellan regeringen och Socialdemokraterna när det gäller polisens tillåtelse till signalspaning. Vi presenterade den på en gemensam presskonferens i förmiddags.

Det var angeläget att vi kunde få en sådan uppgörelse på plats. Det innebär att vi stärker rikets säkerhet, men det innebär också att vi stärker integritetsfrågornas ställning i Sverige.

På sätt och vis är det en lämplig tidpunkt att vi kunde klara ut det här till i dag. Det är nästan precis ett år sedan som jag stod här i motsvarande budgetdebatt och uppmanade regeringen att lägga fram förslag om att återge säkerhetspolisen möjlighet att inrikta FRA. Då var det bara några dagar efter att händelsen med självmordsbombaren på Bryggargatan hade inträffat. Det var således uppenbart för alla att det beslut som regeringen hade varit med och tagit förra mandatperioden, det vill säga att klippa av säkerhetspolisen och klippa av ett antal andra myndigheter från information från Försvarets radioanstalt, var ett tokigt beslut.

Det finns en hotbild och den måste man ta på allvar. Därför måste polisen ha den här möjligheten, men det måste samtidigt ske på ett sådant sätt att det är rättssäkert och att det är godtagbart ur integritetssynpunkt. Där är vi nu överens med regeringen om i vart fall en ramöverenskommelse.

Vi är också överens med regeringen om att tillsätta en särskild integritetskommission vars syfte är att just stärka integritetsperspektivet över hela linjen, följa utvecklingen och kunna lägga fram nya förslag för att stärka skyddet för den personliga integriteten.

För oss socialdemokrater har det i det här sammanhanget varit helt naturligt att eftersträva en bred majoritet och en blocköverskridande uppgörelse i en fråga som allra ytterst rör rikets säkerhet. Det är särskilt viktigt nu, vill jag säga, när regeringens parlamentariska underlag är osäkert. Vi är så här långt nöjda med den förhandlingen och den överenskommelse som nu finns färdig.

Så långt uppgörelsen från i förmiddags. Nu mer renodlade budgetfrågor.

Fru talman! Jag har precis läst ut Zlatan Ibrahimovics bok, som han har skrivit tillsammans med David Lagercrantz. Om jag ska ge ett boktips så här inför julen skulle jag gärna rekommendera den. Det är en fantastisk bok om en fantastisk person. Det är en skildring, skulle jag vilja säga, både av en modern klassresa och av en enastående personlig utveckling.

Zlatan beskriver sin trassliga uppväxt i 80- och 90-talens Malmö rakt på sak – splittrade familjer, alkoholism, aggression – rättframt men trots allt inte utan humor. Det är uppenbart för den som tar del av boken att Zlatan skulle ha kunnat hamna rejält snett. Intrycket man får är att han när han inte spelar fotboll stjälar cyklar eller snattar på varuhus.

Jag tänker på två saker när jag läser den boken. Den första är: Vad hade det blivit av den här killen om han inte hade kunnat spela fotboll? Han ger faktiskt svaret själv i boken. Han skriver så här: Kanske hade jag blivit kriminell. Det var mycket brott på den tiden. Inte så att vi stack ut för att stjäla, men det skedde ändå en del grejer, inte bara cyklar. Det var in och ut ur varuhus också. Ofta fick jag en kick av själva utförandet. Jag triggades av stölderna.

Den som vet det allra minsta om hur ett hårt klassamhälle fungerar förstår att det kan vara en fin linje mellan ett liv som hederlig och ett liv som kriminell. Alla människor har förstås ett val, men om samhället inte fungerar, om segregation och massarbetslöshet tillåts breda ut sig blir det allt fler människor, framför allt fler unga män som kommer att välja fel. Om samhället har stängt alla dörrar för de här ungdomarna, inget jobb, ingen utbildning, inga bostäder, ja, då kommer allt fler av dessa unga män att hamna i en situation där de väljer fel.

Det andra jag tänker på när jag läser de här avsnitten i Zlatans bok är: Är det bättre i dag? Det som Zlatan beskriver är ju 90-talets Malmö. Det är trots allt 15 år sedan. Är det bättre i dag? Hur man än funderar på det måste man nog säga nej, det kan man inte hävda.

Enligt de senaste siffrorna är det i dag 126 000 ungdomar mellan 15 och 25 år som varken har jobb eller går i skolan – 126 000 ungdomar som varken har jobb eller går i skolan. Då frågar man: Vad gör de ungdomarna på dagarna? Förr i tiden skulle man ha sagt att de väl går och slår dank. Så sade man. Det är väl en beskrivning. Men sätt dessa 126 000 ungdomar som varken går i skolan eller har jobb i samband med vad som har hänt när det gäller den organiserade kriminaliteten de senaste 15–20 åren så blir bilden av utvecklingen riktigt otäck.

Här har vi å ena sidan över 100 000 ungdomar, varav många har tappat sin tro på framtiden. Vad har de att se fram emot – att bo hemma hos mamma tills de fyller 30, jobba gratis i fas 3 och då och då bli tagen i örat av en klämkäck jobbcoach? Det är deras framtidsutsikter.

Å andra sidan har vi fått en fast etablerad organiserad kriminalitet i Sverige. Jag minns mycket väl när Hells Angels och Bandidos etablerades i Skåne, i Malmö och Helsingborg, 1993. Nu finns de, utöver Malmö och Helsingborg, i Kristianstad, Landskrona, Ystad och Trelleborg – bara i Skåne. Sedan finns de överallt i hela landet ända upp till Luleå. Det är bara mc-gängen. Sedan tillkommer de etniskt baserade gängen. Sedan tillkommer de gäng som har bildats på fängelserna. Sedan tillkommer

ungdomsgången som mer och mer, dess värre, börjar bildas i våra storstadsområden.

Dessa organiserade kriminella killar kommer att bli förebilder för en del av dessa ungdomar. Där kommer de i sina guldkedjor, med fina bilar och status. En del av dessa 126 000 ungdomar som varken har jobb eller går i skolan kommer att dras till dessa. Några av de över 100 000 ungdomarna kommer att bli lätta byten när de organiserade kriminella ska rekrytera nya adepter till sina gäng.

Vi ser också tecknen på den organiserade kriminalitetens tillväxt överallt. Det går knappt en vecka utan att vi kan läsa om uppgörelser mellan olika gäng i Stockholm, Göteborg och Malmö. Det är rena avrättningar och skottlossningar på öppen gata. Antalet döda i kriminella uppgörelser har ökat med 50 procent sedan 90-talet. Se bara på antalet övergrepp i rättsak. Vittnen och målsägande hotas i allt större utsträckning. Se också på antalet utpressningsbrott. Det är också ett typiskt brott som kommer i spåren av den organiserade kriminaliteten. Det är kraftiga ökningar längs hela linjen.

Om vi inte agerar kommer vi att få en i vissa avseenden nästan amerikansk situation. Jag kan inte tänka mig en viktigare utmaning inom vårt område än att stoppa den organiserade kriminalitetens framfart och att hindra nyrekryteringen till dessa gäng.

Den här kriminaliteten måste både förebyggas och bekämpas. Det bästa sättet är förstås att stoppa nyrekryteringen. För att göra det måste man ge dessa över 100 000 ungdomar tillbaka sin framtidstro och sina framtidsmöjligheter. Det gör man genom att ge dem möjlighet till arbete, utbildning, bostad och att bilda familj. Då krävs också en total omläggning av den politik som i dag förs på centrala arbetsmarknads- och välfärdspolitiska områden.

När det gäller jobben kan jag konstatera att den här regeringen tillträdde 2006 med löfte om full sysselsättning. I dag, fem år efteråt och efter femtielva jobbskatteavdrag, är antalet arbetslösa mer än 70 000 högre än när regeringen tillträdde.

Det viktigaste löftet som regeringen gick till val på för fem år sedan är regeringens allra största fiasko. Skattesänkningarna har inte gett några nya jobb. Det gjorde inte försämringarna för de arbetslösa och sjuka heller. I stället trycks allt fler och fler familjer ned i socialbidrag – på grund av de söndertrasade socialförsäkringarna. Värre verkar det bli. Alla prognoser pekar i fel riktning mot en ökad arbetslöshet, kanske 8–9 procent redan nästa år.

Det här ligger naturligtvis utanför det rättspolitiska området. Men om man misslyckas med den ekonomiska politiken, om man misslyckas med att skapa jobb, om man trasar sönder välfärdssystemen och ser till att de numera är så fulla av hål, får det svåra effekter på vårt område, på våra möjligheter att förebygga brott. Det måste man ha fullständigt klart för sig.

Vad kan vi göra trots dessa förutsättningar på vårt område när det gäller att bekämpa brott? Vi kan ändå göra ganska mycket. Vi måste kort sagt se till att utreda brotten. Vi måste fånga bovarna, och vi måste se till att kunna lagföra dem. Här har polis och åklagare gjort bra insatser på senare år. Men det är inte tillräckligt. Det säger i dag också Riksrevisionen i en mycket kritisk rapport om tillståndet i rättsväsendet. Man pekar

på att trots ökade resurser till rättsväsendet förbättras inte resultatet särskilt mycket. Riksrevisionens kritik är nästan en blåkopia av den kritik som vi socialdemokrater har framfört under många år. Det är väl bra att regeringen har fullföljt de socialdemokratiska satsningarna på poliserna, men det räcker inte. Det räcker inte att bara satsa på poliser. Man måste också ha ett rättskedjeperspektiv. Det är precis vad Riksrevisionen har pekat på, och som vi instämmer i eftersom vi har sagt det flera gånger tidigare.

Hela rättsväsendet måste fungera, inte bara polisen. Häktena, domstolarna, åklagarna, fängelserna. Man måste få myndigheterna att fungera tillsammans, och det innebär att också fungera med myndigheterna utanför rättsväsendet – till exempel socialtjänsten.

Precis som Riksrevisionen vill vi socialdemokrater göra en kraftsamling av rättsväsendet. Det handlar om både ökade resurser och organisationsförändringar. Vi föreslår ett tillskott om 100 miljoner kronor för en central satsning på Rikskriminalens arbete mot organiserad brottslighet. Vi betraktar den organiserade kriminaliteten som ett nationellt problem och inte bara ett regionalt problem. Då bör man ha nationella resurser som är stora nog att möta den typen av kriminalitet.

För dessa pengar skulle vi få närmare 100 nya tjänster. De som i dag jobbar centralt med dessa frågor är ungefär 30, och de skulle kunna bli 130 i stället. Naturligtvis är det en oerhört stor satsning. För att få det att fungera måste man också vara beredd att ta nästa steg, det vill säga se över organisationen. Vi föreslår att man slår ihop Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten i en gemensam organisation som tillsammans kan verka mer effektivt än i dag. Då skulle det bli både en modern organisation och ökade resurser så att polisen kan bekämpa den organiserade kriminaliteten.

Höjer vi ambitionsnivån? Ambitionen kan aldrig vara att gängen enbart ska hålla fred. Ambitionen måste vara att dessa gäng ska upplösas. Vi ska inte ha någon maffia i Sverige.

I det här sammanhanget vill jag nämna polisutbildningen. För att få en mer effektiv poliskår, för att höja yrkets status, måste vi ha en modern och attraktiv polisutbildning. En sådan utbildning måste kopplas till den vanliga högskolan. Vi vill se fler utbildningsplatser och en förlängning av utbildningen till tre år.

Det ligger ett förslag på regeringens bord från 2008, men av någon anledning har regeringen inte fått tummarna loss för att modernisera polisutbildningen. Vi menar att det måste ske nu.

Fru talman! Det räcker inte med att bara se till att polisen arbetar mer effektivt, att man klarar av att fånga fler bovar och lagföra dem. För att knäcka den organiserade kriminaliteten i Sverige måste vi se till att den som hamnar i fängelse också kan utnyttja sin tid i fängelset på ett konstruktivt sätt så att han eller hon kan få en reell chans att komma tillbaka till samhället igen. Där är vi inte på långa vägar. Tvärtom. Nu står Kriminalvården inför nedskärningar och besparingskrav i hundramiljonersklassen, vilket är särskilt uppseendeväckande med tanke på de säkerhetsbrister som har uppdragats på senare tid.

Vi kräver därför att regeringen återkommer till riksdagen med en redogörelse för hur dessa stora nedskärningar ska genomföras utan att det går ut över kvaliteten i vården eller säkerheten.

I det sammanhanget vill jag nämna vårt förslag till så kallad utslussningspeng. Det är naturligtvis ingen peng som den intagne själv ska få förfoga över, men det är en idé om att Kriminalvården kan vara med och finansiera en del av de sociala insatser som vi vet behövs för att man ska kunna återanpassa sig till samhället igen.

Återigen får vi i denna kritik stöd av Riksrevisionen, som ju skriver rakt ut att Kriminalvårdens planering för de intagna inför frigivningen inte fungerar.

Slutligen vill jag kort nämna domstolsorganisationen. Vi motsätter oss ytterligare nedläggningar av tingsrätter. Det har funnits planer på detta, och vi tror inte att det skulle bidra till att öka effektiviteten i rättsväsendet.

Fru talman! Det bestående intrycket man får av regeringen på vårt område är dess värre att man har regerat färdigt. Man har inte så mycket annat att komma med. Man har fått sina 20 000 poliser, men det finns inte så många andra nya idéer kvar för att utveckla rättsväsendet. När det gäller polisutbildningen, polisorganisationen och rättskedjetänkandet händer det som sagt ingenting.

I vissa frågor får vi i oppositionen verkligen *dra* nya förslag och nya idéer ur regeringen. Ta detta med åtgärderna mot huliganerna; det hade aldrig blivit av om vi inte hade tvingat fram en förändring. Det är samma sak när det gäller strängare syn på män som förföljer sina före detta kvinnor, det vill säga stalkningsdiskussionen. Där hade det aldrig hänt något om vi inte hade legat på. Det gäller faktiskt också signalspaningen – där hade det nog heller aldrig hänt särskilt mycket om vi inte hade agerat.

Det är när regeringen får en majoritet emot sig som den agerar, annars inte – och det på ett område där utmaningarna är större än någonsin och där vi verkligen skulle behöva en regering med idéer, initiativkraft och handlingskraft.

Fru talman! Vi socialdemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar för tids vinnande bifall bara till reservationerna 15, 17, 19 och 21.

(Applåder)

I detta anförande instämde Kerstin Haglö och Arhe Hamednaca (båda S).

Anf. 147 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag självklart står bakom alla Miljöpartiets reservationer men att jag för tids vinnande yrkar bifall endast till reservationerna 17 och 34.

Miljöpartiet de gröna tror inte att enkla lösningar som fler poliser eller mer övervakning kommer att vaccinera samhällskroppen från brottslighet och otrygghet. För att värna det öppna, demokratiska samhället måste medborgares frihet värnas, inte ständigt inskränkas. För att motverka brottslighet behövs insatser mot missbruk, fattigdom, arbetslöshet och social utsatthet. Sverige behöver en politik som skapar jobb och framtidstro och gör samhället grönare och bättre rustat för framtiden.

I Miljöpartiet de grönas budgetförslag vad gäller rättsväsendet vill vi bland annat se effektiviseringar av polisorganisationen, förstärkningar

inom Kriminalvården, ändringar av Säkerhetspolisens arbete och inrättandet av en ny integritetsskyddsmyndighet. Vi utvecklar detta vidare i ett särskilt yttrande i detta betänkande.

Regeringen har satsat enorma summor på att öka antalet poliser de senaste åren. Anslaget för polisorganisationen har ökat från 15,7 miljarder kronor år 2006 till de 20,1 miljarder kronor som är föreslagna för år 2012. Regeringen har valt att satsa på lösningar som utåt sett kan synas ge intryck av att regeringen vidtar åtgärder, men som reellt sett är förhållandevis resultatlösa. Att starkt öka antalet poliser ser ut att vara en kraftfull åtgärd, men det kan ifrågasättas om det verkligen är ett smart sätt att använda resurser.

Riksrevisionens granskning kommer i dag med svidande kritik mot rättsväsendet och regeringens styrning av detta. Stora brister konstateras vad gäller samordning och arbetssätt och hur verksamheterna leds och styrs. Mycket behöver göras för att förbättra och effektivisera rättsväsendets arbete. Något jag skulle vilja lyfta fram är en förändring av polisutbildningen. Polisutbildningen behöver bli en högskoleutbildning, precis som utredningen *Framtidens polisutbildning* föreslog för tre år sedan.

För att främja polisutbildningens utveckling, säkra kvaliteten och engagera de studerande i utbildningen bör de polisstuderande få samma rätt till insyn och inflytande över sin utbildning som övriga högskolestudenter. Om polisutbildningen blir akademisk skapas också bättre förutsättningar för forskning inom området, vilket i sin tur kan bidra till att effektivisera polisen.

Jag kommer i detta anförande att fokusera på två av förslagen i den gröna budgeten – dels förslaget om att inrätta en ny integritetsskyddsmyndighet, dels att ett ökat fokus bör läggas på att bekämpa hotet från den antimuslimska miljön.

I dagens Sverige registreras och övervakas allt fler uppgifter om enskilda medborgare. I takt med att det så kallade kriget mot terrorismen har utökats har också övervakningen av enskilda och insamlandet av känsliga personuppgifter ökat. Frågor rörande skyddet av enskildas privatliv och uppgifter kring dem hanteras av ett antal olika myndigheter i Sverige. Exempelvis hanterar Datainspektionen personuppgifter generellt i samhället. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden hanterar känsliga personuppgifter hos Säkerhetspolisen och användandet av hemliga tvångsmedel hos polis och åklagarmyndighet. Justitiekanslern har tillsyn över all offentlig verksamhet.

Integritetsskyddskommittén konstaterade mot denna bakgrund i sitt delbetänkande 2007 bland annat att det i Sverige finns en brist på systemtänkande och helhetssyn som leder till att regelverket blir oenhetligt och svåröverskådligt. 2008 års kameraövervakningskommitté förordade vidare i sitt slutbetänkande *En ny kameraövervakningslag* att Datainspektionen skulle omvandlas till en integritetsskyddsmyndighet.

Därefter har bland annat Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens ansvarsområde utökats till att även gälla tillsyn av hela polisens behandling av personuppgifter. Dessutom finns förslag om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden också ska vara ansvariga för tillsyn när det gäller inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation och användningen av särskilda spaningsmetoder.

Precis som Integritetsskyddskommittén har konstaterat tidigare har integritetsskyddet en svag ställning i det svenska samhället. Detta har lett till en fragmentarisk bild av hur olika lagstiftningsåtgärder påverkar enskildas integritet och en avsaknad av en helhetsbild i landet.

I Datainspektionens egen tidning *Integritet i fokus* nr 4 2011 föreslår generaldirektör Göran Gräslund själv att Datainspektionens roll bör ses över och att ”myndigheten skulle kunna ersättas med en myndighet som har ett bredare uppdrag att värna den personliga integriteten”. Miljöpartiet föreslår i vår budgetmotion att en ny myndighet inrättas med ett samlat ansvar för skyddet av enskildas integritet.

Jag välkomnar därför att regeringen och Socialdemokraterna nu har tagit till sig av Miljöpartiets och alla utredningars förslag genom den i dag uttalade viljan att gå vidare med Integritetsskyddskommitténs förslag om att inrätta ett integritetsskyddsråd. Detta kan bli den myndighet vi i Miljöpartiet önskar, men det kan också bli en papperslös tiger.

Miljöpartiets utgångspunkt är att ett helhetsgrepp måste tas så att all offentlig integritetskränkande verksamhet får en sammanhållen tillsyn – en effektiv tillsyn som kan bita ifrån när fel begås och som kan se till att enskilda får skadestånd. Till detta kommer förstås alla integritetskänsliga uppgifter som lagras hos privata företag.

Däremot tycker jag att det är mycket allvarligt att Alliansen och Socialdemokraterna genom sin överenskommelse nu cementerar FRA-lagens fortlevnad och vidgar dess mandat. Jag är rädd för att detta är den oheliga allians som kan bli dödsstöten för den personliga integriteten framöver och engagemanget för densamma.

Fru talman! De senaste tio åren har även islamofobin ökat, och åsikter om att muslimerna är vårt största utländska hot sedan andra världskriget har letat sig in i politikens finrum. Fördomar mot islam och mot muslimer syns såväl i terrorbekämpningsarbetet som på arbetsmarknaden och inom rättsväsendet i övrigt. När människor tänker på terrorism ser de någon från al-Qaida framför sig, trots att det i Europa främst är separatiser som står för terrordåden. Enligt *The European Union Terrorism and Situation Trend Report 2010* begick islamister endast 0,2 procent av terrordåden i Europa.

Att terrorism nästan har blivit synonymt med islamistisk terrorism blev tydligt när ett flertal terrorexperter felaktigt gissade att det var en islamistisk gruppering som stod bakom dåden i Norge den 22 juli 2011. Detta är i högsta grad ett problem såväl för oss som vill skapa ett samhälle fritt från fördomar och rasism som för oss som värnar effektiviteten i terrorbekämpningsarbetet.

Säkerhetspolisen beskrev år 2009 i rapporten *Våldsam politisk extremism Antidemokratiska grupperingar på yttersta höger- och vänsterkanten* den autonoma vänstern samt vit makt-grupperingar och år 2010 presenterade de rapporten *Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige*. Men regeringen har inte gjort någon genomgång av den antimuslimska våldsbejakande miljön som kan kopplas till terrorister som Anders Behring Breivik. Det enda som kommer i närheten är att Europol planerar att göra en kartläggning över extremism i norra Europa.

Inte heller när regeringens nya handlingsplan mot våldsbejakande extremism presenterades för en vecka sedan fanns hotet från den antimuslimska miljön med annat än som en del av vit makt. Att hotet från

den antimuslimska miljön inte tas på tillräckligt stort allvar är en brist. Den antimuslimska miljön måste förstås som något helt annat än den traditionella extremhögern.

Det är alltså inte klarlagt på vilket sätt och i vilken omfattning den antimuslimska våldsbejakande miljön leder till utövandet av systemhotande brottslighet i Sverige. Detta bör utredas av Säkerhetspolisen, och förslag på åtgärder för att minska förekomsten av islamofobi i Sverige och som skäl för terrorism bör redovisas.

Förutom detta visar Brottsförebyggande rådets rapport *Diskriminering i rättsprocessen* från 2008 om missgynnande av personer med utländsk bakgrund att diskriminering inom rättsväsendet i hög grad existerar. Tyvärr innehåller utredningen inte uppgifter om i vilken utsträckning det existerar. Detta är viktig information att ha för att kunna förändra situationen. Det bör därför tillsättas en utredning som har till uppgift att bedöma hur vanligt förekommande det är att människor diskrimineras inom rättsväsendet.

(Applåder)

Anf. 148 KENT EKEROTH (SD):

Fru talman! I det här betänkandet har vi sex reservationer, och jag yrkar bifall till samtliga. Det handlar alltså om reservationerna 10, 20, 23, 25, 32 och 38. I och med att ramarna för utgiftsområdet blev andra än de som vi föreslog har vi ett särskilt yttrande med anledning av budgeten.

Jag ska bara tala lite kort, förhoppningsvis, om våra reservationer i betänkandet.

En av reservationerna handlar om olovlig tobaksförsäljning. Man kan konstatera att trots åldersgränsen för försäljning av tobak är tillgången på tobak för unga hög. Många tobakshandlare säljer medvetet tobak till unga under 18 år. För att komma till rätta med detta menar vi att polisen måste få tydliga direktiv om att statuera exempel på att staten tar försäljningen av tobak till minderåriga på allvar. Bland annat skulle indragen rätt att sälja tobak kunna vara en åtgärd mot de här affärerna.

Sedan har vi tre motioner som alla handlar om att öka informationen i olika områden för att på så sätt bättre förstå, analysera och göra förbättringar i vårt samhälle. Det handlar dels om statistik i vårdnads mål, dels om statistik om medborgarskapet hos dem som sitter intagna på anstalter i Sverige. Sist men inte minst handlar det om att uppdra åt Brottsförebyggande rådet att utföra en studie om invandrares brottslighet i likhet med de studier som gjordes 1996 och 2005.

Motionen om vårdnads mål handlar om att det i dagsläget inte finns någon sammanhållen statistik om jämställdhet i vårdnadstvister. Tillförlitlig statistik är ett nödvändigt redskap som dels underlättar reflektion, dels ger en fingervisning om hur rättssäkert vårt domstolsväsen är i de här frågorna. Det har argumenterats att gemensam vårdnad torde vara det bästa för barnet. Det har även argumenterats att män och kvinnor är lika goda vårdnadshavare. Då borde rimligen domarna i vårdnads mål utmynna i gemensam vårdnad. I andra hand borde fördelningen av män och kvinnor som får ensam vårdnad vara lika. Det finns indikationer på att så inte är fallet. Vi menar därför att det finns anledning att föra statistik för att se hur domarna i landet egentligen dömer i de här frågorna.

Motionen om statistik om intagnas medborgarskap handlar om vissa tveksamheter i Kriminalvårdens statistik som behöver rätas ut. En person med enbart utländskt medborgarskap redovisas i Kriminalvårdens statistik som utländsk medborgare. Detsamma gäller för en person med enbart svenskt medborgarskap. Men från och med den 1 juli 2001 tillåter Sverige dubbla medborgarskap, och det har uppstått tveksamheter i statistiken. Till exempel redovisas alla med dubbelt medborgarskap som svenska medborgare, även om de i vissa fall kan ha upp till fyra medborgarskap, enligt Kriminalvården.

För att vi ska få ordentliga statistikunderlag menar vi att man måste ha en statistik där det finns tre grupper, de som bara har svenskt medborgarskap, de som bara har utländskt medborgarskap och de som har dubbelt medborgarskap. Det skulle ge en klarare och mer trovärdig bild av statistiken i våra fängelser.

Vi vill även uppdraga åt Brottsförebyggande rådet att utföra en studie om invandrades brottslighet. Det gjordes som sagt 1996 och 2005 men har inte gjorts sedan dess. Den baserades på data som sträckte sig fram till år 2001.

Vi menar att det är av stor vikt att beslutsfattare och lagstiftare har underlag för att vidta riktiga och effektiva åtgärder och förstå vad som händer i samhället på olika nivåer. Vi har ju väldigt många och stora problem med invandrarrelaterad brottslighet, något som inte minst Malmö vittnar om. Vi menar att man måste särredovisa brottsmisstänkta bakgrund avseende ursprungsland samt föräldrars, far- och morföräldrars ursprungsländer, som det står i reservationen.

I en annan av reservationerna förordar vi en nationell djurpolisstyrka. Sverige har en lång tradition av starkt djurskydd som är väl förankrat hos våra medborgare. Djur som far illa väcker starka känslor och tolereras inte av majoritetssamhället. Attacker på dem som inte kan försvara sig själva upprör, väcker ilska och tolkas, inte obefogat, som ett tecken på ett alltmer avhumaniserat samhälle. Det är därför viktigt att arbeta med djur och hanteringen av brott mot djurskyddslagen sköts på ett korrekt och effektivt sätt.

Vi vill med anledning av detta införa en nationell djurpolis, som än så länge har varit av mindre och lokal karaktär. En sådan grupp har bland annat införts i Stockholm och i Norrbotten. Nationella djurpoliserna finns i större omfattning i bland annat Malta och USA. Vi menar att det är dags att införa en liknande även i Sverige.

Slutligen har vi motionerat om förstärkt vittnesskydd. Det behövs eftersom medborgare som sätter sig i vittnesbåset, ibland med fara för eget liv, är extra utsatta. Rättsväsendet bör få utökad förmåga att hantera den organiserade brottslighetens tentakler som sprider sig ända in i rättsgångssalarna.

Övergripping i rättsak är ett mycket allvarligt brott, då det inte bara riktar sig mot individer utan slår mot hela rättsstaten och i slutändan det demokratiska statsskicket. Vi vill med andra ord se ett kraftigt utökat stöd. Det handlar till exempel om polisstyrkor, hjälp med bostadsbyte och andra säkerhetsåtgärder. Även de juridiska ombuden har på senare år fått motta hot, trakasserier och rena våldsdåd från kriminella nätverk. Även här prioriterar vi ett ökat skydd.

Utöver detta har vi en motion om att säkerhetskontroller i domstol ska få genomföras i förebyggande syfte, precis som Domstolsverket självt i SOU 2009:78 efterfrågade och som jag såg att regeringen nu också säger att de vill göra. Vi har väckt en motion om detta och även budgeterat för det. Det handlar om att säkerhetskontroller ska kunna beslutas för en längre tid än vad som i dag är möjligt utan att en konkret risk för allvarlig brottslighet ska behöva identifieras. Det innebär att domstolsentréer måste byggas om och larmbågar införskaffas. Det behövs också betydligt fler ordningsvakter. Detta är finansierat i vårt budgetförslag.

Jag ska bara som hastigast kommentera Maria Fermers inlägg om vem det är som står för terrorism och inte. I den rapport som det allt som oftast hänvisas till står det att de flesta terrorbrott egentligen begås av separatistiska rörelser. Men om någon krossar ett skyltfönster utan att någon finns därinne klassas det som ett terrorbrott. Om någon slår sönder en brevlåda eller en bankomat klassas det också som ett terrorbrott. Men när det i stället gäller dödsoffer har 97 procent av alla dödsoffer de senaste tio åren orsakats av muslimska terrorattacker. Om man inte räknar in dem som dog den 11 september är det ändå 91 procent som har dött i muslimska terrorattacker.

Jag vet inte om Maria Ferm har missat att Breivik blev förklarad sinnesjuk. Han trodde att han skulle bli kung av Norge. Det är intressant att man vidhåller uppfattningen att han hör till en högerextrem rörelse när han är koko och av läkarna har fått det lägsta betyg de någonsin sett i en sinnesundersökning. Efter denna undersökning borde Breivik vara passé som politiskt slagträ, även om man läser hans manifest.

Breivik säger att det är viktigt att ha en bra polis, men samtidigt vill han mörda polisen. Han är mot islam, men han vill upprätta ett muslimskt kalifat i Mellanöstern. Han vill ta atombomber från Ryssland och spränga i europeiska huvudstäder. Han är en sjuk och förvirrad man, och det har också läkarna kommit fram till. Att då påstå att han hör hemma i en högerextrem ideologi är konstigt. Man kan inte dra några slutsatser av en sådan person, menar jag.

Anf. 149 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Du var snabbt ute efter attentatet och spekulerade i att det var muslimer som låg bakom, Kent Ekeröth. Det var kanske inte det mest begåvade du har gjort. Maria Ferm kommer nog att utveckla den diskussionen lite mer.

Jag hade en annan fråga till Kent Ekeröth. Jag var pappaledig i våras och försökte följa debatten på lite avstånd. Jag blev väldigt överraskad när jag hörde på radio att Sverigedemokraterna hade gått ihop med Vänsterpartiet och Miljöpartiet och blockerat datalagringsdirektivet. Ni hade tillsammans lyckats åstadkomma en minoritetsbordläggning av frågan i ett år.

Vänsterpartiets och Miljöpartiets ställning är väl känd, men att ni skulle gå emot ett förslag som stärker kampen mot den organiserade kriminaliteten hade ni väl inte berättat för era väljare. Hade ni det?

Vad fick er att göra det? Kommer ni att vidmakthålla ert motstånd när denna fråga kommer upp igen i mars?

Anf. 150 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Morgan Johansson var inte här och lyssnade på debatten när vi förklarade varför vi valde att bordlägga förslaget. Allianspartierna hade all möjlighet i världen att komma överens med oss och införa datalagringsdirektivet när det skulle införas i våras. Vi sade till dem att de hade all möjlighet.

Det krav vi ställde var att all data skulle lagras i landet, vilket är den vanligaste regleringen bland länderna i EU. Hade Alliansen gått med på det hade vi haft ett datalagringsdirektiv i dag. I stället valde Alliansen att inte lyssna på oss. Man skyllde på andra för att det blev bordlagt, men man kunde ha fått det på plats.

Det var anledningen.

Anf. 151 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag fick inget svar på hur ni tänker göra i mars.

Jag har läst er reservation, och jag förstår argumentet om lagring utomlands. Det är ett argument som man kan framföra i en utvärderingsfas, men att använda det argumentet för att fälla förslaget var inte särskilt genomtänkt.

Detta kommer att kosta oss en massa pengar i böter till EU, kanske över 100 miljoner kronor. Kent Ekeroth blir då en av de dyraste ledamöterna i kammaren. Över 100 miljoner kronor i böter kommer det kanske att kosta skattebetalarna.

Det går inte heller ihop med er allmänna profil, och därför blev jag överraskad. Ni försöker framställa er som tuffingar och att ni ska gå hårt fram mot brott. Men i detta är ni inga tuffingar utan små mjukisar. Ni orkar inte ens stå upp för insatser som stärker kampen mot den organiserade kriminaliteten. I stället drar ni fram argument om att det kanske kan lagras någonstans där vi inte har kontroll över det och faller alltihop.

Vad tror Kent Ekeroth att hans väljare kommer att säga när de får veta att Sverigedemokraterna har kostat skattebetalarna över 100 miljoner kronor i böter till det EU som ni inte tycker om och samtidigt dessutom försvårat och försvagat kampen mot den organiserade kriminaliteten?

Svara på frågan, Kent Ekeroth: Hur tänker ni göra i mars när frågan kommer upp igen?

Anf. 152 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Hur vi tänker göra i mars får ni veta i mars. Det garanterar jag.

Att införa datalagringsdirektivet skulle ha kostat 200 miljoner kronor. 100 miljoner kronor är ett lågt pris att betala för det vi menar är av vikt i detta fall.

Det är inte vi som har skjutit upp det i ett år. Vi sade tydligt och långt i förväg i debattartiklar, i utskottet och i kammaren vad vi ville ha med för att inte bordlägga ärendet. Men för Alliansen var det viktigare att prioritera lagring utomlands. Det var den enda skillnaden mellan vårt förslag och deras. Lagring utomlands var viktigare för dem än att införa den reglering som vi krävde. Det var värt 100 miljoner kronor för dem.

Hade de inte resonerat så skulle vi ha haft direktivet, men av någon outgrundlig anledning tyckte de att det var viktigare att data kunde lagras

utomlands. Jag förstår över huvud taget inte varför det var så viktigt, men det var den prioritering de gjorde. Annars hade direktivet varit på plats.

Alliansen hade chansen, men tog den inte. Eventuella pengar som detta kommer att kosta ligger på deras samvete.

Dessutom är jag av uppfattningen att man inte ska böja sig varenda gång EU kommer med direktiv eller förslag. Jag är inte säker på att man bara ska betala så där rakt av som Morgan Johansson menar. Alliansen argumenterar faktiskt för att vi inte ska betala dessa pengar.

Faktum kvarstår; det var Alliansen som hade beslutet i sin hand. De valde att prioritera lagring utomlands, och det får man betala för nu.

Anf. 153 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Miljöpartiet ser med stor oro på hur många grupper i allt större utsträckning drivs av vanföreställningar och konspirationsteorier om att muslimer försöker ta sig in i Europa och ta över europeiska samhällen inifrån. Vissa kallar denna rörelse för counter jihad. Den kan också kallas den antimuslimska rörelsen.

Sådana här tankar fanns med i Anders Behring Breiviks manifest som publicerades efter dåden i Norge den 22 juli i år. Oavsett om man vill uttala sig om hans hälsotillstånd eller inte är det tydligt att han inspirerades av en rörelse som finns i hela Europa och som uttalar väldigt intoleranta åsikter och ser muslimer och islam som ett stort hot.

Vissa av anhängarna vill också agera genom våld. Kanske kommer inte alla att som Anders Behring Breivik utföra dåd, men det är allvarligt att det finns personer som inspirerade honom, till exempel bloggaren Fjordman eller Alan Lake som båda har uttalat att man bör utöva våld mot muslimer.

Det är viktigt att regeringen tar denna rörelse på allvar.

Eftersom Kent Ekeröth viftade bort det och kallade Anders Behring Breivik sinnessjuk undrar jag om inte Sverigedemokraterna och Kent Ekeröth ser dessa extrema uttalanden som ett problem.

Anf. 154 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Fru talman! Som jag nämnde förut blev Breivik förklarad sinnessjuk. Han har paranoid schizofreni. Att Maria Ferm då försöker få det till att hans förvirrade manifest grundar sig i en ideologi är anmärkningsvärt. Han fick 2 av 100 på psykologtestet. Han är klassad som sinnessjuk; han trodde att han skulle bli kung av Norge. Att dra slutsatser av vad en sådan person skriver eller läser blir konstigt. I så fall skulle man kunna gå till därhuset och lita hundra procent på vad de säger och deras verklighetsuppfattning. Det blir väldigt konstigt.

Det intressanta är att denna guilt by association som nu förs fram av Maria Ferm och många andra i de vänsterliberala medierna här i Sverige aldrig appliceras på någon annan. Det är lite anmärkningsvärt.

Jag kan ta ett exempel: Mona Sahlin har hyllat Mikael Wiehe och till och med träffat honom. Mikael Wiehe har varit med i våldsbenägna vänstermanifestationer. Han anser sig vara kommunist. Han har hyllat kommunistdiktaturen på Kuba. Så sent som 2010 sjöng han en sång om hur man ska hacka borgerliga i bitar, hugga av deras huvuden och hänga upp dem i träd. Det skulle jag vilja kalla att uppmana till våld. Men har någon någonsin påstått att Mona Sahlin ska hållas ansvarig för det?

En vänsterextremist gick in i Estlands försvarsdepartement med anledning av de här socialistiska idéerna och attackerade, sprängde bomber och tog gisslan. Han kanske var inspirerad av Wiehe – vem vet? Är det någon som anklagar Mona Sahlin för det? Och varför inte, i så fall – för att det är lite långsökt kanske?

Prot. 2011/12:49

15 december

Rättsväsendet

Anf. 155 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja påminna Kent Ekeröth om att det inte är Anders Behring Breivik jag talar om, utan om de nätverk och de åsikter som han har inspirerats av. Det är till exempel bloggaren Fjordman och Alan Lake, som båda är personer som Kent Ekeröth har träffat, bjudit in och inspirerats av själv. Båda är personer som har förespråkat våld gentemot muslimer.

Därför tycker jag inte att min fråga om huruvida du tar avstånd från dessa personer är långsökt. Jag skulle gärna vilja ha ett svar på den.

Anf. 156 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Fru talman! Ni verkar inte alls vara uppdaterade när det gäller Breiviks fantasier och hans senaste tid. Han kom på dessa planer 1999, alltså ungefär sex år innan någon över huvud taget började blogga eller skriva. Då hade han gett upp hoppet om demokratin och om att det hela skulle fungera på något annat sätt. Han har ingenting att göra med någon i den så kallade counter jihad-rörelsen eller något annat.

Vad islamkritik och counter jihad handlar om är att belysa en ideologi som islam – vad den är, vad den står för, vilka effekter den har haft på våra samhällen och vilka effekter den kommer att ha i framtiden. Det är en debatt som förtjänar att föras och som måste föras. Vi ser en av de stora förändringarna i vårt samhälle. Vi ser det i Sverige och vi ser det överallt runt om i Europa. Vi ska ha en kritisk debatt om en totalitär ideologi som dessutom är kvinnoförtryckande. Den har själv bevisat vilket samhälle den har skapat. Om man inte tror på det kan man lätt se det genom att titta på de muslimska samhällen som den har skapat och se hur det ser ut där. Är det sådana samhällen vi vill ha? Är det sådana kvinnoförtryckande, ofria samhällen vi vill ha? Om svaret på den frågan är nej måste vi kritiskt kunna ta upp frågan om islam till debatt. Det är det islamkritiken handlar om.

Breivik är galen, och det som Alan Lake bland annat har gett uttryck för är absolut ingenting som jag ställer mig bakom över huvud taget. Det tar jag avstånd ifrån. Men det ändrar ingenting i det faktum att man måste kunna diskutera islam precis som man kan diskutera alla andra religioner eller för den delen politiska ideologier. Om man tittar på islam och dess böcker ser man att en majoritet av alla texterna handlar om hur man ska behandla de otrogna. Det handlar om regler och lagar för hur man ska behandla dem som inte är troende. Det gör islam till något mycket mer än bara en religion. Det gör det till en politisk ideologi, och den förtjänar att diskuteras.

Anf. 157 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Vänsterpartiets förslag till budget ska ses som en sammanhållen helhet. Eftersom riksdagen i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än vad vi i Vänster-

partiet önskar avstå jag från att redovisa ett formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen. Vi deltar inte i beslutet, utan hänvisar till det särskilda yttrandet och den anslagsfördelning som Vänsterpartiet föreslår i motion 337.

Fru talman! Jag står givetvis bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 12, 31 och 30.

När det gäller debatten om rättsväsendet tycker vi från Vänsterpartiet att det är viktigt att bekämpa brott. Och det är viktigt att i en demokrati ha ett väl fungerande rättsväsen. Vi har nu haft en alliansregering som startade stort med att 2006 tala om utanförskap som skulle åtgärdas. Arbetslinjen skulle gälla och blomstra.

Resultatet, mina vänner, är milt sagt magert. Regeringens politik har lett till ett större utanförskap och en högre arbetslöshet i stort, men i synnerhet till en hög ungdomsarbetslöshet. Klyftorna har ökat. Vänsterpartiet hävdar att de ökade sociala och ekonomiska klyftorna också är grogrunden till ökad kriminalitet. Ett mer jämlikt solidariskt samhälle, som vi vill jobba för, leder enligt 30-årig forskning till ett mer välmående samhälle för alla, inklusive minskad kriminalitet.

Trots regeringens satsning på rättsväsendet får man i dag svidande kritik i en rapport från Riksrevisionen för att det finns stora brister i rättskedjan. Jag citerar: "Regeringen och myndigheterna har inte lyckats effektivisera rättskedjan, vilket leder till att ärenden läggs på hög hos polis, åklagare och tingsrätter". Detta är ord från riksrevisorn i dagens Svenska Dagbladet. Det är ett misslyckande för regeringen i just denna paragraf.

Jag vill nu nämna polisorganisationen med några ord. Man kan börja också där med att säga att effektiviteten inte precis sprutar.

Vi har från Vänsterpartiets sida tagit upp just denna fråga i varenda budgetdebatt som jag hittills har haft. Om man ser till de anslagshöjningar som polisen har fått skulle det ha varit önskvärt att fler brott hade klarats upp. Jag menar att man kan begära mer valuta för pengarna. Regeringen skriver också själv i betänkandet att man kan kräva mer.

Vänsterpartiet har också reagerat på att polisen har en ny fördelningsmodell, vilket bland annat innebär att polisen i storstadsregionerna gynnas på bekostnad av polismyndigheter i våra skogs- och landsbygds-län. Vi har sett ett flertal nyhetsinslag från mindre landsbygdskommuner som har känt sig tvingade att själva bidra med vaktstyrkor för att polisen närvaron har minskat. Detta är inte acceptabelt.

I vår reservation 12 anser vi att regeringen snarast ska återkomma med förslag för att garantera polisen närvaro över hela landet. I utredningen *Se medborgarna – för bättre offentlig service* som regeringen själv tillsatte för några år sedan och som kom med förslag 2009 eller 2010 – jag kommer inte riktigt ihåg – finns förslag om hur man skulle kunna lösa polisen närvaron i samarbete med andra statliga myndigheter och kommuner. Regeringen har inte kommit med något förslag som denna utredning föreslår.

Vänsterpartiet anser att medborgare i hela detta land har rätt att kräva en grundläggande service som inkluderar polis. I vår gemensamma reservation nr 17 tar vi återigen upp en ny polisutbildning.

Mina vänner i justitieutskottet! Den fyller snart fyra och ett halvt år. Grattis, säger jag bara och ställer frågan: När kommer förslaget? Jag vill ha ett svar. Det vill även riksrevisorn.

Vårt anslag till polisen är i stort sett detsamma som regeringens. Vi tar 5 miljoner och avsätter det för en fristående myndighet, som Morgan Johansson här har tagit upp, för att utreda misstänkta brott begångna av poliser i tjänst.

Vårt anslag till Säpo minskas med hälften med tanke på att vi ett flertal gånger också har kritiserat den bristfälliga insynen i deras verksamhet. Säpos arbete med rikets säkerhet är givetvis viktigt, men nu ska Säpo bland annat också fokusera på extremistiskt våld. Vi menar att all extremism, oavsett hur den yttrar sig, ska bekämpas. Vi anser däremot att man bör lägga större fokus på de högerextrema grupperna. De behöver granskas och följas upp mer. Vi anser också att även Säpo måste hushålla med sina pengar.

Fru talman! Våra domstolar står inför utmaningar. Det är bra att regeringen höjer anslaget, men vi tycker inte att höjningen är tillräcklig. Domstolarna står inför ett stort rekryteringsförfarande. Man står också inför att förbättra säkerheten, vilket är bra. Detta görs också nu. Men det finns fler problem att ta itu med.

Förvaltningsdomstolarna har fått en stor ökning av mål när det gäller sjuk- och aktivitetsersättning samt sjukpenning. Dessa mål har enligt Domstolsverket ökat med 50 procent 2010. Regeringens hårdföra sjukförsäkringspolitik är faktiskt orsaken till detta. Vänsterpartiet anser att dessa mål ska behandlas snabbt. Det kan inte vara meningen att sjuka människor ska behöva vänta på besked i flera månader och mer därtill om de har rätt till sjukersättning eller inte. Därför anser vi att det av humanitära skäl är nödvändigt att anslå ytterligare 100 miljoner för att korta dessa handläggningstider.

Fru talman! Morgan Johansson har redan varit inne på vår oro för framtiden inom kriminalvården. Vi i Vänsterpartiet säger återigen att vi vill införa villkorad halvtidsfrigivning, och vi vill göra det för första gångsdömda. Detta skulle frigöra ungefär 800 miljoner på årsbasis. Vår budgetmotion blir inte av eftersom vi tycker att loppet är kört, men vi hade velat införa detta vid halvårsskiftet. Det skulle ha frigjort 400 miljoner. 100 miljoner av dem skulle satsas på domstolarna. I budgeten hade vi också en besparing på 238 miljoner. Kriminalvården skulle i och med detta få behålla 100 miljoner för att utveckla verksamheten. Då menar vi normaliseringsarbetet som handlar om att klienterna ska komma tillbaka till samhället. Man ska då lägga fokus på en bättre utslussning.

Häktesverksamheten behöver en förstärkning av platser och personal. Vi känner alla till det tragiska som har hänt under den senaste tiden. Därför behövs detta verkligen.

Fru talman! I vår motion föreslår vi att det ska inrättas en fångombudsman. Internier inom kriminalvården behöver en representant att vända sig till. JO får ganska många klagomål och har en stor arbetsbörda. Inrättandet av en fångombudsman skulle sannolikt leda till mindre klagomål från interner samtidigt som de också skulle få någon som företräder deras intressen. Detta har man gjort i England, och man har lyckats mycket bra.

Prot. 2011/12:49
15 december

Rättsväsendet

Jag vill också ta upp reservation 30 som handlar om ökad kunskap inom polisen om arbetsmiljörelaterade brott. Vi vet att polisen inte har den utbildning som man behöver. Vi tar särskilt upp arbetsplatsolyckor med dödlig utgång. Där behöver polisen en förstärkning.

Jag vill också ta upp reservation 31 om ökad kunskap inom polisen om djurskyddsrelaterade ärenden. Vi har sett vilken framgång det har varit i Stockholm med en djurskyddspolis. Jag håller med Morgan Johansson om att det är mycket allvarligt att man inte jobbar mer med att minska ungdomsbrottsligheten på det här området. Misskötsel av djur breder ut sig, och det är kanske många gånger en inkörsport för yngre att komma in i kriminalitet. Det kan gälla kamphundar etcetera. Därför anser vi att det är nödvändigt att man i landet får tillgång till djurskyddspoliser.

Detta handlar om skyddslösa djur som inte kan prata för sig, och vi behöver absolut värna om dem.

Jag skulle också vilja säga några ord om en annan prioritering. Det gäller mäns våld mot kvinnor. Det var inte med glädje vi såg undersökningen från Södersjukhuset som visar att man tycker att kvinnor som blir misshandlade får skylla sig själva. Det är bra att regeringen jobbar med denna fråga, men vi har ifrågasatt handlingsplaner och så vidare. Hur effektiva har de egentligen varit? Det är kanske fler saker som behövs för att män ska sluta slå kvinnor.

Avslutningsvis vill jag säga att vi talar mycket om brott och straff. Vi använder också begreppet att vi alla är lika inför lagen. Man kan tycka att det är så. Men det gäller inte alla. Men jag hoppas att det snart ska gälla alla.

Jag önskar talmännen och presidiet en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 158 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Fru talman! Det är lika bra att jag börjar med att säga god jul. Som julklapp ska jag försöka hålla mig till ämnet för denna debatt. Eftersom det dessutom snart är jul måste man vara lite snäll. Jag ska framför allt gratulera Morgan Johansson till tre saker. Den första är att det nu har blivit en förändring i diskussionen kring FRA. Vi har kunnat samlas kring en viktig fråga. Jag vill också passa på att gratulera honom till det tidigare replikskiftet mot Sverigedemokraterna när det gäller diskussionen om trafikdatalagringen. Det är viktigt att få fram dessa synpunkter till förklaringen, eller bortförklaringen, att man valde att stoppa någonting så pass viktigt för brottsbekämpningen och som dessutom har kostat oss pengar. Slutligen vill jag också gratulera honom till att åtminstone 40 procent av hans anförande handlade just om anslagsbetänkandet på justitieområdet.

Eftersom det är ett budgetbetänkande kanske det förtjänar att påpekas att det handlar om ungefär 37 miljarder kronor och att årets ramökningar uppgår till 700 miljoner kronor. Det är inte en lika hög ambitionssatsning i år som det har varit de tidigare åren. Det har varit en lång diskussion här om vad som har åstadkommits under dessa år. Jag tror att det är viktigt att vi har denna debatt och diskussion och dessutom kan föra fram fakta och bilda varandra på det sättet.

Totalt sett har vi tillfört rättsväsendet 6 miljarder sedan 2006 och därtill 3,2 miljarder i engångssatsningar. Det är naturligtvis betydande be-
lopp. Det är helt riktigt som sades att vi hade en klar ambition att höja

antalet poliser – absolut. Det är ett mål som vi satte upp och som vi har uppnått med råge. Det finns i dag 20 400 poliser. Antalet ska inte ligga på den nivån, det ska ligga runt 20 000. Men det finns en anledning till detta, och den stora anledningen var att vi såg att vi måste ge bättre förutsättningar för att bekämpa brottsligheten.

Det var en polissatsning som syftade till att vi skulle stärka tillgängligheten och synligheten men också utredningskapaciteten hos polisen som vi upplevde var för liten. Polisen ska vara på plats när något händer, och den ska vara i tid när det händer. Det var syftet. Det var en lyckad satsning, så pass lyckad att oppositionsföreträdarna började säga att det var bra att vi fullföljde den satsning som de hade påbörjat. Jag vet att det var en nettoökning på totalt en eller möjligen sju poliser under det socialdemokratiska regeringsinnehavet under alla dessa år. Vi har ökat antalet poliser med 3 000 sedan 2006.

Denna satsning har naturligtvis lett till en hel del resultat, och jag tror att det är viktigt att nämna dem. Men innan jag nämner dem vill jag påpeka att antalet civilanställda har ökat. Det brukar ibland förekomma uppgifter om att de har blivit färre. Det var faktiskt så att Morgan Johanssons företrädare gång på gång berättade hur få de plötsligt var. De är i dag fler än de var 2006.

Jag vill också påpeka att vi har fått ett större samarbete med kommunerna. I dag har 200 av 290 kommuner tecknat samverkansavtal med polis. Det finns en del kvar att göra, men före 2006 fanns det inga samverkansavtal. I dag finns det 200.

Har de här satsningarna lett till några resultat? Ja, de facto har vi fler utredda ärenden i dag – det är 10 procent mer. Man skulle kunna önska att det var ytterligare mer, men vi har fler utredda ärenden i dag.

Vi har fler ärenden hos åklagare – en ökning som nästan också uppgår till 10 procent.

Det är i dag en ökad personupplärning i brottsstatistiken.

Antalet gamla öppna ärenden, alltså ärenden som är mer än sex månader gamla, har i dag minskat med ungefär en tredjedel.

Genomströmningstiderna minskar, i snitt med tre dagar, men dock en minskning.

Det här med brottsstatistik är ganska svårt, med personuppläringsprocent och liknande siffror. Vi vet också att anmälningsbenägenheten skiljer sig för olika brott. En typ av brottslighet som sällan anmäls av någon är narkotikabrottsligheten. Den statistiken bygger egentligen på att polisen själv har arbetat och agerat. Just när det gäller narkotikabrotten ser vi nu en klar ökning av antalet utredda brott.

Vi kräver en aktiv insats av polisen, och vi kräver fler poliser. Det har lyckats.

Domstolarna avgör i dag fler mål än de gjorde tidigare. Det är viktigt.

Kriminalvården har, oavsett vad som sades tidigare, långt mycket mer resurser än man hade 2006. Ja, den tidigare regeringen inledde en ökning, men sedan 2006 är budgetökningen 30 procent – en ungefärlig ökning på ca 5 ½ procent per år.

Beläggningen på våra anstalter är i dag betydligt lägre än den var 2006. Ja, den är till och med lägre på häktena, oavsett vad som sagts.

Vi har fler anställda inom Kriminalvården, ungefär 1 000 fler. Det är en så pass hög personaltäthet att vi har världens näst högsta personaltäthet inom Kriminalvården.

Vi har fler anstaltsplatser än tidigare.

Framför allt har Kriminalvården sedan 2006 börjat få ett innehåll. Programverksamheten på anstalterna är fördubblad. Arbetslinjen, som var nästan helt utsläckt och död, har börjat återvända. Studierna och studieresultaten ökar kraftigt. Det är skillnaden mot 2006.

Kan man då märka det här i form av hur människor uppfattar det? Ja, just sedan 2006 finns det något som heter nationella trygghetsundersökningar, där människor får berätta både hur de själva upplever sin trygghet och om de har utsatts för brott.

Hur har utvecklingen varit? Ja, antalet personer som uppger att de har utsatts för brott har minskat sedan 2006. Förtroendet för polisen har ökat. Och trots vad som sägs i debatten emellanåt är den grupp som har störst förtroende för polisen de unga.

Vi har inte sett resultatet för 2011, av ganska självklara skäl, när det gäller de facto anmälda brott. Men vi hade ett trendbrott 2010, för den som roar sig med att följa brottsstatistik och är intresserad av fakta. Antalet faktiskt anmälda brott minskade för första gången på årtal 2010. Det finns ett par undantag, där det krävdes en aktiv polisinsats. Antalet anmälda narkotikabrott ökade. Vi har också sett en ökad benägenhet att anmäla våldtäkter, sexuella övergrepp och våld i nära relationer, vilket ju har varit en strävan. Den är fortfarande för låg, men det är dock en ökning – inte för att vi har haft den ambitionsnivån i sig, men att anmälningsbenägenheten ökar har varit viktigt.

Efter att ha lagt fram den här bilden vill jag naturligtvis också ta fasta på det Riksrevisionsverket säger. Jag skulle kunna travestera en annan politiker och säga: Vi har en hel del resultat – vi är relativt stolta, men vi är långt ifrån nöjda.

Vi är inte klara. Vi har mycket att göra. Vi fick ett bord som det verkligen har krävts en del för att duka, men det är inte färdigdukat. Med de resurser vi har tillfört anser vi definitivt, som de samhällskritiska partierna begär, att medborgarna har rätt att kräva bättre resultat. Det är nog viktigt att påpeka, trots vad som här har sagts om olika satsningar, att Riksrevisionsverket slår fast att det inte är brist på resurser.

Den bild man ger i dag bekräftar den kritik mot flera av myndigheterna som har funnits under en längre tid. Det krävs kortare handläggnings-tider. Det krävs att man i större omfattning håller de tidsfrister som finns, framför allt när det gäller unga brottslingar. Det krävs att antalet uppkla-rade brott ökar och att antalet lagföringar ökar. Och trots att domstolarna gör mer har vi fortfarande oacceptabelt höga målbalanser. Det måste åtgärdas.

Vi kommer naturligtvis att lyssna på oppositionen de gånger oppositionen är klok. Vi tar till oss av det. Men vi har också inlett en hel del arbete. Det är helt riktigt att polisutbildningen är någonting som vi jobbar med, och jag ser fram emot förslag som kommer. Men det är ingen idé att ni i repliker frågar om datum, kan jag säga på en gång, för jag kommer inte att ge något datum. Men arbetet pågår för fullt.

Vi sitter med den största parlamentariska kommittén för närvarande och utreder polisens organisation. Jag har stora förhoppningar om att vi

kommer att kunna vara överens om att se till att landsätta en av de största reformerna när det gäller svenskt samhälle sedan 1965.

Vi har nu en genomgång av påföljdssystemet för att se över hela påföljdssystemets infrastruktur. Jag hoppas också att vi har möjlighet att komma fram där.

Det är också viktigt att vi slår fast: Ja, vi måste fortsätta att satsa och kraftsamla, just mot de unga och speciellt de unga som riskerar att hamna i brottslighet. Det är därför de sociala insatsgrupperna är viktiga. Det är viktigt att följa det jobbet, och eventuellt utveckla det. Det är viktigt att vi får igenom den reform som vi är överens om i dag, som är en del i arbetet med att se till att förundersökningsledningen kan ske på ett sådant sätt att tidsfristerna blir korta när det gäller unga brottslingar.

Frågan om den grova organiserade brottsligheten, som Morgan Johansson uppehöll sig vid, är väldigt viktig. För första gången togs det under den förra mandatperioden ett riktigt samlat grepp. Men det finns mer att göra. Ja, vi måste börja jaga pengarna och börja titta på penningtväxtsreglerna. Vi måste fortfarande bli bättre när det gäller internationellt samarbete. Vi behöver en skarpare vapenlagstiftning. Allt detta behöver vi – och det är bara ett axplock.

Det är självklart att brottsoffren måste stå i fokus. Det är därför vi ska se över brottsskadeersättningen och göra det på ett korrekt sätt. Men det är också viktigt att påpeka att människor ska ha upprättelse, att brott ska utredas.

Återfallen i brott är alldeles för många, speciellt när det gäller yngre, enligt Statens institutionsstyrelse. Det är därför vi har gjort förändringar och fortsätter att titta på det.

Terrorism och it har tagits upp i en lång rad debatter. Jag delar de uppfattningar som Lena Olsson, Maria Ferm och Morgan Johansson har uttryckt, att det naturligtvis är terrorismen som sådan vi ska bekämpa, att det är yttringarna vi ska bekämpa. Det gäller då att vi har förutsättningar och att vi jobbar förebyggande, men också att vi har de redskap som behövs.

Därför vill jag återigen gratulera Socialdemokraterna för att de har varit med, för första gången sedan jag kom in i justitieutskottet, och tagit ansvar just med dagens överenskommelse om signalspaning. Det är konstruktivt. Det är en del av brottsbekämpningen.

Jag delar också Morgan Johanssons uppfattning att vi alltid kommer att ha den här svåra avvägningen mot integritetsfrågor. Jag tror att vi just när det gäller it-brottslighet har rätt många år framför oss när vi ständigt måste göra olika avvägningar, vad gäller dels människors integritet som brottslingar kränker när de begår brotten, dels de risker som finns när vi själva lagstiftar. Det är bra att vi har den diskussionen och helst kan samlas kring den. Jag ser fram emot att vi kanske också kan föra diskussioner med Miljöpartiet i just de här frågorna och andra frågor.

Jag ska inte hålla på lika länge som en av dem som var före mig, men jag vill ytterst kort kommentera en del av reservationerna.

Jag ser som sagt gärna att vi har en diskussion med Miljöpartiet. Men jag är ändå förundrad över att ni vill skära ned pengarna till Säpo ganska rejält men samtidigt ge dem fler uppgifter, delvis en del av de uppgifter som öppna polisen har. Ni borde kanske fundera lite grann.

Jag är lite fundersam över den slalombana som Socialdemokraterna har ägnat sig åt under åren när det gäller budgeten. I år skulle det vara lite mer pengar till polisen, och förra året skulle det vara lite mindre pengar till polisen. Något år skulle det vara mindre pengar till Kriminalvården, och något annat år skulle det vara mer. Det är svårt att se en linje när det gäller budgeten.

Vänsterpartiet känner vi igen. Det är mindre pengar till Kriminalvården genomgående och mindre pengar till polisen och totalt sett mindre pengar till rättsväsendet, så Vänsterpartiet kan man alltid lita på i det avseendet.

Mer allvarligt och märkligt är det med Sverigedemokraterna. Även Sverigedemokraterna ville spara pengar på polisen föregående år. Nu vill man ligga kvar. Men ett parti som har så höga ambitioner att föra in i diskussionen måste nog fundera lite allvarligt på hur man förbereder sitt politiska arbete. Att räkna fel på en halv miljard i anslagsökningar – inte minst när det gäller Kriminalvården – gör att partiet är lite svårt att ta seriöst.

Min fundering är: De säger sig ha höga ambitioner när det gäller brottsbekämpning, men de enda nya förslag som de egentligen kommer fram till är att man ska börja göra någon form av släktdiagram statistiskt över brottslingar för att konstatera vilken nationalitet den eventuella brottslingens mormor hade. Då undrar jag: Till vilken nytta och för vilka resurser?

Det är alltså släktdiagram och nationella djurskyddspoliser som är Sverigedemokraternas bidrag till brottsbekämpningen. Men när det sedan gäller, som beträffande trafikdatalogringen, då springer man med svansen mellan benen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 159 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att Krister Hammarbergh försökte vara elak mitt i alla gratulationer. Han sade i början: Till åtminstone 40 procent pratade Morgan Johansson om ämnet. Men jag tror faktiskt att det är en riktig skiljelinje. Jag tror att det du syftade på var mitt resonemang om vad som får unga människor att hamna i kriminalitet, och det är en ideologisk skiljelinje.

Man måste förstå att vårt område hänger intimt samman med andra politikområden. Om du, Hammarbergh, inte klarar arbetslösheten och om du medverkar till att pressa ned allt fler familjer i socialbidrag, då kommer rekryteringen till den organiserade kriminaliteten att öka. De sammanhangen måste du förstå.

Här finns en ideologisk skiljelinje. Du förstår uppenbarligen inte detta, för du säger att det inte har med ämnet att göra. Vi förstår hur de sambanden ser ut.

I vanlig ordning väljer du år och statistik efter eget behag. Du säger att antalet civilanställda är större nu än 2006. Ja, men det är ju mindre än 2008. Sedan 2008 har antalet civilanställda minskat med 250 personer – så är det.

Vi drog i gång utvecklingen när det gäller poliser. Vi startade två nya polishögskolor. Hur många polishögskolor har Krister Hammarbergh startat? Det är väl inga?

Vi startade inte den nyrekryteringen för att de nya poliserna skulle sitta i receptioner och hålla på med administration, därför att ni sedan skär ned på antalet civilanställda. Vi startade polishögskolorna och ökade nyrekryteringen av poliser för att dessa nya poliser skulle vara ute på gatorna och jaga bovar.

Då är min fråga till Krister Hammarbergh: Hur tänker du se till att antalet civilanställda ökar igen? Vi öronmärker en del av våra pengar till det. Tänker du ta tag i minskningen sedan 2008 av antalet civilanställda inom polisen?

Anf. 160 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Det är alltid fascinerande vem som försöker vara retorisk. I sin budgetreservation försöker sig Socialdemokraterna på något som kallas ett indiskt reptrick när det gäller pengarna. Man säger att man öronmärker 30 miljoner kronor för att anställa fler civilanställda. Då är frågan: Än vad? Tolkningen är rimligen att antalet poliser då skulle minska, eftersom man gör den öronmärkningen.

Det är riktigt att det var fler civilanställda 2008 än det är nu. Men antalet civilanställda var större 2008 än 2006 också. Det måste väl gå att förhålla sig till det faktum att antalet civilanställda är större i dag med en alliansregering än det var med en socialdemokratisk regering.

Och nog måste det väl gå att förhålla sig till att det är antalet poliser som räknas – inte att man har öppnat två polishögskolor. Ni hade inte de ambitionsnivåerna när det gäller antalet poliser. Ni har aldrig målat upp dem. De första två åren fick vi er aldrig att säga om ni stödde målet 20 000 poliser eller inte. Jag tror att ni har backat in.

Vi har 3 000 fler poliser. Jag tror att du kan tillgodoräkna oss det resultatet. Och vi ser resultat. Vi är inte fullt nöjda utan vill ställa större krav på organisationen. Vi ska också komma ihåg att rättsväsendets myndigheter i första hand ska tillgodose att medborgarna lever tryggare och säkrare.

Anf. 161 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Först om polisdiskussionen: Antalet poliser ökade sex år i rad från år 2000 till 2006 med sammanlagt över 1 300 poliser. Det var en effekt av de insatser som vi gjorde.

Ni hade lagt ned polisutbildningar under er förra regeringsperiod 1991–1994. Gun Hellsvik gjorde det. Vi startade upp. Vi reformerade polisutbildningen och startade dessutom nya polisutbildningar. Vi såg till att driva fram en ökad rekrytering av poliser.

Men jag säger också: Vi gjorde det inte för att de skulle sitta i receptionen eller ha administrativa uppgifter. Då säger du: Det är fler nu än det var 2006. Ja, men det är färre än vad det var 2008.

Alltihop måste fungera. Hela polisväsendet måste fungera. Då ber jag dig att ta ansvar för minskningen från 2008. Ett sätt att göra det på rent tekniskt är att öronmärka pengar. Då skapar man en klar signal om att vi vill att de nya poliserna är ute och jagar bovar och inte sitter i reception eller håller på med administration.

Prot. 2011/12:49
15 december

Rättsväsendet

Ni gör ingenting! Vi vet inte hur många civilanställda det har blivit i år. Det är kanske en ytterligare minskning. Kom i så fall med något förslag, om inte vårt förslag om öronmärkning duger, som gör att ni bevakar att poliser verkligen kan göra polisuppgifter och inte något annat.

Återigen till den tråd som Krister Hammarbergh inte tog upp: Glöm inte att vårt område inte bara är i ett vakuum, utan vi verkar i en samhällelig miljö. Klarar du inte av att bekämpa arbetslösheten och medverkar du till att pressa ned människor i socialbidrag, som den här regeringen har gjort under fem års tid, då kommer du att få större och större problem med nyrekrytering till organiserad kriminalitet.

Så hänger det faktiskt ihop. Det förstår man kanske om man har en lite bredare syn på rättsväsen och kriminalpolitik än vad alliansregeringen uppenbarligen förmår ha.

Anf. 162 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Antalet civilanställda inom polisen kommer att öka i år utan öronmärkning. Det är det ena.

Sedan är det bara att konstatera faktum: Vi har i dag 3 000 fler poliser än någonsin. Vi har betydligt fler civilanställda än vi hade 2006. Det är faktum. Det är bara att förhålla sig till det. Det är svårt att mörka det också.

Jag håller med Morgan Johansson om att samhället naturligtvis måste bygga på mycket annat också. Vi har genomlevt en finansiell kris. Europa går igenom en skuldcrisis just nu. Vi ser risken att många andra stater i Europa kommer att behöva höja skatter och skära kraftigt. Vi vet exempelvis inte vad som händer inom rättsväsendet i Storbritannien eller andra länder.

Det är viktigt att vi tar ansvar för de offentliga finanserna och ser till att vi inte hamnar i en sådan situation där de andra nu är, med risk för nedskärningar i sociala system men också i rättsväsendets system. Vi är inte i den situationen i Sverige i dag, Morgan Johansson, och det är oerhört viktigt.

Starka offentliga finanser är en förutsättning för att se till att vi har ett levande näringsliv som kan anställa de här ungdomarna men också för att se till att vi har resurser för rättsväsendet och andra viktiga verksamheter som vi gemensamt och solidariskt ska finansiera via skatterna.

Det är viktigt att ungdomar har ett jobb. Därför är arbetslinjen mycket viktig – betydligt mer viktig än bidragslinjen.

Anf. 163 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag får tacka särskilt när det gäller att man alltid kan lita på Vänsterpartiet. Stort tack till dig, Krister!

Morgan tog upp att man inte får se den här delen av budgeten som isolerad från det andra. Det hänger så klart ihop med helheten. Jag håller fullständigt med Morgan Johansson också om att vi har en regering som har ökat de ekonomiska och de sociala klyftorna. Det är grogrunden, anser vi, för ökad kriminalitet.

I det tidigare replikskiftet sades det att det är 3 000 fler poliser. Jag läste upp i mitt anförande att det fattas poliser lite här och där i Sverige. Det finns de som är intresserade av att titta på den här debatten. Det har varit flera nyhetsinslag på tv om att man har grannsamverkan och så

vidare på mindre orter, framför allt i skogslänen och på landsbygden. När de lyssnar på dig måste de ställa sig frågan: Var är de, om det nu har blivit så många? Det är första frågan.

Sedan är det en fråga som vi är vana vid att debattera. Det sägs att Vänsterpartiet drar ned på Kriminalvården. Då vill jag säga en sak bara för att det ska stå i protokollet. En villkorad halvtidsfrigivning för första-gångsdömda leder till ungefär 400 miljoner. Det kan du lägga till din egen summa. För de som sitter där den tid de ska sitta kostar väl någonting? Det måste ju bli billigare om vi inför en villkorad halvtidsfrigivning. Det frigör resurser. Därför har vi 100 miljoner kronor mer till Kriminalvården än ni.

Anf. 164 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Ja, nu var det indiskt reptrick igen. Det som är upplagt som en besparing och en reduktion av Kriminalvårdens anslag beskrivs nu som om det vore en förstärkning.

Ja, visst blir det billigare om de inte sitter hela tiden. Visst blir det billigare för Kriminalvården om de sitter halva tiden. Men frågan är om inte kostnaden ökar någon annanstans. Jättebilligt blir det väl om man inte sitter av någon tid alls. Överväg det! Då kanske ni kan spara ännu mer pengar. Men jag kan meddela att det är en uppfattning som jag inte delar med dig.

När vi har en debatt om utgiftsområde 4 är jag envis med att vi ska hålla oss till det. Det kanske uppfattas som onödigt strikt eller liknande. Men det är kutym när vi har mer än 20 utgiftsområden i riksdagen att vi har varje debatt för sig, och i dag är det just rättsväsendet vi diskuterar.

Det finns en diskussion inom polisen i Dalarna har jag sett, medialt, och även i något ytterligare läns myndighet. Jag tror att det handlar om Rikspolisstyrelsens eventuella nya medelstillelningssystem. Vad jag förstår är det inte fastslaget. Jag vet att man har ett mycket gammalt medelstillelningssystem som egentligen har byggt på att man har förhandlat någon gång för 20 år sedan. Sedan har man byggt på de siffrorna. Jag tror att det är rimligt att man ser över det systemet, men jag tror också att det är rimligt att man ser över konsekvenserna av det systemet.

Vilka konsekvenserna blir vet ännu ingen. Jag tror att det möjligen kan ha varit en del mediala utspel för att påverka den processen. Men inte minst i dag har jag fått klart för mig att oavsett hur den här fördelningen kommer att se ut kommer det att vara fler poliser i samtliga myndigheter i landet än det var 2006, så också i Dalarna.

Anf. 165 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Då fick de orter där det nu bildas garden svaret. Det här är inte regeringens fel, utan man skyller på Rikspolisstyrelsen och deras eventuella fördelningsmodell. Då blir vi av med det.

Jag hade inte tänkt nämna Kriminalvården något mer. Men Krister tar upp polisutbildningen och säger samtidigt: Ta inte replik på mig, för jag kommer inte att tala om vilken dag vi kommer med propositionen. Men jag och riksrevisorn, tror jag, är ganska intresserade av att veta åtminstone vilket årtal och vilken månad den kommer, till exempel. Då slipper du precisera vilken dag man ska lägga fram propositionen.

Prot. 2011/12:49
15 december

Rättsväsendet

Sedan gäller det domstolarna, som jag tog upp. Målen har ökat väldigt mycket på grund av er sjukförsäkringspolitik. Vi tar av pengarna för halvtidsfrigivningen och lägger 100 miljoner kronor extra på Domstolsverket. Anser Krister att det är rimligt att människor som är sjuka ska gå och vänta i månader på att få ett ärende behandlat som handlar om huruvida de ska få sjukersättning eller inte? Det kan väl ändå inte vara en humanistisk linje?

Anf. 166 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Lena Olsson nu inte uppmuntrade medborgargarden och försökte göra något slags poäng av att det eventuellt är ett medelstilleståndssystem som man – det kan väl Lena Olsson hålla med om – någon gång, vartannat decennium i alla fall, kan titta på. Det kan eventuellt leda till någon förändring, vilket är oklart. Sedan drar man kanske slutsatsen att det inte kommer att finnas några poliser alls och att vi nu ska bilda medborgargarden. Jag hoppas verkligen inte att det var det hon nu tänkte eller försökte uppmuntra människor till.

Polisutbildningen och de förslag som finns är ganska komplexa. Jag tror att det är viktigt att man står stabilt med båda fötterna på jorden när man lanserar en polisutbildning. Vi kommer naturligtvis att vara beroende av att den fungerar väl, så att vi har väl utbildade poliser och ser att systemet fungerar efteråt. Det är stora förändringar, och det är viktiga förändringar, och de måste göras noggrant. Men vi har ett behov av att reformera den, och det arbetet kommer att ske.

Sedan kan jag dela den uppfattning som Lena Olsson har om att det finns anledning att vara systemkritisk mot en del av våra myndigheter. Jag har också förhoppningar om att Försäkringskassan ganska snabbt kan få ned sina handläggningstider. Vi har absolut för höga målbalanser i domstolarna. Därför får vi bland annat nu en ny domstol, en fjärde migrationsdomstol. Det är en del av överenskommelsen med Miljöpartiet, just därför att vi där har alldeles för många ärenden som måste avgöras.

Anf. 167 KENT EKEROTH (SD) replik:

Fru talman! Jag ska kommentera en del av det som Hammarbergh lite raljerande tog upp. Det verkar inte riktigt som att han har någon koll på vår budget. Han verkar inte ha följt debatten. Han verkar inte ha läst tidningar eller följt medier.

Jag kan konstatera att vår budget är finansierad till 100 procent. Den förändring på 500 miljoner som gjordes första året, inte de andra åren, berodde inte på att vi inte hade koll på siffrorna, utan den berodde på att riksdagens utredningstjänst inte hade koll på siffrorna. Det är något som de har erkänt i svenska medier. De räknade fel, vilket de skäms mycket för, kan jag säga.

Trots att de räknade fel ligger vi första året 1,3 miljarder över regeringen när det gäller kriminalpolitiken. Vi gör i huvudsak satsningar på domstolsväsendet, på åklagarväsendet och på Kriminalvården men även på polisorganisationen på en rad olika områden. Det är 1,3 miljarder första året. De andra tre åren har vi, precis som vi hade inledningsvis, 1,8 miljarder varje år utöver det som regeringen anslagit.

Jag kan förstå att Hammarbergh är irriterad över att vi kan gå ut med mer resurser till Kriminalvården på det här sättet. Han är kanske avund-

sjuk på att vi har de pengarna. Å andra sidan är det ingen hemlighet vilka prioriteringar som alliansregeringen har gjort. Man vill slänga miljarder på illegala invandrare, alltså brottslingar, samtidigt som man skär ned på andra områden och höjer taket, maxtaxan, för sjukvård och mediciner och så vidare. Det är den prioritering som alliansregeringen alltid har gjort. Jag kan förstå att ni är avundsjuka på att vi har en budget som gör att vi kan gå ut mycket hårdare. Vi vågar röra det här området, som ingen annan vågar röra.

Sedan gäller det förslagen. Du sade att vi har fem förslag i detta betänkande, men då kanske du missade att alla våra motioner inte hamnar i detta betänkande, utan de kommer från allmänna motionstiden. Jag kan återkomma i nästa replik med alla de förslag som du uppenbarligen har missat.

Anf. 168 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag kan säga att vi har relativt god koll på antalet motioner ni har. Det är något fler än föregående år, då ni väckte sju motioner på rättsområdet, men jag tror inte att ni kommer upp i tjugo. Det får du gärna dementera om du vill.

Sedan tycker jag att det är lite fult att skylla på riksdagens utredningstjänst. Ni lämnar in en motion och sitter i Sveriges riksdag. Ni har ambitioner om att ni ska få igenom en budget. Ni säger att ni ska öka anslagen med 849 miljoner kronor till Kriminalvården men måste backa och ta bort 500 miljoner för att sedan sluta med en ökning på 349 miljoner. Det är ni som har lämnat in motionen. Det är inte riksdagens utredningstjänst. Ni måste ta ansvar för era egna produkter. Eller ska vi ha ytterligare debatter här där ni tar avstånd från det material ni har lämnat in? I vissa fall kanske det rent av skulle vara uppfriskande.

Jag tycker att Kent Ekeröth kan använda några sekunder till att berätta vad ni hade tänkt använda anslagsökningen till Kriminalvården till. Jag tycker att det förtjänar belysning.

Jag tycker också att Kent Ekeröth ska ta vara på möjligheten att svara på den fråga Morgan Johansson ställde tidigare: Hur tänker ni förhålla er till trafikdatalagringsdirektivet i vår?

Anf. 169 KENT EKERÖTH (SD) replik:

Fru talman! Om man begär uppgifter från riksdagens utredningstjänst och de återkommer med felaktiga uppgifter som de sedan korrigerar är det klart att det har påverkan på den budget man baserar på de uppgifter man får fram från utredningstjänsten som är satta att assistera en på en rad olika områden. Socialdemokraterna råkade ut för exakt samma sak för ett antal år sedan. Det var bara det att utredningstjänsten hade räknat fel ungefär fyra gånger mer än de räknat fel för oss, så vi är inte det enda parti som har blivit utsatt för detta.

Andra förslag som vi kommer att lägga fram handlar till exempel om skärpta straff. Det handlar till exempel om livstidsstraff så att vi slipper se mördare komma ut efter tio år. Det handlar om skärpta straff när det gäller sexualbrott så att man slipper se en person som har våldtagit en tolvåring få minimistraffet fyra år för grov våldtäkt mot barn, vilket vi såg häromdagen. Det handlar om att man ska kunna utvisa kriminella utlänningar som har begått mord, som har våldtagit och som har miss-

handlat andra människor. Nu får de stanna här i landet på grund av de lagar som alliansregeringen låter stå kvar, bland annat utlänningslagen. De blir inte utvisade, för det finns en uppsjö av undantag.

Detta har vi också motionerat om att ta bort. Vi har motionerat om att ta bort mängdbrottsligheten genom att dels utöka tilläggsstraffskalan, dels införa ett tredje-gången-gillt-system, där man, om man utför ett brott inom de här kategorierna, tredje gången automatiskt får maxstraff. Det är sådant ni inte gör, men det sticker i ögonen på folk när dömda kommer ut efter alldeles för kort tid.

När det gäller datalagringen får jag poängtera det igen: Vi röstade för datalagringsdirektivet. Vi röstade för vår reservation i den omröstningen. Vi vill alltså ha det. Men ni väljer i stället att betala 50–60 miljoner, eller vad det nu är uppe i, för att minska rättssäkerheten i de data som lagras genom att helt enkelt undgå kravet på att det ska lagras i Sverige. Varför ni gör den prioriteringen förstår jag inte nu, och det förstod jag inte då i debatten heller.

Nu har jag bara 18 sekunder kvar, och jag måste tyvärr lämna debatten, för jag har en annan debatt på SVT som jag måste ta. Jag kan därför inte vara med på resten av debatten.

Anf. 170 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Fru talman! Jag tror att Kent Ekeröth klarar av att stå kvar i två minuter till.

Det var faktiskt ni som röstade för en vilandeförklaring tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det kan ni inte skylla på någon annan.

Det är ni som lämnar in era egna motioner. Det är ni som ska stå för dem. Jag tycker att om man har lite råg i ryggen kan man ta på sig sina egna misstag och inte skylla på andra. Vi kan konstatera att det var en kraftig felräkning, och det är därför svårt att ta den här budgetreservationen på allvar.

Jag tycker att det hade varit bra om Kent Ekeröth hade svarat på min fråga om hur ni hade tänkt använda det ökade anslaget till anstalterna. Det kanske hade varit bra om ni hade berättat att det är just de som väntar på eventuell utvisning som ni skulle stoppa in i fängelse – människor som inte har begått några brott. Människor som inte har begått några brott skulle ni låsa in utan rättegång. Det är första gången ett svenskt parti gör något sådant. Det är ganska anmärkningsvärt.

Från Moderaternas och Alliansens sida är det väldigt viktigt med brottsbekämpning. Det är därför vi har satsat de här resurserna. Men vi kommer aldrig att göra avsteg från grundläggande rättsliga principer. I ett fungerande demokratiskt samhälle låser man inte in människor på anstalt utan att de ens har begått något brott.

Där skiljer vi oss åt väldigt kraftigt. Kent Ekeröth har heller inte berättat vad de ska med det släkträd till där en eventuellt dömd ska klargöra farfars eller mormors härkomst. Till vilken nytta skulle detta vara?

Jag är medveten om att detta blev en retorisk fråga, eftersom Kent Ekeröth inte har någon replik kvar.

Fru talman! Fokus för rättspolitikerna måste vara den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Det är positivt att regeringen i nästa års budget fortsätter att rusta upp och satsa på viktiga områden i rättskedjan och med ett tydligare fokus aktivt motarbeta grova brott och kriminalitet. Trots en positiv trend finns det fortfarande människor som känner sig otrygga, och det måste vi möta.

Polisens ökade resurser bidrar också till ett ökat tryck på andra verksamheter, och därför är det motiverat med de satsningar som görs i nästa års budget.

Låt mig fokusera på ett antal viktiga områden. Vi måste fortsätta satsa på våra unga. Tyvärr kan vi notera att antalet ungdomar som misstänks och lagförs för brott ökat under senare år. Det är ett bekymmer att så många ungdomar hamnar i kriminalitet. Vi måste ta detta på allvar, och vi måste fortsätta satsa på skolan, förebygga avhopp på gymnasiet och därmed minimera risken att ungdomar hamnar i ett utanförskap som tvingar dem att begå kriminella handlingar.

Ungdomar måste få ett bättre stöd för att inte fastna i en negativ spiral, och därför är det avgörande att kommunerna tar sitt ansvar tillsammans med fritidsgårdar och föreningslivet. I min hemkommun Västerås har även det kommunala bostadsföretaget engagerat sig aktivt för att hindra att unga hamnar utanför.

Det mest effektiva sättet att öka tryggheten för våra medborgare är att arbeta förebyggande. Detta måste intensifieras ytterligare, inte minst med fokus på ungdomar. Vi kommer att öka skadeståndsansvaret för föräldrar. Vi har tagit initiativ till sociala insatsgrupper i ett antal kommuner, och i de kommuner som har en etablerad lokal närpolis kommer polisens engagemang att ha betydelse för att förebygga att unga hamnar i kriminalitet. Skola, polis och socialtjänst måste ta ett större ansvar för detta. I uppdraget till Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen ligger också att ta fram metoder för att tidigt identifiera unga i riskzonen.

Extremism och antiterrorismarbetet är en annan utmaning. Fortfarande får vi rapporter om att det tyvärr finns enskilda personer och grupperingar som inte delar den demokratiska värdegrund som de flesta av oss vill försvara. Extremism ska motarbetas oavsett om den bygger på en viss ideologi eller religion eller om man är verksam som djurrättsaktivist och väljer att ta till hot och våld. Detta kommer vi aldrig att acceptera.

Det är fortsatt viktigt att höja beredskapen mot terrorismen, och därför är verksamheter som Nationellt centrum för terroristbekämpning centrala. Regeringen aviserar också i budgeten en uppdatering av den nationella strategin för att motarbeta terrorism. Jag vill också från Folkpartiets sida välkomna den överenskommelse som presenterades i dag mellan regeringen och Socialdemokraterna om signalspaning för polisen.

Sveriges brottsförebyggande myndigheter har en tuff utmaning, och samarbetet med andra europeiska länder kommer att behöva intensifieras för att utbyta information och förebygga attentat mot svenska intressen. Våldsam extremism, oavsett om det är våldsbejakande islamism, vitmaktrörelser eller annat som ligger till grund för den, måste motarbetas med kraft. Därför är det nödvändigt att i budgeten utöka Säkerhetspolisens anslag i syfte att ha bättre beredskap och förstärka myndighetens

kapacitet att söka upp och förebygga allvarliga hot och attacker mot vår demokrati.

Därför är det för mig obegripligt att Vänsterpartiet i samma mening dels påstår att Säkerhetspolisen har ett mycket viktigt uppdrag, dels samtidigt vill dra ned anslaget med 43 miljoner kronor.

Fru talman! Demokratiminister Birgitta Ohlsson presenterade i förra veckan en särskild handlingsplan mot alla typer av våldsbejakande extremism. Här finns ett antal uppdrag kring hur vi ska öka vår kunskap men också ett antal konkreta punkter. Ungdomsstyrelsens arbete med det civila samhället ska stärkas. Vi vill se en utökad dialog med trossamfundet. Vidare vill vi öka insatserna för att förebygga och erbjuda personer som vill lämna extrema grupperingar stöd genom en så kallad avhopparverksamhet. Det finns i dag enbart för den högerextrema grupperingen. Handlingsplanen som presenterades ska sjasättas med start 2012.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag nämna åklagarverksamheten som också har fått ett utökat mandat. Det har dessutom gjorts en satsning på utbildning och kompetens. Men vi behöver förstärka myndigheten ytterligare. Därför välkomnar vi det utökade anslaget på drygt 50 miljoner kronor extra till Åklagarmyndigheten.

Åklagarna har en mycket viktig roll i hela brottsutredningsarbetet, och vi måste ha fortsatt hög ambition så att personer som begår brott snabbt ska kunna ställas till svars för sina handlingar.

Jag vill också nämna och avisera den proposition som justitieutskottet behandlade i dag om att avlasta åklagarverksamheten ytterligare genom att utöka förundersökningsmandatet till polisen avseende vissa brott. Men detta ärende får vi återkomma till.

Ett viktigt syfte är att åklagarna ska kunna fokusera mer på sitt uppdrag när det gäller grov kriminalitet och inte minst prioritera samarbetet med europeiska och internationella kolleger. När utskottet nyligen besökte Eurojust i Haag fick vi på ett utförligt sätt ta del av hur samarbetet på ett effektivt sätt leder till att man kan spåra upp och lagföra tungt kriminella. Det har gällt narkotikasmuggling, bedrägerier men också terrorism. Därför är det fortsatt viktigt att inte bara stödja åklagarverksamheten här utan även Eurojust i Europa.

Med dessa ord, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 172 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! Varje brott är ett brott för mycket. Varje barn som blir misshandlat av en förälder, varje ungdom som blir rånad på sin mobiltelefon, varje kvinna som blir våldtagen eller varje man som blir misshandlad är ett brott för mycket. Tyvärr skulle det vara naivt att tro att vi skulle kunna ha ett samhälle helt fritt från brott. Det har ännu aldrig hänt, och tyvärr kommer det aldrig att hända. Men inställningen måste ändå vara att varje brott är ett brott för mycket. Det går inte att säga att det är lagom med 1 000 eller 2 000 små barn som blir misshandlade varje år. Det går inte att säga att det är lagom med 3 000 eller 5 000 våldtäkter per år.

Under 2010 minskade antalet anmälda brott. Tittar vi på statistiken för årets första elva månader ser vi att det har ökat lite igen, men fortfarande finns förhoppningen att det ska bli ett litet minus. Man ska också vara försiktig med just statistiken på antalet anmälda brott. Till exempel kan ett bra polisarbete vad gäller trafiknykterhet eller narkotikabrott öka antalet anmälda brott. Då är det faktiskt bra.

Vi vet också att den stora nationella trygghetsundersökningen visade att antalet personer som själva uppger att de har utsatts för brott har minskat de senaste fem åren, från 26 procent till 23 procent. Men detta kan vi ändå inte vara nöjda med.

Hur ska vi då få ned brottsligheten? Jag är övertygad om att tidiga insatser när barn och ungdomar är på väg in i kriminalitet, ett lokalt brottsförebyggande arbete, är avgörande, ett samarbete mellan polis, socialtjänst och skola, men också med näringsliv och föreningsliv.

För att det lokala arbetet ska fungera krävs det att det finns en lokal närvarande polis. För Centerpartiets del menar vi att det måste finnas polis i alla delar av vårt land, i varje kommun. Annars blir det lokala samarbetet så mycket svårare. Varje kommun har skolor. Varje kommun har en socialtjänst. Varje kommun bör ha närvarande och tillgängliga poliser. Allra bäst ser vi av erfarenhet att det är när det finns ett dagligt samarbete. Då kan man upptäcka och åtgärda problem i tid.

Under de senaste åren har Alliansen, som alla vet, ökat polisens resurser med över 30 procent. För 2012 är polisens budget för första gången över nästan svindlande 20 miljarder kronor. Polisen har också en budget i balans. Även när de tittar ett antal år framåt ser det ut som om man ska ha en budget som vidare är i balans. Ändå har antalet poliser ökat med nästan 3 000 sedan valet 2006. Nu finns det över 20 000 poliser i landet.

Det är självklart att vi som förtroendevalda politiker måste kontrollera hur den skattefinansierade verksamheten sköts. Vi måste ställa krav. Polisen har förbättrat sitt resultat, vad gäller både antalet misstänkta personer och antalet uppklarade brott, även de personuppklarade brotten. Men förbättringen har inte varit lika stor som resurstillskottet eller ökningen av antalet poliser.

Jag har förståelse för att nyexaminerade poliser inte kan vara lika produktiva som äldre, mer erfarna poliser. Det kan vara en av anledningarna till att resultatutvecklingen inte har följt resurstillskottet.

En annan anledning är alldeles säkert polisorganisationens uppbyggnad med en Rikspolisstyrelse och 21 länspolismyndigheter. Den organisationen gör det mycket svårt att styra och leda svensk polis. Det är också därför vi har tillsatt Polisorganisationskommittén som ska ta fram ett förslag till ny polisorganisation.

Några som är här sitter också med i utredningen, och vi är relativt överens. Det kan man inte tro av debatten här i dag, men i kommittén är vi än så länge relativt överens. Därför blir det också extra förvånande när Socialdemokraterna och Vänsterpartiet nu reserverar sig för ett tillkännagivande om hur den framtida polisen ska se ut. Menar ni på allvar att några månader innan Polisorganisationskommittén lägger fram sitt betänkande ska riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen säga hur den framtida polisorganisationen ska se ut? Tycker ni ändå inte att det vore lite lämpligt att avvakta den parlamentariska utredningen?

Även Socialdemokraternas och Vänsterpartiets reservationer som har nr 12, 13, 15 och 16, den sistnämnda även med Miljöpartiet, rör frågor som polisorganisationen håller på att se över precis just nu. Det är faktiskt till och med så illa att era partier inte tycker likadant här som ni gör i utredningen. Det blir lite svårt att veta var ni står. En av anledningarna till det är kanske att inte en enda av ledamöterna från oppositionen i justitieutskottet sitter med i Polisorganisationskommittén, den utredning inom vårt område som kommer att ha allra störst betydelse under hela den här mandatperioden. Om ni hade varit med i utredningen är jag övertygad om att vi hade kunnat undvika ett antal onödiga reservationer.

Fru talman! När jag ändå är inne på oppositionens reservationer skulle jag vilja ta upp två till. Först funderar jag på Miljöpartiets reservation nr 18 om specificering av säkerhetspolisens resurser. I den reservationen räknar Miljöpartiet upp till exempel människohandel, narkotikahandel och miljöbrott. Jag skulle vilja fråga Maria Ferm när Säkerhetspolisen jobbar med miljöbrott. Eller menar ni att Säkerhetspolisen ska ta över och börja arbeta med miljöbrott? Jag tycker att det ligger lite utanför deras uppdrag, som det ser ut i dag åtminstone.

I den här reservationen vill man också att det ska bli offentligt hur Säkerhetspolisen använder sina resurser. Är det verkligen lämpligt att i detalj berätta hur Säpo använder sina resurser? Man kan vara för öppenhet, och det vore så klart väldigt bra för andra länders underrättelsetjänster att få veta precis hur vår underrättelsetjänst arbetar. Jag tror faktiskt inte att vi ska bjuda på det.

Den andra reservationen som har fått mig att fundera lite extra har tagits upp här tidigare. Tyvärr har Sverigedemokraternas deltagare i den här debatten redan försvunnit från kammaren. Det handlar om reservationen om en nationell djurpolisstyrka.

Först trodde jag på något sätt att det handlade om polishundar, kanske om hästarna. Men sedan förstod jag att det handlade om brott mot djur. Det är självklart en form av brott som är alldeles avskyvärd och som jag och säkert alla andra reagerar på varje gång det händer, men frågan är om det ska vara en nationell djurpolisstyrka. Har Sverigedemokraterna tänkt sig att det ska sitta djurpolispecialister i Stockholm och åka ut till Vilhelmina eller Tomelilla när det begås ett brott mot något djur? Det är en typ av polisiär verksamhet som måste vara så lokal som möjligt. Om den här typen av brott mot djur ska centraliseras till Stockholm undrar man vad Sverigedemokraterna mer vill centralisera. Ska vi ha en lokal polis över huvud taget?

Till slut tänkte jag ta upp frågan om hur de fyra oppositionspartierna har valt att anslå pengar till polisen.

Miljöpartiet gör en total besparing på 150 miljoner kronor på polisen. Uppgifter flyttas från Säkerhetspolisen till den öppna polisen men resurser flyttas inte med.

Vänsterpartiet brukar vara det parti som gör störst besparingar på polisen, men någonting har hänt. Förra året var det Sverigedemokraterna som ville dra in mest på pengarna, och i år är det Miljöpartiet. Vänsterpartiet lägger sig nästan på samma totala ram för polisen som Alliansen med sin besparing på 48 miljoner kronor. Med en budget på 20 miljarder är en besparing på 48 miljoner eller ett tillskott på 110 miljoner som Socialdemokraterna väljer att göra marginella förändringar.

Om vi tittar närmare på Socialdemokraternas budgetförslag innebär det en besparing på 30 miljoner i den ordinarie verksamheten. Det tillskjuts 110 miljoner, men sedan öronmärks 100 miljoner till nationella så kallade GOB-insatser, det vill säga mot grov organiserad brottslighet. 10 miljoner ges för bidragsbrott, och 30 miljoner öronmärks för att anställa civil personal. Men då kan vi fundera på att det blir 30 miljoner mindre över. Poliser sägs inte upp. Poliser har rätt till ett jobb, och man ska satsa extra på civilanställda. Kvar finns möjligtvis besparingar på lokalkostnader. Det kanske blir nedläggningar av poliskontor. Vi såg en strid ström av sådant under Thomas Bodströms ledning i Justitiedepartementet under första halvan av 2000-talet.

Sverigedemokraternas budget har diskuterats tidigare. Nu är inte Kent Ekeröth kvar, men det är klart att man blir tveksam till partiets budgetförslag när det plötsligt dras bort 500 miljoner kronor. Plötsligt fick Kriminalvården en halv miljard kronor mindre att röra sig med. Då ställer man sig frågan om det fanns 500 miljoner kronor, en halv miljard, i deras första budgetförslag som Kriminalvården egentligen inte behövde som sedan bara plockas bort utan att någon politik i övrigt förändras. Tyvärr lär jag inte få något svar på den frågan.

Herr talman! Rättsväsendet och brottsbekämpningen är en mycket viktig fråga för de allra flesta människor i vårt land. Det finns signaler på att Centerpartiets och alliansregeringens satsningar på rättsväsendet börjar ge resultat. Nationella trygghetsundersökningen visar att något färre människor känner sig otrygga än tidigare och att runt 250 000 färre människor per år blir utsatta för brott. Antalet anmälda brott minskade också under 2010.

Men detta betyder absolut inte att vi kan vara nöjda. Brottsligheten måste ständigt bekämpas och förebyggas. Det är också full fart på departementet och i utredningen. Två av de allra största utredningarna pågår just nu. Det är Polisorganisationskommittén och Påföljdsutredningen. Båda kommer att lägga fram betänkanden under våren. De kommer att bli viktiga byggstenar för att få ett ännu bättre fungerande rättsväsen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 173 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors förtroende och trygghet. Brottsligheten orsakar mänskligt lidande, otrygghet och ger stora samhällsekonomiska skador.

Alla vill vi att människor ska känna sig trygga i vårt samhälle. Alla vill vi minska brotten och antalet brottsoffer. Däremot har olika partier och olika politiker olika syn på hur det ska gå till.

För oss kristdemokrater är det tydligt att med ett fokus på det brottsförebyggande arbetet på alla plan kommer vi i framtiden att få färre brottsoffer. Det är betydligt viktigare än hårdare tag och skärpta straff. Det handlar om att fokusera på brottsbekämpning på de platser där brott faktiskt begås. Stockholmspolisen arbetar både vid Stureplan och på Medborgarplatsen med mobila polisstationer. Där har man sett att med mycket små medel går det att åstadkomma en stor förändring.

Vi måste bli bättre på att lyfta upp best practice-exemplen – framgångsexemplen. Därför reser jag runt en hel del i landet och besöker olika domstolar, polismyndigheter, häkten, fängelser och även ideella krafter för att se var det fungerar bra och var det fungerar mindre bra. Tidigare i dag träffade jag poliser från Södermanland, och de berättade att de har gjort försök med mobila polisstationer i Eskilstuna. De har inte gett avsedd effekt eftersom det är mer fråga om bussar än kontor, och därför går det inte att ta emot anmälningar. Då ändrades försöksverksamheten så att den skulle passa dem. Det är precis så vi vill att myndigheterna ska jobba.

Många steg har tagits i rätt riktning under Alliansens fem och ett halvt år. Vi har i alla budgetar gjort tydliga och riktade satsningar. Vi har följt upp vilka delar som behöver stärkas från år till år. Rättssamhället har under alltför lång tid behandlats som delar oberoende av varandra. Satsar man i en ände måste man se vad det får för effekter på övriga kedjan. Det är viktigt att se hela kedjan där de olika myndigheterna ska samverka med varandra. Det är sociala myndigheter, polis, åklagare, domstolar och Kriminalvården. Även ideella frivilligorganisationer, exempelvis brottsofferjourer, har viktiga roller.

I årets debatt har det framgått av vad mina allianskolleger har sagt att vi har gjort tydliga satsningar. Regeringen gör i denna budget också en särskild satsning på att stärka säkerheten i domstolarna. Domstolarna är centrala för ett fungerande rättssamhälle. Det är därför viktigt att alla som besöker och verkar i domstolarna känner sig trygga och säkra där. Vi har satsat så att det ska gå att anställa fler vakter och installera fler larmbågar så att det går att kontrollera vad besökarna tar med sig in i domstolssalarna.

Domstolarna har fått ett ökat anslag för att hantera den ökade mängden mål. Detta är en del i att hela rättskedjan ska fungera. Satsningar på polisen följs nu upp med satsningar på domstolarna.

Att anmälda brott tas om hand på allra bästa sätt är otroligt viktigt, både för det enskilda brottsoffret och för alla andra som riskerar att utsättas för brott under tiden. Regeringen har under mandatperioden gjort stora satsningar på både polisen och domstolsväsendet.

Efter de stora resurstillskotten är det viktigt att verksamheten har ett fokus. Det gäller nu att minska tiderna för de olika målen. Det var en fråga som vi diskuterade på vårt riksting i somras och som många känner är viktig. Tiden från anmälan fram till dom i dag är alldeles för lång. Trots en ökad måltillströmning har domstolarna under 2010 förbättrat resultaten genom att avgöra fler mål och i många fall minska omloppstiderna. Målbalanserna är dock fortfarande höga, och det är viktigt att vi försöker minska dem. Ingen ska behöva vänta i flera år på en dom.

Regeringen har gett Domstolsverket i uppdrag att kartlägga goda exempel på effektiva arbetsmetoder i domstolarna och att sprida dem till övriga domstolar. Den pågående straffprocessutredningen kommer antagligen också att få effekt på brottmålsprocesserna. Det är viktigt att allmänheten har ett förtroende för domstolen.

Herr talman! Förtroendet för rättsväsendet är på det stora hela viktigt. Det förtroendet tar du med dig. Om du utsätts för brott och inte får hjälp är det möjligt att du tar saken i egna händer. Därför är samhällets roll viktig. Det gäller att ge stöd till brottsoffer. Att vi har ett brottsofferper-

spektiv innebär att både se till att stödja dem som utsätts för brott och att förhindra att människor blir brottsoffer igen.

Jag träffade för några veckor sedan en polis. Han sade att han redan på BB kan se vilka som ligger i riskzonen. När de är i yngre tonåren kan han se vilka som har fallit dit. När de är 18 år vet han vilka som kan bli livstidskriminella. Jag tycker att det är synd att vi talar för lite om våra unga och deras framtid.

Rikspolisstyrelsen har nu fått regeringens uppdrag att tillsammans med ett antal kommuner initiera ett pilotprojekt med sociala insatsgrupper för unga som riskerar att bli kriminella. De sociala insatsgrupperna ska samordnas under ledning av socialtjänsten. Arbetet ska gå ut på att stärka hela det sociala skyddsnätet kring den unge i skola, på arbetet och under fritiden. Precis som Morgan Johansson tog upp i sitt anförande är det tillsammans vi kan hitta dem som behöver stödet eller räddningen i fotbollen – precis som Zlatan.

Det är viktigt med en fungerande kriminalvård, ur flera aspekter. Kriminalvården ska bidra till att fler människor får ett liv utanför brottsligheten. Kan vi förhindra att människor återfaller i brott behöver också färre utsättas för brott, och vi får färre brottsoffer.

Alliansregeringen har i Kriminalvårdens regleringsbrev pekat ut säkerhet som ett prioriterat område. Regeringen har under en lång tid i olika budgetar haft en dialog och understrukit att säkerhetsarbetet måste utvecklas. Likaså måste Kriminalvården få ett tydligare innehåll i sin verksamhet. Detta är det enda sättet att bryta den brottsliga banan för väldigt många unga. Kriminalvården måste ge dem verktyg att ta vara på sina liv, utveckla sina färdigheter och gå ut i frihet utan att komma tillbaka till kriminalvården.

I mycket handlar det om att behandla människor som kanske har ett drogberoende. Det är oerhört viktigt att samhällets stöttning fortsätter även efter frigivning, till exempel genom att hjälpa till att hitta en bostad, ett arbete eller en utbildning, så att den frigivne återanpassar sig. När fångar frigges utan vettig sysselsättning, bostad eller sociala nätverk drivs de rakt i armarna på de kriminella kretsarna igen.

Tidigare var det så att man var tvungen att avtjäna sitt straff och gå ut och vara arbetslös innan man fick möjlighet att ta del av Amsprogrammen. Det är inte den möjlighet vi ser. Nu har vi arbetslinjen rakt igenom, och därför tycker vi att det är viktigt att man får påbörja Amsprogram redan i kriminalvården. Det har vi nu också gjort möjligt.

Kriminalvården har de senaste åren tillförts stora tillskott. Sedan Alliansen tillträdde 2006 har anslagen till Kriminalvården ökat med 30 procent, och under samma period har antalet intagna varit helt oförändrat. Det är viktigt att Kriminalvården bedriver sin verksamhet inom den ram riksdagen satt och att Kriminalvården själv får ordning på sin ekonomi. Jag ifrågasätter ibland att Vänsterpartiet vill skära ned men samtidigt vill att fängelserna ska göra så himla mycket mer på den lilla budgetram de har.

Många av de intagna har ett drogberoende. Dock är det väldigt positivt att höra att det under förra året inte hittades någon narkotika inne på våra fängelser. Det är en positiv nyhet, och det visar att fokus i arbetet ger resultat.

Prot. 2011/12:49
15 december

Rättsväsendet

Jag vill inte förlänga debatten mer utan yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

Studiestöd

18 § Studiestöd

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU2
Utgiftsområde 15 Studiestöd (prop. 2011/12:1 delvis).

Anf. 174 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! Vi ska i dag diskutera betänkandet om utgiftsområde 15 Studiestöd.

I vår budgetmotion har vi större ambitioner för Sverige. Vi väljer att investera i utbildning i stället för att sänka krogmomsen. Behoven av utbildning är stora och växande. För individen handlar det om att få bättre möjligheter till ett arbete. Det finns ett tydligt samband mellan arbetslöshet och utbildningsnivå. För samhället handlar det om att tillgodose efterfrågan på kvalificerad arbetskraft och stärka Sveriges konkurrenskraft. När företag inte kan rekrytera personal med rätt kompetens kan vi inte bara se på. Vi behöver därför investera i utbildning.

Ett litet land som Sverige kan inte konkurrera med låga löner och dåliga arbetsvillkor, utan för att kunna klara den globala konkurrensen måste vi konkurrera med kunskap. En kunskapsbaserad ekonomi är vad vi behöver. Vi delar Globaliseringsrådets bedömning att en växande andel av jobben på svensk arbetsmarknad med de ambitioner vi och rådet har för Sverige kommer att kräva en högre utbildning.

Därför måste Sverige vara ett av de länder i världen som har den högsta andelen välutbildade, och därför kan vi inte acceptera regeringens kraftfulla neddragningar av antalet högskole- och yrkeshögskoleplatser. Ett exempel från vår budgetmotion är satsningen på 8 700 extra platser som går till högskolorna. Därtill kommer pengar till kvalitet.

Herr talman! För att alla individer ska ha möjlighet att växa och utbilda sig har vi socialdemokrater byggt upp ett studiemedelssystem. Målet för studiestödet är, enligt betänkandet: "Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden."

Vad innebär då detta? Såvitt jag vet har ingen hittills haft förmånen att själv få välja vilka föräldrar den ska födas av. Jag har i alla fall inte hört talas om någon sådan person. Det gäller även vilken samhällsklass man ska tillhöra och vilken bakgrund man ska ha. Vi socialdemokrater anser att alla människor är lika mycket värda, men vi föds med olika förutsättningar. Dina föräldrars plånbok, din etniska bakgrund, om du är

man eller kvinna eller om du har ett funktionshinder ska inte få avgöra din framtid. Alla ska ha möjlighet att utbilda sig.

Som jag sagt tidigare kräver allt fler jobb i dag en högskoleexamen, och allt färre jobb finns för dem som inte har kunnat eller haft möjlighet att ta del av någon utbildning utöver grundskolan. Eftersom de borgerliga den senaste mandatperioden dragit ned på allt som har med vidareutbildning och en andra chans att göra har klyftorna ökat. Utbildningsklyftor måste minskas och motverkas, inte ökas. Med en högre utbildningsnivå mår man inte bara bättre, utan självförtroendet får sig en skjuts uppåt och man kan uppnå sina drömmar och på så sätt få ett bättre liv.

I dag har vi cirka en halv miljon personer som studerar på gymnasial nivå och får studiehjälp. Vi har ca 400 000 som studerar på eftergymnasial nivå i olika former. Ca 87 procent av dessa studerar vid en högskola eller ett universitet. Andra grupper som får studiemedel är de som studerar utomlands och studerande med barn. Alla dessa studerande är oerhört viktiga för Sveriges framtid, och det hade aldrig gått att låta så många studera om vi inte haft ett väl fungerande studiemedelssystem.

Herr talman! Vi har i dag en hög arbetslöshet i Sverige. En massa människor behöver utbilda sig för att kunna hitta ett jobb och samtidigt utvecklas som människor. Sunt förnuft säger att om det finns en efterfrågan efter arbetskraft brukar färre personer söka sig till högskola och universitet. I dag har vi en hög arbetslöshet. Inte bara den generella utan även ungdomsarbetslösheten är oerhört hög – drygt 25 procent. Att i detta läge inte satsa på utbildning är för mig jättekonstigt. Man får inte heller glömma att vi just nu befinner oss i ett läge där företag har jättesvårt att hitta rätt kompetens. Det är för att folk har fel utbildning eller i många fall ingen utbildning alls.

Trots allt bra jag nu sagt om studiemedel är det fortfarande många som inte vågar ta studielån eftersom de är oroliga för vad som kan hända om något går snett. Många bor hemma för att hålla nere kostnaderna och kan därför inte skapa sig ett eget liv eller vidareutvecklas. Samtidigt har de stora problem eftersom de anser att studiebidraget är för litet. Många funderar över att halva bidraget går till busskort eller tågbort. Det räcker inte till mycket annat. Vad kan vi göra där? Det är en fråga jag har ställt till mig själv, och jag ställer den även till mina kompanjoner i Alliansen.

Den lilla nation vi är måste ta vara på alla som bor här. Många av dessa är ungdomar som kommer från studieovana hem. Jag är en av dem som inte hade haft möjlighet att studera om inte studiemedelssystemet hade funnits. Jag hade med allra största sannolikhet fått glömma högskolestudier.

Herr talman! Vi socialdemokrater har högre ambitioner för Sverige. Utbildning är nyckeln till framtidens jobb och konkurrenskraft, men också till människors frihet att forma sina egna liv. För att företag och organisationer ska kunna utvecklas måste de kunna rekrytera folk med rätt kompetens. Eftersom vi satsar på fler platser på högskola och universitet, yrkeshögskola, folkhögskola, komvux med mera kommer även studiemedlen att öka. Därför har vi i ett särskilt yttrande till detta betänkande yrkat på att anslaget till studiemedel ökas.

Eftersom vårt förslag till ramar för utgiftsområdena inte har vunnit stöd i riksdagen kan vi inte yrka bifall till vår motion. Vi vill dock framföra följande.

Prot. 2011/12:49
15 december

Studiestöd

Behoven av utbildning är stora och växande. För individen handlar det om att få bättre möjligheter till ett arbete. För samhället handlar det om att tillgodose efterfrågan på kvalificerad arbetskraft och att stärka Sveriges konkurrenskraft.

Högskolestudier är en heltidssysselsättning. Det förutsätter att studenterna har dels en rimlig studiemedelnivå, dels ett socialt skydd som fångar upp vid såväl sjukdom som föräldraskap och arbetslöshet. Med generella och förutsägbara system skapas en trygghet som väcker människors vilja att ta steget framåt och påbörja studier och också möjligheten att fullfölja dem.

Nu sker ett viktigt arbete med att förändra och se över socialförsäkringssystemen. Det är viktigt att uppmärksamma studenters situation i det arbetet. Redan nu vill vi peka på två områden som behöver behandlas: antalet karensdagar, som i dag är 30, och möjligheten till deltidssjuk-skrivning.

Anf. 175 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Miljöpartiet verkar för en öppen högskola, inte en stängd akademi.

En öppen högskola är också en tillgänglig högskola – en högskola dit olika människor med olika bakgrund och i olika skeden i livet kan vända sig och utbildas och fortbildas genom akademiska studier.

Jag är glad för att Sverige är ett av de länder där det är mest förmånligt att studera. Det är bra, men det kan bli bättre och bör bli bättre.

Rekryteringen till högskolan behöver bli bredare. Fler grupper i samhället behöver hitta dit och få förutsättningar att vara kvar och fullfölja sina studier och ta med sig sina nya erfarenheter ut i arbetslivet eller kanske gå vidare inom akademien.

Även om det är förmånligt att studera i Sverige är det ibland svårt att leva på studiemedlet. Situationen är mest ansträngd för studerande med barn. Dessutom tillhör de svenska studenterna de mest skuldsatta när de tar sin examen.

För att möjliggöra för fler att studera på heltid och för att skapa en mer rimlig försörjning för studenterna vill Miljöpartiet höja studiemedlet med 300 kronor i månaden. Vi gör det genom en ökning av bidragsdelen i studiemedlet och inte i lånedelen, som regeringen vill. Att öka bidragsdelen ökar möjligheten till egen försörjning för studenterna. Det är en viktig skillnad mot regeringens politik. Sammanlagt anslår vi 1,2 miljarder kronor per år mer än regeringen för detta ändamål.

Miljöpartiet vill även öka stödet till studerande med barn med 100 kronor per månad vid heltidsstudier. Bildandet av familj får inte utgöra ett hinder för den egna bildningen, anser vi. Det är en självklarhet att det ska gå att skaffa barn medan man studerar, likväl som man ska kunna börja studera efter det att man har fått barn och bildat familj. För detta ändamål avsätter vi 50 miljoner kronor per år mer än regeringen.

Herr talman! Sveriges högstskolor och universitet ska präglas av kvalitet, mångfald och tillgänglighet. Ett samhälle i ständig utveckling behöver en väl fungerande högre utbildning. En av de viktigaste åtgärderna för att garantera detta är att möjliggöra för alla, oavsett bakgrund, att studera.

Men studiemedelssystemet är också ett verktyg för att skapa incitament för dem i samhället som inte har tillräcklig utbildningsnivå för att komma vidare – komma vidare in på arbetsmarknaden eller läsa in behörighet och skaffa rätt kompetens för det där jobbet som man vill ha – och utvecklas vidare.

Miljöpartiet föreslår därför att unga mellan 20 och 24 år som saknar fullgod gymnasieutbildning ska ges möjlighet att läsa in gymnasiet på folkhögskola eller komvux med studiemedel utan återbetalningskrav. Stödet kan fördelas av Arbetsförmedlingen som har att bedöma vilka som är i behov av särskilda insatser. Tanken är att det utvidgade stödet ska kunna fungera som en extra skjuts över tröskeln. Därför ges det under maximalt ett år. Därefter återgår individen till ordinarie studiestödssystem.

Vi anser att tröskeln för att komma tillbaka till skolan måste bli lägre för den grupp unga som i dag står längst från arbetsmarknaden. Därför satsar vi 760 miljoner kronor extra under de kommande tre åren för 5 000 sådana platser.

Vi i Miljöpartiet avsätter dessutom extra medel motsvarande 180 miljoner kronor för studiemedel för ytterligare 1 000 platser inom kvalificerad yrkesutbildning under mandatperioden och 2 500 platser inom kommunal vuxenutbildning.

Vi tror på ett utbildningssystem som präglas av öppna dörrar så att fler får en ärlig chans att komma in, lyckas och därmed kunna bidra till samhällsutvecklingen. Studiemedelssystemet ska stötta den visionen. Det ska ge goda förutsättningar så att människors socioekonomiska status inte blir utslagsgivande för huruvida de kan läsa vidare på gymnasiet eller högskolan.

Herr talman! När vi nu talar om studiemedelssystemet är det på sin plats att även lyfta fram det faktum att de studiemedelsregler som vi bestämmer ska styra inte bara förutsättningarna för studenterna utan även förutsättningarna för utbildningarna som helhet.

I dag går det knappast för högskolorna att lägga upp en kurs som inte pågår under samma antal veckor som det går att få ut studiemedel för. Som det ser ut i dag är det svårt att lägga upp planeringen efter nya pedagogiska rön och låta studenterna ta sina poäng i annorlunda takt eller låta kursen sträcka sig en bit in över sommaren, för då ställer studiemedlet till det för studenterna.

Studiemedelssystemet borde vara flexibelt så att det följer högskoleutbildningarna och utvecklingen inom akademien, inte tvärtom.

Herr talman! Därmed står jag bakom Miljöpartiets motion på utgiftsområdet och vill i övrigt hänvisa till vårt särskilda yttrande i betänkandet.

Anf. 176 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman och kära kolleger! De styrande politikerna har under de senaste decennierna skapat ett samhälle med tärande utanförskap, hög arbetslöshet och försämrad välfärd. Av det svenska folkhemmet, det vill säga ett samhälle präglad av gemenskap samt social och ekonomisk trygghet, återstår allt mindre.

Det samhälle och den arbetsmarknad som tidigare inrymde en hög grad av inre sammanhållning och en låg arbetslöshet har bytts ut mot ett samhälle av utanförskap, hög arbetslöshet, försämrad välfärd och sänkta

ersättningsnivåer. Vi menar och jag menar att övriga partiets politik har passerat bästföredatumet. Sverige behöver en ny välfärdspolitik.

Sverigedemokraterna menar att arbetskraften primärt ska utbildas efter arbetsmarknadens behov. Sverigedemokraternas förslag om lärlingsjobb, förstärkt stöd till yrkeshögskolan samt fler komvuxplatser banar väg för en god utveckling för såväl arbetsgivare som arbetstagare.

Utöver den generella satsningen på högre utbildning avsätter vi därför även resurser till Myndigheten för yrkeshögskolan som analyserar arbetsmarknadens behov av arbetskraft och sedan avsätter medel till de lärosäten som anordnar utbildningarna.

Myndighetens egen bedömning är att fler personer än i dag kan utbildas och få ett arbete, givet ökade medel. Man äskar därför en summa om 500 miljoner kronor årligen, vilket enligt yrkeshögskolan skulle räcka till ytterligare 8 000 platser årligen.

Detta ska jämföras med regeringens enligt mig bristfälliga och tillfälliga satsning på yrkeshögskolan som endast ger cirka 1 500 platser under 2012 och 2013.

Sverigedemokraterna menar att det är ansvarslost att inte tillföra de medel yrkeshögskolan ber om, när vi vet att man faktiskt utbildar inom områden där efterfrågan finns.

Därför vill vi tillföra 500 miljoner kronor årligen till yrkeshögskolan samtidigt som vi öronmärker 141 miljoner kronor årligen till CSN för kostnaderna för studiestöd, givet de nya utbildningsplatserna.

Jag vill påpeka att vi i dag har kunnat ta del av ett pressmeddelande från Myndigheten för yrkeshögskolan som visar att hela 86 procent av dem som slutförde sin yrkeshögskoleutbildning under 2010 hade jobb eller eget företag inom sex månader efter examen. 86 procent är en anmärkningsvärt hög siffra. Det är därför ytterst beklagligt att regeringen inte ser värdet av yrkeshögskolan och tillskjuter de medel som man ber om.

Ett annat led i samma strävan, som dessutom ger bättre möjlighet att komplettera betyg, är vårt förslag om en utökning av antalet platser på komvux. Vi vill anslå 396 miljoner kronor årligen från 2012 för 9 000 komvuxplatser och öronmärka ytterligare 277 miljoner kronor årligen, givet ökade studiestödskostnader.

Anf. 177 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Trots att sysselsättningen ökar starkt ligger den svenska ungdomsarbetslösheten klart över genomsnittet i EU. Bakom den höga ungdomsarbetslösheten ligger en utbildningspolitik som inte har lyckats ge alla ungdomar den utbildning de har rätt till. För närvarande lämnar var tredje elev gymnasieskolan utan fullständiga betyg. Dessa personer löper stor risk att fastna i en rundgång mellan korta anställningar och arbetslöshet. De riskerar att bli långtidsarbetslösa eller att helt slås ut från arbetsmarknaden.

Den svenska skolan har blivit alltmer orättvis. PISA 2000 visade att Sverige hade en stark position när det gäller likvärdighet. En analys av resultaten i senaste PISA visar att Sverige halkat ned från sin topposition och numera befinner sig på en genomsnittlig nivå. Dels har skillnaderna mellan hög- och lågpresterande elever ökat, dels har skillnaderna mellan hög- och lågpresterande skolor ökat. En rimlig hypotes är att segregat-

ionen inom skolan bidrar till att många unga får svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

I förra veckan presenterade Arbetsförmedlingen sin stora rapport om läget på arbetsmarknaden som bekräftar den hypotesen. Den visar bland annat att 40 procent av de arbetslösa som saknar gymnasieutbildning är under 35 år. Det här är ett trendbrott. Tidigare har de äldre varit klart överrepresenterade i den gruppen. Precis som Vänsterpartiet anser Arbetsförmedlingen att studiefinansieringen är avgörande för att locka arbetslösa att utbilda och omskola sig.

De ungdomar som har drabbats av nedmonteringen och den minskade likvärdigheten och inte fått möjlighet att få en fullständig utbildning hör till de prioriterade målgrupperna i vår satsning på vuxenutbildningen. Det räcker dess värre inte bara att öka antalet studieplatser för att de ska söka sig till komvux. De som saknar fullständig utbildning från grund- eller gymnasieskolan har inte sällan dåliga erfarenheter av skolan. Steget till utbildning kan vara väldigt långt för många.

Ett sätt att uppmuntra till studier är att erbjuda ekonomisk trygghet. Vi vill därför införa ett särskilt studiestöd för unga arbetslösa som läser in grundskolan eller gymnasiet på komvux eller folkhögskola. De ska kunna få hela studiemedlet som studiebidrag. Bidraget ska vända sig till den som deltar i jobbgarantin för ungdomar och har utvecklingsersättning eller aktivitetsstöd.

Inräknat vårt förslag till höjda studiemedel kommer ersättningen att bli 2 270 kronor i veckan. Omräknat till kalendermånad skulle det bli 9 866 kronor per månad. Det innebär att även de som har aktivitetsstöd får ett incitament att söka sig till vuxenutbildningen.

Vi vill också erbjuda arbetslösa som har fyllt 25 år gymnasiestudier inom vuxenutbildningen med förmånlig finansiering, aktivitetsstöd eller studiemedel med högre bidragsdel.

De som själva söker sig till komvux och får det vanliga studiemedlet kommer med vårt förslag också att få bättre ekonomi eftersom vi dessutom föreslår höjda studiebidrag. Både det ordinarie och det högre bidraget ska höjas. Den som läser in behörighet på komvux och sedan fortsätter att studera på eftergymnasial nivå skulle på så sätt även i fortsättningen kunna få sina lån avskrivna.

Herr talman! Kunskap är en demokratisk rättighet, och utbildning måste vara tillgänglig för alla. För Vänsterpartiet är det därför en viktig målsättning att bredda rekryteringen till högskolan. En av de viktigaste åtgärderna för att minska den sociala snedrekryteringen är att skapa ett studiestödssystem som ger social och ekonomisk trygghet. Det är också en förutsättning för studenter att bedriva framgångsrika studier. Bra ekonomiska villkor för studerande gör det möjligt att studera på heltid eftersom det inte finns något behov av att arbeta vid sidan av studierna.

Under de senaste åren har den ekonomiska situationen för studerande uppmärksamats. Enligt olika beräkningar ökade inte studiestödet i samma takt som kostnaderna under 1990- och 2000-talet. Bland annat ökade boendekostnaderna för den genomsnittliga studenten betydligt mer än prisbasbeloppet. Dessutom har studiemedlen sjunkit i förhållande till fattigdomsgränsen sedan mitten av 1990-talet. Här går det dessutom att se tendenser till att det sammanfaller med hur andelen kvinnor som studerar har ökat.

Prot. 2011/12:49
15 december

Studiestöd

När debatten om studenters ekonomi tog fart under 2000-talet föreslog Vänsterpartiet att studiemedlen skulle höjas med ungefär 1 500 kronor per månad. Sedan dess har studiemedlen höjts successivt av såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar. Det har funnits en relativt stor politisk enighet om att studenternas ekonomi borde förbättras.

Trots att studiemedlen har höjts har det inte inneburit att den totala ekonomin för den som studerar har blivit bättre eftersom det nästan bara är lånedelen som har höjts. Det innebär att de studerande själva får betala sin något högre levnadsstandard när de ska återbetala lånen.

Sedan 2009 har andelen lån ökat från drygt 65 procent till nästan 69 procent. Nästa år, 2012, kommer det att motsvara nästan 10 000 kronor mer per år i lån. En examen kommer därigenom att bli mellan 30 000 och 55 000 kronor dyrare. Även för dem som får studiemedel med det högre bidraget har lånedelen ökat från 20 till 27 procent.

Den högre skuldsättningen är ett hinder för många att börja studera. Det leder till minskad mångfald och lägre kvalitet vid högskolan. Vänsterpartiet befarar också att det kan leda till att allt fler studenter jobbar mer för att slippa låna, särskilt sedan fribeloppet också har höjts. Det har redan visat sig få negativa konsekvenser för deras studier.

Därför anser vi att bidragsdelen måste höjas. År 2012 vill vi återställa andelen bidrag till den tidigare nivån på 34,5 procent av totalbeloppet. Sedan vill vi att andelen bidrag ökar stegvis till 37,7 procent år 2014. På samma sätt vill vi återställa det högre bidraget till ca 80 procent av totalbeloppet.

Herr talman! Eftersom vi har andra ramar har vi endast ett särskilt yttrande som jag hänvisar till.

Anf. 178 OSKAR ÖHOLM (M):

Herr talman! Efter en lång dag av som alltid mycket angelägna debatter för riket och landets angelägenheter är det äntligen dags för utbildningsutskottets frågor. Jag säger äntligen inte bara därför att klockan närmar sig halv tio utan därför att detta är frågor som är oerhört angelägna.

Herr talman! Om utskottschauvinismen ursäktas så här sent på kvällen, åtminstone i det sällskap som är här nu, kan jag säga att detta kanske på många sätt är de viktigaste frågorna av alla. Det enkla skälet är att utan en utbildning är man inte rustad för livet. Utan en bra utbildning har man svårt att hävda sig. Då kan vi aldrig nå våra ambitioner om ett kunskapssamhälle, och vi kan vinka adjö till drömmarna om en kunskapsekonomi och så vidare.

Hela målet för utbildningspolitiken måste handla om precis detta: möjligheten för studenter att förverkliga sina drömmar och möjligheter för oss att göra Sverige till ett ännu bättre land att leva i.

Betänkandet om studiestöd är en viktig pusselbit för att nå fram till dessa mål. Det är klart att även om vi har lite olika utgångspunkter blir det alltid lite märkligt i en sådan här debatt, särskilt efter att ha lyssnat till den samlade oppositionen. Det ligger ju lite i dess natur att man ska måla upp en lite mer negativ bild. Men låt oss inte heller vara oärliga; vi är överens om mycket av utgångspunkterna. Vi tycker alla att det är viktigt att vi har ett generöst studiestödssystem. Vi tycker alla att det är viktigt att utbildning finns tillgänglig för alla. Det finns ingen motsättning.

Konflikten i svensk politik – även om det kan låta lite annorlunda i en sådan här debatt vilket kan vara bra för debattens skull – är inte att det finns en grupp som tycker att vi ska ha ett bra och generöst studiemedel och en annan grupp som inte tycker det. Så ser det inte ut. Konflikten handlar möjligtvis om att vi kan ha en liten tävling i vem som för tillfället sockrar budet mest och vill vara mest generös. Det är ofta så det blir när man debatterar detta.

Jag tycker att det känns positivt att kunna konstatera att vi trots en svår finanskris och tuffa tider på många sätt har kunnat göra viktiga förbättringar. Vi har kunnat göra reformer på detta område som den tidigare regeringen inte ens klarade av att göra i högkonjunktur. Det är det intressanta som också förtjänar att diskuteras.

Lite grann tycker jag också att man ska ta tillfället i akt att titta på hur det ser ut i vår omvärld. Titta på många av våra grannländer, där det enda man nu diskuterar är vilka nedskärningar man ska göra, vilka besparingsprogram man ska anta och vilka skatter man ska höja! I många av dessa länder är studenter såklart en av de grupper som får betala.

Vi är inte i det läget, utan vi har i stället kunnat genomföra förbättringar och förändringar som leder till positiva resultat för studenter. Det tycker jag känns bra.

Som ni vet har vi gjort ett par viktiga höjningar av studiemedlet av precis de skäl som också många av företrädarna för oppositionen har påtalat. Studiemedlen hade urgröpts under en tid. Det var svårt att få pengarna att räcka till. Vi har kunnat leverera flera gånger under förra mandatperioden och har nu äntligen kunnat komma upp i de nivåer som bland annat studentorganisationer brukar säga är de rimliga. För första gången någonsin går studentbudgetarna ihop. Det blir inga mängder av pengar över, men det börjar närma sig ett läge i exempelbudgeten där det går ihop. Det är klart att vi ska fortsätta satsa och kunna göra mer, men det där är en viktig förändring.

Samtidigt har vi höjningen av fribeloppet som jag tycker har varit en viktig reform, även om Rossana Dinamarca lät som om hon var emot det. Vi har kunnat göra detta, och vi har äntligen kommit bort från det vansinniga systemet att man ska bestraffas därför att man har tid att jobba lite extra. I stället för att man uppmuntras ska det alltså vara ett problem att man jobbar extra vid sidan av sina studier. Dessutom vet vi att de studenter som gör det har nytta av det eftersom de är mer anställningsbara efteråt. Detta är alldeles utmärkt och en viktig reform.

En ansvarsfull ekonomisk politik spelar roll inte bara för vad vi gör för studenter här och nu. Jag kan inte låta bli att nämna det som kom ut i dag. I dag fattade regeringen beslut om vilken ränta som gäller för studielånen – för den miljon, ungefär, svenskar som har studielån. Räntan nästa år är 1,5 procent. Det är alltså en rekordlåg ränta för landets studielånstagare. Skälet till det är som ni vet att studielånsräntan helt enkelt baseras på vad staten har haft för upplåningskostnader de senaste tre åren. Sedan blir det ett genomsnitt av detta. Även på detta område visar det sig nu att en ansvarsfull ekonomisk politik inte bara gynnar dagens studenter. Den gynnar också dem som har studerat och har lån. Det låter lite krångligt med upplåningsränta för staten och så vidare, men egentligen är det ganska enkelt: Ju bättre Sverige sköter sin ekonomi, desto lägre

räntor blir det för dem som har studielån. Det är alldeles utmärkt och ytterligare ett exempel.

Resultatet av den politik som har förts de senaste åren, herr talman, har varit tydligt. Det visar att vi har vågat göra viktiga satsningar och att vi har kunnat prioritera trots svåra tider. Jag kan inte heller låta bli att notera det som finns nämnt i betänkandet om att i den senaste omfattande undersökning som CSN har gjort framgår det att köpkraften för studiemedlet är den högsta sedan 1965 – sedan det moderna studiemedlet infördes. Jag har full respekt för att många upplever att det inte räcker och full respekt för att vi kanske ska ha högre ambitioner framöver. Men låt oss ändå vara ärliga och konstatera att detta är bra! Det är väl ändå bra att trots problematik i omvärlden och trots alla möjliga diskussioner om prioriteringar har studenterna varit en av de grupper som har fått det lite bättre. Det är alldeles utmärkt.

Nu fortsätter vi satsningarna inte bara i allmänhet utan också i det betänkande som vi diskuterar i dag. Vi gör det i och med att vi fortsätter satsningen på arbetslösa ungdomar som saknar fullständig grundskole- och gymnasieutbildning. Vi förlänger denna satsning, vilket är ytterligare ett sätt att stärka några av dem som kanske står längst bort från arbetsmarknaden. Det är också ett sätt att svara upp mot det som kanske är ett av de stora misslyckandena i svensk gymnasiepolitik – att så många inte har klarat sig igenom grund- och gymnasieskolan.

Det finns en del som jag tycker är viktigt att nämna apropå att kunna hantera de problem som har uppstått med de studenter på tekniska utbildningar som blev återbetalningsskyldiga därför att de gick på program där man läste lite snabbare än andra. Också detta hanteras och löses i och med det här.

Sammantaget tycker jag att vi i ord och handling har visat att vi har varit beredda att göra stora förbättringar. Vi ser framför oss en situation där studiemedlet har högre köpkraft – den högsta på länge – i dag. Över huvud taget får vi på detta sätt ett generöst studiemedelssystem som vi visar att vi menar allvar med.

Jag har förståelse för hur det känns om man tillhör oppositionen. Där har man talat om detta inte bara under oppositionstiden, utan det var den officiella retoriken även i majoritet. Och nu genomför vi förbättringarna, dessutom när det är svåra tider! Jag förstår att det svider lite grann, men det är bra för Sveriges studenter.
(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Svensson (M) och Emil Källström (C).

Anf. 179 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Oskar Öholm har aldrig riktigt sett något problem med studenternas ekonomiska situation. Vi har haft många sådana här debatter, och han har alltid tyckt att det systemet generöst och att det inte behöver göras så mycket med det. Det har kanske varit andra som har varit mer för att höja studiemedlen; alla partier utom Moderaterna har velat höja studiemedlen.

Visst ska man kunna jobba vid sidan om! Jag har inte haft någonting emot att fribeloppet har höjts. Men problemet är att det inte är detta det

handlar om i dag. I dag är det snarare en förutsättning att jobba vid sidan om för att man ska kunna klara sin studieekonomiska situation. Det är det som är problemet, för det leder till att det bara blir en del som har möjligheten att göra det.

Vi vet att studenterna och deras liv ser väldigt olika ut. Man jobbar kanske med saker som inte alls har med ens utbildning att göra. Jag tycker att arbetslivserfarenhet kan vara viktig, men det ska också vara det som är relevant för ens utbildning. Många högskolor har dessutom uttryckt att det finns ett problem med att många studenter får jobba vid sidan om eftersom det därmed sänker kvaliteten på utbildningen.

Anf. 180 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Låt oss börja med detta: Nej, jag upplever inte att jag alltid har sagt att allting är jättebra för studenter. Det är klart att jag har full förståelse för att det finns gott om studenter som har svårt att få pengarna att räcka till, inte minst därför att alla inte ser likadana ut och har det på samma sätt.

Däremot har jag vänt mig lite grann mot den andra beskrivningen. Om man lever i ett land med ett studiestödssystem som är det kanske mest generösa i världen och är ansvarig politiker för detta måste man också kunna säga det.

Det blir en märklig diskussion när man diskuterar förbättringar om man inte har en utgångspunkt om var man befinner sig. Därmed tycker jag att det fortsatt är relevant att tala om det.

Vi har, som sagt, visat i ord och handling att vi är beredda att göra förbättringar.

Diskussionen om arbete vid sidan av studierna är spännande därför att den rymmer dels en praktisk aspekt, nämligen att det är bra att man får pengarna att räcka till, dels en annan aspekt, nämligen att det blir lättare att få jobb och att man är mer anställningsbar.

Jag har förståelse för att det kan se olika ut beroende på vad man läser. Men faktum är att inte ens om man jobbar med någonting som är helt bortkopplat från utbildningen spelar det någon roll. Det visar sig att man ändå är mer anställningsbar. Även om man har jobbat på McDonalds och samtidigt läser till civilingenjör är det just det faktum att man har visat prov på att man har varit ute på arbetsmarknaden som gör att man då blir mer anställningsbar. Det tycker jag är bra.

Sedan kan jag återigen konstatera att ungefär 50 procent av landets studenter brukar uppge att de jobbar extra, och ungefär 50 procent av landets studenter brukar uppge att studierna motsvarar heltidsstudier. Vi har sett siffrorna förut. Om det är exakt samma kan man diskutera. Men nog är det en intressant jämförelse.

Herr talman! Slutligen kan jag inte låta bli att ställa en fråga till Rossana Dinamarca. Här har man under lång tid talat om att det inte sker några förbättringar. Sedan konstaterar CSN att köpkraften för studiemedlet är den högsta sedan 1965. Min fråga blir: Tycker inte Rossana Dinamarca att det är lite jobbigt att bli omkörd från höger?

Anf. 181 ROSSANA DINAMARCA (V) replik:

Herr talman! Man kan alltid jämföra sig med dem som är sämre. Jag kan också skriva under på att vi har ett generöst studiemedelssystem

jämfört många andra länder. Men vi har också högre ambitioner än så. Vi anser att alla ska ha rätt till utbildning. Det ställer också höga krav på att man ska se till att alla faktiskt har möjlighet att vidareutbilda sig, oavsett om det handlar om vuxenutbildningen eller om den högre utbildningen.

Jag ser ett stort problem med Arbetsförmedlingens siffror som visar att 40 procent av de arbetslösa som saknar gymnasieutbildning är under 35 år. Ser inte Oskar Öholm detta problem?

Ser Oskar Öholm inte heller det problem som många rektorer på landets högskolor och universitet talar om, nämligen att studenterna inte har tid att ägna sig åt studierna på grund av att de måste lägga så mycket tid på att klara av sin studieekonomiska situation? Det är därför vi menar att det inte är rimligt att studenterna lever under fattigdomsgränsen. Vi vill att heltidsstudier också ska ses som en heltidssysselsättning.

Anf. 182 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att även Rossana Dinamarca är beredd att säga att det är ett generöst studiestödssystem. Då har vi en gemensam utgångspunkt. Utifrån det kan man diskutera vilka förbättringar som man ska göra.

När det sägs att det är ett bekymmer att studenterna på många ställen inte har tid med studierna för att de måste jobba extra får man vara lite försiktig med retoriken. Då är man lätt tillbaka till att det låter som att det är ett absolut krav. Det är klart att vår och allas utgångspunkt är att vi har ett stöd där extraarbete ska ske vid sidan av. Det ska ske just för att studenterna ska kunna skapa sig en bättre ekonomisk situation om de vill och kan det. Men det ska inte vara en förutsättning för att kunna studera. Då blir det svårt att hävda att den situationen på något sätt har blivit sämre i dag när vi samtidigt ser att köpkraften har blivit större för studiemedlet och med de satsningar som vi har gjort.

Jag tycker att detta är en balansgång. Jag är beredd att diskutera ytterligare förbättringar framöver. En sådan sak gäller den studiesociala kommittén som man skulle kunna diskutera mer framöver och kanske tillägglån under vissa tider då det är svårt att få pengarna att räcka till. Jag har lätt att föreställa mig att det kan finnas utbildningar där man under vissa tider kan jobba extra vid sidan av studierna men att det under andra tider av utbildningen är svårare. Låt oss diskutera hur man gör sådana förbättringar. Men vi har ett bra och ett generöst system, och vi är överens om att vi ska göra det bättre.

Anf. 183 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Jag kommer att fokusera just på studiestödet. Vi har anledning att tala om många olika aspekter vad gäller utbildningspolitiken i bred mening på måndag när vi ska ha budgetdebatten.

Regeringen föreslår att drygt 22 miljarder kronor anvisas till sju anslag inom utgiftsområde 15 Studiestöd. Fem av anslagen har inte lett till några motionsyrkanden. Men vad gäller studiemedel har samtliga oppositionspartier olika motionsförslag. Utskottsmajoriteten ställer sig bakom regeringens förslag.

Regeringen redovisar skäl till förändringar vad gäller anslaget studie-
hjälp. En sådan förändring har varit det fjärde tekniska året i gymnasiet
som har renderat förändringar vad gäller ökat behov av studiehjälp.

Men det finns också andra förändringar. Befolkningsframskrivning-
arna från Statistiska centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella
åldrar nådde sin topp under 2009 och kommer att minska med drygt 19
procent under perioden 2009–2015. Det medför förändringar vad gäller
studiebidraget, inackorderingstillägget och det extra tillägget.

Regeringen gör bedömningen att den tillfälliga satsningen på arbets-
lösa ungdomar i åldrarna 20–24 år som saknar fullständig grundskole-
och gymnasieutbildning bör förlängas, så att dessa ungdomar under vissa
förutsättningar kan få den högre bidragsnivån inom studiemedlet även för
studier på grundläggande eller gymnasial nivå som påbörjas under 2012.

Ca 1 000 ungdomar kommer att omfattas av satsningen under 2012,
ca 500 ungdomar 2013 och ca 250 ungdomar 2014. Därför bör anslaget
utökas med 80 miljoner kronor för 2012.

En förändring som inte bedöms medföra några ökade utgifter för stu-
diestöd men som naturligtvis måste nämnas är frågan om studiemedel på
program på heltid där antalet veckor är färre än 40. Det rör framför allt
de tekniska utbildningarna.

Studiemedel för studier på ett utbildningsprogram som omfattar 60
högskolepoäng under ett normalstudieår får lämnas på heltid under 40
veckor även om studierna bedrivs under ett färre antal veckor, dock
minst 36 veckor. Detta gäller dock bara för studier på utbildningspro-
gram som före den 1 januari 2010 har haft ett sådant upplägg. Men rege-
ringen gör bedömningen att detta bör gälla även för studier på utbild-
ningsprogram som har startat den 1 januari 2010 eller senare, dock längst
till och med utgången av 2014. Det är en viktig förändring.

När det gäller satsningar på yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning
anvisas medel för en utökad satsning med ca 5 000 platser 2012, och för
2013 beräknas medel för ca 1 000 platser. Satsningen bedöms öka utgif-
terna för studiemedel med 247 miljoner kronor 2012.

Det är viktigt att återkomma till de satsningar som görs. Det låter
ibland från oppositionen som om ingenting görs. De omfattande sats-
ningarna finns att ta del av.

Medel anvisas för en tillfällig satsning inom yrkeshögskolan som
motsvarar ca 1 000 platser 2012, och för 2013 beräknas medel för ca 500
platser. Satsningen bedöms öka utgifterna för studiemedel med ca 39
miljoner kronor 2012.

I budgetpropositionen för 2011 avsattes medel för att kommunerna
skulle bedriva lärlingsutbildning inom den gymnasiala vuxenutbildning-
en. Sammantaget motsvarar satsningen 5 900 årsplatser 2011–2014. Det
medför också behov av ökade studiemedel på 45,5 miljoner kronor 2012.

Herr talman! Utskottets majoritet välkomnar regeringens tidigare och
nu aktuella satsningar på fler utbildningsplatser. Studiestödet fyller en
viktig funktion för att möjliggöra studier.

Jag ska också beröra studiemedelsnivåerna och utvecklingen. Jag vill
då påminna om att studiemedlet höjdes med 431 kronor per studiemånad
den 1 januari 2010.

Centrala studiestödsnämnden konstaterade i en jämförelse med kon-
sumentprisindex att studiemedlets köpkraft under 2010 var den högsta

sedan det moderna studiemedelssystemet infördes 1965, vilket tidigare talare också har varit inne på. Därefter har studiemedlet höjts med ytterligare 498 kronor från och med den 1 juli 2011.

Det innebär att studiemedlet i dag uppgår till 9 400 kronor per studiemånad vid heltidsstudier.

Jag gick i dag in och tittade på statistiken på CSN:s hemsida. Där kan man konstatera att år 2006, då Socialdemokraterna hade regeringsmakten, fick man för 20 veckors heltidsstudier 34 840 kronor. Det gjordes en förändring samma år med någon månad retroaktivt, och med höjningen valåret 2006 blev det 36 280 kronor för samma antal veckor. I dag, 2011, uppgår ersättningen till 43 380 kronor.

Vi måste notera att det har skett en markant förbättring genom de förstärkningar som är gjorda.

Utöver det, som Oskar Öholm var inne på, har också fribeloppet höjts. Det är möjligt att arbeta vid sidan om studierna, och det ska inte påverka studiemedelsnivån.

Dessutom är nivåerna i studiemedelssystemet indexerade med prisbasbeloppet för att kompensera för prisutvecklingen.

Herr talman! Jag ska beröra några andra siffror som kan vara viktiga att ha med i debatten.

CSN betalade under 2010 ut 3,8 miljarder kronor i studiebidrag. Det är ganska mycket.

Under 2010 studerade drygt 333 000 personer i Sverige på eftergymnasial nivå med studiemedel, vilket var fler än rekordåret 2004. Av studiestödstagarna på eftergymnasial nivå under 2010 hade nära 72 procent studielån. Ca 30 300 personer fick studiemedel för eftergymnasiala studier utomlands. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 67,3 procent under 2010.

Denna enkla genomgång, herr talman, av hur mycket studiestöd som används är viktig att ha med i debatten. Konkreta åtgärder har förbättrat villkoren för studerande. Sverige har ett generöst studiestöd som ger många studerande ekonomiska möjligheter att utbilda sig.

Mot dessa satsningar står en opposition med olika förslag och med olika inriktning.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Andrén (FP).

Anf. 184 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Ska Sverige fortsätta att vara ett öppet, innovativt och rikt land där alla har möjlighet att förverkliga sina drömmar, nå sin fulla potential eller göra en klassresa krävs en väl utbyggd högre utbildning och ett studiemedelssystem som är generöst och tillgängligt för alla. Denna debatt handlar, som de flesta debatter, om hur vi ska göra Sverige och i detta fall studiemedelssystemet ännu lite bättre. Men vi kan ändå konstatera, som tidigare talare har varit inne på, att Sverige redan i dag är ett bra land för dem som vill studera.

Vi kan också konstatera, som tidigare talare har gjort, att det finns en bred politisk enighet kring dessa frågor. På ett sätt manifesteras detta i det faktum att oppositionspartiernas särskilda yttranden till största delen

handlar om helt andra politikområden än just studiemedel. Det finns inte så mycket att bli arg över.

I år har situationen gått från bra till ännu bättre för landets studenter. Tillskottet på nära 500 kronor, 498 kronor, varje månad för en heltidsstudent märks tydligt i en students plånbok – det vet jag av egen erfarenhet. Budskapet från CSN är lika tydligt – det är helt fantastiskt att sällan eller aldrig har en student i Sverige fått så mycket för sitt studiemedel, justerat för KPI och så vidare. Vi kan ändå inte tala om studenterna som en särskilt köpstark grupp, men kanske har studenter i Sverige aldrig varit köpstarkare än i dag.

En annan positiv förändring är att vi vid årsskiftet höjde fribeloppet till nästan 140 000 kronor, 136 400 kronor, per år. Det finns fortfarande studenter som slår i taket och som "straffas" för att de tjänar för mycket. Men denna grupp är mycket mindre än vad den har varit på lång tid.

Vi anpassar politiken. Vi anpassar systemen efter verkligheten. Det finns och har under lång tid funnits en stor grupp studenter som vill jobba på sidan om, som ser ett mervärde och som vill göra sin situation lite bättre men har haft svårigheter med det. Man har fått deala med sina arbetsgivare för att få ut lönen i januari i stället för december för att inte bli straffade av systemet. Det är inte lika vanligt längre, och det är tack vare en modern regering som ser och möter detta.

Vi i Centerpartiet ser att det är bra för alla parter om studenter kan kombinera studier och arbete om de själva vill. Ett gammalt centerförslag, utöver att höja och gärna ta bort fribeloppet, är att skapa ett koncept som kallas studentmedarbetare där syftet är just detta. Vi är övertygade om att en större integration mellan skola eller lärosäten och arbets- och näringsliv är till gagn för såväl studenterna som näringslivet och lärosätena.

Herr talman! Även om snittstudenten – de stora grupperna studenter – har det bättre än på länge, eller kanske än någonsin, finns det grupper av studenter som fortfarande har en otillfredsställande situation. Det finns till och med grupper som inte blir studenter på grund av att de ser svårigheterna att bli det. Detta gäller inte minst studenter med barn. Det gäller studenter som vill studera vidare lite senare i livet. Tröskeln att gå från arbetsliv till att börja studera är såklart relativt hög. Den kommer antagligen alltid att vara det – det handlar om ett ganska rejält ekonomiskt avbräck. Har man barn är denna tröskel extra hög. Här kan vi skönja vissa förbättringar. Studiemedelshöjningen gäller givetvis även föräldrar. Men fortfarande finns det mycket kvar att göra. Hit finns det anledning att rikta uppmärksamhet och resurser i framtiden.

Herr talman! Andra saker när det gäller det livslånga lärandet, att komma in i högre studier i senare skeden i livet, med eller utan barn, är att det krävs mer än att bara se på studiemedlet. Jag och Centerpartiet vill på olika sätt gynna människor som satsar på sig själva. Man ska kunna lägga undan en slant för att till exempel starta företag eller börja studera i ett senare skede i livet och ha en lite bättre ekonomisk standard, så att det inte blir ett för stort tapp.

Vi framstår väl mer och mer som sparandepartiet i svensk politik. Vi driver sedan ett antal år tillbaka just de här frågorna om att på olika sätt gynna svenskens sparande.

Prot. 2011/12:49
15 december

Studiestöd

Ett annat förslag som jag vill lyfta fram här i dag som inte är direkt kopplat till studiemedelssystemet men ändå är att möjliggöra för studenter att plugga enligt ett treterminssystem, i stället för dagens höst- och vårterminer.

Ännu mer positiv än jag är till ett treterminssystem är jag till våra lärosätens autonomi. Det slutgiltiga avgörandet huruvida vi ska få ett treterminssystem ska fattas av rektorer och av dem som lägger upp utbildningarna. Det vore dock en spännande tanke att man på vissa lärosäten skulle kunna bli sjuksköterska eller civilingenjör på lite kortare tid, utan det långa sommarlov som svenska studenter har.

Jag nämner detta eftersom det är en annan sida av det mynt som är ett gott klimat för studenter med barn eller studenter mitt i livet. Vissa vill växla spår och studera men finner av olika anledningar att det inte går. Studiemedel kan vara en sak, studieformer kan vara en annan och möjligheten att själv finansiera genom sparande kan vara en tredje. Lösningen är inte bara studiemedel.

Som Oskar Öholm var inne på går studentbudgetarna ihop för kanske första gången någonsin för den genomsnittliga studenten. Det här är historiskt. Det känns fantastiskt att kunna vara med i ett regeringsparti som får detta på plats under vad som verkar bli en serie av långkonjunkturer. Trots det kan vi prioritera detta. Det är därför jag har ägnat en så stor del av mitt anförande åt just de grupper av studenter som inte omfattas av den där enkla uträkningen man ser i tidningen. Det finns grupper av studenter vilkas behov vi måste fortsätta att möta, just för att främja ett livslångt lärande, och det som vi står och skryter om och är nöjda över att ha fått på plats måste gälla så många som möjligt, även dem som börjar plugga lite senare och dem som börjar plugga och har barn.
(Applåder)

Anf. 185 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Sverige är en kunskapsnation. Det är viktigt att vi gör allt för att befästa, bevara och utveckla Sverige som just en kunskapsnation. Det är genom kunskap vi som ett litet land kan hävda oss i en global marknadsekonomi. Vi måste säkra en plats i framkant.

Tillväxten i en global värld styrs mer och mer av kunskap. För att klara att möta internationell konkurrens och skapa ekonomisk tillväxt måste vi i Sverige ha välutbildad arbetskraft, och för att locka allt fler att utbilda sig krävs generösa och rimliga villkor för finansiering av studietiden.

Kristdemokraterna har varit pådrivande för att förbättra studenters ekonomiska villkor och göra det möjligt för fler att studera, även i olika faser i livet.

Det är extra positivt att ta del av statistik som visar att Sverige i dag har ett av världens mest generösa studiestöd. Det anpassade studiemedelssystemet bidrar till effektiva studier genom att studenten får arbetsro och kan fokusera på sina studier. Det ger en rent materiell trygghet under rimliga förhållanden.

Herr talman! Kristdemokraterna ser trygghet och frihet kombinerat med ansvar under studietiden som avgörande faktorer för att människor ska lyckas med sina studier. Morgondagens och dagens studenter är människor i varierande åldrar, med skiftande behov.

Friheten innebär att kunna välja studieinnehåll men även lärosäte såväl i vårt land som i andra länder och att få chansen att försörja sig själv och kanske även sin familj på en bättre nivå. Studenter ska få förena arbete med studier utan att mista förmåner. Det ska vara ett fritt val vilken levnadsnivå man väljer att leva på. Ansvar för att studierna fullföljs läggs på individen. Det gäller ju för alla.

Fribeloppsgrensarna har förbättrats under alliansregeringens tid. Men vi kristdemokrater vidhåller fortfarande att fribeloppet helt ska tas bort. Vi har ingen högsta nivå för hur mycket en arbetare tillåts arbeta. Ett sådant krav ska vi inte heller lägga på våra studenter.

För mig som kristdemokrat är det viktigt att alla får möjlighet att ta del av studiestödet utifrån villkoren att ansvaret för fullföljandet av studierna uppfylls.

Ju fler människor ur olika faser i livet som utgör vår utbildade arbetskraft, desto starkare bildningsideal får vi. Det innebär framför allt att fler människor med adekvat utbildning står till forskningens, kunskapsutvecklingens och arbetslivets förfogande.

Herr talman! Alliansregeringens fokus på just flexibilitet och anpassbarhet är helt rätt i tiden. Jag ser med spänning fram mot regeringens bedömning av hur regelverket för studerande vid sjukdom ska förbättras.

Jag vill i det sammanhanget påtala att den parlamentariskt sammansatta kommitténs direktiv *Hållbara försäkringar vid sjukdom och arbetslöshet* (dir. 2010:48), som bland annat har i uppgift att analysera och föreslå regler för hur arbetsförmåga och studieförmåga ska kunna kombineras på bästa sätt, kommer att ligga till grund för regeringens kommande bedömning.

Kristdemokraterna kommer noga att bevaka utredningens framskridande och hoppas att det blir ytterligare en indikator som bidrar till helheten och att det i slutändan underlättar för dem med nedsatt arbetsförmåga, så att de får nya möjligheter att också utbilda sig.

Herr talman! Trygghet och frihet under ansvar – det är Kristdemokraternas grund för studiemedelspolitiken.

Bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner och reservationer!

I detta anförande instämde Anders Andersson och Roland Utbult (båda KD) samt Emil Källström (C).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

19 § (forts. från prot. 48) Hälsovård, sjukvård och social omsorg
(forts. SoU1)

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 186 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Den hälsovård, sjukvård och sociala omsorg som den här debatten gäller är omfattande. Jag vill lyfta ett par områden som jag upplever som väldigt viktiga. Det ena är situationen för personer med funktionsnedsättning. Det andra gäller barns rättigheter.

För personer med funktionsnedsättning har den sociala och ekonomiska utvecklingen i Sverige haft stor betydelse. Fram till 1930-talet var det fattigvård och enskild välgörenhet som stod för den ekonomiska tryggheten för funktionshindrade. År 1965 kom den första handikappolitiska utredningen. Ett antal utredningar har passerat under åren, och handikappolitiken har utvecklats.

I dag fokuserar vi på framför allt tre områden: att handikapperspektiven genomsyrar alla samhällssektorer, att skapa ett tillgängligt samhälle och att förbättra bemötandet.

En viktig milstolpe i arbetet var LSS-reformen år 1994, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många personer med svåra funktionsnedsättningar. Ytterst handlar det om att tillförsäkra personer med omfattande och varaktiga stödbehov insatser som de behöver för sitt dagliga liv. Det behövs också en väl fungerande tillsyn för att se till att LSS tillämpas på rätt sätt.

I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning sägs att de och deras organisationer aktivt ska involveras i beslutsprocesser som initieras av staten. Regeringen föreslår drygt 182 miljoner kronor som bidrag till handikapporganisationerna, med syfte att stödja dem i deras arbete för att personer med funktionsnedsättning ska uppnå full delaktighet och jämlikhet i samhället.

I Sverige är människor med funktionsnedsättning oftast synliga i det dagliga livet – och ska så vara. Det gäller de flesta utom dem med psykiatrisk problematik. Där ser man ofta inte hur personen har det.

Jag satt vid ett frukostmöte arrangerat av projektet Hjärnkoll i Kulturhuset i Stockholm tidigare i år. Bredvid mig satt ett par personer. Någon hade bipolär sjukdom och var alltså manodepressiv, men det var helt omöjligt att upptäcka vem det var som hade denna problematik.

Det kan också vara hämmande när man söker arbete. Man vill kanske inte berätta att man har en funktionsnedsättning. Men det finns i dag tack och lov arbetsgivare som ser bortom hindren och som i stället ser kompetensen hos den som de har tänkt att rekrytera.

Enligt Arbetsförmedlingen kan åtta av tio svenska företag tänka sig att anställa en person med funktionsnedsättning om personen har rätt kompetens för uppgiften. Hamburgerkedjan Max är ett exempel på företag som har visat vägen. De har i dag över hundra personer med funktionsnedsättning anställda. Det företaget vet att det fungerar och att det är lönsamt. Telia har också positiva erfarenheter, liksom polisen i Stockholms län, för att ta några exempel.

Herr talman! Vi vill mer. Vi är inte framme ännu. I morse gick 4,7 miljoner människor i Sverige till sina jobb. Men det är inte samma villkor för alla. Bara hälften av personerna med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning är sysselsatta.

Av de åtgärder som kommer framöver för personer med funktionsnedsättning vill jag nämna en som jag känner starkt för: Kulturarvslyftet, som vi beslutade om här i riksdagen i går. Det är en satsning från regeringen på 270 miljoner kronor där Riksantikvarieämbetet delar ut medel till små och stora organisationer. Pengarna går till uppstart och handledning, och lönen står Arbetsförmedlingen för. Det kommer att ge minst två effekter. De som i dag står långt ifrån arbetsmarknaden har en möj-

lighet att komma in i arbetslivet. Dessutom kommer det kulturarv som vi alla är rädda om att få ett lyft, ett kulturarvslyft.

Herr talman! Jag ska säga några ord om barnen. Vi har i riksdagen antagit en strategi för barns rättigheter i vårt land. I det betänkande som vi debatterar nu föreslås en kraftfull satsning på att bland annat stärka skyddet för barn och ungdomar inom den sociala barn- och ungdomsvården. Bland insatserna finns den försöksverksamhet som Socialstyrelsen bedriver med personligt tillsynsombud, som ska träffa barnet minst fyra gånger per år eller oftare om barnet så önskar.

För oss kristdemokrater är barns och ungas uppväxtvillkor i fokus. Det förebyggande arbetet är naturligtvis oerhört viktigt, eftersom det är så mycket kostsammare att reparera vuxna människor som åsamkat sig själva och andra skador under livets gång. Men framför allt handlar det om att skapa hopp och tro i ungdomars liv.

Tjejerna mår dåligt och gör självmordsförsök, men de flesta som tar sina liv är killar, enligt Statens folkhälsoinstitut. Statistik från Socialstyrelsen visar att det varje dag är ungefär sex personer mellan 15 och 24 år som försöker ta sina liv. Varannan dag dör en ung person genom att begå självmord.

Orsaken till den negativa utvecklingen bland ungdomar menar Folkhälsoinstitutet har att göra med uppväxten, dålig uppväxt och det svåra läget när det gäller att få tag på jobb. Det handlar om att uppfylla de strategier som vi har satt i verket här i riksdagen och i vårt utskott: arbetet med att bekämpa våld mot barn, stödet i föräldraskapet, att få unga i arbete och att främja barns psykiska hälsa, som innefattar åtgärder för att förebygga ohälsa hos barn och unga.

Jag yrkar bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

I detta anförande instämde Anders Andersson och Annika Eclund (båda KD).

Anf. 187 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Ärade åhörare! Innan jag går in på mitt egentliga anförande kan jag inte låta bli att fälla en kommentar om en del av ordväxlingen i gårdagens del av den här avbrutna debatten.

Centerpartisten Kenneth Johansson påpekade i en debatt med Lena Hallengren att antalet sysselsatta ökat i förhållande till antalet sysselsatta hösten 2006, när alliansregeringen tog över regeringsmakten, och glömde bort att effekten av befolkningsökningen innebär att andelen arbetslösa ändå är nästan 1 procent större i dag än den var då, 7 ½ procent i stället för 6,7 procent.

Det var då, herr talman, som Kenneth Johansson valde att exemplifiera regeringens jobbpolitik med sänkt krogmoms, ROT och RUT. Det är det som gör att jag inte kan låta bli att ge en kommentar.

Regeringens så kallade jobbpolitik är faktiskt den dyraste jobbpolitik det här landet någonsin har sett. Det kostar statskassan 1 ½–3 miljoner i sänkta skatteintäkter för varje eventuellt jobb som den typ av skattesänkningar som regeringen föredrar skapar.

I traditionell jobbpolitik, sedan andra världskriget, har man i huvudsak inriktat sig på att genom reformer av olika slag skapa nya välfärds-tjänster, som utbildning, barnomsorg, fritidsaktiviteter, kulturaktiviteter

Prot. 2011/12:49
15 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

och äldreomsorg. Men man har även inriktat sig på att organisera så kallade skyddade arbetstillfällen eller andra meningsfulla aktiviteter för de människor som på grund av nedsatt funktionsförmåga, fysisk eller psykisk, inte lyckas få in en fot på den ordinarie arbetsmarknaden.

Den sortens åtgärder skapar fyra till åtta gånger så många jobb för samma pengar.

Att påstå att alliansregeringen har uppfunnit någon form av fungerande jobbpolitik är faktiskt ett hån mot dem som behöver ett arbete. Det regeringen har gjort är att man har genomfört reformer som innebär att jobb uppstår där någon har råd att efterfråga dem i stället för att skapa jobb där de verkligen behövs.

Det är nya kök, glasverandor och badrumsinredningar åt de rika i stället för fler händer i vården och bättre villkor i skolan. Det är 5,4 miljarder till dem som har råd att gå på restaurang i stället för 20 000 nya jobb inom äldreomsorgen. Så prioriterar regeringen.

Vi som vill skapa både jobb och välfärd har en annan politik där behov går före girighet.

Men det var, herr talman, en helt annan sak som jag skulle tala om.

I socialutskottets betänkande SoU1 avstyrker utskottet två motioner om Systembolagets CSR-arbete, alltså redovisningen av hur man arbetar med socialt hänsynstagande. Utskottets motivering för att avstyrka motionerna är att man hävdar att det i Systembolagets senaste ansvarsredovisning framgår att bolaget beaktar det som tas upp i motionerna.

Då frågar man sig, herr talman, om bolaget verkligen gör det och tittar i den aktuella redovisningen. På s. 14 och 15 i ansvarsredovisningen från 2010 kan man läsa om grunderna för att Systembolaget har påbörjat sitt CSR-arbete.

Där kan man även läsa att Systembolaget har utvecklat sitt CSR-arbete i samverkan med de nordiska systerföretagen och att man har valt att tillsammans med finska Alko gå med i Business Social Compliance Initiative för att på det sättet försäkra sig om en så kallad hållbar leverantörskedja.

Allt det här låter bra – eller hur?

Sedan kan man bemöda sig om att gå till själva årsredovisningen och läsa bilagan på s. 108 och 109, där man i stället för CSR-rapportens svepande och fagra formuleringar kan studera vad som faktiskt har granskats enligt den tillämpade modell som upprättats i enlighet med Global Reporting Initiatives – förkortningen GRI kommer jag att använda i fortsättningen – riktlinjer på nivå B. Det låter naturligtvis imponerande och ger stor trovärdighet åt arbetet.

Rubrikerna i sammanställningen av rapporten är de här: Strategi och analys, Organisationsprofil, Information och redovisning, Styrning, åtaganden och intresseredovisning, Ekonomiska indikatorer, Miljöindikatorer och slutligen Sociala indikatorer.

Visst låter det bra! Men under de här rubrikerna gömmer det sig nästan 100 olika bedömningsgrunder som tillsammans bildar den kunskapsbas utifrån vilken man ska kunna avgöra hur företaget klarar av att ta sitt ansvar enligt den uppförandekod som man har förbundit sig till som medlemsföretag i BSCI.

Eftersom utskottet motiverar sitt avslag med att påstå att Systembolaget beaktar det som tas upp i motionerna tänkte jag välja ut några av de

bedömningsgrunder som finns med bland de totalt närmare 100 som rapporten är uppbyggd av. Lägg märke till att jag tar sådana som jag anser går att relatera till motionerna! Jag redovisar då vad som står i rapporten på just dessa punkter. På så vis skulle man ju kunna bedöma om Systembolaget faktiskt beaktar det som tas upp i motionerna.

När det gäller miljöfrågorna finns exempelvis följande indikatorer:

- Materialanvändning i vikt och volym – där har man inte valt att redovisa någonting.
- Återvunnet material i procent av materialanvändningen – det är lika tomt på den punkten.
- Direkt energianvändning per energikälla – man har inte redovisat någonting alls.
- Indirekt energianvändning per energikälla – det vore intressant att veta, men där saknas det totalt information.
- Total vattenanvändning per energikälla – där är det inget redovisat.
- Läge och storlek av mark med högt mångfaldsvärde – det verkar väsentligt, men det finns ingen redovisning.
- Väsentlig påverkan på den biologiska mångfalden i skyddade områden, eller områden med hög biodiversitet – tror ni att man har någon information om det? Nej.
- Totala direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser – det brukar de flesta företag redovisa, men det är ingen redovisning.

Det här är alltså åtta exempel på miljöindikatorer där bolaget inte redovisat några värden i sin rapportering, och det finns fler indikatorer där det helt saknas redovisning. Men i ärlighetens namn ska sägas att man faktiskt redovisar värden för fyra av de totalt sexton indikatorerna man har valt på området miljö.

De punkter där man klarar av att redovisa resultat i någon form är förmodligen väldigt kundnära information som till exempel total avfalls-vikt per typ och hanteringsmetod. Men motionerna som vi nu talar om handlar om Systembolagets ansvarstagande som upphandlare av produkter i första hand i Sydafrika och Latinamerika.

På samtliga punkter som skulle kunna vara relevanta saknas det alltså redovisning, så hur man från utskottets sida kan påstå att det finns kunskap hos bolaget att beakta de frågor som tas upp i motionen på miljöområdet borde vara extremt svårt att förklara.

Motionen tar även upp sociala och etiska frågor liksom i vilken grad mänskliga rättigheter respekteras där produkterna produceras, om informationen om allt det här är transparent och om produktionen är organiserad på ett sätt så att den skulle kunna vara hållbar.

Vad säger då indikatorerna i redovisningen på dessa områden?

När det gäller de sociala indikatorerna är det väldigt få som självklart skulle kunna vara kopplade till Systembolagets arbete med att försöka vara en ansvarsfull upphandlare med syfte att garantera att villkoren för

Prot. 2011/12:49
15 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

dem som arbetar med vinproduktionen är rimliga. Men några indikatorer kan ändå vara värda att ta upp från den gruppen.

Andel och antal investeringsbeslut som inkluderar krav gällande mänskliga rättigheter, eller som har granskats utifrån mänskliga rättighetsperspektivet. Ingen information.

Verksamheter där föreningsfriheten och rätten till kollektivavtal kan vara hotade. Ingen information.

Verksamheter där det finns risk för barnarbete. Inte ens där har man någon information.

Verksamheter där det finns risk för tvångsarbete eller obligatoriskt arbete. Här har man heller inte redovisat någonting.

Men man har naturligtvis redovisat arbetet mot diskriminering och arbetet mot korruption – det har vi ju haft problem med inom Systembolaget i vårt eget land – men underlaget är som ni ser mycket tunt för att kunna påstå att bolaget beaktar det som tas upp i motionen.

Man kan, för att vara snäll mot bolaget, påstå att bolaget har för avsikt att beakta det som tas upp i motionen eftersom det i deras system finns ett antal relevanta punkter som skulle kunna ligga till grund för det om man hade fyllt dem med innehåll. Men att som utskottet gör, påstå att bolaget redan tar sådan hänsyn, det saknas det i stort sätt helt och hållet grund för att påstå. Så om nu utskottet måste avslå motionen borde man åtminstone ha tagit fram en motivering som det finns grund för och inte hänvisa till något som knappast existerar.

Herr talman! Så här långt har jag i huvudsak argumenterat mot utskottets minst sagt bristfälliga motiv för att avstyrka motionen, men det som framgår i GRI-rapporten är naturligtvis även ett argument i själva sakfrågan. Hur transparent kan en redovisning vara och hur mycket kan den säga om frågor som över huvud taget inte finns redovisade?

Vänder man sig i stället till de berörda fackföreningarna i de länder som Systembolaget importerar från och som Systembolaget i rapporten också beskriver att de besökt blir bilden ännu märkligare. Visst, man har träffat företrädare för företagen, men i många fall har man inte träffat några representanter för dem som arbetar på odlingarna och i fabrikerna. I Argentina träffade man inte någon enda företrädare för dem som utför själva jobbet i produktionen.

I de länder och på de anläggningar där man träffade företrädare för de anställda redovisades brister i anställnings- och arbetsvillkor, bland annat förföljelse av fackligt aktiva. Enligt de uppgifter jag har fått utlovade Systembolagets representanter att återkomma i de frågorna, men det har man inte gjort. Besvikelsen är mycket stor över att Sverige, som har haft ett väldigt gott rykte åtminstone i Sydafrika, inte kan styra sina företag bättre.

Representanter för fackföreningarna i de berörda länderna hävdar att det är först efter kampanjer och kraftiga påtryckningar från deras sida som Systembolaget motvilligt har deltagit i dialog med dem. Tyvärr har dessa samtal inte resulterat i några förändringar. Systembolaget har inte ens visat intresse för att delta i arbetet med den referensgrupp som de fackliga organisationerna har föreslagit att man borde bilda.

Det finns andra uppförandekoder än Business Social Compliance Initiative som Systembolaget har valt att ansluta sig till, exempelvis Ethical Trading Initiative eller Wine Industry Ethical Trading Initiative. Det här

är två andra uppförandekoder där man faktiskt involverar fackföreningar och frivilligorganisationer i stället för att exkludera dem. På så vis försäkrar man sig om transparens i själva CSR-arbetet och i kommunikationen med slutkunderna.

Med detta som argument, herr talman, hoppas jag att utskottets majoritet inser att man gör sig till åtlöje om man avslår en motion med en argumentation som helt saknar underlag i den rapport man hänvisar till och att man därför ändrar uppfattning och inte avslår reservation 8 som jag härmed yrkar bifall till.

I detta anförande instämde Amineh Kakabaveh (V).

Anf. 188 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Motionen om rättvis vinhandel väcker viktiga frågor som bland annat handlar om arbetsförhållandena för fattiga lantbrukare i Argentina, Chile och Sydafrika. Debatten har väckts på olika sätt i bland annat svenska medier om de miserabla arbetsförhållanden som många kvinnor och barn lever under. Många av arbetarna som producerar det vin som säljs till bland annat Systembolaget lever i djup fattigdom. Svältlöner, långa arbetspass på upp till 16 timmar, osäkra anställningar och diskriminering av gravida kvinnor är en del av vardagen. Minimallönen räcker inte ens till de mest grundläggande behoven såsom mat, el, kläder och kostnader för barnens skolgång.

Sämst villkor har papperslösa arbetare och kvinnor. I Chile är svartlistning av fackligt aktiva vanligt, och lantarbetare har på möten med Systembolaget visat upp sina kontrakt som förbjuder kollektivavtal. I Argentina har bönder blivit avhysta från sin jordbruksmark till förmån för vinindustrin.

Den svenska regeringen har som ägare av Systembolaget en viktig roll att spela. Nästa år, herr talman, kommer Systembolaget att börja arbeta enligt en etisk uppförandekod som ställer krav på att alla leverantörer följer grundläggande arbetsrätt enligt FN:s organ ILO, Internationella arbetsorganisationen.

Det är bra men inte tillräckligt. Koden ställer till exempel inte krav på en lön som går att leva på eller betald föräldraledighet. Dessutom stängs fackföreningar och andra organisationer ute från implementerings- och uppföljningsarbetet med koden som är kopplad till det europeiska företagssamarbetet BSCI.

Lantarbetarfacket Sikhula Sonke i Sydafrika har utan framgång försökt förmå Systembolaget att använda en referensgrupp av lantarbetarorganisationer från länder som producerar mycket vin för den svenska marknaden som rådgivare.

Jag är övertygad om att en process där berörda arbetare utesluts från deltagande och där protokoll från inspektioner hemlighålls inte kommer att leda till önskade sociala förbättringar. När socialutskottet beredde denna motion borde man faktiskt ha sett till att Systembolaget tar sitt etiska ansvar för lantarbetarnas arbetsförhållanden i de nämnda länderna.

Herr talman! Det finns en kampanj, Rättvis vinhandel, som har riktat följande kritik mot BSCI-koden, som Systembolaget börjar tillämpa nästa år.

Prot. 2011/12:49
15 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Fackföreningar och det civila samhällets organisationer involveras inte. BSCI är ett företagsinitiativ, där varken fackföreningar eller det civila samhällets organisationer har möjlighet att bli medlemmar eller att få insyn. Fackföreningar deltar inte vid inspektion och uppföljning av koden.

Protokoll från inspektioner och kritik mot producenter offentliggörs inte.

Koden saknar ett tydligt krav på en lön som går att leva på – levnads-lön enligt FN:s internationella konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

BSCI-koden ställer krav på att varje leverantör ska betala reglerad minimilön i de länder de verkar. Men ofta är minimilönen väldigt låg och räcker inte ens till de mest basala behoven som skolgång, bostad, sjukvård med mera.

Koden har svagheter kring organisationsfrihet. I BSCI-koden står det att arbetare har rätt att organisera sig, men enligt experter på internationell arbetsrätt är kraven på det här området för ottydligt formulerade för att få någon effekt.

Föräldraledighet och kompensation under föräldraledighet regleras inte i koden. Det är en särskilt viktig fråga för kvinnliga arbetare, som ofta diskrimineras vid graviditet och sällan får fast anställning och betald föräldraledighet enligt Ripe with Abuse, Human Rights Conditions in South Africa's Fruit and Wine Industries och Human Rights Watch 2011.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 8. Jag hoppas att utskottsmajoriteten också ser till att den motionen kommer att lyftas fram och vinna. Det här handlar om mänskliga rättigheter, om att det svenska Systembolaget, som är ett statligt bolag, bidrar till människors misär. Det är inte det vare sig utskottsmajoriteten eller minoriteten vill, utan vi vill ha rättvisa för alla. Jag hoppas att ni ser till att rösta för reservation 8.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP).

Anf. 189 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Efter att ha varit sjukvårdspolitiker i 37 år är det svårt att låta bli att delta med synpunkter här i riksdagen på regeringens budgetförslag för hälso- och sjukvården, därför detta inlägg i debatten trots den sena timmen.

Inför budgetbehandlingen förra året motionerade jag om flera utbildningsplatser för läkare i Sverige. Vi har i delar av landet, särskilt inom vissa specialiteter, en allvarlig läkarbrist. Fler platser behövs i Sverige, särskilt eftersom man ser att under de senaste åren har endast hälften av de läkare som fått legitimation för att jobba i Sverige varit utbildade i Sverige. Så illa är situationen.

Det har skett en ökning av läkarutbildningen de senaste fem åren. Man har nämnt siffran 27 procent. Men ska vi i Sverige utbilda lika många läkare som det behövs, som har anställts under de senaste åren, skulle det behövas en hundra procentig ökning. Så blir det med procenträkning när man bara har en behovstäckning på 50 procent. Här finns mer att göra.

Men nu finns det med den här budgeten 25 nya utbildningsplatser. Det är viktigt. Jag vet också att man inte kvalitetsmässigt kan klara det om man gör en alltför snabb utbyggnad. Men det kommer att behövas ytterligare nya utbildningsplatser under kommande år.

Även för specialistsjuksköterskor finns det i regeringens budgetförslag en satsning på nya utbildningsplatser, hundra tillkommande platser. Jag tycker det är bra med den skrivning som socialutskottet har gjort i betänkandet, att man bland annat på akutmottagningar bör kunna förändra ansvarsfördelningen mellan läkare och specialistsjuksköterskor för att få ett bättre patientflöde. Det stämmer med mina erfarenheter och var också en del i den motion jag lämnade till riksdagen förra hösten.

Regeringen framför också i budgetförslaget att Sveriges Kommuner och Landsting beviljats medel för projekt som ska effektivisera arbetet på akutmottagningarna.

Herr talman! Regeringen lyfter i budgeten också fram den satsning på tillgänglighet i sjukvården som har gjorts de senaste fem åren och att den har gett resultat. Från 2005 till 2010 har antalet personer i landet som nu anser sig ha tillgång till vård ökat från 74 procent till 80 procent. Antalet vårdcentraler i landet har ökat med 15 procent under de här åren. Det innebär alltså att satsningarna på vårdvalssystem, på vårdgaranti och på kömiljarden har varit viktiga inslag i förbättringen för att få en bättre tillgänglighet i sjukvården.

I budgeten lyfter regeringen också fram viktiga satsningar på hälsofrämjande insatser. Kostnaderna för invånarnas ohälsa bedöms uppgå till minst 120 miljarder om året. Vi i Centerpartiet ser det som en viktig investering för samhället och för människors välbefinnande att satsa på hälsoinformation och på sjukdomsförebyggande insatser.

När det gäller förbättringar för funktionshindrade nämns i budgeten den strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken, som regeringen presenterade i juni i år. Det handlar om genomförande till och med år 2016 av åtgärder där hela samhället behöver vara med. Vi vill från Centerpartiet verkligen aktivt vara med i detta genomförande, som ska ge många funktionshindrade bättre förutsättningar för full delaktighet i samhället och för ett mer aktivt liv.

Jag yrkar bifall till socialutskottets förslag i betänkandet och önskar er som är här och lyssnar en god jul.

I detta anförande instämde Roland Utbult (KD).

Anf. 190 GUNNAR SANDBERG (S):

Herr talman! Jag tänkte i mitt anförande kort redogöra för lite fakta om Rett Center. Sedan ska vi gå hem och sova.

Herr talman! Det är mycket glädjande att det råder enighet i utskottet om den viktiga frågan om Rett Centers långsiktiga finansiering. Det bör inte vara partipolitisk oenighet i den här typen av frågor. Emellertid återstår frågan om en nödvändig anpassning av nivån på statens bidrag till Rett Center att lösa – en nödvändig konsekvens av långsiktigheten.

I EU:s rådsrekommendation från 2009 om sällsynta sjukdomar framhålls betydelsen av långsiktighet och tillräcklig finansiering när det gäller medicinska centrum för sällsynta sjukdomar.

Jag kan konstatera att de insatser som nu görs för sällsynta sjukdomar i Sverige görs utifrån EU:s rådsrekommendation, till exempel inrättandet av en nationell funktion och uppdraget till Socialstyrelsen att arbeta fram underlag för strategier inom området.

Herr talman! Jag tycker att det är mycket underligt att regeringen inte tillämpar rådsrekommendationens förslag när det gäller bidraget till Rett Center. Det är ett center som har funnits sedan 1995 och har unika erfarenheter när det gäller vård och behandling för den sällsynta gruppen patienter med Retts syndrom.

Rett Center har sedan 2003 fått ett statsbidrag på 7 miljoner kronor. Bidraget skulle täcka kostnader för forskning och utveckling samt kunskap och information. Kostnaderna för den kliniska verksamheten skulle täckas av patientavgifter eftersom staten inte betalar för sjukvård utan detta åligger sjukvårdshuvudmännen. Bidraget skulle ge nödvändig kapacitet för att täcka behovet i hela landet av högspecialiserad vård för patienter med Retts syndrom.

För läkare och terapeuter vid Rett Center gäller att de ska dela sin tid mellan klinisk verksamhet och forskning ungefär lika, bland annat för att på lång sikt kunna upprätthålla den höga kompetens som förväntas på en klinik med högspecialiserad vård. Likaså krävs att läkare och terapeuter kan koncentrera sig på patienter med diagnosen Retts syndrom.

Herr talman! Rent ekonomiskt innebär detta att när Rett Center ska öka antalet patienter krävs ytterligare resurser för att täcka kostnaderna för forskning med mera eftersom patientavgifterna endast motsvarar kostnaderna för själva vården i enlighet med riksdagsbeslutet från 2002. Sedan 2003 har kostnaderna ökat, framför allt gäller det lönekostnaderna. Kostnadsökningen närmar sig 300 000 kronor per år.

Inflödet av remisser var 2003 på en sådan nivå att det räckte med ett team för de så kallade tvärprofessionella undersökningarna och motsvarande nivå för hjärnstamsundersökningar. Sedan dess och framför allt under de senaste fem åren har inflödet av patienter ökat kraftigt, vilket innebär att Rett Center har så många patienter att de behöver öka kapaciteten för att möta behovet. För hjärnstamsundersökningarna har Rett Center en väntetid på tolv månader, trots att de inom befintliga ramar kunnat mer än fördubbla kapaciteten jämfört med 2003.

Herr talman! En ökning av kapaciteten innebär att Rett Center behöver fördubbla antalet läkare och terapeuter eftersom de måste använda antingen ett eller två team. Det går inte att ha till exempel 1,47 team i deras verksamhet. En ökning av antalet patienter innebär ökade intäkter via patientavgifter men ingen finansiering av forskning med mera för den tillkommande personalen. Därför behövs en nominell höjning av statsbidraget som återställer dess reala värde till samma nivå som 2003, i enlighet med riksdagens beslut hösten 2002.

Om Rett Center inte erhåller ett bidrag som gör det möjligt att anpassa kapaciteten blir effekten att denna patientgrupp inte får den vård som de har rätt till. Rett Center kommer att få ännu längre väntetider, och risken finns att patienterna får vänta alltför länge på vård och behandling. Rett Center kan också hamna i den situationen att man tvingas avvisa patienter, vilket vore djupt olyckligt för alla parter. Det är vanligt att patienterna efter vistelse på Rett Center får rekommendationer att förändra sin medicinerings så att de inte blir så neddrogade som ibland kan

vara fallet. Detta ger förbättrad funktionsförmåga och ökad livskvalitet för dessa patienter.

Långa väntetider medför också förhöjda risker. Om till exempel patientens andningsstörningar inte åtgärdas fortsätter obalanserna i kroppen med långsiktiga skador som följd.

Herr talman! Jag utgår från att frågan om en anpassning av nivån för bidraget till Rett Center kommer att lösas senast i samband med budgetpropositionen för 2013.

Herr talman! God jul och gott nytt år! Tack för det här året!

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

Prot. 2011/12:49
15 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

20 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

EU-dokument

KOM(2011)819 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skärpning av den ekonomiska övervakningen och övervakningen av de offentliga finanserna i medlemsstater som har, eller hotas av, allvarliga problem i fråga om deras finansiella stabilitet i euroområdet

KOM(2011)824 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om marktjänster på flygplatser inom unionen och om upphävande av rådets direktiv 96/67/EG

KOM(2011)828 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om regler och förfaranden för att av bullerskäl införa driftsrestriktioner vid flygplatser i unionen inom en väl avvägd strategi och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/30/EG

KOM(2011)856 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om motorfordons ljudnivå

KOM(2011)877 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn

Utbildningsutskottets betänkande

2011/12:UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2011/12:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.

2011/12:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Näringsutskottets betänkanden

2011/12:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

2011/12:NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 december

2011/12:250 Vandelsprövningen i medborgarskapsärenden
av *Bodil Ceballos* (MP)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2011/12:251 Övervältring av kostnader för försörjningsstöd

av *Johan Andersson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2011/12:252 Skyddet för den enskilde vid sjukdom eller arbetslöshet

av *Johan Andersson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2011/12:253 Ombyggnation av riksväg 26/47

av *Andreas Carlson* (KD)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

**2011/12:254 Arbetet med att förverkliga ett centrum för test- och
övningsverksamhet i Arvidsjaur**

av *Maria Stenberg* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2011/12:255 Värphöns och burar

av *Ann-Kristine Johansson* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

**2011/12:256 Utredningen Vård efter behov och på lika villkor – en
mänsklig rättighet**

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:257 Användandet av icke godkända läkemedel

av *Anders Andersson* (KD)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:258 Könstillhörighetslagstiftningen

av *Marianne Berg* (V)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:259 Flygangrepp mot civila i Kurdistan

av *Anna-Lena Sörenson* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 20 december.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.52,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.50,
av andre vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 135,
av tredje vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 172 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
4 § Meddelande om partiledardebatt.....	1
5 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott	2
6 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
8 § Hänvisning av ärenden till utskott	3
9 § Sekretess hos Försvarsexportmyndigheten samt vissa ändringar om immunitet och privilegier	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2011/12:KU8	3
Anf. 1 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	3
(Beslut fattades under 14 §.)	4
10 § Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2012	5
Försvarsutskottets betänkande 2011/12:FöU1	5
Anf. 2 PETER HULTQVIST (S)	5
Anf. 3 CECILIA WIDEGREN (M)	8
Anf. 4 PETER HULTQVIST (S) replik	10
Anf. 5 CECILIA WIDEGREN (M) replik	10
Anf. 6 PETER HULTQVIST (S) replik	11
Anf. 7 CECILIA WIDEGREN (M) replik	12
Anf. 8 PETER RÅDBERG (MP)	12
Anf. 9 ALLAN WIDMAN (FP)	15
Anf. 10 PETER HULTQVIST (S) replik	17
Anf. 11 ALLAN WIDMAN (FP) replik	18
Anf. 12 PETER HULTQVIST (S) replik	19
Anf. 13 ALLAN WIDMAN (FP) replik	19
Anf. 14 PETER RÅDBERG (MP) replik	19
Anf. 15 ALLAN WIDMAN (FP) replik	20
Anf. 16 PETER RÅDBERG (MP) replik	20
Anf. 17 ALLAN WIDMAN (FP) replik	21
Anf. 18 STAFFAN DANIELSSON (C)	21
Anf. 19 PETER RÅDBERG (MP) replik	24
Anf. 20 STAFFAN DANIELSSON (C) replik	24
Anf. 21 PETER RÅDBERG (MP) replik	25
Anf. 22 STAFFAN DANIELSSON (C) replik	25
Anf. 23 MIKAEL JANSSON (SD)	26
Anf. 24 PETER RÅDBERG (MP) replik	29
Anf. 25 MIKAEL JANSSON (SD) replik	29
Anf. 26 PETER RÅDBERG (MP) replik	30
Anf. 27 MIKAEL JANSSON (SD) replik	30
(forts. 12 §)	30
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31

11 § Statsministerns frågestund.....	31
Anf. 28 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	31
<i>Antalet utbildningsplatser på högskolan</i>	<i>31</i>
Anf. 29 HÅKAN JUHOLT (S).....	31
Anf. 30 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	31
Anf. 31 HÅKAN JUHOLT (S).....	32
Anf. 32 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	32
<i>Klimatutsläppen.....</i>	<i>33</i>
Anf. 33 ÅSA ROMSON (MP)	33
Anf. 34 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	33
Anf. 35 ÅSA ROMSON (MP)	33
Anf. 36 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	34
<i>Reglerna för arbetskraftsinvandring.....</i>	<i>34</i>
Anf. 37 SVEN-OLOF SÅLLSTRÖM (SD)	34
Anf. 38 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	35
Anf. 39 SVEN-OLOF SÅLLSTRÖM (SD)	35
Anf. 40 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	35
<i>Utvisningspolitiken</i>	<i>36</i>
Anf. 41 LARS OHLY (V)	36
Anf. 42 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	36
Anf. 43 LARS OHLY (V)	36
Anf. 44 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	37
<i>Sverige och den internationella ekonomiska krisen.....</i>	<i>37</i>
Anf. 45 GUSTAV BLIX (M)	37
Anf. 46 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	38
<i>Stödet till ekonomisk stabilitet i Europa</i>	<i>38</i>
Anf. 47 CARL B HAMILTON (FP)	38
Anf. 48 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	39
<i>Utsläppsminskningar</i>	<i>39</i>
Anf. 49 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	39
Anf. 50 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	39
<i>Skolavslutningar i kyrkan</i>	<i>40</i>
Anf. 51 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	40
Anf. 52 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	40
<i>Kvalitetskrav i upphandling av vård och omsorg</i>	<i>41</i>
Anf. 53 EVA-LENA JANSSON (S)	41
Anf. 54 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	41
<i>EU:s sammanhållning</i>	<i>41</i>
Anf. 55 ISABELLA JERNBECK (M)	41
Anf. 56 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	41
<i>Stöd till bättre kvalitet i skolan</i>	<i>42</i>
Anf. 57 IBRAHIM BAYLAN (S)	42
Anf. 58 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	42
<i>Försvarsbeslutet 2014</i>	<i>42</i>
Anf. 59 STAFFAN DANIELSSON (C).....	42
Anf. 60 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	43
<i>Fusk i välfärdssystemet.....</i>	<i>43</i>
Anf. 61 BORIANA ÅBERG (M).....	43

Anf. 62 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	43
<i>Förhandlingarna om elprisområden</i>	44
Anf. 63 BÖRJE VESTLUND (S)	44
Anf. 64 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	44
<i>Sveriges stöd till journalistisk frihet i världen</i>	44
Anf. 65 HELENE PETERSSON i Stockaryd (S)	44
Anf. 66 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	44
<i>Missbruk och våld i hemmen</i>	45
Anf. 67 ANNA KINBERG BATRA (M)	45
Anf. 68 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	45
Anf. 69 FÖRSTE VICE TALMANNEN	46
12 § (forts. från 10 §) Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2012 (forts. FöU1)	46
Anf. 70 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	46
Anf. 71 MIKAEL OSCARSSON (KD)	48
Anf. 72 PETER RÅDBERG (MP) replik	51
Anf. 73 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	52
Anf. 74 PETER RÅDBERG (MP) replik	52
Anf. 75 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	53
Anf. 76 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	53
Anf. 77 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	54
Anf. 78 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	54
Anf. 79 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	55
Anf. 80 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	55
Anf. 81 PETER HULTQVIST (S) replik	58
Anf. 82 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	59
Anf. 83 PETER HULTQVIST (S) replik	59
Anf. 84 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	60
Anf. 85 PETER RÅDBERG (MP) replik	61
Anf. 86 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	61
Anf. 87 PETER RÅDBERG (MP) replik	62
Anf. 88 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	62
(forts. 15 §)	62
Ajournering	63
Återupptagna förhandlingar	63
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 december	63
AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	63
CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	65
14 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	66
KU8 Sekretess hos Försvarsexportmyndigheten samt vissa ändringar om immunitet och privilegier	66
15 § (forts. från 12 §) Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2012 (forts. FöU1)	66
Anf. 89 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	66
Anf. 90 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	67
Anf. 91 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	67

Anf. 92	Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	68	Prot. 2011/12:49
Anf. 93	MIKAEL JANSSON (SD) replik	69	15 december
Anf. 94	Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	69	
Anf. 95	MIKAEL JANSSON (SD) replik	70	
Anf. 96	Försvarsminister STEN TOLGFORS (M) replik	70	
Anf. 97	ÅSA LINDESTAM (S)	70	
Anf. 98	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	72	
Anf. 99	ÅSA LINDESTAM (S) replik	72	
Anf. 100	STAFFAN DANIELSSON (C) replik	73	
Anf. 101	ÅSA LINDESTAM (S) replik	73	
Anf. 102	STEFAN CAPLAN (M)	73	
Anf. 103	ÅSA LINDESTAM (S) replik	74	
Anf. 104	STEFAN CAPLAN (M) replik	75	
Anf. 105	ÅSA LINDESTAM (S) replik	75	
Anf. 106	STEFAN CAPLAN (M) replik	76	
Anf. 107	CLAS-GÖRAN CARLSSON (S)	76	
Anf. 108	ALLAN WIDMAN (FP) replik	77	
Anf. 109	CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik	78	
Anf. 110	ALLAN WIDMAN (FP) replik	78	
Anf. 111	CLAS-GÖRAN CARLSSON (S) replik	78	
Anf. 112	JOHAN FORSSELL (M)	79	
Anf. 113	TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	81	
Anf. 114	JOHAN FORSSELL (M) replik	82	
Anf. 115	TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik	82	
Anf. 116	JOHAN FORSSELL (M) replik	83	
Anf. 117	PETER RÅDBERG (MP) replik	83	
Anf. 118	JOHAN FORSSELL (M) replik	84	
Anf. 119	PETER RÅDBERG (MP) replik	84	
Anf. 120	JOHAN FORSSELL (M) replik	85	
Anf. 121	PETER HULTQVIST (S) replik	85	
Anf. 122	JOHAN FORSSELL (M) replik	85	
Anf. 123	PETER HULTQVIST (S) replik	86	
Anf. 124	JOHAN FORSSELL (M) replik	87	
Anf. 125	ANNA-LENA SÖRENSON (S)	87	
Anf. 126	PETER RÅDBERG (MP) replik	89	
Anf. 127	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	89	
Anf. 128	PETER RÅDBERG (MP) replik	89	
Anf. 129	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	89	
Anf. 130	ALLAN WIDMAN (FP) replik	90	
Anf. 131	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	90	
Anf. 132	ALLAN WIDMAN (FP) replik	91	
Anf. 133	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	91	
Anf. 134	ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	92	
	(Beslut skulle fattas den 19 december.)	94	
16 §	Utlåtande om EU:s långtidsbudget 2014–2020	94	
	Finansutskottets utlåtande 2011/12:FiU14	94	
Anf. 135	BO BERNHARDSSON (S)	94	
Anf. 136	JESSICA ROSENCRANTZ (M)	95	
Anf. 137	PER BOLUND (MP)	97	

Anf. 138	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	99
Anf. 139	PER BOLUND (MP) replik	99
Anf. 140	JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	100
Anf. 141	PER BOLUND (MP) replik	100
Anf. 142	PER ÅSLING (C)	101
Anf. 143	JOHNNY SKALIN (SD)	103
Anf. 144	JACOB JOHNSON (V)	104
Anf. 145	INGEMAR NILSSON (S)	106
	(Beslut skulle fattas den 19 december.)	107
17 §	Rättsväsendet	107
	Justitieutskottets betänkande 2011/12:JuU1	107
Anf. 146	MORGAN JOHANSSON (S)	107
Anf. 147	MARIA FERM (MP)	111
Anf. 148	KENT EKEROTH (SD)	114
Anf. 149	MORGAN JOHANSSON (S) replik	116
Anf. 150	KENT EKEROTH (SD) replik	117
Anf. 151	MORGAN JOHANSSON (S) replik	117
Anf. 152	KENT EKEROTH (SD) replik	117
Anf. 153	MARIA FERM (MP) replik	118
Anf. 154	KENT EKEROTH (SD) replik	118
Anf. 155	MARIA FERM (MP) replik	119
Anf. 156	KENT EKEROTH (SD) replik	119
Anf. 157	LENA OLSSON (V)	119
Anf. 158	KRISTER HAMMARBERGH (M)	122
Anf. 159	MORGAN JOHANSSON (S) replik	126
Anf. 160	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	127
Anf. 161	MORGAN JOHANSSON (S) replik	127
Anf. 162	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	128
Anf. 163	LENA OLSSON (V) replik	128
Anf. 164	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	129
Anf. 165	LENA OLSSON (V) replik	129
Anf. 166	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	130
Anf. 167	KENT EKEROTH (SD) replik	130
Anf. 168	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	131
Anf. 169	KENT EKEROTH (SD) replik	131
Anf. 170	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	132
Anf. 171	ROGER HADDAD (FP)	133
Anf. 172	JOHAN LINANDER (C)	134
Anf. 173	CAROLINE SZYBER (KD)	137
	(Beslut skulle fattas den 19 december.)	140
18 §	Studiestöd	140
	Utbildningsutskottets betänkande 2011/12:UbU2	140
Anf. 174	ADNAN DIBRANI (S)	140
Anf. 175	JABAR AMIN (MP)	142
Anf. 176	RICHARD JOMSHOF (SD)	143
Anf. 177	ROSSANA DINAMARCA (V)	144
Anf. 178	OSKAR ÖHOLM (M)	146
Anf. 179	ROSSANA DINAMARCA (V) replik	148

Anf. 180	OSKAR ÖHOLM (M) replik	149	Prot. 2011/12:49
Anf. 181	ROSSANA DINAMARCA (V) replik	149	15 december
Anf. 182	OSKAR ÖHOLM (M) replik	150	
Anf. 183	NINA LUNDSTRÖM (FP)	150	
Anf. 184	EMIL KÄLLSTRÖM (C)	152	
Anf. 185	ANNIKA ECLUND (KD).....	154	
	(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	155	
19 §	(forts. från prot. 48) Hälsovård, sjukvård och social omsorg (forts. SoU1).....	155	
Anf. 186	ROLAND UTBULT (KD)	155	
Anf. 187	JAN LINDHOLM (MP).....	157	
Anf. 188	AMINEH KAKABAVEH (V)	161	
Anf. 189	PER-INGVAR JOHNSON (C)	162	
Anf. 190	GUNNAR SANDBERG (S).....	163	
	(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	165	
20 §	Bordläggning.....	165	
21 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	166	
22 §	Kammaren åtskildes kl. 22.33.....	167	

Tryck: Elanders, Vällingby 2012